

DOMENICO RAMBELLI

ΚΟΥΒΑΛΗΤΡΑ

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΕΤΟΣ 5'--1932
ΤΟΜΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ, 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 127

ΑΝΟΙΞΗ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

Στὸν ποιητὴ Ἄπ. Μαγγανάρη

Γείρου, ψυχὴ μου ἀνήμπορη, φέρε' τὴ ματιά σου γύρω
στὶς ὠμορφιές τῆς Ἄνοιξης κι' ἀνάσανε τὰ μῦθα
τ' ἀγερρινά, δές, τοῦ γιαλοῦ καλέσματα ποὺ ἀρχίζουν
τοὺς γλάρους, ποὺ ἀκραγοὶ δυό-δυὸ φτερόνων κι' ἀρμενίζουν
τὶς ψαροπούλες· τὸν ψαρά, ποὺ λάμπει στὸ σημάδι·
τ' ἀγριοπερίστερα, ἀταχτα ποὺ φτερουγοῦν κοπάδι·
τὸ λαγαρὸ καὶ μοσκερὸ κατάγιαλο, πλουμίδια
πᾶχει ὄλο μύδια κι' ἄσωτα στολίδια ἀπὸ χονχλίδια·
τοὺς κόρφους· τὶς πετροσπηλιές· τοὺς βράχους· τὸ ἀκρογαλί·
τοὺς μάγους κόσμους τοῦ βυθοῦ μὲ τὰ ὄρατά του κάλλη·
τὶς φειδωτές ἀφραδερφές ζαργάνες, ποὺ ὡς περνᾶνε,
μιὰ ξενερίζουν, μιὰ χυμοῦν, μιὰ ἀριοβουτοῦν, μιὰ πᾶνε!
Δές, πῶς τινάζεται ὁ σαργός, γοργός ποὺ λάμπει, ὡς λάμπει
ὁ παιχνιδιάρης κέφαλος κι' ὁ σπάρος προτοῦ νᾶμπη
στὰ θάμπη, ποὺ ἄγνωρα τὰ κλεῖ μιὰ βλάστηση ἀπὸ φύκια·
τὶς ἔφρες δές, τ' ἀφρόψαρα· τὰ δίχτυα· τὰ καϊκία,
χρόνια ποὺ ὄγρο τὰ νοσταλγεῖ καὶ τὰ ζητάει τὸ μάτι,
κατάμονη σὰν ἀγρουπνᾶς, ψυχὴ, πίκρα γεμάτη!
Ἄκου τοῦ ναῦτη τὰ πρῶινά θαλασσινὰ τραγούδια!
Στὶς ἄβατες βραχοπλαγιές, τ' ἀφταχτα δές λουλούδια,
παιδί μὲ ἀντὰ ποὺ ἐστόλιζα τὸν Ἐπιτάφιο μόνο,
λάτρης τοῦ στίχου προτοῦ βγῶ μὲ στιχουργὸ τὸν πόνο!..
Γείρου, ψυχὴ, στερνὴ φορὰ κι' ἀπ' τὸ σταυρὸ σου, λύρα
πᾶχει ἀπομείνει, σκόρπισε τὰ μυστικά σου μῦθα
σὲ ὄσους πονᾶνε στὴ ζωὴ κι' ὄσους λησμονημένοι
μεταλαβαίνουν στὴ σιωπὴ τὸ δάκρυ τους... θλιμένοι!..
Ἔλα!.. Μετάλαβε καὶ σύ, στερνά, τὰ θεῖα μάγια
καὶ πᾶμε!.. Πᾶμε!.. Εἶναι καιρός! Ἄκουω, θαρρεῖς, τρισάγια!..

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μεταξύ ενός Νόμου—του Νόμου που ίδρυσε το Ἐθνικὸ Θέατρο τῆς Ἑλλάδος—καὶ ἑνὸς ἀνοίγματος αὐλαίας—τοῦ θριαμβευτικοῦ ἀνοίγματος τῆς αὐλαίας ἀπάνω στὸν «Ἀγαμέμνονα» τοῦ Αἰσχύλου—πόσες ἀμφιβολίες, πόσες δισταγμοί, πόσες ἀντιγνωμίες, πόσες παραγνωρίσεις, πόσες ἀδικίες ἀκρίμα καὶ πόσες ἀνάξιες προσπάθειες καταστροφῆς! Ἀλλά, στὸ ἴδιο αὐτὸ διάστημα, ἕνα διάστημα δύο χρόνων σχεδόν, πόση σιωπηλή, ἐντατική καὶ καλοσυνείδητη ἐργασία γιὰ τὴν πραγματοποίηση ἑνὸς μεγάλου σκοποῦ. Τὰ πλήθη ὅμως τοῦ κόσμου, ποὺ τὸ βράδι τῆς 19 Μαρτίου, μπαίνοντας στὸ παλιὸ θεατρικὸ ἐρείπιο τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου, βρέθησαν, ἀνέλπιστα, μέσα σ' ἕνα τέλειο συγχρονισμένο θέατρο, ποὺ θὰ ἔκανε τιμὴ σὲ κάθε μεγάλη πρωτεύουσα, καὶ σὲ λιγάκι εἶδαν ν' ἀνοίγεται ἡ αὐλαία σὲ μιὰ θεατρικὴ ἐμφάνιση ποὺ ἔμοιαζε μὲ ἀποκάλυψη, ἔδωκαν μὲ τὴν ἀσφαλτῆ κρῖση τῶν ομάδων, σὲ μιὰ ἐκρηξὴ αὐθόρμητου ἐνθουσιασμοῦ, τῆ δικαίωση καὶ τοῦ βαρυσήμαντου θεσμοῦ, καὶ τῶν προσπαθειῶν ποὺ ἔγιναν γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ του. Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο τῆς Ἑλλάδος ἔλαβε, ἔτσι, σὲ μιὰ βραδιά θριάμβου, μιὰ πραγματικὴ καθιέρωση, τῆ λαϊκῆ του καθιέρωση.

Ἀλλὰ προέχει ἀπάνω ἀπὸ ὅλα, στὴν ὥρα αὐτὴ καθιέρωση, ἡ δικαίωση τοῦ θεσμοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. Ὅσοι εἶχαν ἀμφιβολίες ἀκόμα γιὰ τὴν ἀνάγκη καὶ τὴ χρησιμότητα ἑνὸς κρατικοῦ θεάτρου, ὅσοι, κουρασμένοι ἀπὸ τὴν κατάχρηση τῆς λέξεως «ἐθνικός», ποὺ ἔχει κατακτήσει μιὰ κενὴ λέξη, χωρὶς περιεχόμενο ἢ μὲ ἕνα ἄθλιο περιεχόμενο, δὲν ἔβλεπαν τὴν ἀνάγκη νὰ προστεθῆ καὶ ἕνα «ἐθνικὸ» θέατρο σταῦς τόσους ἄλλους κακοτυχισμένους «ἐθνικοὺς» ὁργανισμοὺς, ὅσοι πίστευαν εἰλικρινῶς, ὅτι

τὸ ἐλεύθερο θέατρο, βοηθημένο ἀπὸ τὸ κράτος, μπορεῖ νὰ ὑπηρετήσῃ καλύτερα τὴ θεατρικὴ ἰδέα, εἶδαν ἀπὸ τὴν πρώτη ἐμφάνιση τοῦ κρατικοῦ θεάτρου τί μπορεῖ νὰ δώσῃ ἕνας θεατρικὸς ὁργανισμὸς αὐτάρκης, πειθαρχημένος, ἀνεξάρτητος ἀπὸ ταπεινὲς ἀνάγκες τῆς βιοπάλης—ποὺ εἶναι ἡ ἴδια γιὰ τὰ άτομα καὶ τοὺς ἠθικοὺς ὁργανισμοὺς—ὑποταγμένος σ' ἕνα ἀνώτερο σύστημα ἰδεῶν, ἕνα θέατρο τέλος πάντων, ποὺ παίρνει τὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς του ὄχι ἀπὸ τὸ ταμεῖο τῶν εἰσιτηρίων του, ἀλλ' ἀπὸ τὰ ἰδανικά ποὺ εἶναι καλεσμένο νὰ ὑπηρετήσῃ. Ὁ τρόπος ποὺ ἀνεβάστηκε ἀπὸ τὸν κ. Φῶτο Πολίτη ἐ «Ἀγαμέμνων» τοῦ Αἰσχύλου καὶ ὁ «Θεοὶ Ὀνειροῦ» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου στὸ θέατρο αὐτὸ—ἕνα ἀνέθασμα ἀρχαίας τραγωδίας, ποὺ ὁμοίᾳ του, σὲ σύνολο καὶ σὲ λεπτομέρειες, δὲν εἶδε ἀκόμα ἡ ἑλληνικὴ σκηνή, ἂν καὶ εἶδε πολλὰς ἀξιόλογες προσπάθειες—καὶ ἕνα ἀνέθασμα νέου ἔργου κατὰ τρόπο ὑποδειγματικὸ—εἶναι ἀρχετὸ δείγμα τοῦ τί μπορεῖ νὰ προσφέρῃ ἀκόμα καὶ πῶς μπορεῖ νὰ τὸ προσφέρῃ ἕνα θέατρο, ποὺ δὲν εἶναι μόνο ἐπιχείρηση.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ξεχωρίζει ιδιαίτερα ἕνα ἐθνικὸ ἢ, ἂν προτιμάτε, ἕνα κρατικὸ θέατρο ἀπὸ τὰ ἄλλα θέατρα, δὲν εἶναι μόνο τὰ πλούσια μέσα του, ἡ πειθαρχημένη του συγκρότηση καὶ ἡ ἀνεξαρτησία του ἀπὸ τὰ κατώτερα γούστα τοῦ πλήθους. Εἶναι, πρὸ πάντων, τὸ ὅτι ἀκριβῶς ἐξ αἰτίας ὅλων αὐτῶν τῶν πλεονεκτημάτων του μπορεῖ νὰ μείνῃ ἕνα θέατρο δραματολογίου, ὅπως ἐτόνισε στὸν ἐγκαινιαστικὸ του λόγο ὁ διευθυντῆς του κ. Ἰωάννης Γρυπάρης. Τὸ ἀνέθασμα καὶ τὸ κατέδασμα τῶν ἔργων στὴ σκηνή του δὲν θὰ τὸ κανονίξῃ τὸ βαρόμετρο τοῦ ταμεῖου, ὅπως γίνεται ἀπὸ εὐνόητη ἀνάγκη στὰ θέατρα-ἐπιχειρήσεις. Ἐνα ἔργο δὲν θὰ

κρατῆ τὴ σκηνὴ ὀλόκληρη περίοδο ἐπειδὴ καλοτύχησε στὶς εἰσπράξεις του, καὶ ἕνα ἄλλο, μὲ ὄλη τὴν ἀξία, δὲ θὰ κατεβάζε-ται, βιασμένα καὶ γρήγορα, ἐπειδὴ πέφτουν οἱ εἰσπράξεις του. Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο, σὲ κάθε του περίοδο, θὰ ἔχῃ ἕνα ὀρισμένο πρόγραμμα ἔργων ν' ἀνεβάσῃ στὴ σκηνή του. Καὶ θὰ κρατῆ τὸ πρόγραμμά του, ἐπειδὴ μπορεῖ νὰ τὸ κρατήσῃ. Ἔτσι, ὅσοι παρακολουθοῦν τὶς παραστάσεις του—ὅπως ἐξήγησε ὁ κ. Γρυπάρης—θὰ ξέρουν ὅτι σὲ κάθε θεατρικὴ περίοδο θὰ ἔχουν νὰ γνωρίσουν ὀρισμένα ἔργα ἀπὸ τὴν ἀρχαία κλασικὴ, ἀπὸ τὴν παγκόσμια νεώτερη καὶ ἀπὸ τὴ νέα ἑλληνικὴ θεατρικὴ τέχνη. Ἔργα, ποὺ τὴν ἐκλογὴ τους θὰ κανονίξῃ, ὄχι ἡ ἐφή-

μερὴ μὸδα, ἀλλὰ ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία των. Ἐνα θέατρο τέτοιας ἰδέας, μὲ τέτοιο πρόγραμμα, μὲ τέτοιες ἐπιδιώξεις, προσιτὸ στὸ λαὸ μὲ τὶς φτηνὲς του τιμὲς καὶ μὲ τὶς λαϊκὲς καὶ μαθητικὲς του παραστάσεις, μόνο ἕνα κρατικὸ θέατρο μπορεῖ νὰ εἶναι. Καὶ μόνο ἕνα τέτοιο θέατρο μπορεῖ νὰ γίνῃ πραγματικὸ σχολεῖο τοῦ λαοῦ καὶ ἀνώτερος ρυθμιστὴς τῆς δημόσιας καλαισθησίας, ποὺ εἶναι, ὅπως εἶπε κάποιος σοφός, μιὰ μεγάλη ἐθνικὴ ὑπόθεση.

Ὁ θρίαμβος ποὺ σημείωσε καὶ στὴν κοινὴ γνώμη καὶ στὸν τύπο ἡ πρώτη ἐμφάνιση τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ καλύτερη ἐγγύηση γιὰ τὸ μέλλον του.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

LOUIS LE CARDONNEL

ΝΕΚΡΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

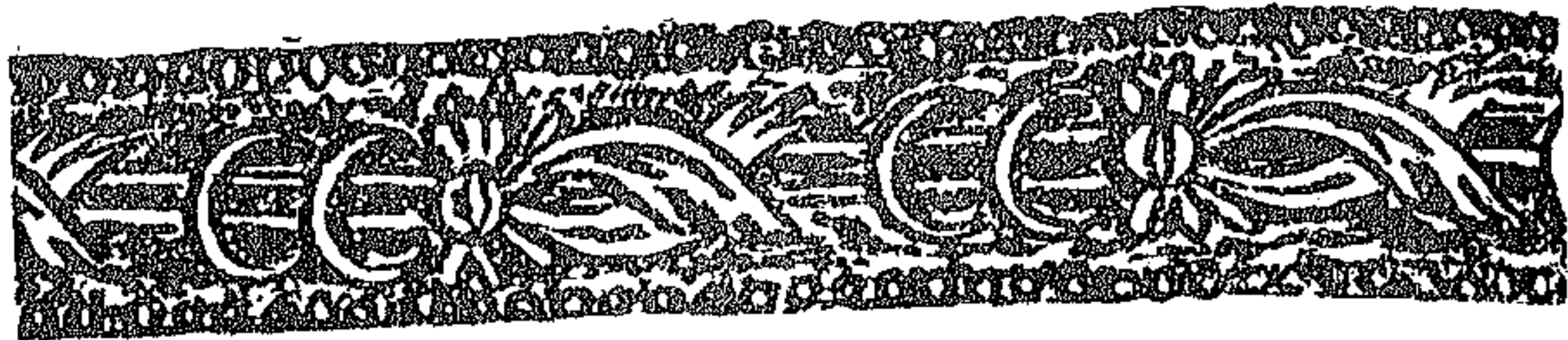
Κουφὰ κι' ἀράθυμα οἱ ἑσπερινοὶ σημαίνουν
σὲ πολιτείας ἀπατηλῆς τὴν ἄκρα εἰρήνη.
Δέντρα ριγοῦν μὲς στὴν πλατεῖα τῆς ἐνορίας,
σὰν σαστισμένα ποὺ οἱ ἑσπερινοὶ σημαίνουν.
Εἰρήνης ὥρα, ὡς τόσο ὥρα ἀπορίας.

Ἐνας τρελλός, ποὺ πάει τραυλίζοντας καὶ στρέφει,
κ' εὐφραίνεται ποὺ εἶναι στὸ μάθημα τ' ἀγόρια.
Στὸ παραθύρι τῆς, μιὰ γριὰ γυναῖκα βήχει,
καὶ στὸν τρελλό, ποὺ πάει τραυλίζοντας καὶ στρέφει,
λωλάθηκε θαρρεῖς καὶ νοήματα τοῦ γνέφει.

Γέριμες ἀγκωνές, λιανὰδα γερασμένη
κι' ὁ Νοέμβρης μῆνας στὴν πλατεῖα τὴν περιχύνει.
Σ' ἕνα χαγιάτι, ἕνα σεντόνι κρούο χτυπάει,
ὠχρό, μαστὸ πολλὴ λιανὰδα γερασμένη.
—Ἦστερα, ὁ ἦχος τῶν ἑσπερινῶν—καὶ πάει...

Ἀξαφνα, εὐθύς, οὐδὲ γυναῖκα, οὐδὲ καμπάνες,
οὐδὲ ὁ τρελλός πιά, τὴ «μαῖμου» νὰ παρασταίνει.
Τὴν πολιτεία μὲ μιὰς λὲς κ' ὕπνος τὴν ἐζώνει.
Οὐδὲ ὁ τρελλός πιά, οὐδὲ ἡ γυναῖκα, οὐδὲ οἱ καμπάνες...
Μονάχο του, τὸ παγερὸν ἄσπρο σεντόνι.

μεταφρ. ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

— ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΟΥ —

I

Ότε, πρό εικοσιπέντε ετών ακριβώς, έπεσκέφθην τὸ Κάιρον, ἐκ τῶν πρώτων Ἑλλήνων ποὺ ἐγνώρισα ἦτο, φυσικά, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου κ. Νέστωρ Γιανακλῆς. Ὁ ἀνάδοχος τοῦ εἶχε δειχθῆ καλὸς προσφῆτης, διότι ὁ ἐβδομηκοντούτης θαλερὸς αὐτὸς γέρον, μειλίχιος καὶ συμπαθῆς, ἦτο ὄντως ὄνοματι καὶ πράγματι ὁ Νέστωρ τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος.

Ἡγαπάτο ἀπὸ ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς καὶ διὰ τὴν γενναιοδωρίαν του, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἠμιλλᾶτο ὁ στενὸς του φίλος, μακαρίτης νῦν, Ρόστοβιτς, καὶ διὰ τὴν συνέσιν του, καὶ—ὡς τὸ εἶπωμε καθαρὰ—διὰ τὴν ἔλλειψιν παντὸς κατσαμπουκισμοῦ καὶ παντὸς διπλοουτισμοῦ. Ἐκαμνε δ' ὄντως ἐντύπωσιν αὐτὸς ὁ αὐτοδημιούργητος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶχε ξεκινήσῃ τὸ 1854 πτωχὸ παιδί ἀπὸ τὴν θρακικὴν Γκιουμουτζίνα (τὴν σημερινὴν Κομοτινὴν) καὶ εἶχε κατορθώσῃ, ὄχι μόνον ν' ἀποκτήσῃ ἑκατομμύρια (τοῦτο ἐπέτυχαν καὶ ἄλλοι), ἀλλὰ νὰ δημιουργήσῃ σπουδαιότατην βιομηχανίαν καὶ ν' ἀποκτήσῃ συγχρόνως ἀξιόλογον μόρφωσιν. Διότι εἶχεν ἐκμάθη ἀριστὰ τὰ γαλλικὰ καὶ τὰ δύσκολα ἀραβικὰ. Ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴν του γλῶσσα βέβαια, στὴν νεότητά του ἐδιδάσκοντο εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς ἀλυτρώτου «γερά ἑλληνικά» ὅπως ἐτραγουδοῦσε ὁ Γανταλίδης. Ἀλλὰ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, ποὺ εἶναι χρήσιμοι διὰ τὴ δημοτικὴν ὅσο καὶ διὰ τὴν καθαρεύουσα, αὐτὸς ἐξηκολούθησε νὰ τοὺς διαβάσῃ καὶ γὰ τοὺς μελετᾶ.

Ἄν οἱ Ἕλληνες τὸν ἠγάπων, οἱ ἰθαγε-

νεῖς τὸν ἐτιμοῦσαν ὅπως ἰδιαίτερος ἀνεγνώριζαν ὅτι εἶχε συμβάλῃ σημαντικὰ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πλούτου τῆς Αἰγύπτου, μὲ τὴν ἀνθῆσθαι ποὺ εἶχε δώσῃ ἐκ τῶν πρώτων, ἂν ὄχι καὶ ὁ πρώτος, εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέτων. Ἀνέφεραν δὲ μάλιστα δεῖ, ὅταν ἡ αὐτοκράτειρα Εὐγενία ἐπεσκέφθῃ τὸ 1869 τὴν Αἴγυπτο διὰ τὴ ἐγκαίνια τῆς Διώρυγος τοῦ Σουέζ, εἶχε τόσον ἀπολαύσῃ τὰ σιγαρέττα τοῦ Γιανακλῆ, ὥστε ὅταν ἐγύρισε στὴν Εὐρώπην, ἐπῆρξεν ἡ ζῶσα καὶ καλλιτέρα διαφήμιας τῆς Αἰγυπτιακῆς σιγαροποιίας.

Καὶ αὐτὰ μὲν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1907. Ὅταν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1932 ἐγύρισα στὴν Αἴγυπτο, ματαίως ἐξήτησα τὸν Μανώλη Μπενάκη, τὸν Μικὲ Συναδινὸ καὶ τόσους ἄλλους ποὺ στὸ ἐμπόριο καὶ τὴς ἐπιστῆμες ἐτιμοῦσαν τὸν Ἑλληνισμό. Καὶ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους μου ἀκόμη πολλοὶ εἶχαν ἐκλείψῃ, ἕνας μάλιστα ἀγαπητὸς φίλος στὰ πεδία τῆς Ἡπείρου. Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἄλλως τε εἶχα τόσο ἀλλάξῃ, ὥστε ὁ ποιητῆς Καβάφης—τακτικός, εἰρησθῶ ἐν καρδίᾳ, ἀναγνώστης τῆς «Νέας Ἐστίας»—ἐτρόμαξε ν' ἀναγνωρίσῃ παλαιὸν του θανμαστήν.

Τὸν Νέστορα Γιανακλῆν ὅμως εὐθὺς ἀπερίπου ἀναλλοίωτον. Διότι εἶναι μὲν σχεδὸν τυφλός, ἀλλ' ἐκράτησε πυκνὰ μαλλιά, μαῦρα φρύδια, ὀρθὴ κορμοστασιά, καὶ ἰδίως ὄλην τὴν φρεσκάδα τῆς ὀμίλλας του. Δι' ὁποῖον ἐνδιαφέρεται στὴν νεωτέρα ἱστορία, εἶναι ἀληθινὴ ἀπόλαυσις ν' ἀκοῆς ἐξ ἀνεξάντλητες ἀναμνήσεις ἐνὸς ἀνθρώπου

ποὺ παρουσιάσθῃ στὸν βασιλέα Ὀθωνα, στὴν αὐτοκράτειρα Εὐγενία καὶ τὸν Χεδίβη Ἰσμεὴλ ποὺ ἦλθε σὲ ἐκπαρῆ μὲ τὸν Φερδινάνδον Λεσσέψ καὶ τὸν Γεώργιον Σταύρου ποὺ εἶχε συγχρόνους πολλοὺς ἀνδρας, τῶν ὁποίων ἡ δρᾶσις διὰ μᾶς ἀνήκει στὸ παρελθόν. Σκεφθῆτε λ. γ. ὅτι ὁ Τρικούπης, τοῦ ὁποῖου μένει θερμὸς ὀπαδός, ἦτο κατὰ τέσσαρα μόνον ἔτη πρεσβύτερός του.

Ἀνάλογη ἀπόλαυσις ἔχουν ὅσοι συναντοῦν στὴν Ἑλβετία τὸν στρατηγὸν Ἀδόλφον Ράινεν, πρῶτον ἐξάδελφον καὶ ἀκριβῶς σύγχρονον τοῦ προμνησθέντος Τρικούπης (1), καὶ ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ ὅπως ὁ Γιανακλῆς ἔχασε τὸ φῶς, ἐκράτησε πλήρη τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν του ὑγείαν.

II

Ἐν τούτοις, ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο σεβαστῶν καὶ συμπαθῶν πρεσβυτῶν ἡ ἐξῆς διαφορὰ, ὅτι ὁ στρατηγὸς Ράινεν ἐρησθᾶζει ἀπὸ εἰκασιατικῆς, ἐν ᾧ ὁ Μαθουσᾶλως τοῦ Καίρου ἐξαιολογηθεῖ νὰ δοῦ καὶ ἐπιδιώκει μάλιστα τὴν πραγματοποίησιν σχεδίου, ποὺ, ἐκ πρώτης ὄψεως, φαίνεται ὀπτασία. Ὅντως, ζητεῖ τίποτε ὀλιγώτερον παρὰ νὰ μεταβάλλῃ εἰς ἀμπελώνας, ἐλαιῶνας καὶ ἀγροκήπια μίαν ἀπέραντη ἐπαρχία, ἡ ὁποία τῶρα δὲν διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἀχανῆ Λιβυκὴ ἔρημο.

Ὁ Γιανακλῆς ὀδηγήθη σὲ αὐτὸ τὸ σχέδιον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπο :

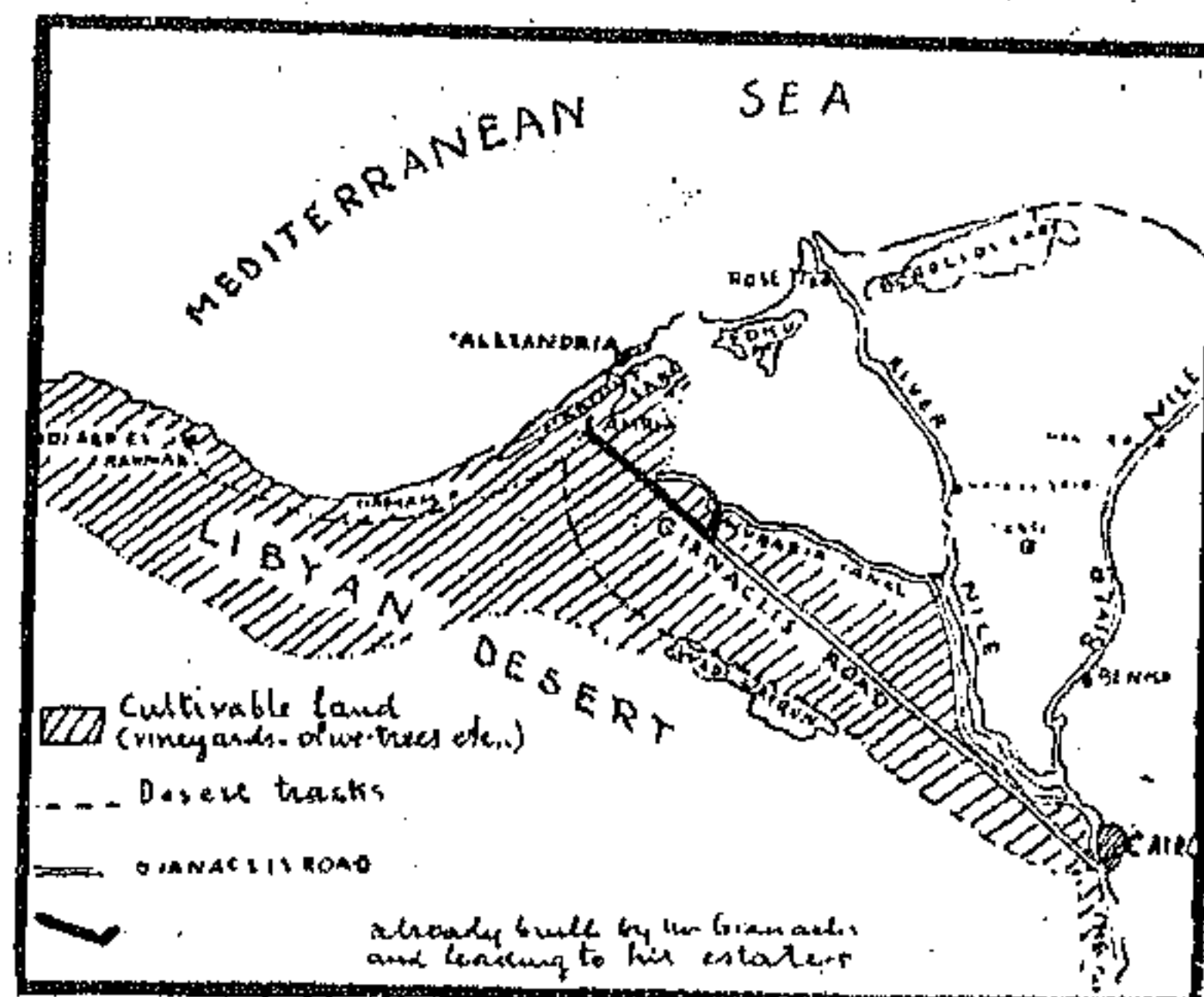
Ὅπως ἐλέγαμεν ἀνωτέρω, ὁ Νέστωρ ἀρέσκει νὰ διαβάσῃ ἀρχαίους συγγραφεῖς. Μίαν ἡμέρα εὐρίσκει στὸν Ἀθηναῖον ἕνα χωρίον, ποὺ εἶναι ἀληθινὸς ἕνμος διὰ τὰς ἀμπελούς καὶ τὸ κρασί τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἰδιαίτερος διὰ τὸν οἶνον τῆς Μαρεώτιδος, εἰς τὰ πρόθυ-

(1) Ἀμφότεροι ἐγεννήθησαν στὸ Ναύπλιο τὸ 1882. Αἱ μητέρες των, ἀδελφαὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ἐλίκνιζαν σὲ γειτονικὰς κούνιες τὰ δύο βρέφη καὶ ἡ φίλες των εἶχαν βαπτίσῃ τὸν κατακόκκινον καὶ παχὺ Ἀδόλφον «ἢ τομάτα» καὶ τὸν ἰσχνὸν καὶ κατὰμαυρον Χαρίλαον «ἢ ἑλίνα».

ρα τῆς Ἀλεξανδρείας. Τὸ πρᾶγμα τοῦ γεννᾶ κατὰπληξιν διότι ζήσας σχεδὸν μισὸν αἰῶνα στὴν Αἴγυπτο ποτὲ δὲν εἶχε συναντήσῃ ἀμπέλια καὶ ἐγνώριζε τὸ διαμέρισμα τῆς Μαρεώτιδος ὡς μίαν ἀπέραντη ἔρημο. Ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς Ἑλληνιστὰς μὲ τοὺς ὁποῖους ἠρέσκετο νὰ σχετίζεται καὶ ἐπέσθη ὅτι ὁ Ἀθηναῖος δὲν ὑπερέβαλλε τὰ πρᾶγματα, ὅτι οἱ Ἕλληνες ποὺ ἐπὶ Πτολεμαίων μετηνάστευον ἀθρόοι στὴν Αἴγυπτο εἶχαν διαδόσῃ ὅλες τὰς ἑλληνικὰς καλλιέργειες καὶ ὅτι εἰδικῶς στὴν σημερινὴ ἔρημη Μαρεώτιδα ἐζοῦσαν ἑκατοντάδες χιλιάδες ψυχῶν (2).

(2) Καὶ ἐγὼ εἶχα σημειώσῃ αὐτὸ τὸ χωρίον, ὅταν ἐδιάβασα τὸν Ἀθηναῖον διὰ τὰς μελέτας μου περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς δημοσίας οἰκονομίας, θὰ τὸ χρησιμοποιήσω δὲ προσεχῶς εἰς τὸ περὶ Δημοσίας Οἰκονομίας τῶν Πτολεμαίων βιβλίον. Ἴδου αὐτό :

«Ὅτι ὁ μαρεώτης οἶνος ὁ ἀλεξανδρεωτικός τὴν μὲν προσηγορίαν ἔχει ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κρήνης Μαρίας καὶ τῆς παρ' αὐτὴν πόλεως ὀμώνυμου, ἡ πρότερον μὲν ἦν μεγίστη νῦν δὲ κόμης περιέλειπε μέγεθος, τὴν προσηγορίαν λαβοῦσα ἀπὸ Μάρωνος ἐνὸς τῶν μετὰ Διονύσου τὰς στρατείας πεποιθμένων. πολλὴ δὲ ἡ περὶ τὴν γῆν ταύτην ἀμπελος, ἥς καὶ ἡ σταφυλὴ πάνυ βρωθῆναι εὐστομος καὶ ὁ γινόμενος οἶνος κάλλιστος· λευκὸς τε γὰρ καὶ ἠδύς, εὐπνους, εὐανάδοτος, λεπτός, κεφαλῆς οὐ καθικνούμενος, διουρητικός. τούτου δὲ καλλίων ὁ ταινιωτικὸς καλούμενος. ταινία δ' ἐστὶν ἐπιμήκης περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἀφ' ἧς οἱ γι-

Αἱ μέλλουσαι νάναζήσουν ἀχανεῖς ἐκτάσεις.

“Αν είχατε, φίλε αναγνώστα, ξήντα και πλέον έτη εις την ράχη σας και ίκανές εκατοντάδες χιλιάδων λιρών αιγυπτιακών στο ταμείο σας, είναι πιθανόν ότι αυτές ή πληροφορίες θα έκανούσαν το ενδιαφέρον σας αλλά δεν θα μετέβαλλαν το ρεύμα της ζωής σας. Το πολύ, αν είσθε «γραμματιζούμενος», θα εκάμνατε καμμιά διάλε-

Ο βασιλεύς Φουάδ συγχαίρων τον Γιαννακλή εις γασηρικὴν ἐκθεσιν.

νόμενοι οίνοι είσι μὲν ήρέμα υπόχλωροι, εμφαινογτές τι ἐν αὐτοῖς λιπαρόν, ὃ κατὰ τὴν τοῦ ὕδατος κοῤῥαση ἀναλύεται κατὰ βραχύ, ὡς καὶ τὸ μέλι τὸ ἀττικὸν ἀνακιρνάμενον. οὗτος ὁ ταινιωτικὸς ποδὸς τῷ ήδύς είναι ἔχει τι καὶ ἀρωματώδες ήρέμα ἐπιστύρον, ή δὲ περὶ τὸν Νεῖλον ἀμπελος πλαίστη μὲν αὐτή, ὅσος καὶ ὁ κοιταμός. καὶ πολλὰ τῶν οἴνων αὐτῶν ιδιότητες κατὰ τε τὰ χρώματα καὶ τὴν προσφορὰν. τούτους δ' ὑπερβάλλει ὁ κατὰ Ἀντυλλαν πόλιν οὐ μακρὰν οὖσαν Ἀλεξανδρείας, ής τοὺς πόρους οἱ τότε βασιλεῖς Αἰγύπτιοι τε καὶ Πέρσαι ταῖς γαιματῖς ἐδίδοσαν εἰς ζῶνας. ὃ δὲ κατὰ τὴν Θηβαΐδα, καὶ μάλιστα ὁ κατὰ τὴν Κόπτον πόλιν, οὕτως ἐστὶ λεπτός καὶ ταχέως πεπτικὸς ὡς καὶ ταῖς πυρεταίνουσι διδόμενος μὴ βλάπτειν». (Δειπνοσοφισταί, Α, 60).

ξι σὲ κανένα φιλολογικὸ σύλλογο, ή θὰ ἐγράφατε ἄρθρο σὲ κανένα Ἡμερολόγιο.

Ἄλλ' ὁ Γιαννακλής ἀνήμερ εἰς τὴν κατηγορία τῶν ἀνθρώπων ποὺ δημιουργοῦν μεγάλες ἐπιχειρήσεις, ὅχι τόσο γιὰ νὰ κερδίσουν χρήματα, ἀλλὰ διότι ἔχουν μέσα τους τὸν πόθο, ή μᾶλλον τὸ κάθος, τῆς ρηξικελεύθου δράσεως. Οἱ μεγαλοεπιχειρηματῖαι αὐτοὶ παρεβλήθησαν πρὸς τοὺς μεγάλους ἐξερευνητὰς τοῦ 15^{ου} καὶ 16^{ου} αἰῶνος, ποὺ κανένας κίνδυνος δὲν συγκριτοῦσε στὸ δρόμο τῶν ἀνακαλύψεων νέων χωρῶν. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι οἱ νεώτεροι μεγαλοεπιχειρηματῖαι, ποὺ σὲ διάστημα ἑκατὸν ἑτῶν ἐδημιούργησαν τὴ σύγχρονη Ἀμερικὴ καὶ μετεμόρφωσαν τὸν οικονομικὸ βίον στὰ λοιπὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ ἀκόμη καὶ στὴν παλαιὰ Εὐρώπη, οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔκοιψαν ἰσθμούς, ποὺ κατεσκεύασαν ἀτελείωτες σιδηροδρομικὲς γραμμές, ποὺ ἀπεξήραναν ἔλη καὶ λίμνες, ποὺ γενικώτερα ἔδωκαν πρῶτικὴ ἐφαρμογὴ σ' ὅλες τὶς ἀνακαλύψεις τῆς ἐπιστήμης, δὲν μετέβαλλαν ὀλιγώτερο τὴν μορφή τοῦ Κόσμου παρὰ ἕνας Χριστόφορος Κολόμβος ή ἕνας Βάσκο ντε Γκάμα.

Ὅπως δὴποτε, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Γιαννακλής μόλις ἐπέισθη ὅτι θα ἐδιάβασε εἰς τοὺς Δειπνοσοφιστὰς ήσαν ἀληθινὰ, ἐμίσησε καμῆλες καὶ μὲ συνοδείαν Βεδουίνων ήρχισε νὰ περιτρέχη τὴν παλαιὰν Μαρεωτικὴν ἐπαρχίαν. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἑβδομάδες ἀνεκάλυψε ἕνα μέρος ποὺ ἀταπεκρίνετο εἰς τὴν τοποθεσίαν τῆς Μαρείας, τοῦ κυριωτέρου κέντρου τοῦ ποτὲ ἀνθοῦντος νομοῦ, ήγόρασε μεγάλας ἐκτάσεις γῆς, ἔκτισεν ἕνα σπίτι καὶ ήρχισε δοκιμαστικὲς καλλιέργειες. Ὅταν ὁ κ. Πιερράκος, ἄλλοτε ἕνας τῶν καλλιτέρων μαθητῶν μου, ὁ ὅποιος, ἀφ' οὗ ἐνυμφεύθη τὴν ἀνεμὴ καὶ θετὴ κόρη τοῦ Γιαννακλή, ἐγκατέλειψε τὴν διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν διὰ νὰ βοηθῆ τὸν πενθερόν του εἰς τὰς ἐργασίας του, μοῦ ἐπρότεινε νὰ ἐπισκεφθοῦμε αὐτὸ τὸ κτῆμα, ἔδεδχθη ἐν μέρει ἀπὸ περὲργεια, ἀλλὰ κυρίως διὰ νὰ μὴ ἀν-

τιάξω ἄρνησι σὲ ἄνθρωπον ποὺ μὲ εἶχε κυριολεκτικῶς καθυποχρεώση.

Στὴν ἀρχὴ τὰ πράγματα ἐφαίνοντο δικαιώνοντα τὸν σκεπτικισμόν μου. Παρ' ὅλην τὴν ταχύτητα μεθ' ής ὁ κ. Πιερράκος, δεξιότατος «σωφέρ», ὀδηγεῖ τὸ αὐτοκίνητό του, ἐπὶ καιρὸν δὲν ἐβλέπαμε παρὰ ἄμμο, πέτρες καὶ καμῆλες. Μετὰ δυὸ ὥρες συναντοῦμε ἕνα ὑποστατικὸ, δημιουργημὰ τοῦ βασιλέως Φουάδ, ὁ ὅποιος εὐρίσκειται πάντοτε εἰς τὴν πρωτοπορείαν τῆς προόδου, καὶ ὁ ὅποιος ὅχι μόνον ἐνεθάρρυνε τὸν Γιαννακλή ἀλλὰ καὶ ἐμιμήθη τὸ παράδειγμα του. Ἄλλὰ μετ' ὀλίγα λεπτὰ ξαναπέσαμε στὴν ἔρημο, καὶ ἔρημο βλέπουν ὅπου καὶ ἂν στραφοῦν τὰ μάτια μου.

Τέλος ἀντιμετωπιζόμε μίαν ἀνωφέρεια' σχεδὸν συγχρόνως περικυκλώνουν τὸ αὐτοκίνητο ἔφιπποι βεδουῖνοι, καὶ μᾶς συνοδεύουν ἀδείζοντες καὶ γεμίζοντες τὰ ὄπλα των χωρὶς νὰ σταματήσουν τὰ ἀπὸ ρυτῆρος τρέχοντα ἄλογά τους. Ἡξερα ὅτι ἔτσι δέχονται οἱ ἰππῶται τῆς ἐρήμου τὸν κύριό τους, ἀλλὰ κτῆμα ἀκόμη τίποτε. Μόλις ὅμως φθάσαμε στὴν κορυφὴ τοῦ λόφου, ξαπλώθηκε στὰ πόδια μας μία ἀληθινὴ ὄασις.

Ἡ μᾶλλον, διότι ή λέξις ὄασις συνδέεται μὲ ἄμμοις καὶ φοινικῖς, μὴ ἀπέραντη ἔκτασις γεμάτη ἀμπέλια, ἔληές, ἔσπεριδοειδή, μουριές καὶ κάθε εἶδους καρποφόρα δένδρα. Ἐνόμισα πὺς μὴ μαγικὴ ράβδος μὲ εἶχε μεταφέρῃ στὴν Μεσσηνία ή στὸ Πήλιο, καὶ τὴν πλάνη ἐνίσχυσε ή ἐμφάνισις τοῦ ἐπιστάτου τοῦ κτήματος, τοῦ Θεσσαλοῦ κ. Κυριαζῆ Γαῖτανᾶ.

Ἐλληνοπρεπεστάτη καὶ ή δεξιότης τῆς συζύγου τούτου, ήτις συνδυάζουσα κατὰ τὰ πατροπαράδοτα, καὶ κάπως ἐν Ἀθήναις λησμονημένα ἰδανικά, εὐμορφιά μὲ νοικοκυροσύνη, μᾶς παραθέτει θαυμάσιον γεῦμα. Πρὸ τούτου ή γαστραλγία μου μὲ κατέδρασε εἰς τὸ μαρτύριο τοῦ Ταντάλου, τὸ ὅποιον ἐπέτεινε ὁ τρόπος μὲ τὸν ὅποιον ἔτιμων τὰ παρελαύνοντα πιάτα οἱ δύο σύντροφοί μου, ὁ κ. Πιερράκος καὶ δια-

πρεπῆς Ἀλεξανδρινὸς δημοσιογράφος, ὁ ὅποιος εἶχεν ήδη ἐπισκεφθῆ τὸ κτῆμα καὶ μάλιστα, ὅπως ἀνεκάλυψε ἔκτοτε, ἔδωκε τούτου περιγραφή, ποὺ μ' ἐξέθεσε εἰς νέο πειρασμό, τοῦ νὰ τὴν λεηλατήσω.

Παρὰ τὴν Ἑλλάδα, ή Δυτικὴ Εὐρώπη, ή Ἑσπερία, ὅπως ἐγραφαν οἱ παλαιότεροι. Αὕτη ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ μεγάλες οἰνοποιητικὲς ἐγκαταστάσεις, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εὐρίσκειται Γάλλος ἀριστοῦχος τῆς Γεωπονικῆς Σχολῆς τοῦ Μομπελλιέ, ὁ μόνος—καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀξιοσημεῖωτο

Ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Αἰγύπτου καὶ οἱ ὑπουργοὶ εἰς τὸ κτῆμα Γιαννακλή.

—ἐκ τῶν ἐργαζομένων στὸ μέγα κτῆμα ποὺ δὲν εἶναι Αἰγύπτιος ή Ἑλλην. Ἀπὸ τὲς ἐγκαταστάσεις αὐτὲς ἐβγήκε πρὸ δύο ἑτῶν τὸ νέο αιγυπτιακὸ κρασί, τὸ Crû des Ptolemées, ποὺ τόσον ταχέως διεδόθη στὴν Αἰγύπτον. Ἀπ' αὐτὲς ήρχισε νὰ βγαίγη καὶ τὸ κρασί τοῦ μούστου, μυρωδάτο καὶ γλυκύ, ποὺ εἶναι προσωρισμένο νὰ γίνῃ τὸ αιγυπτιακὸ «Ἐθνικὸ Ποτό». Πράγματι, δὲν περιέχει οἰνόπνευμα καὶ διὰ τούτου ή θρησκευτικὲς ἀρχὲς τὸ ἐπιτρέπουν ὡς μὴ ἀντιβαῖνον εἰς τὸ Κοράνιο. Ἐνθυμήθη ἐπικαίρως ὅτι ὁ ἱατρός μου τοῦ

Vichy, όστις μου άπηγόρευσε τὰ κρασιά, μου είχε συστήση νὰ χρησιμοποιώ αυτό τὸ ποτόν, πὸν ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ζωογονῇ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἥπατος. "Έτσι ἠδυνήθην καὶ ἐγὼ ὁ ταλαιπωρος νὰ θύσω εἰς τὸν Βάκχον, χωρὶς νὰ παραβῶ τὰς ἐντολάς οὔτε τοῦ Μωάμεθ οὔτε τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Παρὰ τὴν Εὐρώπην, εἶδαμε καὶ τὴν ἐκπολιτιζομένην Ἀφρικήν. Ὁ κ. Κ. Οὐράνης ἀφιέρωσεν ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραία του ἄρθρα περὶ Αἰγύπτου εἰς τὴν περιγραφὴν ἑνὸς ἀράπικου χωριοῦ, ὅπου συμψύρονται ὑπὸ κακίστης ὑγιεινᾶς συνθήκας, γέροντες, γυναῖκες, παιδιά καὶ ζῶα. Ἐξωτερικῶς, τὰ χωριά πὸν ἔδημιούργησε ὁ Γιανακλῆς ἔχουν τὴν μορφήν τετραγώνου στρατοπέδου, πὸν ἔχουν τὰ λοιπὰ Αἰγυπτιακὰ χωριά καὶ πὸν ἀνέρχεται, ὅπως δειχνεὶ καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, εἰς χρόνους ἀρχαιοτάτους. Ἀλλὰ τὰ χωριά τοῦ Γιανακλῆ εἶναι καλοχτισμένα, καθαρὰ, εὐάερα καὶ μὲ ἀφθονο νερό.

"Όσοι ἐπισκέφθησαν τὸ κτῆμα, — καὶ τὸ ἐπισκέφθη ἑσχάτως καὶ ὁ Αἰγύπτιος πρωθυπουργὸς συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν ὑπουργῶν (βλ. σχετικὴν εἰκόνα) — ὠμίλησαν περὶ θαύματος. Θαῦμα ὄντως, ἀλλὰ θαῦμα τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος, θαῦμα πὸν εἶχε ὡς προϋποθέσεις μακρᾶς μελέτης, τριάντα ἔτων ἐπιμονῆ καὶ ἀφθονα χρήματα: ἄνω τῶν 300.000 λιρῶν αἰγυπτιακῶν (δηλαδὴ κατὰ πολὺ ἄνω τῶν 100 ἑκατομμυρίων σημερινῶν δραχμῶν).

III

Τὸ κτῆμα ἄλλως τε αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ ἓνα πρῶτο βῆμα. Ὅλη ἡ ὥς τῶρα γενομένη ἐργασία ἀπέβλεπε νὰ ἐξακριβώσῃ ἂν ἡ ἀρχαία Μαρεῶτις μπορεῖ νὰ ξαναζήσῃ. Τῶρα πὸν τὸ πρᾶγμα ἀπεδείχθη, ὁ Γιανακλῆς ἐπιδιώκει τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἀρχικοῦ του σχεδίου, τὴν ἀναβίωσιν δηλαδὴ τῆς ἐπαρχίας πὸν ἀρχίζει ἀπὸ τὰ δυτικὰ προάστια τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πηγαίνει ἕως τὴν ἀληθινὴν ἔρημον. Τί ἔκτασιν ἔχει ἡ ἐπαρχία αὐτὴ μπορεῖ νὰ κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν παρατεθειμένον χάρτη. Πρόκειται περὶ ἑκτάσεως ἴσης περίπου πρὸς ἐκείνην τῆς Πελοποννήσου.

Τὸ σχέδιον προϋποθέτει καὶ τὴν ἐπάνοδο τῆς Μαρεῶτιδος λίμνης εἰς τὰς παλαιὰς τῆς διαστάσεις καὶ τὸν παλαιὸν της χαρα-

κτῆρα. Ὡς γνωστὸν ἡ Μαρεῶτις ἦτο ἄλλοτε πραγματικὴ λίμνη (δηλαδὴ λίμνη μὲ γλυκὸ νερό) καὶ μὲ ἔκτασιν πολὺ μικρότερη τῆς σημερινῆς. Τὸν Μεσαιῶνα ἀπεξηράνθη. Ὁ Νέλσον, θέλων ν' ἀπομονώσῃ τοὺς Γάλλους εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν, τὴν μετέβαλε εἰς λιμνοθάλασσαν, καὶ ἡ Μεσόγειος εἰσβαλοῦσα ἐπνιξεμεγάλαις ἐκτάσεις καὶ πολλὰ χωριά. Τῶρα τὸ σχέδιον εἶναι νὰ φραχθῇ ἡ συγκοινωνία μὲ τὴν θάλασσαν, ν' ἀποξηρανθοῦν τὰ κατακλυσθέντα ἐδάφη καὶ νὰ μεταστραφῇ πρὸς τὴν Μαρεῶτιδα ἓνας τῶν βραχιόνων τοῦ Νείλου, ὅστις τοῦ λοιποῦ νὰ ἐκβάλλῃ πολὺ νοτιοδυτικώτερα.

Ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ σχετικῶς πρόσφατον τῆς λιμνοθάλασσης καθιστοῦν τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου τούτου σχετικῶς εὐκόλον διὰ τὴν σύγχρονον ἐπιστήμην. Ὅταν τὰ ἔργα συντελεσθοῦν, ὅλη ἡ ἐπαρχία θὰ ἔχῃ ἀφθονο καὶ πρόχειρον γλυκὸ νερό, ἐν ᾧ καὶ τὰ πρὸς τὴν Λιβύην δυτικώτερα διαμερίσματα θὰ μπορέσουν νὰ ὑδρευθοῦν μὲ διώρυγες ἢ μ' ἀρτεσιανὰ φρέατα.

Πολὺς λόγος ἔγινε στὸν παγκόσμιον τύπον διὰ τὰ ὄντως καταπληκτικὰ ἔργα, πὸν καὶ ὁ γράφων ἐπισκέφθη καὶ ἐθαύμασε, διὰ τῶν ὁποίων οἱ Ὀλλανδοὶ, ἀποξηραίνοντες μέγα μέρος τοῦ Zuidersee, θὰ προσθέσουν εἰς τὴν χώραν των ὀλόκληρον ἐπαρχίαν.

Κατὰ τὸ σχέδιον Γιανακλῆ, μὲ ἀσυγκρίτως εὐκολώτερες τεχνικῶς, καὶ συνεπῶς ὀλιγοδαπανώτερες, ἐργασίας, θὰ προστεθῇ εἰς τὴν κάτω Αἰγύπτον, ἡ ὁποία σήμερον περιορίζεται εἰς τὸ κυρίως Δέλτα τοῦ Νείλου, νέα ἐπαρχία 12.000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, δηλαδὴ ἀσυγκρίτως μεγαλειότερη ἀπὸ τὴν ὀλλανδικήν. Θὰ εἶναι δὲ ἡ ἐπαρχία αὐτὴ νέα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Διὰ ἐν ᾧ στὸ Δέλτα βρῖσκει κανεὶς φυτὰ ἀφρικανικά, ἰδίως βαμβάκι καὶ χουρμαδιές, εἰδῶ θὰ καλλιεργηθοῦν τὰ εἶδη ἐκεῖνα πὸν εὐδοκιμοῦν εἰς τὴν νότιον Εὐρώπην: ἑλῆες, ἀμπέλια καὶ καρποφόρα δένδρα.

Ὑπολογίζεται ὅτι σὲ λίγες δεκαετηρίδες ἢ σημερινῆ ἔρημος θὰ κατοικῆται ἀπὸ πολλὰς ἑκατοντάδες χιλιάδων ψυχῶν καὶ ὅτι, ὅπως εἰς τὴν ἀρχαιότητα, θὰ περιλάβῃ καὶ κάμποσες πόλεις. Ἡ προσδοκία αὐτὴ δὲν εἶναι παράλογη. Ἀνεξαοτήτως ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ προηγουμένα, ἡ θέσις τῆς ἐπαρχίας

εἶναι λαμπρά. Θὰ βοηθήσουν δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀφ' ἑνὸς ἡ γειτονικὴ θάλασσα, ἀφ' ἑτέρου τὸ γεγονός: ὅτι βρῖσκειται ἀκριβῶς μεταξὺ τῶν δύο μεγαλειότερων πόλεων τῆς Αἰγύπτου, τοῦ Καΐρου καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, δηλαδὴ ἀγορῶν μὲ συνολικὸν πληθυσμὸν σχεδὸν δύο ἑκατομμυρίων. Ἡ μεταφορὰ στὶς δύο αὐτὰς ἀγορὰς θὰ διευκολυνθῇ ἀκόμη περισσότερο ἅμα περατωθῇ ἓνας νέος μέγας δρόμος πὸν ἔχει ὑπὸ κατασκευὴν ἡ Αἰγυπτιακὴ κυβέρνησις καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ἀπὸ τῶρα, ὅπως καὶ εἰς τὴν ὅλην ἐπαρχίαν, τὸ ὄνομα Γιανακλῆ. Ὁ δρόμος αὐτός, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν χάρτη, ἀκολουθεῖ ἀκριβῶς εὐθεῖαν γραμμὴν καὶ διὰ τοῦτο παρουσιάζει καὶ ἄλλο σπουδαῖον πλεονέκτημα, ὅτι θὰ ἐλαττώσῃ ἀπὸ 140 εἰς 110 ἀγγλικὰ μίλια τὴν ἀπόστασιν πὸν χωρεῖ τὸ Καΐρον ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρείαν. Αὐτὸ τὸ γιγαντιαῖον ἔργο, ἡ εὐγνωμονοῦσα Αἰγύπτου τὸ συνέδεσε, ὅπως ἴδαμε, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτεργάτου. Καὶ εἶχε δίκαιον. Ὁμολογουμένως θὰ ἐγίνετο οὕτως ἢ ἄλλως, διότι ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει ἀδιακόπως, ἡ αἰγυπτιακὴ κυβέρνησις ὀργᾶ πρὸς μεγάλα ἔργα, καὶ δὲν λείπουν οἱ ξένοι κεφαλαιοῦχοι καὶ

ἐπιστήμονες πὸν εἶναι πρόθυμοι νὰ τὴν ὠθήσουν εἰς αὐτὰ καὶ νὰ συμμετάσχουν τῶν καρπῶν των. Ὅπωςδήποτε ὅμως, ἄνευ τοῦ Γιανακλῆ ἡ ἀναβίωσις τῆς Μαρεῶτιδος θὰ ἀργοῦσε ἀρκετὰ χρόνια.

Εἶναι διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν τιμὴ ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ ὀφείλεται σ' ἑλληνικὴν πρωτοβουλίαν. Εἶναι δὲ καὶ εὐτύχημα. Ὅχι μόνον διότι θὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς τὴν νέα ἐπαρχία πολὺ περισσότεροι Ἑλληνες παρ' ὅτι θὰ συνέβαινε ἂν τὴν ἐργασία εἶχαν ἀναλάβῃ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι, ἀλλὰ καὶ διὰ γενικώτερους λόγους.

Ὁ Αἰγυπτιακὸς λαὸς μένει πιστὸς στὸν Ἰσλαμισμόν, ἀλλ' ἀνέλαβε πλήρη συνείδησιν τῆς αὐτοτελείας καὶ τῆς ἐθνικότητός του. Μελετᾷ τὴν ἱστορίαν του καὶ ξέρει ὅτι ἀπὸ τοὺς ξένους κατακτητὰς πὸν τὸν ὑπεδούλωσαν διὰ δύομιση χιλιάδες χρόνια, μόνον οἱ Πτολεμαῖοι συνεταντίσθησαν μὲ τὸν τόπον καὶ τοῦ ἔδωκαν νέα ζωὴ καὶ ἀκμὴ. Δι' αὐτὸ κλίνει νὰ θεωρῇ τοὺς Ἑλληνας ὄχι ὡς ξένους ἀλλὰ ὡς φίλους καὶ συνεργάτας. Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ἐνισχύσῃ τόσο τὴν ἀντίληψιν αὐτὴ ὅσο τὸ μεγαλεπήβολον ἔργο τοῦ ὁποίου ἐπιχειρήσαμε νὰ δώσουμε ἀμυδρὰ ἰδέαν.

A. M. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΕΛΑ ΝΑ ΓΙΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ!

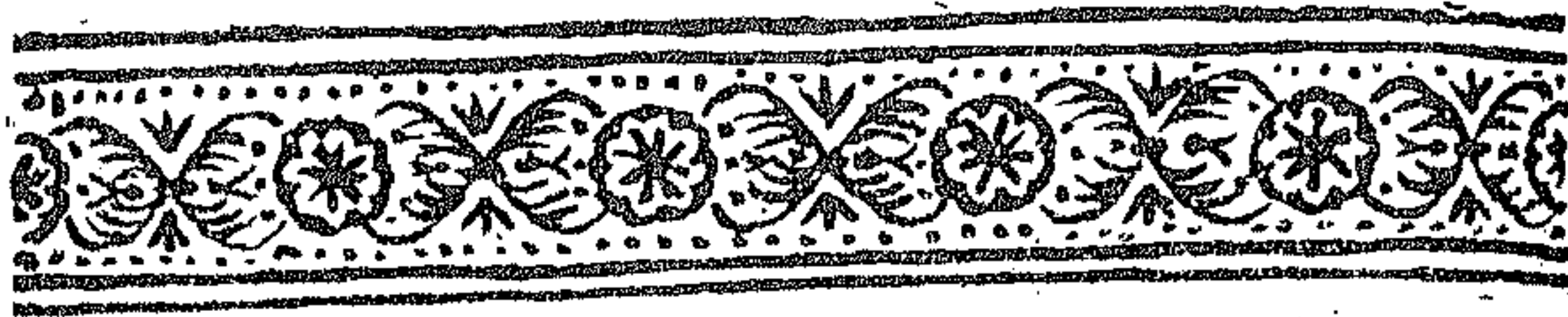
"Αλλόθρησκῆ μου ἀγάπη μου, πίστεψε τὸ Χριστὸν μας! καὶ τὴν Θεογονίαν μας πίστεψε, τὴν μόνην ἀληθινήν! μὲ τὸ ὑψηλὸν τὸ κήρυγμα, μὲ τὴν ἀγνήν Μαρίαν — Παρθέναν! "Έλα πιά καὶ σὺ, νὰ γίνης χριστιανή!

"Άλλο ὁ Χριστὸς δὲν κήρυξε, ἄλλο ἀπὸ τὴν Ἀγάπην, γιὰ μόνην Ἀλήθειαν. Φύλακας ποῖος ἄλλος θὰ γενῆ; θέλομε εἰς τὴν ἀγάπην μας καλύτερον προστάτην ἀπ' τὸν Χριστόν; "Έλα καὶ σὺ νὰ γίνης χριστιανή!

"Ἡ ἀγάπη δὲν ἀνέβηκε μὲ τὸ σταυρὸν στὸν ὄμον στὸ Γολγοθᾶ, κ' ὑπόμεινε σκληρὰ νὰ σταυρωθῇ; Ἡ ἀγάπη δὲν ποτίστηκε χολῆ, δὲν ἔτρεξε αἷμα; Γιατὶ λοιπὸν δὲν ἔρχεσαι νὰ γίνης χριστιανή;

Θὰ λείψῃ ὅτι τὸν ὕστατον δεσμὸν μας ἀντισκόφει, κ' ἄνομη πιά ἡ ἀγάπη μας δὲ θᾶναι, παρὰ ἀγνήν! Θὰ εὐλογηθῇ ἀπ' τὸν Κύριον καὶ θὰ θεριέψῃ ἀκόμα, ὅταν θὰ πῆς καὶ σὺ τὸ «ναί», νὰ γίνης χριστιανή!

† Γ. ΓΑΡΟΥΦΑΛΗΣ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΙ' Η ΜΗΧΑΝΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὁ Ἀγήνορας ὁ Καλαντζής, ἀπ' τὴν ἀρχὴν ποὺ τὸν γνώρισαν, μοῦ ἔκανε τὴν ἐντύπωση ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ ἔχει... χέρια. Γι' αὐτὸ: «Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν χέρια, —θά-λεγε ὁ μακαρίτης Ντελαπαλῆς, —ἐκτός ἔταν δὲν ἔχουν. Μὰ ὁ Ἀγήνορας ὁ Καλαντζής ἦταν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χέρια, ἀκόμα κι' ἀ-φοῦ στὸ τέλος κουλᾶθηκε ἀπ' τὸ δεξιό!

Ἀλήθεια, μὲ κατατάρραξε κείνο τὸ μεση-μέρι ἢ εἰδηση πὼς ἕνα χέρι τοῦ κύρ-Ἀγή-νορα μπλέχτηκε στὴ μηχανή, καὶ τὸν εἶχαν πᾶει στὸ Νοσοκομεῖο γιὰ νὰ τοῦ τὸ κόψουν. Τοῦ Ἀγήνορα, καλέ, τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὰ χέρια, νὰ τοῦ τύχη τέτοιο πράγμα; Μὰ θά-ταν λιγώτερο δυστυχισμένος, ἂν μπλεκότανε στὴ μηχανή τὸ κεφάλι του!

Ἔτρεξα νὰ μάθω. Ἡ ἐγγείρηση εἶχε γίνει. Τὸν εἶχαν ἀκρωτηριάσει λίγο πῶς πάνω ἀπ' τὸν καρπό. «Δηλαδή, φτηνά τὴ γλύτω-σε» μοῦ εἶπ' ἕνας γιατροῦδάκος τοῦ Νοσο-κομεῖου. Ἀμ' δὲν τὴ γλύτωσε φτηνά; Τὸ λέτε, γιατί δὲν ξέρετε τί ἦταν. Τὸν εἶδατε σεις ποτέ σας στὸ δρόμο, νὰ περπατῆ μὲ τὸ κοντομάνικο πάντα ἐπανωφόρι καὶ μὲ τὰ δυὸ του χέρια δεμένα πάνω στὴ φουσκωμέ-νη κάπως κοιλιά: Ἄν τὸν εἶχατε ἰδεῖ καὶ μιὰ μόνο φορά, δὲ θὰ τὸν ἀκρωτηριάζατε μὲ τὴν ἀταραξία...

Μὰ ἦταν θέαμα στὸ δρόμο ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χέρια! Ἔτσι ὅπως σὰς εἶπα περπα-τοῦσε πάντα. Μοῦ φαίνεται μάλιστα — ἂν καὶ τώρα δὲ μπορῶ νὰ θυμηθῶ καλά — πὼς ἀ-κόμα καὶ τὸ καλοκαίρι φοροῦσε τὸ κοντο-μάνικο ἐκεῖνο ἐπανωφόρι, ποὺ τοῦ ἄφινε ξέ-σκεπους τοὺς καρπούς κι' ἕνα λίγο μέρος ἀπ' τὰ χοντρά μπράτσα. Ἐμοιαζε σὰν ἀνα-σκουμπωμένος, λὲς κι' ἡ φορεσιὰ τὸν ζέ-σταίνε ἢ τὸν ἐνοχλοῦσε μόνο στὰ χέρια. Για-τί καὶ τὸ πανταλόνι του ἦταν μακρὺ, καὶ τὰ παπούτσια του στιβάγια — δὲν τὸν εἶδα ποτέ

μὲ γόβες — κι' ἡ μπλούζα του κουμπωμένη ψηλά στὸ λαιμό, καὶ τὸ μαῦρο του καπέλλο χωμένο σχεδὸν ὡς ταυτιά. Ἔτσι δὲν ἔβλεπες παρὰ ἕνα μοῦτρο — παχουλὸ λιγάκι καὶ κοκ-κινωπὸ — καὶ δυὸ χέρια, παχουλὰ κι' αὐτὰ καὶ κοκκινωπά.

Μὰ προπάντων δυὸ χέρια. Σοῦ ἔκαν' ἐν-τύπωση πρῶτα ἢ γύμνια τους — οἱ ἄνθρωποι ποὺ φοροῦν ἐπανωφόρι δὲ δείχνουν ποτέ τόσο πολὺ χέρι — καὶ τὸ ἐπίμοιο σταύρωμά τους πάνω στὸ φουσκωμένη κάπως κοιλιά. Θάλεγε πὼς μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ Ἀγήνο-ρας κρατοῦσε τὴν ἰσορροπία: ἀλλοιῶτα δὲ θὰ μποροῦσε νὰ περπατήσῃ. Γι' αὐτὸ, κάθε φορά ποὺ ἀναγκαζόταν νὰ λύσῃ τὰ χέ-ρια του — στὴν ἐσχατὴ ἀνάγκη, ἐννοεῖται — βιαζόταν νὰ τὰ ξαναδέσῃ, σὰ νάχε ἀφήσει ἀνοιχτὴ μιὰ κἀνούλα καὶ χυνόταν χάμω ἕνα πολύτιμο ἢ ἐπικίνδυνο ὑγρὸ. Μὰ γι' αὐτὸ ἰσα-ἰσα ἔκανε τὴν ἐντύπωση τὸ λύσιμο καὶ τὸ σήκωμα τῶν χεριῶν. Ἡ χειρονομία τοῦ κύρ-Ἀγήνορα ἦταν κάτι σπάνιο κι' ὠραίο. Πρὸ πάντων σὰν ἤθελε νὰ χαιρετήσῃ μὲ διάχυση κι' ἐπισημότητα, ἢ νὰ πῆ τίποτα σκουδαῖο. Ἐλυγε τὰ χέρια, τὰ σήκωνε ψηλά καὶ τὰ δυὸ μαζί, συμμετρικώτατα, τὰ κου-νοῦσ' ἐκφραστικὰ καθὼς πετοῦσε τὰ λόγια του:

— Καλημέρα!.. Καλημέρα σας!.. Χαί-ρετε!

(Ὁ δὲ αὐτὰ μαζί) καὶ βιαστικὰ τὰ δένε πάλι στὴν κοιλιά του, χωρὶς νὰ σταματήσῃ στιγ-μή, χωρὶς κἀν νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸ γοργὸ του βῆμα. Τὸ ἴδιο κι' ὅταν, περνώντας ἀπὸ κἀ-νένα φιλικὸ του μαγαζί, ἀπαντοῦσε σὲ πλη-ροφορία ἢ σὲ πείραγμα:

— Ἀμ' τὰ ξέρουμε αὐτὰ τὰ φέμματα! Ἐδῶ-πέρα νάχῃς αὐτιά νάκοῦς!

Ἡ:

— Ἐννοια σας, καὶ μεθαύριο στίς κάλπες θὰ τὸ ἰδοῦμε!

Ποτὲ δὲν ἔλεγε περισσότερα στὸ δρόμο. Πάντα μιλοῦσ' ἐπιγραμματικά. Καὶ τοῦτο, θάλεγε, γιατί οὔτε νὰ μιλήσῃ μποροῦσε χω-ρὶς νὰ λύσῃ καὶ νὰ σηκώσῃ τὰ χέρια του, οὔτε νὰ τὰ λύσῃ καὶ νὰ μὴν τὰ ξαναδέσῃ βιαστικὰ πάνω στὴν κοιλιά του, γιὰ νὰ ξα-ναβρῆ τὴν ἰσορροπία ποὺ κινδύνευε νὰ χάσῃ. Οἱ γνωστοὶ του — κι' εἶχε τόσο πολλοὺς στὴν δὲδὸν Ἀθηνᾶς, ποὺ ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὴν περνοῦσε τρεῖς-τέσσερις φορές τὴν ἡμέρα γιὰ νὰ πᾶῃ στὸ ἐργοστάσιο ὅπου δούλευε, στὴν ταβέρνα ποὺ ἔτρωγε τὸ μεσημέρι, ἢ στὸ σπιτάκι ποὺ καθόταν ἐκεῖ κοντὰ στὸν Ἀη-Δημήτρη τοῦ Ψυρρή — ἔλεγαν.

— Ὁ Ἀγήνορας μιλάει μὲ τὰ χέρια!

* *

Μὰ δὲν ἦταν μόνο ποὺ μιλοῦσε μ' αὐτὰ ἦταν καὶ ποὺ θαυματουργοῦσε στὸ ἐργοστά-σιο. Ἐκεῖ πιά ὁ Ἀγήνορας τάλυε. Ἐδγα-ζε τὸ ἐπανωφόρι του, φοροῦσε μιὰν ἄσπρη ποδιά — αὐτὴ μὲ μακρὰ μανίκια — καὶ καθό-ταν ἀμέσως στὸ τραπέζι τῆς δουλειᾶς μὲ τὰ ἐργαλεῖα. Τὸ ἐργαστήρι ἐκεῖνο ἦταν λιθο-γραφεῖο, εἶχε ὅμως καὶ κάτι μικρὰ πιεστή-ρια ποὺ τύπωναν μόνο κλισέ. Ὁ Ἀγήνορας ἦταν ὁ καλλιτέχνης-πιεστής, εἰδικὸς καὶ πε-ρίφημος γιὰ τὰ «κολλήματα» του. Εἶχε μάθει τὴν τέχνη σ' ἕνα μεγάλο τυπογραφεῖο ἐκείνου τοῦ καιροῦ, ποὺ εἶχε Γερμανὸ πιε-στή, καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, τὸν εἶχε ξεπε-ράσει.

Τὰ ἐργαλεῖα του δὲν ἦταν παρὰ ἕνα μυ-τερὸ μαχαιράκι κι' ἕνα ψαλίδι. Ἐπαιρνε μπροστά του κάμποσα ἔκτυπα τοῦ κλισέ ποὺ εἶχε νὰ τυπώσῃ, κολλοῦσε τὸνα πάνω στὰ λ-λο καὶ, μὲ μεγάλη ὑπομονή, μὲ μεγάλη ἀ-κρίβεια, βαθυόλωνε μὲ τὸ μαχαιράκι τὰ σπρα μέρη τῆς εἰκόνας, ἢ ἔκανε πῶς φουσκωτὰ τὰ μαῦρα, κολλώντας ἐπάνω τους κι' ἄλλα χαρτάκια, κομμένα μὲ τὸ ψαλιδάκι, ἀκρι-βῶς στὸ σχῆμα, ἀπὸ ἄλλο ἔκτυπο τοῦ ἴδιου κλισέ. Ἔτσι, δουλεύοντας πολλές φορές ὥρες ὀλόκληρες, ἔκανε τὴν εἰκόνα σὰν ἕνα χάρτι-νο ἀνάγλυφο. Καὶ τὸ ἀνάγλυφο αὐτὸ τὸ το-ποθετοῦσε στὸ πιεστήριον, πίσω ἀπ' τὸ χαρτί ὅπου θὰ τυπωνόταν τὸ κλισέ. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἢ πῆσῃ ἦταν πιά βαθμολογημένη μὲ τὸ λεπτότερο τρόπο: στὰ μαῦρα μέρη δυνα-τή, στὰ σταχτιά μικρότερη, στὰ σπρα καθό-λου. Κι' ἡ εἰκόνα ἔδγαине μ' ὅλες τῆς ἀ-

ποχρώσεις, πιστότατα, ὅπως τὴν εἶχε κάνει ὁ ζωγράφος ἢ ὁ φωτογράφος.

Στὰ σημερινὰ τυπογραφεῖα, μὲ τὰ σημε-ρινὰ πιεστήρια, τὰ «κολλήματα» αὐτὰ εἶ-ναι σχεδὸν περιττά. Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἔμως, ἂν δὲ γινόταν ἀπὸ ἕναν πιεστὴ τεχνίτη, οἱ εἰκόνες ἔδγαίναν μουντζούρες (ὅπως δὲ βγαί-νουν καὶ σήμερα, ὅπου, σὲ παλιὰ πιεστήρια, τυπώνουν χωρὶς «κολλήματα», στὴν τύχη). Ὁ Ἀγήνορας λοιπὸν ἤξερε τὴν τέχνη του θαυμάσια. Τὴν ἔκανε μὲ ἀγάπη, μὲ ὑπομο-νή, μὲ καμάρι. Θυμοῦμαι, κάθε φορά ποὺ πῆγαίνα στὸ ἐργαστήρι του — ἐπιστατοῦσα τότε τὴν ἔκδοση κάποιου βιβλίου μὲ καλλι-τεχνικὲς εἰκόνες hors-texte, ποὺ τυπωνόν-ταν χωριστὰ σ' ἐκεῖνο τὸ λιθογραφεῖο — τὸν ἔβλεπα νὰ κἀνῃ αὐτὴ τὴ λεπτὴ ἐργασία, καὶ τὴν παρακολουθοῦσα κάμποση ὥρα, στε-κόμενος κοντὰ στὸ τραπέζι του. Γι' αὐτὸ ἀναπαρασταίνω τώρα τόσο καλά τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τῶν χεριῶν του. Παχουλὰ, καθὼς εἶπα, κι' ἄσπροκόκκινα σὰν τὸ μοῦ-τρο του, γινόταν σχεδὸν σὰ μπάλλες, ὅταν τὰ κλεινε γιὰ νὰ κρατῆ τὸ ἐργαλεῖο. Στὸ τσιτωμένο ἀπὸ πάνω δέρμα μαύριζαν λιγες, ἀριές τριχίτσες. Καὶ μοῦ φαινόταν παράξενο ποὺ μεταχειρίζοταν, μὲ τὴν ἴδια σχεδὸν εὐ-κολία, καὶ τὰ δυὸ. Δὲν ξεχώριζα πιά τὸ δεξιὸ ἀπὸ τὸ ζερβί. Καὶ μὲ τὰ δυὸ ἐργαζόταν ὁ «ἄνθρωπος μὲ τὰ χέρια».

— Καλημέρα, κύρ-Ἀγήνορα!..

— ὦ, καλημέρα! καλημέρα σας! Χαί-ρετε! (πάντα ὄλα μαζί).

— Ἐ, πὼς πᾶμε; Θὰ τυπώσουμε σήμερα τὴ Τζοκόντα;

— Σήμερα;!.. Ὁ, θέλει ἀκόμα δουλειά!

— Μὰ τὴ βλέπω τελειωμένη...

— Νομίζετε... μὰ δὲν εἶναι. Ὅριστε.

Καὶ μοῦ ἔβαζε στὸ φῶς τοῦ παράθυρου νὰ ἰδῶ, σὰ μιὰ διάρρηξη εἰκόνα πάνω στὸ τζά-μι, τὸ ἀνάγλυφο ποὺ φιλοτεχνοῦσε. Μοῦ φαι-νόταν ἔξοχο, τέλειο. Ἀλλὰ ὁ Ἀγήνορας κουνόσε τὸ κεφάλι:

— Ἐχει ἀκόμα δουλειά!

Καὶ τὸ ξανάβαζε στὸ τραπέζι, μπροστά του, καὶ ξανάπιανε τὸ μαχαιράκι ἢ τὸ ψαλι-δάκι, γιὰ νὰ ξύσῃ, νὰ βαθυλώσῃ ἀκόμα κανέν' ἄσπρο, ἢ νὰ κολλήσῃ χαρτάκι καὶ νὰ δυναμώσῃ κανένα μαῦρο.

— Ἀμ Τζοκόντα εἶν' αὐτὴ, μουρμούριζε. Ἡ νὰ βγῆ ὅπως πρέπει, ἢ νὰ λείπη.

"Αν τὸν πετύχαινα ἴμως σὲ ὥρα ποῦ τὸ ἀνάγλυφο - «κόλλημα» ἦταν τελειωμένο, ὦ, μὲ τί θριαμβευτικὸ χαμόγελο μοῦ τῶραζε στὸ τζάμι γιὰ νὰ τὸ θαυμάσω!

— Αὐτὸ ἦταν! Τώρα μάλιστα!

— Τώρα μάλιστα! Ξανάλεγα κι' ἐγὼ γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω.

Γιατί, νὰ λέω τὴν ἀλήθεια, δὲν καταλάβαινα καὶ τόσο ὄλες ἐκείνες τίς λεπτομέρειες—τὰ μικροπράγματα ποῦ, κατὰ τὸν κύρ-Ἀγήνορα καὶ τὸ Μιχαήλ Ἀγγελο, ἔκαναν τὸ μεγάλο πρᾶγμα: τὴν τελειότητα.

Τὰ κλισέ, ἀφοῦ γινόνταν καὶ τὰ περίφημα αὐτὰ «κολλήματα» τοῦ Ἀγήνορα, ἔμπαιναν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψή του στὰ μικρὰ ἐκεῖνα πιεστηράκια, ποῦ ἦταν ἡ «εἰδικότης τοῦ καταστήματος». Ὁ ἀρχιεπιστὸς τὰ κανόνιζε μὲ πολλὰς δοκιμὲς, ἔπειτα ἀφίνε τὸ βοηθὸ του νὰ ἐπιβλέπη τὸ τύπωμα, μὲ τὴ διαταγή νὰ τὸν φωνάξῃ μόλις παρατηροῦσε τὸ παραμικρότερο μουτζούρωμα. Καὶ γύριζε στὸ τραπέζι του, γιὰ νὰρχίσῃ τὰ «κολλήματα» ἄλλου κλισέ.

* *

"Ἐν' ἀπὸ τὰ πιεστηράκια, τὸ τελευταῖο ποῦ εἶχαν φέρει ἀπὸ τὴ Γερμανία, μοῦ ἄρεσε πολὺ νὰ τὸ βλέπω νὰ δουλεύῃ. Ἐμοιαζε καθαυτὸ μὲ ἄνθρωπο ποῦ εἶχε δυὸ πελώρια χέρια, καὶ τᾶπλωνε ὁλοένα, μὲ κρότο, τὰ μάζευε καὶ τὰ σταύρωνε μὲ στιγμὴν στὴν κοιλιά: Ντράγγ-ντρούγγ-ντράγγ! Ἡ ἐντύπωση ἦταν τόσο χτυπητὴ, ποῦ καὶ στὸ ἐργαστήρι τὸ παράξενο αὐτὸ πιεστηράκι τὸ νόμαζαν σιδεράνθρωπος. Μὲ τὸνα χέρι ἔπαιρνε τὸ χαρτί γιὰ νὰ τὸ τυπώσῃ μὲ τᾶλλο τᾶφινε ἀφοῦ τὸ τύπωνε. Κι' αὐτὸ τῶρα μὲ τὴν τάξη, μὲ τὴν ἀκρίβεια, μὲ τὴν σχολαστικότητα μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς, ποῦ ὁ ἕνας σωρὸς τοῦ κομμένου χαρτιοῦ, δεξιά, κατέβαινε, κι' ὁ ἄλλος, ἀριστερά, ἀνέβαινε, χωρὶς νὰ ξεφεύγῃ λιγάκι αὐτ' ἕνα φύλλο. Κι' ἦταν ὁλωσδιόλου αὐτόματος ὁ σιδεράνθρωπος. Δὲν εἶχε παραὶ νὰ τὸν βάλῃ σὲ κίνηση, κι' ἐξακολουθοῦσε νὰ δουλεύῃ ὡς ποῦ νὰ τὸν σταματήσῃς.

— Ἰδὲς τί κάνουν τώρα, ἰδὲς! ἔλεγε κι' ὁ κύρ-Ἀγήνορας, θαυμάζοντας τὴ μηχανὴ μαζί μὲ ὄλους.

Μόνο κεφάλι δὲν εἶχε ὁ σιδεράνθρωπος. Ἀλλὰ καθὼς τὸν ἐβλεπες νὰ δουλεύῃ

ἔτσι σὰ ζωντανός, τοῦ φανταζόσουν κι' ἕνα κεφάλι καὶ τὸν συμπλήρωνες. Λοιπὸν ἐγὼ—περίεργα πρᾶγμα—τὸν συμπλήρωνα μὲ τὸ κεφάλι τοῦ κύρ-Ἀγήνορα. Γιατί τί ἦταν κι' ὁ σιδεράνθρωπος παρὰ ἕνας «ἄνθρωπος μὲ χέρια»; Τᾶπλωνε, τὰ σήκωνε, τὰ μάζευε καὶ βιαζόταν νὰ τὰ ξανασταυρώσῃ στὴν κοιλιά, ἀπαράλλαχτα σὰν τὸν κύρ-Ἀγήνορα. Ἡ μόνη διαφορά ἦταν ποῦ αὐτὸ ὁ πιστὸς τῶρα στὸ δρόμο καθὼς περπατοῦσε, ἐνῷ ὁ σιδεράνθρωπος τῶρα καθὼς δούλευε καθιστός.

Ἦταν λοιπὸν κάτι μοιραῖο; Σὲ τέτοιες συμπτώσεις δὲν ξέρεи κανεὶς τί νὰ πῆ... Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς αὐτὸ τὸ πιεστηράκι, αὐτὸς ὁ σιδεράνθρωπος μὲ τὰ χέρια, ἄρπαξε μιὰ μέρα τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ κύρ-Ἀγήνορα καὶ τοῦ τῶρα λυώμα στὴν σιδερένια του κοιλιά. Ὁ πιστὸς τῶρα βάλει κεῖ μὲσα γιὰ κάτι νὰ διορθώσῃ, κάτι νὰ ξεσφίξῃ ἢ νὰ σφίξῃ. Ἡ μηχανή, ἐννοεῖται, ἦταν σταματισμένη. Μ' ἄξαφνα, καὶ χωρὶς κανεὶς νὰ ξέρῃ πὼς, ἀπὸ τί, — ὁ βοηθὸς εἶχε ἀφαιρεθῇ; ὁ ἠλεκτρικτῆς εἶχε κάνει λάθος; — ξανάρχισε νὰ δουλεύῃ. Καὶ πρὶν προφτάσῃ ὁ δύστυχος Ἀγήνορας νὰ τραβήξῃ τὸ χέρι του, τὰ φοβερά χέρια τοῦ σιδεράνθρωπου—ντράγγ, ντρούγγ, ντράγγ! — σταυρώθηκαν ἀπάνω στὴν κοιλιά καὶ τοῦ τὸ κοπάνησαν, «ὅπως δυὸ γουδοχέρια μὲσα σ' ἕνα γουδί», κατὰ τὴ φράση τοῦ βοηθοῦ ποῦ μοῦ διηγήθηκε τὴν τραγικὴ σκηνή...

Δὲν ἦταν ἄλλη θεραπεία παρὰ νὰ κόψουν τὸν αἰμόφυρτο ἐκεῖνο πολτὸ τῶν σαρκῶν καὶ τῶν κοκκάλων. Καὶ ὁ ἀκρωτηριασμός, καθὼς εἶπαμε, ἔγινε τὴν ἴδια μέρα στὸ νοσοκομεῖο, ὅπου βιάστηκαν νὰ κουβαλήσουν, κοιλὸ πιά, τὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ χέρια, ἀφίνοντας ἐκεῖ-χάμω τὸν ἄλλο, μὲ τὰ δικά του, τὰ ζηλιάρικα, ἀκούνητα καὶ ματωμένα...

* *

Ξαναπῆγα στὸ νοσοκομεῖο ὕστερ' ἀπὸ λίγες μέρες, καὶ μπόρεσα νὰ τὸν ἰδῶ. Εἶχε σηκωθεῖ πιά ἀπ' τὸ κρεβάτι καὶ καθόταν σὲ μιὰ πολυθρόνα, χλωμός, ἀδύνατος, λυπημένος, μὲ τὸ δεξιὸ χέρι μπαμπούλιμένο, φασκιωμένο σὰ μωρὸ, καὶ κρεμασμένο μ' ἕνα μεγάλο μαντήλι...

Προσπάθησα νὰ τὸν παρηγορήσω, μὰ μὴ κάμε τὸν παρηγορημένο.

— Πάλι καλά, μοῦ εἶπε, ποῦ δὲν ξεμάτιασα κι' ὁλωσδιόλου νὰ πεθάνω! Δόξα σοι ὁ θεός!...

Εἶχε σηκώσει τὸ ἀριστερὸ χέρι, γιὰ νὰ μοῦ τὰ πῆ αὐτὰ, ἔπειτα τὸ κατέβασε καί, μὲ τὴν παλιά συνήθεια, ἔκαμε νὰ τὸ σταυρώσῃ μὲ τᾶλλο πᾶνω στὴν κοιλιά του. Ἀλλὰ δὲν βρῆκε ὁ κακόμοιρος παρὰ τὸν ἐπίδεσμο ποῦ ἐξεῖχε λίγο ἀπ' τὸ μαντήλι, κι' ἀρκέστηκε νὰ τὸν ἀγγίξῃ λιγάκι καὶ νὰ κατεβάσῃ ὡς τὴν κοιλιά τὸ ἕνα χέρι μονάχο του...

Συγκινήθηκα βαθιά, κι' ἴσως γιὰ νὰ μὴν ἰδῇ τὰ μάτια μου νοτισμένα, τὰ γύρισα κατὰ τὸ παράθυρο. Ἐκεῖ εἶχε τραβηχτεῖ, ἄμα μπῆκα, καὶ στεκόταν ὀρθὴ κι' ἀμίλητη, ἡ μεγάλη του ἀδερφή, ἡ παντρεμένη. Ἦνεν κοίταξα μιὰ στιγμὴν κι' εἶδα στὰ μάτια της δάκρυα. Ἡ ἴδια χειρονομία τὴν εἶχε τάχα συγκινήσει; Ἡ ἔκλαιγε ἀπὸ πρωτότερα χωρὶς νὰ τὴ βλέπω;

— Ἄς εἶναι ἴμως, εἶπε πάλι ὁ Ἀγήνορας χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὸ χέρι κατὰ τὰ ἔργα μας παθαίνουμε. Ἐμεῖς, ἔμεῖς οἱ ἄνθρωποι φταίμε γιὰ ὅλ' αὐτὰ. Δὲ μᾶς ἔφταναν τὰ χέρια μας; Θέλαμε νὰ κάμουμε καὶ μηχανὲς μὲ χέρια! Δὲν τὸ ξέραμε πὼς θὰ μᾶς ἀρπάξανε μιὰ μέρα, αὐτὰ τὰ χέρια, καὶ θὰ μᾶς ἔλυωναν; Σιδερένια, βλέπεις, ἀτσάλενα. Τί νὰ σοῦ κάνουν τὰ φτωχὰ τὰ δικά μας; Ἐδῶ ἔκαμε πάλι νὰ σηκώσῃ τὸ ζερβὶ του, ἀλλὰ σὰ νὰ τὸ μετάνοιωσε, τὸ ξανάφησε νὰ κουμπήσῃ ἄτονα στὴν κοιλιά.

— Οἱ μηχανὲς εἶναι ἁμαρτία, ἐξακολούθησε καὶ τὴν πληρώνουμε. Ἐπρεπε νὰ τὰ κάμουμε ὅλα μὲ τὰ χέρια μας, νὰ φίνουμε καὶ τοὺς φτωχοὺς νὰ δουλεύουν καὶ νὰ ζοῦν. Συλλογιστήκατε ποτὲ πόσα ἑκατομμύρια χέρια ἄφησαν ἄνεργα αὐτὲς οἱ μηχανὲς; Χωριστὰ ἐκεῖνα ποῦ πετσόκοψαν οἱ ἴδιες, σὰν τὸ δικό μου...

Τῶρα ρίξει στὴ φιλοσοφία ὁ Ἀγήνορας; Ὅποτε μπορεῖ νάταν καὶ παρηγορημένος. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς πρώτη φορὰ τὸν ἀκούγα νὰ λέῃ τόσα λόγια στὴν ἀράδα. Καὶ δὲν ξέρω γιατί, αὐτὸ γλύκανε κάπως τὴ λύπη μου γιὰ τὸ μεγάλο ἄδικο ποῦ τὸν εἶχε βρεῖ...

Τὸν ἀποχαιρέτησα, τὸν εὐχήθηκα καὶ τὸν ἄφησα νὰ γίνῃ καλά. Κι' ἐπειδὴ ἡ ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου ἐκεῖνου εἶχε τελειώσει καὶ δὲν ἦγαινα πιά στὸ ἐργαστήρι ἐκεῖνο, ὅπου ρωτοῦσα ὡς τότε καὶ μάθαινα γιὰ τὸν ἄνθρωπο

μὲ τὰ χέρια. εἶχ' ἀρχίσει νὰ τὸν θυμάμαι σπανιώτερα, ὡς ποῦ τὸν ξέχασα σχεδὸν ὁλότελα. Εἶχαν περάσει κιόλα δυὸ-τρία χρόνια.

Μιὰ μέρα, μοῦ δόθηκ' εὐκαιρία νὰ ξαναπάω. Καὶ μπορεῖτε νὰ φανταστῆτε τὴν ἐκπληξή μου, ὅταν εἶδα ἐκεῖ τὸν Ἀγήνορα τὸν ἴδιο, καθισμένον στὸ ἴδιο τραπέζι, νὰ κἀνῃ τὴν ἴδια δουλειά—τὰ αἰώνια «κολλήματα»—καί... μὲ τὰ δυὸ του χέρια, τὰ ἴδια!

Γιατί καὶ τὸ δεξιὸ του, τὸ κομμένο, τὸ μεταχειριζόταν ἀρκετὰ. Τοῦ εἶχαν βάλει ἕνα βούλωμα νὰ ποῦμε, ἕνα γάντι ἀπὸ σκληρὸ καουτσούκ χωρὶς δάχτυλα, ποῦ εἶχε μόνο στὴ μέση ἕνα κοκκαλένιο ἀγκίστρι. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χέρια μποροῦσε νὰ κουνάῃ καὶ τὸ κοιλὸ του ὅπως ἤθελε, κι' ἀκόμα νὰ σπρώχνῃ, νὰ πιάνῃ καὶ νὰ σηκώνῃ μὲ τὰγκίστρι σχεδὸν ὅ,τι ἤθελε. Εἶχε ἀναπτύξει σ' αὐτὸ μιὰ δεξιότητα καταπληχτική. Κι' ἐπειδὴ, καθὼς ξέραμε, ἦταν συνηθισμένος κι' ἀπὸ πρὶν νὰ ἐργάζεται καὶ μὲ τὸ ζερβὶ, ἡ ἐργασία του, ἡ λεπτότατη, γινόταν καὶ τώρα χωρὶς καμμιά δυσκολία. Ἐκοβε, ἔξυνε, κολλοῦσε, καὶ κάθε τόσο σήκωνε τὸ χάρτινο ἀνάγλυφο νὰ τὸ κοιτάξῃ στὸ φῶς μὴν ἤθελε τίποτ' ἀκόμα, ἢ νὰ τὸ καμαρώνῃ ὅταν ἦταν τέλειο.

Κι' ἀντικρὺ του, στὸ βάθος, ὁ φοβερός σιδεράνθρωπος, χωρὶς νὰ τὸν φοβίξῃ καθόλου, ἐξακολουθοῦσε νὰ νοικοκυλεύῃ μὲ κρότο καὶ ρυθμὸ τὰ δυὸ του χέρια,—ντράγγ, ντρούγγ, ντράγγ!—καὶ νὰ τὰ σταυρώνῃ πᾶνω στὴν κοιλιά του.

— Καλημέρα, κύρ-Ἀγήνορα!

— ὦ, καλημέρα! καλημέρα σας! Χαίρετε!

Ὁ ἴδιος κι' ὁ χαιρετισμός. Μὰ τίποτα δὲν εἶχε ἀλλάξει;

Ἐξέφρασα στὸν τεχνίτη τὴ μεγάλη μου χαρὰ ποῦ τὸν ξανάβρισκα στὴ θέση του—μιὰ θέση ὅπου, μὲ τὴν ἀλήθεια, δύσκολα θὰ μποροῦσε νὰ καθῆσῃ ἕνας ἄλλος—καὶ τὸ θαυμασμό μου γιὰ τὴν τέλεια ἐργασία ποῦ κατόρθωνε νὰ κἀνῃ καὶ τώρα:

— Τί καλά!... τί καλά!... Μπράβο, κύρ-Ἀγήνορα! Μὰ ἐσὺ εἶσαι... ἕνας ἥρωας!

Σήκωσε τὸ κομμένο του χέρι καὶ μὲ τὸ ἀγκίστρι—ναί, μὲ τὸ ἀγκίστρι—μοῦ ἔδειξε τὸ σιδεράνθρωπο.

— Ἐκεῖνος μ' ἔκαμε! μοῦ εἶπε.

— Ναί, μὰ δὲν τοῦ πέρασε, νὰ σὲ βάλῃ σ' ἀχρηστία. Ἐσὺ τῆ δουλειά σου τὴν κά- νεις σὰν πρῶτα καὶ καλύτερα.

Μὲ τὸ ἴδιο κίνημα τοῦ τὸν ξανάδειξε :

— Ὡς που νὰ μοῦ κόψῃ καὶ τᾶλλο μου, εἶπε.

Πάλι λακωνικός, πάλι ἐπιγραμματικός ὁ κύρ-Ἀγήγορας, ἔπιως τὸν ἤξερα. Σὲ τίποτα δὲν εἶχε ἀλλάξει.

**

Ἄραγε καὶ στὸ δρόμο περπατοῦσε ἀκόμα ἔπιως πρῶτα; Ἦμιον περιεργός...

Μιά μέρα τὸν εἶδα καὶ στὸ δρόμο—πάλι στὴν ἔδδν Ἀθηνᾶς. Ὁ ἴδιος, ἀπαράλλαχτος, ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χέρια!

Κοντομάνικο τὸ ἐπανωφόρι, ἄφινε γυμνὸ τὸν καρπὸ καὶ λίγο μπράτσο τοῦ ἀριστεροῦ, μὰ σκέπαζε ὄλο σχεδὸν τὸ γάντι τοῦ δεξιοῦ ὡς τὸ κοκκαλένιο ἀγκίστρι. Καὶ τὰ δυὸ χέρια, σταυρωμένα πάλι πάνω στὴ φουσκωμένη κάπως κοιλιά—τὸ ἀριστερὸ κρατοῦσε καὶ σκέπαζε τὸ ἀγκίστρι τοῦ δεξιοῦ—λυόνταν καὶ σηκωνόνταν ψηλά, καὶ τὰ δυὸ, ἔταν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χέρια πετοῦσε δεξιά κι' ἀριστερὰ τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ τὰ ἐπιγράμματα του,—ἀνυπόμονα, βιαστικά, νὰ πέσουν πάλι καὶ νὰ σταυρωθοῦν στὴν κοιλιά.

— Καλημέρα! καλημέρα σας! Χαίρετε!

Ἦ :

— Ἄμ τὰ ξέρουμε αὐτὰ τὰ ψέμματα!

Ἐδῶ-πέρα νάχῃς αὐτιά νάκοῦς...

Καὶ παρακάτω :

— Ἐννοια σας, καὶ μεθαύριο στὶς κάλπες θὰ τὸ ἴδοῦμε!

Θυμήθηκα τὸ λόγο του : « Ὡς που νὰ μοῦ κόψῃ ὁ σιδεράνθρωπος καὶ τᾶλλο μου! »

Κι' ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν ἦταν πιθανὸ νὰ γίνῃ ποτὲ—ἢ καλύτερα, ἦταν βέβαιο πὼς δὲν θὰ γινόταν—ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χέρια θάμεινε πάντα ὁ ἴδιος, ὁ ἴδιος.

Πέρασαν χρόνια πολλά. Ἰὸν ἔχασα. Τὸ λιθογραφεῖο ἐκείνο μὲ τὰ πιεστηράκια διαλύθηκε. Νὰ βρῆκε ἄραγε θέση σ' ἄλλο τυπογραφεῖο ὁ κοῦλὸς πιεστής; Καὶ νὰ περνοῦσαν πιά πουθενὰ τὰ παλιά του «καλλήματα», μὲ τὰ μεγάλα σημερινὰ πιεστήρια ποὺ δὲν τὰ χρειάζονται, ἢ μὲ τὰ μικρὰ ποὺ τὰ παραμελοῦν; Ζήτημα...

Ἀπάντησα μιὰ μέρα τὴν ἀδερφή του τὴν παντρεμένη καὶ τὴ ρώτησα :

— Τί γίνεται ὁ καλὸς μας ὁ κύρ-Ἀγήγορας; Δουλεύει ἀκόμα, δουλεύει;

— Τώρα πιά... γιὰ τὴν ψυχὴ του, μοῦ ἀποκρίθηκε.

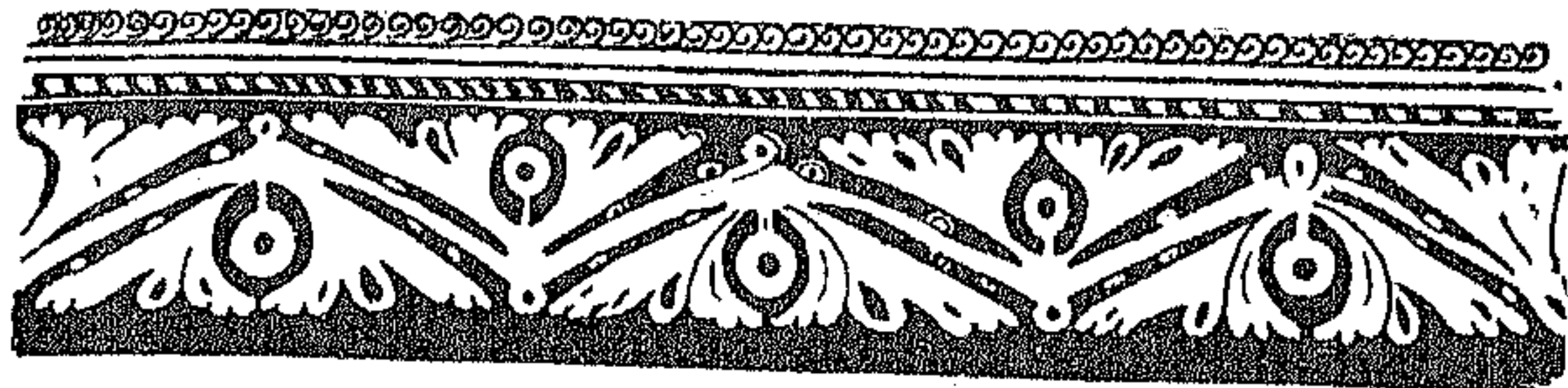
— Τί; καλογέρεψε;

— Σχεδόν. Γύρισε στὴν πατρίδα, ἔπει- ζῃ, πὲς, σὰν καλόγερος. Στὴν ἐκκλησιὰ ἐ- λημέρα. Νηστείες, σταυροὺς καὶ προσευχὲς. Ἰὸν φαντάστηκα.

Ἀλήθεια, πάντα εἶχε ἀπάνω του καὶ καὶ τὸ καλογερικὸ. Ἦταν καὶ θρησκός, θεοφοβούμενος. Γι' αὐτὸ θεωροῦσε καὶ τίς μηχανές «ἀμαρτία»...

Καὶ τὸν εἶδα μπροστὰ μου, στὸ μισόφωτο μῆς μικρῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ νηιοῦ, νὰ κἀν σταυροὺς μὲ τὸ καουτσουκένιο γάντι καὶ τὸ κοκκαλένιο ἀγκίστρι...

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

VICTOR HUGO

Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ ΒΟΟΖ

Ἰλημερίς ἐδόουλεψε στὸ ἀλῶνι, κ' ἦρθεν ἡ ὥρα ποὺ ἀνάπαιπην ἐπόθησε κ' ἔγειρε κοπιασμένος, κ' ἔστρωσεν ὁ Βοδζ ἐκεῖ ποὺ ἦταν συνηθισμένος καί, στὸ σιτάρι του κοντά, βαθιὰ κοιμόταν τότε.

Δικοί του κάμποι ἀμέτρητοι, κάμποι πυκνοσπαρμένοι. Ἦτανε πλούσιος κι' ἀγαθός, ποτὲ δὲν ἀδικοῦσε, νερὸ καθάριο διάφανο στὸ μῦλο του κυλοῦσε καὶ στὸ ἀργαστήρι του ἡ φωτιὰ δὲν ἦταν κολασμένη.

Τὰ γένεια του ἀργυρόλεφκα σὰν ρυάκι παγομένο. Πάντα ἀπὸ τὰ δεμάτια του κάτι ἄφινε νὰ βγαίνει, σὰν ἔβλεπε καμιά φτωχὴ μαζώχτρα νὰ διαβαίνει ἔλεγε :—«ρίχτε καταγῆς τὸ στάχι τὸ κομμένο».

Ἄπὸ τοὺς δρόμους τοὺς κακοὺς, ἀγνός, μακριὰ τραβοῦσε, ἔλαμπεν ἡ τιμιότη του κ' ἡ ὀλάσπρη φορεσιά του, ἀνοιχτοχέρης στοὺς φτωχοὺς, κ' ἔτρεχαν τὰγαθὰ του καθὼς τῆς βρύσης τὸ νερὸ ποὺ ἀστείρεφτο κυλοῦσε.

Καλὸς ἀφέντης, συγγενὴς πιστός, καρδιὰ μεγάλη κι' ἂν εἶχε, μὰ τὰ πλούτια του σοφὰ τὰ κυβερνοῦσε, νιδὸς κι' ἂν δὲν ἦταν καθεμιὰ γυναῖκα τὸν κυττοῦσε, στὸ μεγαλεῖο τοῦ γέρου ἐμπρός, τί εἶναι τοῦ νιοῦ τὰ κάλλη;

Ἦ γέρος στὴν πρώτη πηγὴ τῆς ὑπαρξῆς γυρίζει, πάει ἀπ' τὴν πρόσκαιρη ζωὴ στὴν αἰώνια μέρα νάμπει, κι' ἂν μέσα στὴ ματιὰ τοῦ νιοῦ τοῦ πόθου ἡ φλόγα λάμπει, στὰ μάτια ὁμως τοῦ γέροντα θεῖο φῶς ἀντιφεγγίζει.

Νύχτα. Κι' ὁ Βοδζ κοιμότανε μὲ τοὺς δικούς του πλάι, κοντὰ σὲ θημονιὲς ψηλὲς ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ρημάδια. Οἱ θεριστάδες, συντροφιές, πλαγιάζαν στὰ σκοτάδια. Κι' ἦτανε στὸν παλιὸ καιρὸ ποὺ πέρασε καὶ πάει.

Ἡ λάσπη τοῦ κατακλυσμοῦ δὲν στέγνωσεν ἀκόμα.
Οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν σὲ σκηνές. Κ' ἦτανε κυβερνήτης
μὲς στὶς φυλές τοῦ Ἰσραὴλ ἀρχηγὸς δικαιοκρίτης.
Καὶ τῶν γιγάντων φαίνονταν τ' ἀχνάρια στὸ ὑγρὸ χῶμα.

Σὰν τὸν Ἰακώβ, σὰν τὴν Ἰουδίθ, ἔτσι κοιμόταν τόρα
κι' ὁ Βοῶζ κάτου στὸ φύλλωμα ποῦ ἦτανε πλαγιασμένος,
καὶ μὲ τὰ μάτια του κλειστὰ βλέπει μισανοιγμένος
νάναί ὁ οὐρανὸς ἀπάνω του, σὲ ὄνειρεμένην ὥρα.

Κι' ὁ Βοῶζ ὄνειρεβότανε. Καὶ στ' ὄνειρο θεωροῦσε
ἀπ' τὴν κοιλιὰ του κάποιον δρὺ τετράμηλο νὰ βγαίνει,
σὰν ἀλυσσίδα μακρινὴ μιὰ φυλὴ ν' ἀνεβαίνει,
κ' ἓνας θεὸς ἐκεῖ ψηλὰ στὸ δέντρο ξειφυχοῦσε.

Μὲ τῆς ψυχῆς τὴν ἀκραχτὴ φωνὴ λέει:—«Πῶς νὰ γίνῃ
παρόμοιο πρᾶγμα; νέα γενιὰ πῶς νὰ σπαρθεῖ ἀπὸ μένα;
τὰ ὄγδόντα τόσα χρόνια μου πλιὰ τᾶχω περασμένα,
οὔτε γυναῖκα καὶ παιδί δὲν μοῦ ἔχουν ἀπομείνει.

ὦ Κύριε, πάει πολὺς καιρὸς, ἀγύριστα χαμένος,
ποῦ ἐκείνη δὲν πλαγιάζει πλιὰ στὴν κλίνη μου. Ἔχει φύγει
γιὰ νάρθει στὴ δική σου. Ἀλλὰ ὁ ἓνας τὴν ἄλλη σμίγει,
ἐκείνη μισοζωντανὴ κ' ἐγὼ σὰν πεθαμένος.

Πῶς νὰ πιστέψω; μιὰ φυλὴ τόρα πῶς θὰ βλαστήσει!
τάχα πῶς εἶναι δυνατὸ παιδιὰ πλιὰ ν' ἀποχτήσω;
στὴ δοξασιμένη χαραβγὴ τῆς νιότης νὰ γυρίσω;
κ' ἡ μέρα πῶς ὀλόφεγγὴ τὴν νύχτα θὰ νικήσει;

Κι' ὁ γέρος τρέμει σὰν δεντρὶ ποῦ ἀγέρας τὸ χτυπάει,
ἐρημος καὶ χηράμενος μὲς στῆς ζωῆς τὸ βράδι.
Γέρνει κ' ἡ δόλια μου ψυχὴ στοῦ τάφου τὸ σκοτάδι
ἔτσι, ὅπως σκύφτει στὸ νερὸ τὸ βόδι ποῦ διψάει». —

Ἔτσι στὴν ὕπνοφαντασιὰ κι' ὁ Βοῶζ κρυφομιλοῦσε.
Τὰ ὄνειρεμένα μάτια του πρὸς τὸ Θεὸ γυρίζει.
Τὸ κέδρο πλάι στὴ ρίζα του δὲν νοιόθει πῶς ἀνθίζει
τὸ ρόδο, μήτε ἀφτὸς πῶς μιὰ γυναῖκα τὸν ποθοῦσε.

Ἡ Ρούθ, στὰ πόδια τοῦ Βοῶζ, ξαπλώθηκε κοντὰ του,
πεντάμορφη, ξεστήθιαστη, μὲ ἀπόκρυφην ἐλπίδα,
ποιὸς ξέρει μὴν περίμενε μιὰν ἀγνωστὴν ἀχτίδα
σὰν ἄξαφνη φεγγεβολὴ νάρθει στὸ ζύπνημά του.

Ὁ Βοῶζ δὲν ἤξερε πῶς μιὰ γυναῖκα τὸν προσμένει,
κ' ἡ Ρούθ δὲν ἤξερεν ὁ Θεὸς πᾶν τί νὰ τῆς ζητοῦσε.
Ἀπ' τὰσφοδήλια δροσερὸ μῦρο μοσκοβολοῦσε,
καὶ στὴν κορυφὴ τοῦ Γαλγαλά κ' ἡ νύχτα σιγασβένει.

Σὰν γιὰ ὥρα γάμου κ' ἡ σκιὰ μακραίνει πέρα-πέρα,
λὲς κι' ἀγγελουδία, μυστικὰ κι' ἀνάλαφρα, πετοῦσαν,
καὶ κάθε τόσο στὴ βαθιὰ νύχτα σιγοπερνοῦσαν
ἴσκιοι γαλάζιοι, σὰν φτερά ποῦ σειοῦνται στὸν ἀέρα.

Τῶν ρυακιῶν ψιθυρισμοὶ σιγὰ στὴ γλῶσση θροοῦσαν
μὲ τὴν ἀνάσα σμίγοντας τοῦ Βοῶζ. (Κ' ἦταν τὸ μῆνα
τὸν κάλὸ μῆνα ποῦ γλυκεῖα εἶν' ἡ φύση). Καὶ τὰ κρῖνα
στῶν λόφων τὶς ἐρημικὲς κορφὲς ἀνθοβολοῦσαν.

Ἡ Ρούθ συλλογιζότανε. Κι' ὁ Βοῶζ μὲς στὰ χορτάρια
κοιμόταν. Καὶ τῶν κοπαδιῶν ἀντιλαλοῦσαν πέρα
τάργὰ κουδούνια. Σιγαλιὰ στὸν ἄτρεμον αἰθέρα.
Κ' ἦταν ἡ ὥρα ποῦ νὰ πιοῦν πηγαίνουν τὰ λιοντάρια.

Ἦσυχοι κι' ἀνατάραχοι μακριὰ καὶ γύρω οἱ κάμποι.
Τᾶστρα στολίζουνε βαθιὰ τὰ σκοτεινὰ τὰ οὐράνια,
καὶ ἀπ' τῆς οὐκίας ἀνάμεσα τὰ ὀλόπικνα στεφάνια
τὸ μισοφέγγαρο χρυσὸ μακριὰ στὴ δύση λάμπει.

Τὰ μάτια μισανοίγοντας μιὰ τέτοια σκέψη κάνει
ἡ Ρούθ ἀσάλεφτη:—«Ποιὸς Θεὸς νὰ τῷχει παρατήσει,
ποιὸς θεριστῆς τοῦ αἰώνιου καλοκαιριοῦ ἔχει ἀφήσει
στῶν ἄστρων τὸ λιβάδι ἀφτὸ τόλόχρυσο δρεπάνι;».

(1921, μετάφρασι.)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΘΕΟΦΑΝΗΣ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ

Ὁ Θεοφάνης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἱεροῖτα, ἐγεννήθη περὶ τὸ 100 π. Χ. ἐν Μυτιλήνῃ καὶ κατήγετο ἀπὸ τὰ πρῶτα γένη αὐτῆς. Ἐδ ὄνομα τοῦ πατρὸς του ἀνευρέθη πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ἀρχαιολόγου Φαβρικίου (1). Ἀναφέρεται δὲ ὁ Ἱεροῖτας ὡς στρατηγὸς τῶν Μυτιληναίων εἰς ἓν νόμισμα, τὸ ὁποῖον ἀπόκειται ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ. Περὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Θεοφάνους καὶ τῆς ἀνατροφῆς δὲν ἔχομεν εἰδήσεις, ἀλλὰ καθ' ὅσον δυνάμεθα τὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ τὸ ἐπιφανὲς γένος του, ἀπὸ τὰς μεταγενεστέραις πράξεις καὶ ἀπὸ τὸ ἱστορικὸν ἔργον τοῦ ἀνδρός, φαίνεται ὅτι ἔτυχεν ἐπιμελημένης ἀνατροφῆς καὶ παιδείας. Ἡ Μυτιλήνη τότε ἤκμαζε καὶ ὑλικῶς καὶ πνευματικῶς, ἀπὸ πολιτικῆς δὲ ἀπόψεως ἢ θέσει αὐτῆς ἦτο ἐξαιρετικῶς προνομιούχος. Ὡστε δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι εἰς τοιοῦτον περιβάλλον ὁ Θεοφάνης ἐξεπαιδεύθη ὅπως ἠρμοζεν εἰς υἱὸν εὐπατρίδου ἀριστοκρατικοῦ, ὁ ὁποῖος ἠριθμεῖτο μεταξὺ τῶν πρῶτων.

Ὁ Θεοφάνης εἰς ἡλικίαν 20 περίπου ἐτῶν φαίνεται ὅτι ἠναγκάσθη νὰ μεταβῆ ἐξόριστος εἰς Ρώμην μετὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ἄλλων ἐπισήμων ὀλιγαρχικῶν, τοὺς ὁποίους ὁ δῆμος τῆς Μυτιλήνης κατεδίκασεν εἰς ὑπεροχίαν, καθ' ὅσον οὗτοι ἠναντιώθησαν πρὸς τὴν διαταγὴν τοῦ Μιθριδάτου, ὅπως εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν φρονεῖν οἱ καθ' ἑλὴν τὴν ἐπικράτειάν του Ρωμαῖοι. Ἐννοεῖται ὅτι κατὰ τὸ διάταγμα τοῦτο ἐσπαγιάσθησαν 80 χιλιάδες ἀόπλων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδῶν, οἱ δὲ Μυτιληναῖοι, προεξάρχοντες τοῦ δήμου, πλουσιοπαρόχως προσέφεραν καὶ αὐτοὶ τὸν φόρον τοῦτον τοῦ αἵματος εἰς τὸν αἰμοδιψῆ τύραννον (2).

Κατ' ἀρχὰς οἱ φυγάδες μόλις ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Μυτιλήνης κατέφυγον πρὸς τὸν ἰσχυρὸν Σύλλαν, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ρωμαϊκῶν λεγεῶνων εἰσῆρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἐπιφανὴς καὶ κραταῖος Ρωμαῖος

στρατηγὸς ἐδέχθη αὐτοὺς προθύμως καὶ τοὺς συμπαρέλαβε, μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, εἰς Ἱταλίαν, ὅπου διὰ πρώτην φορὰν ὁ Θεοφάνης ἐγνώρισε τὸν εὐνοούμενον τοῦ Σύλλα Πομπήιον, «τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, μετὰ τοῦ ὁποῖου καὶ συνεδέθη στενῶς.

Τουωντοτρόπως δὲ ἐξηγοῦνται εὐκόλως ὅσα ὁ Στράβων (3) λέγει καὶ περὶ ἄλλων ἐνδόξων Μυτιληναίων, καὶ πρὸ πάντων περὶ τοῦ Θεοφάνους :

«Υστερον δ' ἐγένετο χρόνοις πολλοῖς Θεοφάνης ὁ δῆτωρ (διδάσκαλος τοῦ Τιβερίου Γράκχου) καθ' ἡμᾶς δὲ Ποτάμων καὶ Λεσβοκλῆς καὶ Κριναγόρας καὶ ὁ συγγραφεὺς Θεοφάνης. Οὗτος δὲ καὶ πολιτικὸς ἀνὴρ ὑπῆρξε καὶ Πομπηίῳ τοῦ Μάγνῳ κατέστη φίλος, μάλιστα διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῆν, καὶ πάσας συγκατώρθωσεν αὐτῷ τὰς πράξεις ἀφ' ὧν τὴν τε πατρίδα ἐκόσμησε, τὰ μὲν δι' ἐκείνου, τὰ δὲ δι' ἑαυτοῦ, καὶ ἑαυτὸν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων ἐπιφανέστατον ἀνέδειξε· υἱὸν τε ἀπέλιπε Μάρκον Πομπήιον, ὃν τῆς Ἀσίας ἐπίτροπον κατέστησεν οὗ Καῖσαρ ὁ Σεβαστός, καὶ νῦν ἐν τοῖς πρῶτοις ἐξετάζεται τῶν Τιβερίου φίλων».

Ὁ Θεοφάνης συνώδευσε τὸν Πομπήιον κατὰ τὸν Μιθριδατικὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον καὶ μετὰ ταῦτα περιέγραψεν ὡς αὐτόπτης μάρτυς (4). Φαίνεται δὲ ὅτι παρηκολούθησε τὸν πόλεμον τοῦτον εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, διότι κατὰ τὸν Πλούταρχον, παρευρέθη ὁ Θεοφάνης εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ θρῆνον φρουρίου Καινοῦ, ἧτις συμπέπτει πρὸς τὸ ἔτος 64 π. Χ.

Ὅσα δὲ, προκειμένου περὶ τῆς ἀλώσεως ταύτης τοῦ φρουρίου, λέγει ὁ Πλούταρχος (5): «... Θεοφάνης δὲ καὶ Ρουτίλιον λόγον (ἐν Καινῷ) εὐρεθῆναι φησι παροξυντικὸν ἐπὶ τὴν ἀνάγκην τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ρωμαίων. Ὁ καλῶς εἰκάζουσιν οἱ πλεῖστοι κακοήθευμα τοῦ Θεοφάνους εἶναι, τάχα μὲν οὐδὲν αὐτῷ τὸν Ρουτίλιον εὐκόλως μισοῦντος, εἰκὸς δὲ καὶ διὰ Πομπήιον, οὗ τὸν πατέρα παμπό-

(3) Στράβωνος, XIII, 617.

(4) Müller: Fragmenta Historicorum Graecorum, III, 312. Ἡβελ. Cicer. Pro Archia, 10, 24. Στράβ. XI, 493, 503, 528, 530. XII, 555.

(5) Πλούταρχον: Πομπ. 37.

νηρον ἀπέδειξε· ὁ Ρουτίλιος ἐν ταῖς ἱστορίαις» — πάντα ταῦτα, ὁ ἀγαθὸς Πλούταρχος φαίνεται ὅτι παρέλαβεν ἐκ τῶν ἱστοριῶν τοῦ ἐπὶ δυσφημίᾳ καὶ διαβολῇ διαβοήτου Τιμαγένους, ὅστις ἦτο υἱὸς τοῦ τραπέζιτου Πτολεμαίου τοῦ Ἀθλητοῦ (1). Δυνατὸν δὲ ὁ λόγος τοῦ Ρουτίλιου (Ρωμαίου ἱστορικοῦ, χρηματίσαντος διοικητοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἀσίας καὶ κατόπιν ἐξορισθέντος εἰς Μυτιλήνην) νὰ περιεῖχεν ἀπειλὰς κατὰ τοῦ Μιθριδάτου, καθ' ἣν περίπτωσιν ἤθελεν ἀποφασίσῃ τὴν ἀνάγκην τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ρωμαίων.

Κατὰ τὸ 61ον ἔτος π. Χ., διαρκοῦντος εἰσέτι τοῦ πολέμου ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Ἀσίᾳ, ὁ Πομπήιος ἐν πλήρει συνελεύσει τῶν στρατιωτῶν (in contione militum) παρεχώρησεν ἐπισήμως διὰ λόγου ἐπαινετικοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ Ρωμαίου πολίτου εἰς τὸν ἡμέτερον Θεοφάνην (2). Κατὰ ταῦτα ἔλαβεν οὗτος τὸ ὄνομα Γναῖος Πομπήιος Θεοφάνης (3), ἀκολουθῶν τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν υἱὸν του ὠνόμασε Μάρκον Πομπήιον (4), εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ στενοῦ φίλου του καὶ προστάτου Πομπηίου.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου τοῦ Ρωμαίου πολίτου εἰς τὸν Θεοφάνην, παρατηρεῖ ὁ Βαλέριος Μάξιμος (5) τὰ ἐξῆς: «Οὐδεὶς ἀμφέβαλλεν ὅτι ὁ Πομπήιος διὰ τῆς πράξεως ταύτης ἀπέδιδεν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Θεοφάνην μᾶλλον ἢ ἔπραττε τοῦτο πρὸς ἐπιδαψίλευσιν χάριτος εἰς αὐτόν». Δικαίως, διότι ὁ Θεοφάνης ὑπῆρξε ὁ σύμβουλος τοῦ Πομπηίου καὶ ὁ ἔμπιστος αὐτοῦ φίλος (6). Πᾶσαι αἱ πράξεις τοῦ Πομπηίου εἰς τὰς εἰρηγήσεις τοῦ Θεοφάνους ὀφείλονται, ὅπως μαρτυρεῖ σπουδαῖος συγγραφεὺς, ὁ Στράβων (7): «Καὶ πάσας συγκατώρθωσε τῷ

Πομπηίῳ τὰς πράξεις». Παρὰ δὲ τῷ Ρωμαίῳ συγγραφεῖ Καπιτωλίῳ (8), ὁ αὐτοκράτωρ Βαλβίνος κωχῆται ὅτι ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἐξ ἀνδρός ἐπισημοτάτου τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ συγγραφέως, ἐκ τοῦ Μυτιληναίου Θεοφάνους. Αὐτὸν δὲ αὐτοκράτωρ Βαλβίνος κατήγετο ἀμέσως ἐκ τοῦ Βάλβου, τοῦ θεοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοφάνους (9).

Κατὰ τὴν ἀνοξίαν τοῦ 62ου π. Χ., μετὰ τὴν κατατρόπωσιν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Μιθριδάτου, ὁ Πομπήιος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους, ἀπὸ τῆς Συρίας ἐσπενσε κατ' ἀρχὰς εἰς Πόντον, ὅπου διηγήθησεν τὰ πράγματα κατὰ τὸ συμφέρον τοῦ δήμου τῶν Ρωμαίων. Ἐκ τοῦ Πόντου ἐπανερχόμενος εἰς Ἱταλίαν προσήγγισεν εἰς Μυτιλήνην, χάριν τοῦ Θεοφάνους, καὶ παρέμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ ἀρκετὸν καιρὸν. Σχετικῶς ὁ Πλούταρχος (10) ἱστορεῖ τὰ ἀκόλουθα: «Καὶ γὰρ (Πομπήιος) εἰς Μυτιλήνην ἀφικόμενος τὴν τε πόλιν ἠλευθέρωσε διὰ Θεοφάνην καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν πάτριον ἐθεάσατο τῶν ποιητῶν ὑπόθεσιν μίαν ἔχοντα τὰς ἐκείνου πράξεις. Ἐσθεῖς δὲ τῷ θεάτρῳ περιεγράφατο τὸ εἶδος αὐτοῦ καὶ τὸν τύπον, ὡς ὅμοιον ἀπεργασάμενος τὸ ἐν Ρώμῃ».

Ἡ ἐλευθέρωσις τῆς πόλεως, μετὰ τὴν αἰσχροὴν διαγωγὴν τοῦ δήμου τῶν Μυτιληναίων κατὰ τὸν Μιθριδατικὸν πόλεμον καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν καὶ καταστροφὴν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Μινουκίου Θέρμου (11), ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀκραίην φιλοπατρίαν τοῦ Θεοφάνους. Τὰ αὐτὰ μαρτυροῦν καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Βελλήσιος Πατέρκουλος (12), πρὸς τούτοις δὲ καὶ αἱ μέχρι σήμερον σφαιρόμεναι ἐπιγραφαὶ καὶ μάλιστα αἱ ἐπὶ νομισμάτων (13), τὰ ὁποῖα ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους φέρουν τὴν ἐπιγραφὴν: Θεοφάνης θεὸς Μυτιληναίων, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου: Ἀρχε-

(1) Μιστριάνου: Ἑλλην. Γραμματολογία II, 238.

(2) Cicer. Pro Archia, 10, 24: «Gn. Pompeius Theophanem scriptorem rerum suarum in contione militum civitate donavit». Valer. Maximi, VIII, 14, 3. Iulii Capitolini: Max. et Balb. c. 7.

(3) Fabricius: Mitt. d. Ath. Instituts IX, 87.

(4) Στράβ. XIII, 618.

(5) Val. Max. VIII, 14, 3.

(6) Cicer. Ad Att. 2, 17, 3.

(7) Στράβ. XIII, 617. Ἡβελ. C. I. Caesaris: De bello civili, c. 18.

(8) Iul. Capit. Max. et Balb. c. 7.

(9) Cicer. Pro Balbo, 25, 57.

(10) Πλουτ. Πομπ. 42.

(11) Livii: Perioch. 89. Suetonii: Caes. 2.

(12) Vellei Paterculi: II, 18, 3.

(13) Visconti: Tab. XXVII N° 4. Ἡβελ. τοῦ αὐτοῦ: Iconographie grecque, I p. 236. Mionnet: Description des médailles antiques, grecques et romaines, III, 47, N° 108. Eckhel: Doctrina numorum veterum, Part. I, vol. 2, p. 504.

(1) Fabricius: Mitteilungen des Athenischen Instituts, IX, 87.

(2) Ciceronis: Pro Rab. Post. 10, 27.

δαμνός θεός, ὑπερ πιδανώτατα εἶνε τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς του. Ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ δεικνύει ἄνθρωπον ἀγαθὸν μὲν, ἀλλὰ συγχρόνως βέκτην καὶ μεγαλοεργόν.

Ἡ περὶ ἐλευθερίας τῆς Μυτιλήνης διαταγὴ τοῦ Πομπηίου, ἀκόμη πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ εἰς Ρώμην, ἐπεκρωσώθη διὰ ψηφίσματος τῆς συγκλήτου καὶ συνωμολογήθη νέα συνθήκη συμμοχίας μετὰ τῆς πόλεως.

Τὸ ψήφισμα τοῦτο εὐτυχῶς εὐρέθη πρὸ ἐτῶν, ἐντελειομένον κατὰ τὸ δυτικὸν τεῖχος τοῦ φρουρίου, ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ἀρχαιολόγου Φαβρικίου (1). Διαιρεῖται εἰς δύο στήλας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη εἶναι ὁμοίον ἀντίγραφον τοῦ ἐν Ρώμῃ γενομένου ψηφίσματος τῆς συγκλήτου, καὶ περιέχει τὰ ὀνόματα τῶν παρισταμένων ὑπάτων, μετὰ τῆς προσθήκης ὅτι ἡ ἐπιγραφή χαραχθεῖσα ἐπὶ χαλκοῦ θὰ καθηλωθῆ εἰς τὸ Καπιτώλιον. Τὸ δὲ ἄλλο ἀντίγραφον πιθανῶς ὄφειλε νὰ κατατεθῆ εἰς τὸν ἐν Μυτιλήνῃ ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἡ δὲ δευτέρα στήλη περιέχει τοὺς ὄρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους οἱ Ρωμαῖοι παρεχώρησαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν δῆμον τῶν Μυτιληναίων, καὶ μάλιστα ὅτι ὁ Μυτιληναῖκός δῆμος ὑποχρεοῦται νὰ βοηθῆ δι' ὄπλων, χρημάτων καὶ διὰ πλοίων τὸν δῆμον τῶν Ρωμαίων, καθ' ἣν περίπτωσιν κηρύξῃ τις πόλεμον ἐναντίον τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους καὶ τὰνάπαλιν. Δυστυχῶς καὶ αἱ δύο στήλαι, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ πρώτη, ἔχουν ἀκρωτηριασθῆ εἰς ἀπίστευτον σημεῖον. Οὐχ ἦτιον εἰς τὴν πρώτην ἐκτὸς τῶν ἄλλων διακρίνεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐνὸς τῶν ὑπάτων «Δεξιμοῦ Ἰουνίου Μάρκου, υἱοῦ Σιλανθοῦ» (2). Ὁ ἄλλος ὑπάτος τοῦ 62ου ἔτους ἦτο ὁ Λεύκιος Δικένιος Μουρήνας.

Πόσῃν δὲ ἐπιρροῇ (3) εἶχεν ὁ Θεοφάνης ἐπὶ τοῦ Πομπηίου ἀποδεικνύει καὶ τὸ ἐξῆς: Μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκβασιν τῆς μάχης παρὰ τὴν Φάροσαλον (48 π. Χ.) καθ' ἣν μάλιστα καὶ ὁ Θεοφάνης παρέστη ὡς «ἐπαρχὸς τεκτόνων» (4), φεύγων ὁ Πομπήιος προσήγγισεν εἰς Μυτιλήνην, διὰ νὰ παραλάβῃ τοὺς ἰδικούς του, ἀλλ' ἔνεκα τῆς σφοδρᾶς τρικυ-

μίας ἠναγκάσθη νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ ἐπὶ δύο ἡμέρας (5). Κατόπιν δὲ παραλαβὼν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς φίλους του περιέπλεε τὰς πόλεις τῆς Ἀσίας, καὶ συνεσκέπτετο μετὰ τῶν φίλων περὶ τοῦ τόπου εἰς τὸν ὁποῖον ἠδύνατο ἀσφαλῶς νὰ καταφύγῃ. Αὐτὸς μὲν ὁ Πομπήιος προετίμα, κατὰ τὸν Πλούταρχον (6), τὴν ἐπικράτειαν τῶν Πάρθων «ἰκανωτάτην ὁδοσὴν ἔν τε τῷ παρόντι δέξασθαι καὶ περιβαλεῖν σφᾶς ἀσθενεῖς θνητὰς ἀδύς τε δῶσαι καὶ προπέμψαι μετὰ πλείστης δυνάμεως». Ἄλλοι δὲ φίλοι συνεβούλευον αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἰς Λιβύην καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰόβαν. Ὁ δὲ ἡμέτερος Θεοφάνης, λαβὼν τὸν λόγον, εἶπεν ὅτι ἐθεώρει ἀτόχρημα παραφροσύνην νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Αἴγυπτον «τριῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχουσαν» καὶ τὸν νεαρὸν βασιλέα Πτολεμαῖον, ὅστις εἶχεν ἀπέμους ὑποχρεώσεις, νὰ παραδοθῆ δὲ καταφεύγων εἰς τοὺς Πάρθους, ἔθνος ἀπιστότατον. Πλὴν δειούτων νὰ ἀναγκασθῆ ὁ Μέγας Πομπήιος νὰ φέρῃ γυναῖκα νέαν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Σκιπώνος εἰς βαρβάρους, «ὑβρεῖ καὶ ἀκολασίᾳ τὴν ἐξουσίαν μειροῦντας». Εἶναι γνωστὸς καὶ ποῖον γνώμην ἠκολούθησεν ὁ δυστυχῆς Πομπήιος καὶ ποῖον οἰκτρὸν τέλος ἔλαβεν ἐν Αἴγύπτῳ (7).

Ἡ τελευταία περὶ τοῦ Θεοφάνους εἰδησις διασφύζεται παρὰ τῷ Κικέρῳ (8), ὅστις γράφων πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ Ἀτικόν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος, πρὸ 44ου ἔτει π. Χ., ἀναφέρει καὶ τὸν Θεοφάνην, ὡς ζητήσαντα συνέντευξιν, διὰ νὰ ἀνακοινώσῃ πρὸς αὐτὸν ἰδιαίτερά τινα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης οὐδεὶς πλέον ἀναφέρει περὶ τοῦ Θεοφάνους. Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Τακίτου (9) λεγόμενον, ὅτι εἰς τὸν Θεοφάνην ἀποθανόντα θείας τιμᾶς ἀπένευμεν ἡ Ἰουλικὴ κολακεία (Graeca adulatio), εἶναι ἐντελῶς ἀνυπόστατον. Διότι ὁ μὲν Πομπήιος ἐφονεύθη ἐν Αἴγύπτῳ, ὅπου μετέβη κατὰ συμβουλήν τοῦ Θεοφάνους, οὗτος δὲ ἀπέθανε μετὰ τὸν Πομπήιον. Ὡς ἦτο δὲ ἐπόμενον, ἐφ' ὅσον μὲν ἔζη ὁ Πομπήιος εἶχεν ὁ Θεοφάνης μεγάλην δύναμιν, ὀλιγωτέραν

δταν ἀπέθανε, καὶ οὐδεμίαν καθ' ἣν ἐποχὴν ἐτελεύτησεν ὁ ἴδιος. Ὡστε ἡ κολακεία δὲν ἔχει ἐδῶ τὴν θέσιν τῆς. Τοῦναντίον μάλιστα ἡ κατὰ τὴν συνήθειαν ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἀπονομὴ θείων τιμῶν εἰς τὸν Θεοφάνην ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, οὐδὲν ἄλλο δεικνύει παρὰ ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης (1). Τὴν δὲ εὐγνωμοσύνην ταύτην τῶν Μυτιληναίων φανερώουσι καὶ

(1) Monnet: Description d. méd. ant. grec-

ἄλλαι τιμητικαὶ ἐπιγραφαί, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Θεοφάνης ἀναγράφεται: «σωτήρ καὶ κτίστης τῆς πόλεως» (2).

ΔΗΜ. ΓΡ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

ques et romaines, III, 108, 117. Sallet; «Zeitschrift für Numismatik», 1881, IX s. 119 ff.

(2) Fabricius: Mill. d. Ath. Instituts, IX 87. Cichorius: Ath. Mitteilungen, XIII.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

(1) Fabricius: Mill. d. Ath. Instituts, IX, 83.

(2) Βλ. ἕποσημ. 19 καὶ Cichorius: Rom und Mytilene, s. 9.

(3) Cicer. Ad Att. 5, 11, 3.

(4) Πλουτ. Κικέρ. 38.

(5) Drumann: Geschichte Roms III, s. 619.

(6) Πλουτ. Πομπ. 76.

(7) Πλουτ. Πομπ. 77-80.

(8) Cicer. Ad Att: 15, 19, 1.

(9) Taciti: Annal. VI, 18.

Ο ΑΝΤΡΑΣ ΤΗΣ ΜΑΡΓΑΡΩΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τὸ μικρὸ μαγειριὸ φωτιζόνταν μόνον ἀπὸ τὴ θύρα, ποὺ ἔμενε μέρα-νύχτα ἀνοιχτή. Ἔτσι τὴν ἤθελε ὁ Νάνης.

Στὴν ὀλόασπρη γωνιά, ὅπου ἀναβαν φωτιά, ἦσαν ἕνα παραθυράκι σχεδὸν τετράγωνο, χωρὶς γυαλί, χωρὶς ξύλινο κλείσιμο, μὰ κανονικὴ τρύπα, ποὺ δὲν μπορούσε ὅμως νὰ χύσει φῶς μέσα, ἐπειδὴ ἦτανε φραγμένη μὲ μιά πῆλινη ξεστούλα.

Στὶς γυαλιστερὲς πλάκες κάτου, ποὺ ἦ καθεμιά τους ἦταν τριγυρισμένη ἀπὸ μιά πλατεῖα γραμμὴ ἀσβέστη, ἕνα στῶμα γεμάτο χόρτο ἀπλώνονταν λοξά, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴ γωνιά καὶ τελειώνοντας στὴ μικρὴ θύρα, ποὺ ἔνωσε τὸ μαγειριὸ μὲ τὸ διπλανὸ δωμάτιο. Ὁ Νάνης, ξαπλωμένος ἀνάσκελα, ἀκουμποῦσε τὸ κεφάλι του στὸ δεξιὸν ἄγκονα του, ἔχοντας τὸ ἄρρωστο πόδι του ἔξω ἀπὸ τὸ στῶμα, ἀποθιμένο στὸ μαξιλάρι.

Τὸ δειλινὸ ἐκεῖνο τοῦ Ἰουλίου δὲν ἔφερνε καμιά δροσερὴ πνοή, οἱ ἔληές, ἔξω ἀπὸ τὸ σπιτί, ξεκρέμαγαν τὰ λεπτὰ κλαριά τους, καὶ τὰ στενόμακρα φύλλα, ἐνωμένα σὰν φοῦντες, δὲ σάλευαν καθόλου.

— Ἀνάθεμα τὸ γωνιὸ ποῦχτισε σπιτί στὸν τράφο! βλαστήμησε ὁ Νάνης. Ἐέσειρε τὸ πονεμένο πόδι, μῶλο τὸ μαξιλάρι, στὶς πλάκες καὶ ἀπλωσε τὴν παλάμη τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ του κάτου γιὰ νὰ δροσιστεῖ.

Κάποιος ἔκραξε ἔξω ἀπὸ τὸ περιβολάκι τῆς αὐλῆς.

Δὲν ταράχτηκε ὁ Νάνης, μόνον ὅταν ξανάκουσε τὴ φωνὴ σφύριξε, ἕνα σφύριγμα δυνατὸ, κοφτὸ.

Ἡ φωνὴ ἔξω ξανακούστηκε, ἀγρίεψε ὁ Νάνης καὶ φώναξε :

— Ποιὸς εἶναι ;

— Ἡ Μαργάρω μέσα εἶναι ;

— Ναί, πέρασε.

Ἄνοιξε ἡ γειτόνισσα τὴν ξύλινη χαμηλὴ θύρα, τὴ στερέωσε πάλι, ὅπως ἦτανε πρῶτα, μὲ τὸν ξύλινο σύρτη, καὶ ἀνέβηκε τὰ δυὸ ψηλὰ σκαλοπάτια.

Πέρασε τὸν κῆπο καὶ ἔφτασε στὴ στενόμακρη αὐλή.

— Ποιὸς εἶναι ; ξαναρώτησε ὁ Νάνης.

Προχώρησε ἡ γυναῖκα ὡς τὴ θύρα καὶ τὸν καλησπέρισε.

Αὐτὸς δὲν ἀπάντησε στὸ χαιρετισμὸ, ἀλλὰ τὴ ρώτησε ἀπότομα :

— Τί γυρεύεις ;

— Τὴ Μαργάρω θέλω.

— Εἶναι μέσα, στὴ Βαγγελία. Ἐφερες κανένα αὔγο ; δῶσε μου τὸ ἔμένα.

Καὶ σήκωσε τὸ χέρι.

— Πῶς θὰ τῆς τὸ δώσεις, ποὺ εἶναι διπλά ; ἀπάντησε ἡ γειτόνισσα, καὶ μ' αὐτὴ τὴν πρόφραση θέλησε νὰ περάσει γιὰ νὰ πάει μέσα.

— Δῶσε το τώρα μὴ σὲ βλαστημήσω ! Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ φαί ; Ἡ σὲ συμβούλεψε ἔτσι ἡ Μαργάρω νὰ τὰ φέρνεις κρυφά ;

Τὸ πρόσωπο τοῦ Νάνη εἶχε ἀγριέψει, τὰ μάτια του ἀστραφταν καὶ φοβέριζαν.

— Βλέπεις ; τῆς εἶπε, καὶ ξανάπλωσε στὶς πλάκες τὰ πέντε δάχτυλά του. Βλέπεις ; μουτζώνω τὰ θεμέλια τῶ γανέου μου. Ἔτσι θὰ σᾶς μουτζώσω ὄλους, ποὺ θέλετε νὰ πεθάνω τῆς πείνας ! καὶ χτύπησε δυνατὰ τὴ σκληρὴ παλάμη του κάτου.

— Νὰ μουτζώσεις τὰ μοῦτρα σου ! τοῦ ἀπάντησε ἐκεῖνη θυμωμένη. Δὲν εἶναι δουλειά μου νὰ σὲ τρέφω. Δυὸ αὔγα ἔφερα τῆς κοπέλλας σου ποὺ εἶναι ἄρρωστη. Φάτα ἐσὺ ἀφοῦ εἶσαι ἀφορσμένος !

Κι' ἔσκυψε, ἀπόθεσε στὸ κατῶφλι τὰ φρέσκα αὔγα ποὺ ρόδιζαν, καὶ ἔφυγε.

Γέλασε μόνος του ὁ Νάνης, πῆρε ἕνα τσιγάρο ἀπὸ τὴν τσέπη του, καὶ κῦτταξε γύρω του γιὰ σπύριμα.

Μισοσηκώθηκε, ἔφαξε σ' ὅλες του τὶς τσέπες, ξανάριξε παντοῦ μὰ ματιὰ, καὶ μὴ βλέποντας πουθενὰ τὸ κουτάκι, σφύριξε.

Τὸ ἴδιο κουτό, τραχὺ σφύριγμα. Σὲ λίγο ἦρθε ἡ γυναῖκα του.

— Φέρε φωτιά.

Ξανάφυγε ἐκεῖνη καὶ γύρισε κρατώντας τὰ σπύριμα, τοῦ τὰ πέταξε κάτου, καὶ περὶ μὲν ν' ἀνάψει γιὰ νὰ τὰ πάρει πίσω.

— Τί κάθεσαι σὰν ξόγανο ἐκεῖ ; τῆς εἶπε. Τὰ σπύριμα θὰ τ' ἀφίσσεις ἔδῳ.

— Μοῦ χρειάζονται γιὰ τὸ θ' ἀνάψω νὰ ζεπᾶνω λίγο γάλα τῆς Βαγγελίας.

Ποῖν καλοτελειώσει τὴ φράση τῆς ἔσκυψε καὶ ἄρπαξε τὸ κουτί.

Τὴν ξανάκραξε ὁ Νάνης.

— Γιατί δὲν ἀνάβεις ἔδῳ φωτιά ; Γιὰ νὰ μαγειρεύεις καὶ νὰ τρῶς κρυφά μου ;

— Δὲ σοῦ σώνει ἡ κάψα τοῦ Θεοῦ, θέλεις καὶ φωτιά ; ἀπάντησε ἡ γυναῖκα καὶ πῆγε πίσω στὴν κάμαρα τῆς κοπέλλας τῆς.

Τὴν εἶχε ἄρρωστη τρεῖς μῆνες τώρα, ἀπὸ πλευρίτη, μὰ ἔλπιζε μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ νὰ τὴ γιαιτρέψει. Δὲν εἶχε ἀνάγκη κανέναν, ὅταν ἤξερε καλά τὰ παιδιὰ τῆς.

Ἐπόφευγε καλλίτερα τὴν κακὴ ζωὴ ποὺ

Σ. Ι. Α.

«Μία βαρκούλα ἀραγμένη στοὺς βράχους καὶ κάτου, ξαπλωμένες στὴν ἀκρογιαλιά, δυὸ γυναῖκες».

τῆς ἔκανε ὁ ἄντρας τῆς, ὅταν δὲν εἶχε ἄλλες ἔγνοιες νὰ τὴν τρῶνε.

Ἐπεινοῦ τὸ μαρτύριο κόντευε νὰ τὸ συνηθίσει.

Ὁ Νάνης εἶχε κρεββατωθεῖ ἐδῶ καὶ τρία χρόνια καὶ ποῖος ξέρει ἂν θὰ σηκωνότανε ποτὲ καί.

Δὲν εἶχε ὅμως καὶ τίποτε καλὸ νὰ τοῦ θυμηθεῖ. Ἀπὸ τὸν καιρὸ πού τὴν πῆρε τὴν εἶχε παιδέψει, καὶ τώρα οἱ πόνοι καὶ ἡ μοναξιά τὸν εἶχανε τόσο ἀγριέψει καὶ σκληρήνει, πὺ δὲν ἀπόμνε στὴν ψυχὴ του καμιὰ καλοσύνη, κανένα ἀνθρώπινο αἰσθημα.

Δὲν τὸν ἔμελε παρὰ γιὰ τὸ φαί. Καμιὰ ἔγνοια δὲν κούραζε τὸ μυαλό του, ποτὲ δὲ σκέφτηκε πῶς κατάφερνε ἡ γυναίκα του νὰ τὸνε θρέψει τρία χρόνια, νὰ πληρώνει ἀδιάκοπα γιατρούς, νὰ γύνει τὰ παιδιά του, νὰ τὰ φροντίζει. Αὐτὸς ἤθελε καλὸ φαί, τσιγάρα καὶ κρασί.

Ὅταν δὲν τοῦφερνε αὐτὰ πὺ ζητοῦσε, ἀφριζε, σέρονονταν μὲ τὰ χέρια γιὰ νὰ τὴν πλησιάσει καὶ νὰ τὴ χτυπήσει, τὴ μούτζωνε, τὴ φτυοῦσε.

Εἶχε νυχτώσει μέσα, ἔξω ὅμως ἔπερτε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ἀπὸ τὰ μύρια τ' ἄστρα, ἓνα γλυκὸ, θαμπὸ φῶς πὺ ξαλάφρωνε τὸ σκοτάδι. Τὴ δροσιά ποῦστελναν τὰ κρογιαλῖα τὴ ρουφοῦσαν οἱ ξαναμένεες πλαγιές, τὴ μοιραζόνταν οἱ μυρτιές καὶ τὰ σκινάρια, καὶ στὸν τράφο ἔμενε ἀκόμη βαρειά ἡ ζεστὴ ἀτμοσφαῖρα τῆς μέρας.

Ὁ Νάνης κάθισε στὸ στρῶμα, ψηλαφιστὰ εὔρηκε τὰ δυὸ χοντρά ξύλα, πὺ τὰ χρειαζόταν γιὰ στήριγμα, τὰ τράβηξε κοντὰ του καὶ σηκώθηκε σιγά.

Ἐπειτα, ἀνέβηκε τὸ σκαλί καὶ βγήκε ἔξω. Λίγα χρυσάνθεμα ἀχνίζαν κοντὰ στὸ πεζούλι, κῆγε ὡς ἐκεί, ἔσκυψε, τὰ τράβηξε, τὰ ξερίζωσε, μύρισε τὰ λουλούδια, καὶ τὰ πέταξε μακριά.

Ἡ μυρωδιά ἦτανε φαρμακωμένη, ἔφτυσε κάτου καὶ σκούπισε τὸ πρόσωπό του μὲ τὸ μανίκι του.

Διὰ μιᾶς θυμήθηκε τ' αὐγά καὶ σφύριξε.

Σὲ λίγη ὥρα ἀκουσε τὰ βήματα τῆς γυναίκας του.

— Φέρε τὴ φωτιά, Μαργάρω, κι' ἔλα νὰ πάρεις δυὸ αὐγά πὺ ἔφερε ἡ Σοφία. Θὰ μοῦ τὰ τηγανίσεις μὲ ντομάτα.

— Διατάζει ὅποιος ἔχει τὰ χρειαζόμενα, τοῦ ἀπάντησε κείνη.

— Ἄσε τὰ λόγια. Οἱ ρίζες στὸ κηπάρι εἶναι γεμάτες, γιὰ ποιόνε τίς φυλάς; ἢ ποῦ περνάει ἀπὸ τὸ μυαλό πὺ θὰ μὲ γελᾶσεις, ἐπειδὴ εἶμαι κουτσός; Ἐπῆγα τὸ πρωτὶ, ξημερώματα, καὶ τὰ γύρισα ὅλα, γιὰ νὰ ξέρω. Πᾶρε τ' αὐγά, εἶπα, στὸ κατώφλι εἶναι, καὶ γύρισε πίσω.

Κάθισε στὸ πεζούλι ὁ Νάνης καὶ τὴν περιμένε· ὅταν τὴν ἀκουσε, τῆς φώναξε:

— Φέρε τὸ φωνόγραφο καὶ τίς πλάκες.

Τᾶφερε ὅλα ἡ γυναίκα του, ἀπόθεσε τὸν παλιὸ φωνόγραφο, ποῦχε φέρει ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ ὁ ἄντρας τῆς, στὸ πεζούλι δίπλα του, πάρα κεί τίς πλάκες, κρέμασε ἀπὸ ἓνα κλωνάρι τὸ λυχνάρι, κι' ἔφυγε.

Πῆρε ἓνα τσιγάρο ὁ Νάνης καὶ τᾶναψε στὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς, διάλεξε ἔπειτα ἓνα δίσκο, κούρδισε τὸ φωνόγραφο καὶ τὸν ἄφρισε νὰ γυρίσει.

Χύθηκε ἀπότομα ἓνα τσάμικο τραγοῦδι, σύρθηκαν οἱ μελαγχολικοὶ φθόγγοι τῆς φλογέρας στὴν αὐλή, στὸν κῆπο, κάτου ἀπὸ τίς ἑλῆς, καὶ χτύπησαν τὴ γυμνὴ πλαγιά τοῦ λόφου πὺ τοὺς ξανάσταλε ἀντίλαλο, πέρα, πάνου ἀπὸ τὴ θάλασσα.

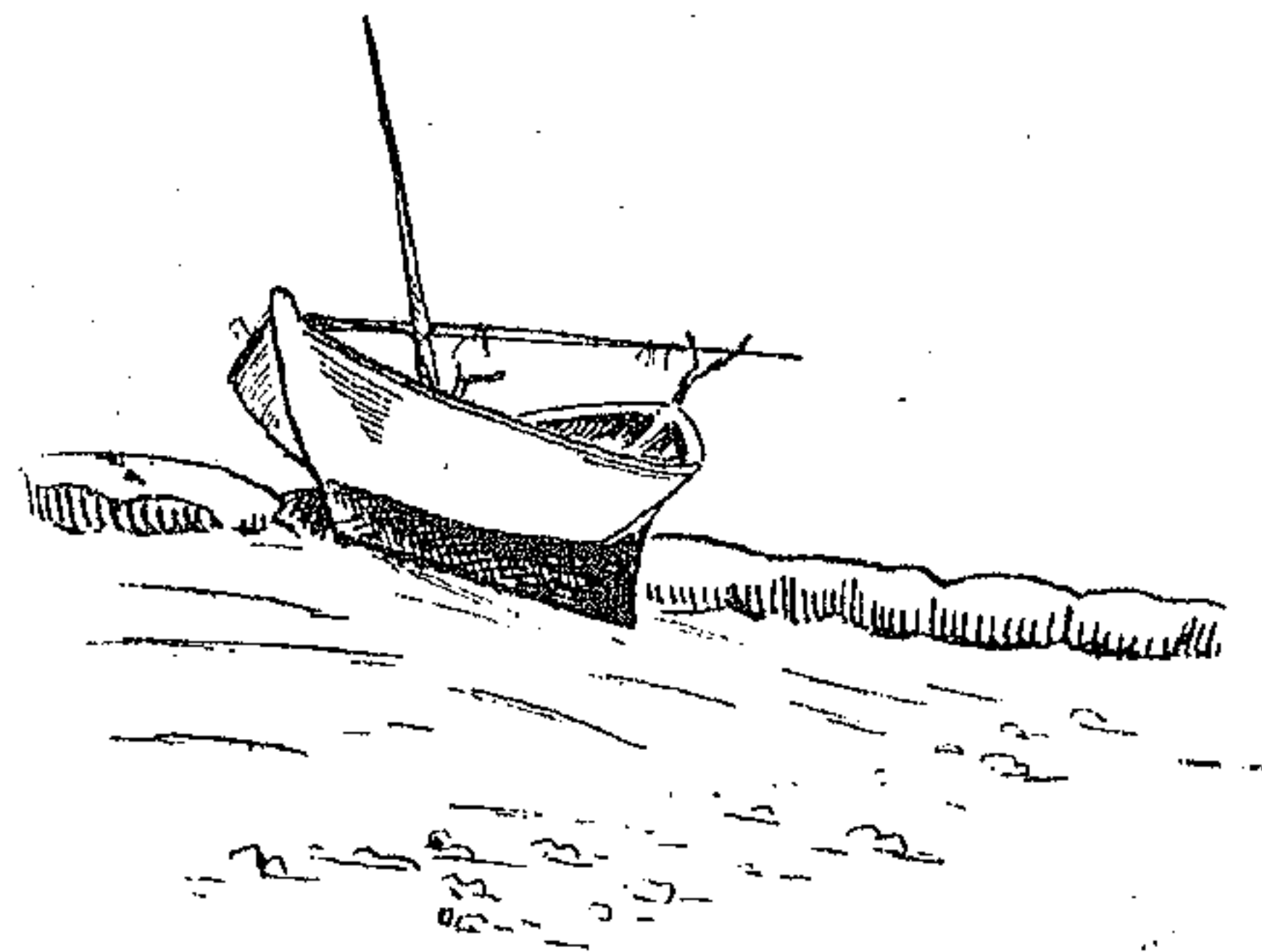
Ἄγριος, ὁ Νάνης τᾶκουγε, καὶ τὰ γυλιστερά του μάτια, πὺ ἄσπριζαν γύρω ἀπὸ τὴ μαύρη κόρη, στὸ μαυρειδερό του πρόσωπο, τὸ ἀξύριστο τρία χρόνια τώρα, ἀκολουθοῦσαν ἀνήσυχα κάθε λόγο τοῦ τραγοῦδιου.

Σηκώθηκε μὲ μιᾶς, πῆρε τὰ ξύλινα σηρίγματα του, κι' ἄρχισε νὰ χορεύει.

Ὁ Θανάσης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νάνη, φέρενε, χειμῶνα-καλοκαιρι πῆγαινε στὶς γειτονικὲς παραλίες, στὴν Ἡπειρο, στὸ Ἀλεῦκι καὶ συχνὰ ὅταν ἔβγαζε μὲ τὰ παραγάδια πολλὰ ψάρια, κινούσε γιὰ τὴν Κέρκυρα, νὰ τὰ πουλήσει μὲ καλλίτερη τιμὴ.

Εἶχε μοῦτσο, στὸ καϊκάκι του, τὸ γιὸ τοῦ Νάνη, τὸ Στάθη, μὰ αὐτὸ τὸ καλοκαιρι εἶχε πάρει θέρμες ὁ μικρός, καὶ τὸν ἔφερε πίσω ἄρρωστο.

Ὁ Στάθης πέρασε ἔτσι ὅλο τὸ καλοκαίρι, πότε ξαπλωμένος, πότε ὀρθός. Μόλις περνοῦσε ἡ κρίση σηκωνόνταν, κατέβαινε στὸ λιμάνι καὶ μπαρκάρειζε.

Σ. Ι. Α.

«Ἡ βαρκούλα του, τραβηγμένη ἔξω, γυρισμένη, ξεβιαμμένη, μὲ τὸ κοράκι μαυρειδερό».

Δούλευε ὅσο μπορούσε, κι' ὅταν τὸν ἔπαινε ὁ πυρετὸς στὴ θάλασσα ξαπλώνονταν στὸ ἀμπάρι τοῦ καϊκιου, καὶ ὑπόφερνε μόνος, χωρὶς νὰ λείει τίποτα.

Τὸ Νάνη δὲν τὸν ἔγνοιαζε, δὲ ρωτοῦσε ποτὲ γιὰ τὰ παιδιά του, καὶ μοναχὰ ὅταν ἔβλεπε τὸ γιὸ του, τοῦ ζητοῦσε χρήματα. Πέρασε ὅλος ὁ Ἰούλιος, πέρασε κι' ὁ Αὐγουστος.

Ὁ Θανάσης εἶχε λείψει μὲ τὸ Στάθη ὅλο τὸ μῆνα στὴ θάλασσα, κι' ὅταν γύρισε πίσω, εὔρηκε τὴ γυναίκα του βαρειά ἄρρωστη.

Θᾶλεγε κανεὶς ὅτι ἡ ἄρρώστια εἶχε ριζωθεῖ ἐκεῖ μέσα γιὰτὶ οἱ δυὸ οἰκογένειες ἔξοῦσαν στὸ ἴδιο σπίτι, πὺ τὸ εἶχανε χωρίσει πρόχειρα.

Οἱ φωνές τῆς ἄρρωστης ἀκούγονταν ὡς τὴν αὐλή, κι' ὁ Νάνης πὺ ἔμεινε ἐκεῖ ξαπλωμένος, τὴν ἀκουγε καὶ χαίρονταν.

Μπρὸς τὸν ἀδελφὸ του ὅμως δὲ γελούσε, γιὰτὶ τὸν εἶχε ἀνάγκη νὰ τοῦ φέρνει καπνὸ, πὺ τὸν ἀγόραζε κρυφὰ ἀπὸ λαθρέμπορους, στὴν Ἡπειρο.

Ἡ ἄρρώστια τῆς νύφης του κριτίησε

ἓνα μῆνα. Τέλη τοῦ Σεπτέμβρη πέθανε.

Ὅταν τῶμαθε ὁ Νάνης, ξέσπασε σὲ ἀκράτητα, κακὰ, πειραχτικά γέλοια.

Καὶ τᾶπόγεμα, τὴν ὥρα πὺ γινόταν ἡ κηδεῖα — κάθε σπίτι εἶχε χωριστὴ θύρα καὶ χωριστὴ αὐλή — σέρονοντας, κουβίλησε τὸ φωνόγραφο του στὸ πεζούλι ἔξω, κι' ἔβαλε γραμμὴ ὅλες τίς πλάκες πὺ εἶχε.

Ἐκεῖ τὸν εὔρηκε ἡ γυναίκα του, ὅταν γύρισε τὸ βραδάκι.

— Οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ζωντανούς καὶ οἱ πεθαμένοι μὲ τοὺς πεθαμένους, τῆς εἶπε. Καὶ ξεσπώντας ξανά σὲ ἀκράτητα γέλοια, φώναξε.

— Ἐγὼ εἶμαι ζωντανός, ζωντανός!

Ἄγριεψε ὅμως μὲ μιᾶς, τεντώθηκαν τὰ νεῦρα στὸ πρόσωπό του, καὶ πρόσθεσε.

— Ζωντανός γιὰ νὰ σὲ παιδεύω, Μαργάρω! Θὰ σᾶς βάλω ὅλους στὸν τάφο ἐγὼ, θὰ σᾶς φάω...

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ, ξεκίνησε ὁ Νάνης, ἀκουμπώντας τὸ ψηλὸ κορμί του στὰ ξύλα, καὶ σέρονοντας τ' ἄρρωστο πόδι του, γιὰ τὸ κηπάρι του.

Κι' ἀπὸ τὸ κηπάρι, τοῦρθε μανία νὰ κατεβῆ στὴ θάλασσα.

Ἰσα, κίτου ἀπ' τὸ κηπάρι, ἡ πλαγιὰ σχηματίζε ἓνα μικρὸ ἀκρογιαλί, στρωμένο ὀλοστρόγγυλες, κάτωσπρες πέτρες. Ἐκεῖ μέσα, τὰ νερά ἦτανε σμιραγδένια, καὶ μόλις πέρα ἔξω βίφρονταν βιθυγάλαζα καὶ ἀγκάλιαζαν τοὺς κοφτοὺς βράχους.

Ἡ πλαγιὰ, χωρὶς δέντρα, χωρὶς οὔτ' ἓνα κυπαρισσάκι, ἔχοντας μόνο πού καὶ πού μιὰ ριζα σκιναριοῦ, κατέβαινε ἀπότομα κάτω.

Οἱ βροχὲς ξέσερναν κάθε χειμῶνα πέτρες καὶ χῶμα καὶ τὰ στίβαζαν στ' ἀκρογιαλί.

Ἀπὸ τὸ μονοπάτι πού ἤξερε ὁ Νάνης, δὲν ἐπῆρχε ἄλλο.

Τὸ μέρος κεῖ πάνου εἶχε ἀλλάξει, καὶ οὔτε ἔβρισκε ἄλλο, ἢ μανία του ὅμως δυνάμωνε.

Βλαστημώντας, προχωροῦσε σιγά. Ὄταν κουράζονταν, σταματοῦσε κι' ἔμενε σκεπτικός.

Αὐτὸς ἦτανε, ὁ ἴδιος, — συλλογιζότανε, — πού δὲν εἶχε ἀφίσει βουνὸ στὴν Ἡπειρο ἀγύριστο, ποῦ ἔξερε ὅλες τὶς σπηλιές, ποῦ ἔξερε γινώσκει ὅλους τοὺς βράχους, τρέχοντας στ' ἀκρογιαλία τὶς νύχτες, γιὰ νὰ κρύβει σὲ κρυφῶνες τοὺς δυναμίτες ποῦ ἔριχνε στὰ ψάρια, αὐτὸς . . .

Δὲν τὸν εἶχε ποτὲ πιάσει τὸ καταδιωχτικό, κρῖμα ἢ γιατί εἶχε φυλαγμένη γι' αὐτὸ μιὰ ριζιὰ δυναμίτες, ἀπὸ σαράντα κομμάτια, πού θάκαβε, καὶ θὰ πετοῦσε, τὴν ὥρα πού θὰ τὸν πλησίαζε.

Δὲ θάμενε οὔτε καρφί ἢ Στάχτη καὶ μπαρούτη ὄλα, κι' αὐτὸς μαζί.

Αὐτοὺς τοὺς δυναμίτες τοὺς εἶχε ἀκόμη φυλαγμένους, γιατί δὲ βρέθηκε περίσταση ὅπως τὴν ἤθελε, δὲ μπορούσε ὅμως νὰ θυμηθεῖ σὲ ποιὸ ἀκρογιαλί τοὺς εἶχε κρυμμένους. Καὶ τώρα εἶχε ἀποφασίσει νὰ γυρίσει ὅσα μπορούσε, γιὰ νὰ τᾶβρει.

Πῆρε ἀναπνοὴ καὶ προχώρησε. Σὲ λίγο ὅμως στραβοπάτησε, χτύπησε τὸ ἄρρωστο πόδι, κι' ἔπεσε κάτω.

Ἐτριξε τὰ δόντια, δάγκασε τὰ χεῖλια του, τὰ αἰμάτωσε, κι' ἄρχισε νὰ σέρνεται.

Σέρνοντας, ἔφτασε ὡς τὴν ἄκρη. Ἀπὸ κεῖ, φαίνονταν ὄλο τ' ἀκρογιαλί. Ἐφτανε ἡ μωσκοβολιὰ τῆς θάλασσας, καὶ τὸ λιανοτράγουδὸ τῆς, ὡς ἐδῶ.

Ὁ Νάνης ἔσκυψε λίγο, νὰ τὴν δεῖ. Εἶχε τρεῖς χρόνια νὰ τὸν ἀντικρισει.

Τὰ ριζοβούνια τῆς Ἡπειρου, ἀχνά, ἢ θάλασσα ἤρεμη, ἀσημένια, μακριά, κι' ὅσο πλησίαζε πὺ χρωματισμένη.

Μέσα στὸν κολπίσκο, ἦτανε διάφανη, καταπράσινη, κρυσταλλένια.

Τ' ἀκρογιαλί κι' ἡ βουνοπλαγιὰ ἔβγαζαν φλόγες.

Μιὰ βαρκούλα κάτωσπρη, ἀραγμένη στοὺς βράχους, καὶ κάτω, ξαπλωμένες στὶς κάτωσπρες πέτρες τῆς ἀκρογιαλιᾶς, δυὸ γυναῖκες.

Σάστισε διὰ μιᾶς ὁ Νάνης, κύτταξε, σύρθηκε πάρα ἔξω κι' ἔμεινε ἀκούνητος, μαρμαρωμένος.

Εἶχε τόσον καιρὸ νὰ δεῖ ξένον κόσμο, πού ἀποροῦσε πὺς ὑπῆρχαν ἀκόμη ἄλλοι ἀπὸ τοὺς χωριανούς του, ἄλλες ἀπὸ τὶς στρίγγλες γειτόνισσές του.

Αὐτὲς οἱ δύο, πού στέγγωναν στὸν ἥλιο ἀφοῦ λούστηκαν, θάταν ξένες, κι' ἡ βαρκούλα τοὺς ἦτανε ἀγνωστὴ στὸν ψαρά. Θυμήθηκε τότε πὺς συχνὰ τὸ καλοκαίρι περνούσανε ἓνα-δυὸ βαποράκια μὲ παρές, κι' ἔριχναν ἀγκυρα, γιὰ μιὰ δυὸ μέρες, σ' ἓνα ἀπὸ τὰ λιμάνια τοῦ νησιοῦ.

Τὰ μάτια τοῦ Νάνη ἀστραφταν, ὄλη ἡ πλαγιὰ, ὅπου ἀντανεκλούσε ὁ ἥλιος, τὸν θάμπωνε, τὸν ἐρέθιζε.

Ἡ μεγάλη ἡσυχία στὴ θάλασσα, ἢ λαφριά στενόμακρη βαρκούλα, οἱ δυὸ ἀγνωστες πού ἔμεναν ἀτάραχα ξαπλωμένες, ὄλα αὐτὰ τὸν θύμωναν.

Τὸ αἶμα του μαζεῦτηκε στὸ κεφάλι καὶ σὰ νὰ θόλωσε τὸ μυαλό του. Γύρω του, ὄλα μούντωσαν, τρεμόσβυσαν, μόνο ξεχώριζαν, καθάρεις, οἱ δύο γυναῖκες.

Μισοσηκώθηκε ὁ Νάνης, ἔπιασε μὲ τὰ δύο χεῖρια του μιὰ κάτωσπρη πέτρα πού εἶχε φέρε ἡ βροχὴ ἐκεῖ, στὴν ἄκρη, τὴν ἔσειρε σιμὰ του, κι' ἀνοίγοντας τὰ μάτια, τραβώντας τὰ ματωμένα χεῖλια του σ' ἓνα ἄγριο χαμόγελο, τὴν ἄφισε νὰ πέσει.

Ἡ πέτρα, πέφτοντας, μπῆκε σὲ μιὰ χαραξιά τῆς πλαγιᾶς καὶ σιγανοκύλησε, ὡς πού τὴ σταμάτησαν κάτι κύματα.

Ἡ βουνοπλαγιὰ κι' ἡ θάλασσα τρεμόσβυναν πάντα θαμπὰ στὰ μάτια τοῦ Νάνη, μὰ οἱ δύο ξένες φαίνονταν ξεγνοιαστες καὶ

χαίρονταν τὸν ἥλιο, στὸ μικρὸ ἡσυχὸ ἔρημο ἀκρογιαλί.

Ἡ Μαργάρω, πού γύριζε ἀπὸ τὴ μεγάλη δημόσια στέρνα, φέρνοντας ἓναν τενεκὲ νερό, κατέβαινε σιγά, στὸν τράφο.

Οἱ ἔληδες, πυκνές, σ' ὄλο ἐκεῖνο τὸ μέρος, σταματοῦσαν τὸ λίγο φῶς τοῦ δειλινοῦ, κι' ἔριχναν ἀπὸ νωρὶς τὸ βαρὺ σκοτάδι τοῦ Νοέμβρη.

Ὄταν ἔφτασε στὴν ξύλινη θύρα τοῦ κήπου, ἀκουσε χτύπους δυνατοὺς στὸ μαγειριό.

Τὸν κάθε χτύπο ἀκολουθοῦσαν βρυσίδες καὶ κατάρες.

Ἄνοιξε τὴ θύρα ἡ Μαργάρω καὶ εἶδε τὸν ἄντρα τῆς, πού ξεπλάκωνε στὴ μέση τὸ μαγειριό.

Εἶχε πάρα τὸ τσεκούρι πού εἶχανε γιὰ τὰ ξύλα, σφίνωνε τὴ μιὰ ἄκρη του στὸ ἀσβεστωμένο χῶμα πού ἔξωνε τὴν κάθε πλάκα, τὴν τράνταζε, ὡς πού τὴν ξεκολλοῦσε καὶ τὴν ἔβγαζε.

Ἐπειτα τὴν τραβοῦσε σιμὰ στὶς ἄλλες.

Ἡ γυναῖκα δὲ μίλησε, ἄφισε κάτω τὸν τενεκὲ, καὶ σιγύρισε τὴν φωτιά.

Τὰ ξύλα εἶχανε τελειώσει καὶ τοιμάστηκε νὰ πάει ἔξω, νὰ φέρε ἓνα γιομάρι. Δὲν ἀπόμεναν ἀκόμη παρὰ λίγα, ὁ Νάνης ἀναβε τὴ φωτιά ἀπὸ τὰ ξημερώματα, καὶ θάπρεπε νὰρχήσει πάλι ἡ Μαργάρω νὰ πηγαίνει τὸ πρωῖ ἐνωρὶς στὶς πλαγιές νὰ κόψει κυπαρισσάκια, πρινάκια, μυρτιές, ὅτι ξύλο γιὰ νὰ τὰ βάλει στὸν παληόφουρνο νὰ στεγνώσουν.

Πρὶν ξαναβγεῖ τὴν πρόλαβε ὁ ἄντρας τῆς.

— Πού πᾶς ; γιὰ ξύλα ; δὲν εἶναι ἀνάγκη, σοῦ ξεκονομάω ἐγώ. Σύρε ψώνισε, κι' ὅταν γυρίσεις θάβρεις πελεκούδια ἔτοιμα.

Δίπλωσε ἡ γυναῖκα τὸ μαντήλι, κάτω ἀπὸ τὸ πηγούνη τῆς κι' ἔφυγε.

Ὄταν γύρισε, εἶδε σιμὰ στὴ γωνιὰ ἓνα σωρὸ ἀπὸ χοντροπελεκημένα ξύλα.

Τὴν κύτταξε ὁ Νάνης καὶ γέλασε. Αὐτὴ ἔσκυψε, κι' ἀναγνώρισε, πελεκημένα, τὰ τρεῖς σκαμνιά ποῦ ἔχανε γιὰ καθίσματα στὸ μαγειριό.

Ἀναστέναξε, καὶ σηκώθηκε. Αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία τὸν πεισματῶσε. Ἄπλωσε ἓνα ἀπὸ τὰ ξύλα του, καὶ τῆς ἔφραξε τὸ δρόμο.

— Ἀῖριο, τῆς εἶπε, θὰ κίψω τὸν κοιμό σου ἢ ἔπειτα τὴν ἄφισε νὰ φύγει.

Ἐνας-ἓνας, οἱ γνωστοὶ τοῦ Νάνη εἶχανε πάψει νὰρχονται νὰ τὸν βλέπουνε.

Ποῦ καὶ ποῦ μόνο, ὅταν κάποιος εἶχε δρόμο ἀπὸ κεῖ, γιὰ τὸ κυνηγι, περνοῦσε μιὰ στιγμὴ ἀπὸ μέσα καὶ τὸν χαιρετοῦσε.

Ἐτοὶ δὲν ὑπόφερε ἄλλο τὴ βαρειά μοναξιά του κι' ἀποφάσισε νὰ κατέβει μιὰ μέρα στὸ λιμάνι.

Ἐστειλε τὴ γυναῖκα του ἓνα πρωῖ νὰ τοῦ φέρε ἓνα γαῖδαρο ἀπὸ κάποιον γνωστό του, τὸν καβαλίσιψε, πῆρε τὰ δύο ξύλα του καὶ ξεκίνησε σιγά.

Ὁ γαῖδαρος ἤξερε τὸ μονοπάτι, κατέβηκε ὄλον τὸν τράφο, ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος κι' ἀκολούθησε τὸ δημόσιο δρόμο.

Ὄταν ἔφτασε στὸ λιμάνι, ὅπου συγκεντρώνονταν ὄλοι ὅσοι ἔμεναν στὰ πλησιέστερα χωριά, ἦτανε δέκα περασμένες. Προχώρησε ὁ γαῖδαρος ὡς τὴ μεγάλη λεύκα τοῦ λιμανιοῦ κι' ἐκεῖ στάθηκε.

Τὰ καΐκια εἶχανε ὄλα ἀλλάξει χρῶμα, ἀλλὰ τὰ ξεχώριζε ἀμέσως, ἀπὸ τὸ σχῆμα καὶ τὰ κατάρτια τους.

Ἡ βάρκα του, μιὰ καλοθάλασση μονόπανη βάρκα, ἦτανε τραβηγμένη ἔξω, λίγο παρέκει ἀπὸ τὸ λιμάνι, σ' ἓνα ἀκρογιαλί. Τὴν ἔβλεπε ἀπὸ δῶ ὁ Νάνης, γυρομένη, ἀκουμπισμένη σὲ ξύλινα τράβα, ξεβωμένη, μὲ τὸ κοράκι μαυριδερό.

Οἱ περισσότεροι καπετανέοι ἦτανε στὶς ταβέρνες κι' ἔπιναν μὲ λίγο προσφάι τὸ νιὸ κρασί, πού τᾶχανε φέρε τὰ καΐκια ἀπὸ τὴ Λευκάδα καὶ τὴν Κέρκυρα.

Ἄλλοι ἐπαίζανε στὰ καφεναῖα, καὶ λιγοστοὶ σεργιάνιζαν στὸ μῶλο. Κανεὶς ὅμως δὲν εἶχε προσέξει τὸν καβαλάρη.

Λίγα βήματα ἀπὸ κεῖ, ἦτανε ἡ ταβέρνα τοῦ Φώτιου κι' ἀκούγονταν ὡς ἔξω οἱ ὀμιλίες ποῦ ἔκαναν μέσα.

Βλαστήμησε ὁ Νάνης κι' ἔκραξε.

Βγήκε κάποιος, τὸν κύτταξε προσεχτικά, τὸν ἀναγνώρισε καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους.

Ἦρθαν ὄλοι νὰ τὸν ξεπεξεύουν.

Εἶχανε μαζευτεῖ καὶ λίγα παιδιὰ τοῦ σχολείου, πού εἶχανε διάλειμα καὶ κύτταζαν μὲ περιέργεια τὸ Νάνη.

Ἐφαίνονταν τόσο διαφορετικὸς, μὲ τ' ἀκατάστατα γένεια καὶ τ' ἀγριοπατά μάτια !

Τὸν καλωσόρισαν στὴν ταβέρνα, τὸν κέρασαν μαρίδες τηγανισμένες καὶ μαῦρο νιό κρασί.

Στὴν καμπούλα τοῦ καπνοῦ, στὴν ἀτμοσφαῖρα ποὺ μύριζε κρασί, καὺμένο λάδι, καὶ ποὺ εἶχε τὴν ὑγρὴ μυρωδιὰ πατημένου σταφυλίου, ποὺ ξεθύμαινε ἀπὸ κάθε βιαστέλι, ἀνιάπνευσε ἐλεύθερα ὁ Νάνης, τέντωσε τὸ στῆθος του, ἀκούμπησε στὸν τοῖχο κι' αἰσθάνθηκε ἀπολυτρωμένος ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ τὴν ἀρρώστεια.

Κάποιος ἔφερε τὰ παιγνιόχαρτα, κι' ἄρχισαν νὰ παίζουν.

Σιγά, μαθεύτηκε σ' ὄλο τὸ λιμάνι ὁ ἐρχομὸς τοῦ Νάνη κι' ἤρθανε ὅλοι νὰ τὸν χαιρετήσουν καὶ νὰ τὸν κερτίσουν.

Μπῆκε κι' ὁ παπᾶς, ψηλός, παχύς, κατακόκκινος.

— Γειά σου, παπούλη! τὸν χαιρέτησε. Μ' εἶχες γιὰ τὰ σάβανα κι' ἀναστήθηκα. Ἀπὸ μένα μὴ λογαριάζεις κέρδη ἀπὸ κηδεῖα καὶ συλλείτουργα. Δὲν πεθαίνω!

Κι' ὅταν ἔφυγε ὁ παπᾶς, γέλασε δυνατὰ ὁ ψαρᾶς.

— Ὁ τραγογένης ἤρθε νὰ λογαριάσει τίς μέρες μου! καὶ μούτζωσε πρὸς τὴ θύρα.

Τὸ μεσημέρι δὲν ἀνέβηκε στὸ χωριό, πῆγε σ' ἄλλη ταβέρνα ὅπου τὸν εἶχανε καλέσει νὰ δοκιμάσει ἄλλο κρασί.

Πῆγαν μαζί του δυὸ-τρεις ἀπὸ τὴν καλιὰ παρέα του. Ξανάβηκαν κι' αὐτοὶ τὸ σύντροφό τους. Ἦτανε ἀπὸ τοὺς λίγους στὸ λιμάνι ποὺ ἔπνε τόσο πολύ. Ἴσως ἦτανε ὁ μόνος. Ὅλα τὰ χρήματα ποὺ κέρδιζε ὅταν δούλευε, τᾶπνε, καὶ συχνὰ ὅταν κατέβαιναν χωριανοὶ του τὸ πρωτὶ νὰ πιάσουνε δουλειά, τὸν ἔβρισκαν στὸν τράφο, ἀποκαμωμένο σὲ μιὰ ἄκρη.

Τ' ἀπόγευμα, ὅταν μαζεύτηκαν πάλι ὅλοι κι' ἀνοιξαν οἱ φοῦρνοι, τὰ μαγαζιά καὶ τὰ καφενεῖα, ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητος μὲ τὸν παπᾶ κάμανε ἕναν ἔρανο γιὰ νὰ πᾶει ὁ Νάνης στὴν Κέρκυρα καὶ νὰ ἐγχειριστῆι στὸ πόδι.

Πῆγαν ἔπειτα καὶ τὸν εὔρηκαν στὴν ταβέρνα τοῦ Γερασιμῆ. Τοῦ μέτρησαν τὰ χρήματα καὶ σὲ λίγο ἔφυγαν.

Ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζει, ὁ ταβερνιάρης ἀναψε μιὰ λάμπα ἀπὸ πετρέλαιο καὶ τὴν ἔφερε σιμὰ στὸ Νάνη, αὐτὸς μάζεψε τὰ χρήματα καὶ τᾶβαλε στὴν τσέπη του.

— Φέρε οὔζα καὶ χαρτιά, εἶπε.

Ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα λιγότευαν οἱ πελάτες. Ὁ καθέννας γύριζε σπίτι του, πρωτοῦ πέσει τὸ βαρὺ σκοτιάδι. Στὴν ταβέρνα ἔμειναν μόνο ὁ Νάνης μ' ἄλλους πέντε.

Ἐξακολουθοῦσανε τὸ παιγνίδι ἀκούραστα.

Σὲ ὥρα ἀπάνου ἔκραξε τὸν ταβερνιάρη ὁ Νάνης καὶ τὸν διόρισε νὰ πᾶει στὸν Ἀντάρτη, ποὺ εἶχε σφάξει ἕνα χοῖρο τὸ πρωτὶ, ν' ἀγοράσει τὸ μισό, νὰ τὸν ἀλατῆσει σ' ἕνα ταψί καὶ νὰ τόνε στείλει στὸ φοῦρνο ποὺ ἔκαιγε ἐκεῖνο τὸ βράδυ, νὰ τοῦ τὸν ψήσουνε.

Ἐκαμε νὰ φύγει ὁ Γερασιμῆς, μὰ τὸν κράτησε ἀπὸ τὸ ροῦχο του.

— Τ' ἀφίνεις, τοῦ εἶπε, στοῦ Χρήστου, ξέρει ἐκεῖνος ἀπὸ φραγιά, καὶ πᾶς ν' ἀγοράσεις τυρὶ βαρελίσιο, σαρδέλες, σαλάδα καὶ ψωμί, γιὰ νὰ πιοῦμε κανένα οὔζο, νὰ κάμουμε ὄρεξη.

Λέγοντας αὐτὰ βούτηξε τὸ χέρι στὴν τσέπη καὶ πῆρε, ἀπὸ τὰ χρήματα ποὺ εἶχε βάλει πρῶτα, λίγα χαρτονομίσματα, καὶ τοῦ τᾶδωσε.

Ὁ Γερασιμῆς ἔφυγε καὶ τὰ φρόντισε ὅλα ὅσα τοῦχανε πεῖ, καὶ ἡ συντροφιά πέρασε ὄλο τὸ βράδυ στὴν ταβέρνα του.

Τὸ θαμπὸ φῶς τῆς αὐγῆς ἔρχοινε στοὺς πλακοστρωμένους δρομάκους τοῦ λιμανιοῦ μιὰ λαφροῖα δμίχλη.

Αὐτὴ ἡ δμίχλη τοῦ πρωιοῦ κάθησε στὰ γυαλιὰ ἀπὸ τὰ δυὸ παράθυρα τῆς ταβέρνας καὶ τὰ γέμισε δροσιά.

Σηκώθηκε ὁ Νάνης τότε νὰ φύγει καὶ θέλησε νὰ κερᾶσει μιὰ τελευταῖα φορὰ γι' ἀποχαιρετισμό, καὶ διόρισε δυὸ καρτεζιά (!) ροῦμι γιὰ τὸν καθένα.

Ὁ Γερασιμῆς ἔπειτα βόηθησε τὸ Νάνη ν' ἀνεβεῖ στὸ γαῖδαρο, ξέλυσε τὸ σχοινὶ ποὺ τὸν κρατοῦσε δεμένον ἀπὸ ἕναν σιδερένιο κρῖκο, τὸν χτύπησε γιὰ νὰ ξυπνήσει ἐντελῶς καὶ τοὺς καληνύχτησε.

Ἐμεινε στὸ κατῶφλι ὡς ποὺ ἔστρωσαν οἱ ἄλλοι στὴ γωνιά, καὶ μπῆκε πάλι στὴν ταβέρνα νὰ κοιμηθεῖ.

Στὸ δημόσιο δρόμο ποὺ ἀνέβαινε ἡ συντροφιά, στάθηκαν δυὸ κι' ἔμειναν πίσω. Οἱ ἄλλοι τρεῖς συνόδεψαν τὸ Νάνη ὡς

(!) Μέτρο.

ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του, τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὸ ζῶο καὶ γύρισαν στραβοπατώντας, ἀναίσθητοι στὸ κρού ποὺ ἔπερτε ἀπὸ τὸν οὐρανό, καὶ ποὺ ἔβγαине ἀπὸ τίς πέτρες καὶ τὸ χῶμα, μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα, θολά, ἀνεκφραστα, σὰ νᾶταν γυάλινα, παχισμένα ἀπὸ τὴ δροσιά.

Ὁ Νάνης ἀκούμπησε τὸ βαρὺ κορμὶ στὰ ξύλα καὶ προσπάθησε ν' ἀνεβεῖ τὸ σκαλοπάτι τοῦ κήπου, χτύπησε ὅμως καὶ τοῦπεσε ἕνα ἀπὸ τὰ στηρίγματα του καὶ κύλησε λίγο πρὸ κάτω.

Κλονίστηκε ἀπὸ τὸ χτύπημα, πῆγε νὰ πέσει, καὶ πάτησε τὸ ἄρρωστο πόδι του ἀπότομα κάτω.

Ἀμέσως αἰσθάνθηκε ἕνα τριξίμο τραχύ, ἕναν ἀνατριχιασμένον πόνο ποὺ ἀνέβηκε ὡς ἀπάνου στὴ ράχη του, καὶ χάνοντας τὴν ἰσορροπία ἔπεσε.

Τὸ πόδι του εἶχε σπάσει στὸ στραγάλι. Μὲ τὸν πόνο ξάνοιγε λίγο στὸ μυαλό του ἡ θαμπωμένη σκέψη, ἄρχισε νὰ καταλαβαίνει καὶ βάλθηκε νὰ σέρνεται.

Ὅταν ἔφτασε στὴ θύρα τοῦ σπιτιοῦ του, τὴν ἔσπρωξε καὶ μπῆκε μέσα, πάλι σέρνοντας.

Πῆρε μιὰ βαθειὰ ἀναπνοὴ καὶ προχώρησε σιγὰ ὡς τὸ λυχνάρι ποὺ ἔφεγγε μὲ μόλις.

Τὸ καμμένο φτυγῆλι, κατακόκκινο, σχε-

δὸν σκέπαζε τὴ φλόγα καὶ δὲν τὴν ἄφινε νὰ πεταχτεῖ ἐλεύθερα.

Ὁ Νάνης κύτταξε τὸ πόδι του.

Τὸ βαρὺ ὑπόδημά του τραβοῦσε τὸ σπασμένο κόκκαλο κι' ἀπὸ τὴν πληγὴ ἔτρεχαν αἵματα καὶ σάπια νερά. Κυττάζοντάς το ὄλοένα, τὰ μάτια του ξανάπαιρναν τὴν ἀγριότητα ποὺ εἶχανε χάσει μὲ τὸ πιτό.

Ἐμεινε λίγη ὥρα ἀκίνητος, ὡς ποὺ γύρισε ἀπότομα τὸ κεφάλι του, κύτταξε παντοῦ γύρω του ζητώντας κάτι.

Στὴ γωνιά, σιμὰ στὰ πελεκημένα ξύλα, γυάλιζε τὸ σίδερο τοῦ τσεκουριοῦ.

Γεντώθηκε ὁ Νάνης, τῶπιασε, τὸ ζύγισε στὸ δεξιὸ του χέρι κι' ἄρχισε νὰ χτυπιεῖ μὲ μανία τὸ σπασμένο στραγάλι.

Ὅταν τὸ ξεχώρισε ἀπὸ τὸ πόδι, τῶπιασε ἀπὸ τὰ κορδόνια τοῦ παπουτσιοῦ, καὶ τὸ πέταξε μακριὰ του.

Ἐπειτα, ἔμεινε ἀμίλητος στὸ ἀμυδρὸ φῶς τοῦ λυχνarioῦ, μὲ τὰ μάτια γυαλιστερά, γεμάτα σκληρότητα, στερεωμένα στὸ αἱματομένο κορμὸ πόδι.

Ἡ πρώτη σκέψη ποὺ πέρασε ἀπὸ τὸ σκοτισμένο μυαλό του ἦτανε γιὰ τὸν ἔρανο ποῦκαμαν στὸ λιμάνι γιὰ τὴν ἐγχείρισή του. Στράβωσε τὸ στόμα, βλαστήμησε κι' ἔβρισε:

— Οἱ μασκαράδες! ποὺ θέλανε νὰ μὲ στείλουνε στὴν Κέρκυρα, νὰ μὲ πεθάνουνε στὴν ἐγχείριση!

Παζοί, 1931 Σ. Ι. Α.

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ

Πῶς μὲ πονεῖ ἡ πληγὴ μου ἀπόψε βράδυ!
Τὸ αἷμα της τρέχει ἀστεῖροστο νερό,
ὦ, μὴ μ' ἀγγίζετε οὔτε μὲ φτεροῦ
λόγου παρήγορου, εἴτε ἀγάπης χάδι.

Σὲ μιὰ σιωπὴ βαθύτερη ἀπ' τὸν Ἄδη
νὰ μείνω ἀσάλευτη μὲς στὸν καιρὸ,
γιατὶ στὸ στῆθος μου ἔχω ἕνα νεκρὸ
κι' ἔχω ἕνδος τάφου μέσα μου σκοτιάδι.

Φίλοι μου, γύρω ἔσεῖς ἀγαπημένοι,
θάνατο λέω τὸν ἀποχωρισμὸ
ποὺ ὁ ἕνας μας ἐπιζεῖ κι' ὁ ἄλλος πεθαίνει.

Στὴ λήθη τὴν καρδιά μου προτοῦ θάψω,
δεῦτε τὸν τελευταῖο ἀσπασμὸ...
καὶ τώρα ἀφῆστε με, θέλω νὰ κλάψω...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΒΕΪΝΟΓΛΟΥ

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ (*)

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

— Θέλω νά μου συστήσετε, γέροντα, εἶπε, ἓνα καλὸ κορίτσι τῆς ἐμπιστοσύνης σας . . .

Ὁ ἐφημέριος πῆγε νά συνεννοηθῆ με τὴν παπαδιά, κι' ἔτσι, ξαφνικά, χωρὶς κανένα ὑπολογισμό, ὁ Θύμιος βρέθηκε μοναχὸς μαζί της. Ἄρχισε νά τὴν ἐξετάζει με κρυφὲς ματιές. Ἦταν μετρίου ἀναστήματος, μᾶλλον λεπτή, δροσερή, με ὠραία γλαυκὰ μάτια, κ' ἓνα δέμα σὰ βελουδο. Ὁ Θύμιος δὲν τὴν ἔκανε περισσότερο ἀπὸ τριάντα χρονῶν.

Ἐίχε καθίσει καὶ κύτταζε τὸ τραπεζάκι με τὸ μπουκάλι τοῦ κρασιοῦ.

— Σὰς ἀρέσει αὐτὸ τὸ κρασί; ρώτησε.

— Φυσικά, ἀφοῦ εἶναι δικό σας . . .

— Ἄ, ὁ πάτερ Ἀθανάσιος εἶναι ἀδιάκριτος. Ἀλλὰ ἡ δική σας ἀδιακρίσια δὲν ἔχει ὄρια . . .

Ἐγειρε λιγάκι τὸ κεφάλι πίσω, μ' ἓνα χαριτωμένο χαμόγελο ποῦ ξεσκέπαζε δυὸ σειρὲς ἀπὸ μαργαριταρένια δόντια.

Ἄρχισαν νά μιλοῦν μ' ἐγκαρδιότητα, σὰν ἄνθρωποι ποῦ γνωρίζονται ἀπὸ καιρό. Μιά στιγμή ἐκείνη ρώτησε :

— Καὶ θὰ μείνετε πολλὲς μέρες ἐδῶ ;

— Δυὸ-τρεῖς . . .

— Σὲ σπίτι, φυσικά, γιατί ἐδῶ δὲν ὑπάρχει ξενοδοχεῖο.

— Δὲν ἔχω κανένα σπίτι νά μείνω.

— Τότε ;

— Θὰ πρέπη νά . . .

— Ἀκούστε, εἶπε ἡ κ. Ἀργυράκη μπέη. Ἐίχε ρίξει τὸ κεφάλι πίσω καὶ γελοῦσε πάλι.

— Θὰ σὰς κάνω μιὰ πρόταση ἀπὸ φίλο σὲ φίλο. Ἐλάτε νά μείνετε στὴ Φαιναίησον.

— Ποιὰ εἶναι ἡ Φαιναίησον ;

— Τὸ σπίτι μου, διάβολε !

— Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ μά . . .

— Ὦ, ὄχι, ἀφίστε, ξέρω. Θὰ μᾶς κάνει συντροφιά. Εἶμαστε σὰν κοῦκοι, ὁ γιός μου κι' ἐγώ . . .

Ὁ Θύμιος ἐπέμενε ἀκόμα. Ἀλλὰ σὲ τέλος, ἀναγκάστηκε νά ἐνδώσει.

Ἐντωμεταξὺ εἶχε γυρίσει ὁ ἐφημέριος. Εἶχε στείλει νά φέρουν ἓνα κορίτσι ποῦ θὰ ρχότανε σὲ λίγο. Ἀλλὰ ἡ Βεατρίκη ἐνμποροῦσε νά περιμένῃ. Πρὸς μεγάλη κατάπληξη τοῦ παπα πῆρε τὸ Θύμιο καὶ φύγα.

* *

Ὁ Μπόμπ ἢ ἄλλως Ρόμπερτ ἦταν ἓνας νέος ψηλός, λίγο κυρτωμένος, με ὠραία ξανθὰ μαλλιά καὶ γαλάζια μάτια, περίπου 30 χρονῶ, δηλαδὴ φαίνόταν νά ἔχη τὴν ἴδια ἡλικία με τὴ μάνα του. Αὐτὴ δὲν ἦταν ἡ μόνη ἐκπληξη ποῦ δοκίμασε ὁ Θύμιος στὴ Φαιναίησον. Τὸν πῆραν νά ἐπισκεφθῆ τὰ κτήματα. Ἐλειότατα γεωργικὰ μηχανήματα λειτουργοῦσαν σ' αὐτὲς τίς καλλιεργημένες ἐκτάσεις ποῦ γειτονεῦσαν στὴ λίμνη Κάρλα. Ὁλόγυρα τὰ πιὸ ἐνδοξα βουνὰ τοῦ κόσμου—Πῆλιο, Ὅσσα, Κυνὸς-Κεφαλαί, Ὀλυμπος—κλείνανε τὸν ὀρίζοντα. Οἱ ἐργάτες, οἱ ἐργάτριες, εὐρωστοί, ἡλιοκαμένοι νέοι, λιτὰ ντυμένοι, δίνανε τὴν ἐντύπωση πὼς στὴ θεσσαλικὴ πεδιάδα ζοσε μὴ ξεχωριστὴ φυλὴ ἀνθρώπων, μιὰ φυλὴ ποῦ εἶχε γεννηθεῖ ἀπ' τὴ γειτονία τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν θεῶν.

Ἀλλὰ ὁ κ. Ἀμμουδιάτης ἔμενε σκεπτικός. Τί γύρευε μ' αὐτὴ τὴ γυναῖκα, δταν τὸ καθήκον του, ἐπιτακτικὸ, τὸν καλοῦσε ἄλ-

λοῦ ; Τὸ καθήκον του ! Αἰώνιο παιχνίδι τῶν λέξεων. Δὲν ἦταν καθήκον, οὔτε ὑποχρέωση αὐτὸ ποῦ τὸν καλοῦσε. Ὁ Θύμιος δὲν ἤθελε νά μεταμεληθῆ γιὰ μιὰ πράξη ὑπερασπιστικὴ τῆς ὑπάρξεώς του. Γιατὶ φυσικά ὁ Σπύρος ἤξερε πὼς παίρνοντας τὴν Κατίνα, σκότωνε τὸ Θύμιο. Κι' ὅμως δὲν εἶχε διατάσει, δὲν εἶχε λυπηθῆ. Καὶ ποῦ ἀκούστηκε ἡ ὑπεράσπιση νά δημιουργῆ καθήκοντα ὑπὲρ τοῦ ἔχθρου ; Ὁ Θύμιος τὸ τόνιζε. Ὅ,τι ἔκανε, τὸ ἔκανε ἀπὸ φιλάνθρωπια. Ἀλλὰ, χωρὶς ἀμφισβόλια, ἡ φιλάνθρωπια δὲν εἶναι κάτι ἐπιτακτικὸ, κάτι ἐπείγον. Λοιπὸν ; Τὸ συμπέρασμα ἦταν ἀπλό. Κανένα καθήκον δὲν τὸν καλοῦσε ἄλλοῦ.

Εἶναι παρατηρημένο πὼς συχνὰ ἡ δύναμη τῆς λογικῆς ἐνεργεῖ ἀντιστρόφως. Καθησυχάζοντας με ἀκατανίκητα ἐπιχειρήματα, γεννᾷ συγχρόνως διαρκῶς νέες ἀνησυχίες. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, τὸ ξεκαθάρισμα τῶν ὑποχρεώσεων δὲν εἶχε κατορθώσει νά πείσει τὸ Θύμιο πὼς τὸ σπίτι τῶν Μυσαράδων ἦταν κάτι ποῦ ἔβγαине ἀπ' τὸ πλαίσιο τῆς ἐννοίας του. Σὲ τέτοιο βαθμὸ, ποῦ ἡ κ. Ἀργυράκη Μπέη σκανδαλίστηκε με τὴ σιωπὴ του.

— Μπόμπ, ἀγάπη μου, βάλε τίποτα σὲ γραμμόφωνο νά διασκεδάσῃ ὁ κ. Ἀμμουδιάτης. Προτιμᾶτε Τραβιάτα ; Εἶναι μιὰ πλάκα παρμένη ἀπ' τὸ Μετροπόλιταν τῆς Νέας Ἰόρκης. Ναι, καλύτερα. Τὸ ντυὸ τοῦ Ντυβὰλ καὶ τῆς Μαργαρίτας.

Ἐνα μικρὸ τρίσμα. Καὶ σὲ τὸ μεγάλο ἀγγλικὸ χῶλλ τὸ τραγοῦδι ξεπετάχτηκε δροσερό, ἀπλώθηκε, γέμισε τὸ σπίτι με παλμό.

Ἡ κ. Ἀργυράκη Μπέη σκυρμένη σὲ πλάι τοῦ φωτέϊγ τῆς, προσπαθοῦσε ν' ἀκουστῆ.

— Πὼς σὰς φαίνεται ὁ μπάσσο ; Προτιμᾶτε τὴ Μαργαρίτα ; Εἶναι ζήτημα γούστου. Ἐμένα μου φαίνεται ἡ φωνὴ τῆς λίγο ψυχρὴ, ἀκαμπτη. Δημητρώ, φέρε κιουραπὸ σὲν κύριο. Δὲν θέλετε ; Λιγάκι μονάχα. Δώσε μου καὶ μένα, Δημητρώ. Μπόμπ τί θὰ μᾶς βάλῃς τώρα ; Παληάτσους ; Σὰς ἀρέσουν οἱ Παληάτσου, κ. Ἀμμουδιάτη ; Ἐ, καλά, τότε, θὰ μᾶς βάλῃ ὁ Μπόμπ Μανὸν τοῦ Καροῦζο. Ὑοφάω γιὰ Καροῦζο . . . Ναι, τὸ μονόλογο τοῦ Ἀγίου Σουλπικίου . . .

Ἡ φωνὴ τοῦ πεθαμένου τραγουδιστῆ, πελώρια, ἐκπληκτικὴ, θεῖα, γέμισε τὸ χῶλλ . . .

Fuyez, fuyez, douce image
A mon âme trop chère . . .

— Πὼς σὰς φαίνεται ; Ὁρατο, ναι, εἶναι ἡ πιὸ ὀμορφὴ πλάκα τοῦ ρεπερτουάρ μας. Δημητρώ, δώσε κάτι σὲν κύριο. Λίγο τσέρρυμπράντο . . . Ἐγώ, κ. Ἀμμουδιάτη, παρηγοριέμαι στὴ μοναξιά με τὸ γραμμόφωνο. Σαρώνει τὴν πεζότητα τῆς ζωῆς, τὴν ψυχρότητα τῆς κοινοτοπίας. Γεμίζει τὴν ψυχὴ ἀπὸ σπάνια καὶ τρελλὰ αἰσθήματα. Ἐγὼ θὰ ἤθελα τότε νά πεθάνω. Τώρα τί θὰ μᾶς βάλῃς, Μπόμπ ; Τίποτα, τὸ ἴδιο, ἀφοῦ ἀρέσει τόσο σὲν κ. Ἀμμουδιάτη . . .

Σιγὰ-σιγὰ ἡ μουσικὴ καὶ τὸ τσέρρυ-μπράντο εἶχαν μεταρσιώσει τὸ Θύμιο. Χαμογελοῦσε στὴν κ. Ἀργυράκη Μπέη, σὲ Μπόμπ, σὲ Δημητρώ, σὲ Λόρδο Γκρέυ καὶ στὴ βασιλισσα Μαρία τοῦ τοίχου, με καταπληκτικὴ αἰσιοδοξία, ἐνῶ τὸ γραμμόφωνο, χωρὶς ἴχνος κοπώσεως, θριαμβευτικὸ, θεότρελλο, σκόρπιζε σὲ μεγάλο ἀγγλικὸ χῶλλ τὴ γοητεία τῶν ὑπερποντίων τραγουδιστῶν.

Ἡ Βεατρίκη εἶχε σηκωθεῖ, πῆγε κι' ἔφερε ποῦρα.

— Θέλετε νά κοιμηθῆτε λίγο, κ. Ἀμμουδιάτη ; Θὰ εἶστε κουρασμένος ἀπ' τὸ ταξίδι. Ὁχι, ὄχι ἀκόμα ; Προτιμᾶτε μιὰ πλάκα ; Σταθῆτε, θὰ διαλέξω τώρα κάτι μόνον μου.

— Σίνι, ὄχι, Οὐγγρικὴ Ραινωδία, ὄχι, Τσόντας, ὄχι. Ἄ, νά. Θὰ σὰς βάλω Τροβατόρε. Τὸ τραγοῦδι τῆς τσιγγάνας στὴν τρίτη πράξη.

Τὸ τραγοῦδι τῆς κοντράλτο, ἐλαφρὸ, ἀνετο, νοσταλγικὸ, ξέσπασε. Ἐτοια ὄξεια νοσταλγία ! Ὁ Θύμιος ἀποροῦσε, ἔτρεμε λιγάκι. Τοῦ θύμιζε παληὰ ἀγαπημένα κι' ἀπραγματοποίητα ὄνειρα, τοῦ ξυπνοῦσε καὶ μούσ καὶ πίκρες, τοῦ γεννοῦσε ἐπιθυμίες ἀδριστες κι' ἐπιτακτικὲς, φούσκωνε τὴν καρδιά του σ' ἓνα λυγμό . . . Ἄ, τί σπαραχτικὸ τραγοῦδι . . .

Ἡ τρεμοῦλα αὔξησε. Σηκώθηκε. Λυπότανε ποῦ εἶχε πιεῖ τόσο πολὺ, ἀπὸ τόσα ποτά.

— Τί ἔχετε ;

Δυὸ δάκρυα λάμπανε στὰ μάτια του.

— Δὲν ξέρω. Εἶμαι κουρασμένος. Τὸ ταξίδι. Ἦπια φαίνεται πολὺ . . .

— Συνόδευσε, Μπόμπ, τὸν κ. Ἀμμουδιάτη στὴν κάμαρά του. Θὰ τοῦ κάνῃ καλὸ λίγη σιέστα . . .

* *

Ὁ ἥλιος ἔδουε πίσω ἀπὸ ἓνα μικροσκοπι-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

κὸ μὴδ Πήλιο. Ἡ γαλήνη τοῦ δειλινοῦ ἠ-
ρεμοῦσε τὰ δέντρα, τὸν κάμπο σ' ἓνα ἄπειρο
αἰσθημα ἀνακουφίσεως.

Τὸ γραμμόφωνο, πὶδ δροσερὸ ἀπὸ ποτέ,
πλημμυροῦσε τὴ βεράντα μὲ πλούσιες καὶ
σπάνιες μελωδίες.

— Ἐλάτε κοντήτερα κ. Ἀμμουδιάτη, εἴ-
πε ἡ Βεατρίκη κουνώντας τὸ ρόκιγκ της.
Ἄλλοιως δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ μιλή-
σωμε...

Ὁ Θύμιος συμμορφώθηκε ἀμέσως μὲ τὴν
παράκλησή της.

— Λάβετε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ δώσετε
καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ ταιγαράκια σας. Σιχάθηκα
τὸν καπνὸ τῆς Ξάνθης...

Ὁ Θύμιος ἀνοίξε τὸ κουτί του, τῆς ἔδωσε.

— Ἐσεῖς δὲ θὰ πάρτε;

— Ἄν θέτε.

— Φυσικά θέλω... Ἀνάψτε...

Ὁ Θύμιος ἀναψε ἓνα σπέρτο.

— Ὁραῖα...

Μείνανε αἰωπηλοί...

— Τί σκέπτεσθε;

Ὁ Δημητρός ἔφερε οὐίσκου καὶ ἔφυγε.

Ὁ Θύμιος ἦταν πάλι μόνος μὲ τὴν κ.
Ἀργυράκη Μπέη. Ἄλλὰ δὲν ἀποκρίθηκε
στὴν ἐρώτησή της.

Τὴ μελαγχολικὴ ποὺ ἦταν ἡ νύχτα! Μαύ-
ρη, μαύρη σὰν ἐφιάλτης... Τὰ πουλιά
σφυρίζανε στοὺς βάρους.

Δυὸ ἄλογα ξεπεταχτήκανε ἀπ' τὸ σκοτάδι.

— Οἱ ταχυδρόμοι, οἱ ταχυδρόμοι! εἶπε ἡ
Βεατρίκη καὶ σηκώθηκε.

Δυὸ ἄνδρες μὲ στολὴ κυνηγοῦ ἀνέβηκαν
στὴ βεράντα.

— Πήρατε τὰ γράμματα; Νὰ μοῦ ἀγορά-
σετε τὸ Ριγκολέττο, τὴν ἄρια τῆς β' πράξεως,
τὸ Τυραντὸ καὶ τ' ἄλλα κομμάτια. Ἐχετε τὴ
λίστα, ἔ; Ἄ, θέλω νὰ μοῦ πάρετε κι' ἓνα
βαποριζατέρ. Ναι, ἓνα βαποριζατέρ γιὰ τὰ
μαλλιά. Θέλω νὰ εἶναι ἀπὸ μπλε σμάλτο μὲ
χρυσοὺς συνδέσμους.

— Τίποτ' ἄλλο;

— Ὁχι, τίποτα.

— Καληνύχτα, κυρία.

— Καληνύχτα...

Τ' ἄλογα φύγανε μὲ καλπασμό. Ὁ Θύ-
μιος καὶ ἡ Βεατρίκη ἦταν πάλι μόνοι.

— Στὴν Ἀθήνα, στὴν Ἀθήνα... φιθύ-
ρισε ἡ κ. Ἀργυράκη Μπέη. Ἀπόψε θάναί
στὸ Βόλο, αὔριο στὴν Ἀθήνα...

— Ναι, στὴν Ἀθήνα! εἶπε ὁ Θύμιος με-
λαγχολικά.

Σχεδὸν ἀμέσως ἔφθασε ὁ Μπόμπ μὲ τ' αὐ-
τοκίνητο. Γύριζε ἀκριβῶς ἀπ' τὸ Βόλο μαζί
μὲ μερικοὺς φίλους καὶ φίλες, ποὺ εἶχαν ἐρ-
θει νὰ περάσουν τὸ σαββατοκύριακο στὴ Φα-
σιναιήσον.

— Ὁ κ. Ἀμμουδιάτης; Κάπου ἀκουσ-
τ' ὄνομά σας. Ἄ, ναι, εἰστε ὁ διάσημος μυ-
θιστοριογράφος...

— Δημοσιογράφος, ἐννοεῖτε.

— Εἶναι σχεδὸν τὸ ἴδιο, δὲν εἶναι ἔτσι;

— Σχεδὸν...

Ξαφνικὰ ἡ Φασιναιήσον εἶχε γεμίσει φαι-
δρότητα.

— Ὁ Δημητρός θὰ μᾶς δώσῃ τίποτα;

— Ἐτοίμασε τὸ κόκταϊηλ Μοχάμπ.

— Αὐτὸ εἶναι θαυμάσιο! Δημητρός...

— Δημητρός!

— Δημητρός...

— Δημ...

Ὁ Ἄγγελος Χτενάς ἀνοίγε τὰ κουτιά μὲ
τις πλάκες.

— Εἶσαι ἀφόρητη, Βεατρίκη. Ἦθελα νὰ
ξέρω τί γούστο βρῖσκεῖς σ' αὐτὲς τίς ἀντί-
κες; Δὲν ἔχεις Ρόζ-Μαρσί;

— Ὁμπλιγκαντό, Μὰντ Γκρέλς, Ἰν Μπρό-
ντουαιη, Τσάλλεντζ, ὄ, τι θές...

Ἦταν ἡ σειρά τῶν βαρβάρων. Οἱ βροντώ-
δεις, εὐθυμες, φαιδρὲς νότες ξεσπάσανε,
σκορπίσανε, τραντάξανε τὴ βεράντα.

— Δημητρός, μᾶς πέθανες! Ὅλα τὰ πο-
τήρια εἶναι ἄδεια...

Γελαστός, πρόθυμος, ὁ ὑπηρέτης προσπα-
θοῦσε νὰ ἱκανοποιήσῃ ὄλο τὸν κόσμο.

— Ἐγὼ προτείνω νὰ χορέψωμε, εἶπε ἡ
Ἐφη Ξουδιά. Κύριε Ἀμμουδιάτη, σηκωθῆτε...

Σπρώχνανε τραπέζια, πολυθρόνες. Ἦταν
σωστὸς πανζουρλισμός. Ὁ Θύμιος, ἀρκετὰ
ζαλισμένος, σύρθηκε μαζί μὲ τὴ δεσποινί-
δα Ξουδιά στὴν τρελλὴ τύρβη τοῦ χοροῦ. Ἡ
μόνη του φιλοδοξία τὴν ἦταν νὰ παρα-
κολουθῇ μὲ ρυθμὸ τὰ βήματα τῆς χορεύτριας
του.

— Ἐγὼ πεθαίνω τῆς πείνας, εἶπε ὁ Δα-
βίδ Σπάθερ.

— Ἐλάτε στὴν τραπεζαρία!

Μέσα στὰ φαγιά ὑπῆρχε ἓνα μοσχάρκι
τόσο τρυφερὸ ποὺ τρέλλανε τὸ Θύμιο. Ἐκα-
νε νόημα στὸν ὑπηρέτη.

— Φέρε μου τὴ φαγιάντσα...

Ἡ κ. Ἀργυράκη Μπέη φώναζε.

— Τελειώνει! τελειώνει! Ἀλλάξτε τὴν
πλάκα...

Ἔβαλε τοὺς ἀγκωνές της στὸ τραπέζι.

— Τί κακό! Ἐπρεπε ν'ἔχω ἓνα κορίτσι
γιὰ τὸ γραμμόφωνο. Μοῦ καταστρέφουνε αὐ-
τοὶ οἱ ἠλίθιοι ἔλες μου τίς πλάκες... Τί ἔ-
βαλες; Σίλλυ; Καλά...

Ἐνα μικρὸ τσίρισμα. Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ εὐ-
τράπελου μοτίβου τοῦ Σίλλυ, ξεπετάχτηκε
ἀπ' τὸ μζονένιο κουτί τὸ Τροβατόρε.

— Ἡλίθιε!

— Τί εἶναι αὐτὸ τὸ νιαούρισμα!

Ὁ Θύμιος εἶχε σηκωθεί, σὰν πανικόβλη-
τος. Εἶχε ξεχάσει.

— Τί ὦρα εἶναι; ρώτησε μὲ φωνὴ βρα-
χυασμένη.

— Δέκα...

— Δέκα;

Κύτταξε σὰν ἀπαθλακωμένος τὴ φαιδρὴ
ὀμήγυρη.

— Τί συμβαίνει; ρώτησε ἡ Βεατρίκη.

— Μιὰ σπουδαία δουλειά. Πρέπει νὰ
φύγω...

— Μέθυσε, φιθύρισε ὁ Δαβίδ.

— Δημητρός, εἶπε ἡ κ. Ἀργυράκη Μπέη.
Δῶσε ἓνα σωφὲρ καὶ τ' αὐτοκίνητο στὸν κ.
Ἀμμουδιάτη.

Κατεβήκανε κι' οἱ δυὸ στὸ πάρκο.

— Μῆτσο, εἶπε ὁ ὑπηρέτης, ὁ κύριος σὲ
χρειάζεται.

Ὁ σωφὲρ ὑποκλίθηκε.

— Ποῦ θέλει νὰ πάη ὁ κύριος;

— Στὸ χωριό. Καὶ γρήγορα...

Ἔβαλε τὸ μοτέρ μπρός. Μ' ἓνα πελώριο
μηχυθμὸ τὸ αὐτοκίνητο ξεκίνησε, ἐγκατα-
λείποντας πίσω τὴ Φασιναιήσον ποὺ σπιν-
θηροβολοῦσε στὸ σκοτάδι. Ὁ οὐρανὸς διαυ-
γέστατος, ἔμοιαζε μὲ μεγάλο βελουδένιο ἐρ-
γόχειρο, χρυσοκεντητό. Καμμιὰ αὔρα, τίπο-
τα δὲ γλυστροῦσε στὴ θερμὴ καλοκαιρινὴ
ἀτμόσφαιρα.

Ὁ Θύμιος ἔσκυψε μπρός.

— Γρήγορα...

— Μὰ ὁ δρόμος δὲν εἶναι τόσο καλός...

— Ὁ δὲν πειράζει... Ἐπρεπε νὰ εἶμαι
πρὶν δυὸ ὥρες στὸ χωριό.

Ὁ σωφὲρ αὐξήσε τὴν ταχύτητα. Μουγ-
κρίζοντας, ἀναπηδώντας σὰν καρὰδι στὴν
τρικυμία, τ' αὐτοκίνητο ἔτρεχε μέσα ἀπ'
τοὺς θάμνους, τὰ δέντρα.

— Δεξιά. Πάρε τὸ δρόμο ἀριστερά...

Εἶχαν φτάξει.

— Στάσου, εἶπε ὁ Θύμιος. Περίμενε. Σὲ
μισὴ ὥρα θὰ γυρίσω...

Διασχίζοντας ἓνα μικρὸ δάσος ἀπὸ πεῦκα,
ὁ Θύμιος βγήκε μπρὸς στὸ σπίτι τῶν Μυσα-
ράδων. Κάθε κρότος στὸν κάμπο εἶχε παύ-
σει. Τὰ δέντρα, μαζωμένα πέντε-ἕξη μαζί
σὲ διάφορα σημεῖα τοῦ κήπου, σχηματίζανε
οἰκογένειες οκιδῶν. Τὸ σπίτι ἦταν σκοτεινὸ.

Ὁ Θύμιος ἐξετάζοντας γύρω διέλεξε ἓνα
σημεῖο ἀπ' ὅπου θὰ μπορούσε νὰ δῆ καλύ-
τερα καὶ προχώρησε. Ἄλλὰ ἔξαφνα στάθη-
κε. Μιὰ γυναικίτσα φωνὴ τραγουδοῦσε.

Φυσικά τὸ Τροβατόρε.

* * *

Ἀόριστες συγγένειες, παλιές φίλες, ποὺ
εἶχαν βγῆ ἀπ' τὴ ζωὴ τοῦ Θύμιου, εἰσβάλ-
λανε πάλι μὲ τὴν ἀνιαρὴ καὶ πολὺπλοκὴ
συνοδεία τῆς τυπικότητός των. Ἔτσι μιὰ
ἀπ' τίς πρώτες ἀγγαρειές ποὺ εἶχε ἀναγκα-
σθεῖ νὰ δεχθῆ ὁ κ. Ἀμμουδιάτης, ἦταν νὰ
πάη νὰ φάη στοῦ Χαρβάτη. Εἶχαν ἐτοι-
μάσει μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια τὸ τραπέζι κάτω
ἀπὸ κάτι κολοσσιαλοὺς πλατάνους μὲ ἀρνιά
στὴ σοῦβλα καὶ μυρωδάτη ρετσίνα. Ἐκτὸς
ἀπ' τὸ σπιτικό, εἶχαν κουβαλήθει γιὰ τὴν
ὑποδοχὴ ἀκόμα καὶ οἱ πιδ μακρυνοὶ συγγε-
νεῖς. Ὁ πολιτισμένος Θύμιος διασκέδασε
πολὺ μὲ τίς χωριάτισσες ποὺ εἶχαν ἐγκατα-
λείψει τίς ἐθνικὲς ἐνδυμασίες τους γιὰ νὰ φο-
ρέσουν φράγκικα. Οἱ πιδ τολμηρὲς μάλιστα
εἶχαν βάλει καὶ κραγιόνι στὸ πρόσωπο. Ἀ-
λήθεια ἀποροῦσε γιὰ ὄλη αὐτὴ τὴν ἐπισημό-
τητα.

Ἄλλὰ δὲν ἄργησε ν' ἀντιληφθῆ πὼς ἔλες
αὐτὲς οἱ περιποιήσεις τείνανε πρὸς ἓνα ὠρι-
σμένο σκοπὸ. Ἡ οἰκογένεια Χαρβάτη ζη-
τοῦσε νὰ τὸν παντρέψῃ μὲ τὴν Ἀδροκόμεν.
Στὴν ἀρχὴ μὲ ἀγανάκτηση κι' ἔπειτα μ'
ἀρκετὴ φαιδρότητα, παρακολούθησε τὴν τα-
κτικὴ τους. Μιὰ τακτικὴ ὑπερβολικὰ ἀδέξια.
Προλαβαίνοντας τίς ἐρωτήσεις, ξεκάρφωτα,
μετέωρα, πετοῦσανε πόντους, ἀνταλλάσανε
χαμόγελα, σπρώχνανε μὲ τοὺς ἀγκῶνες.

Ὁ κ. Χαρβάτης, ἀντλώντας θάρρος ἀπ'
τὴ ρετσίνα, τοῦ εἶπε μιὰ στιγμὴ:

— Ἀχ, οἱ γονιοὶ δουλεύουνε γιὰ τίς κόρες
τους. Ὅταν σκέπτομαι πὼς θὰ πρέπη νὰ
δώσω στὸ γαμπρό μου αὔριο-μεθαῦριο διακό-

σιες χιλιάδες δραχμές, μου έρχεται απέλπισία.

— Λίγα, έκανε ο Θύμιος γελώντας.

Το πρόσωπο του κτηνοτρόφου πήρε μιάν έκφραση άνησυχίας.

— Νομίζεις πως άλλη νόφη στη Θεσσαλία έχει τέτοια προίκα; ρώτησε.

— Όχι βέβαια, είπε ο Θύμιος συγκρατητικά.

Άργότερα, ξεμοναχιάζοντάς τον, η Άβροκόμη είχε βάλει με χαριτωμένη άδεξιότητα το χέρι της στον ώμο του δημοσιογράφου.

— Τι γίνονται οι Μυσαράδαινες;

— Δεν τις είδα ακόμα...

Η Άβροκόμη έσπευσε να καταλογίση στο ένεργητικό της την άμέλεια αυτή.

— Υποθέτω πως δε θα πάρης τον κόπο να πιάς, είπε θριαμβευτικά.

— Αντιθέτως, αποκρίθηκε ο Θύμιος κάπως νευρικός απ' την πολύωρη αυτή μονομαχία με το στρατό των κτηνοτρόφων, έχω σκοπό να πάω, ίσως κι' αύριο...

* *

Μιά βδομάδα ακριβώς κατόπι, ο Θύμιος, κατεβαίνοντας απ' το δωμάτιό του όπου είχε κάνει την άπογεματινή του σιέστα, είδε στη βεράντα την κ. Άργυράκη Μπέη με μιάν νέα. Είχε ξεδιπλώσει πάνω στο τραπέζακι ένα πακέτο και άνοιξε διάφορα έργόχειρα. Άκούοντας τα βήματά του, οι δυο γυναίκες είχαν στρέψει το κεφάλι προς αυτόν. Έξαφνα ο Θύμιος κλονίστηκε, χαμογέλασε, έπιασε το έρεισινωτό μιάν πολυθρόνα.

— Ουέλ, Θύμιο, τί συμβαίνει;

— Ίτιποτα.

Πράγματι δε συνέβαινε τίποτα, τίποτα το έξαιρετικό. Είχε άμελήσει να πάη. Γι' αυτό έρχόταν προς αυτόν. Άλλά φυσικά η καταπληκτική όμοιότητα μ' έναν κεθαμένο, δεν προϋποθέτει άφωνες συνεννοήσεις. Η νέα ούτε καν πρόσεχε το δημοσιόγραφο, άπασχολημένη καθώς ήταν, άλλωστε, με την επίδειξη των κεντημάτων της στην οικοδόσποινα της Φαιναίησον.

— Να σου πώ, Ήδη, έκανε εκείνη ξερά, οι βελονιές είναι πολύ μεγάλες. Δεν προσέ-

χεις καθόλου, μά καθόλου το κέντημα. Είμαι πολύ δυσαρεστημένη με τη δουλειά σου...

Ο Θύμιος πέρασε μπρός απ' τη δεσποινίδα Μυσαρά. Το βλέμμα τους διασταυρώθηκε. Έπειτα η Ήδη έξακολούθησε πάλι την επίδειξη της εργασίας της.

Ο κ. Άμμουδιάτης βρισκόταν σε καταπληκτική άμηχανία. Γύριζε στη βεράντα σε φυλακισμένο λεοντάρι. Είχε όρεξη να ξυλοκοπήσει τη Βεατρίκη. Με ποιο δικαίωμα την άπασχολούσε μ' αυτά τα κουρέλια, όταν υπήρχαν ζητήματα ύψιστης σημασίας για να λύσουν οι δυο τους; Το άστειότερο είναι πως η κ. Άργυράκη Μπέη, αντιλαμβανόμενη τη στενοχώρια του, παρετήρησε, γελώντας:

— Σου άρέσει η νταντέλλα αυτού του πανταλονού; Άν θέλεις θα σου δώσω λίγη για τ' άσπρόρρουχά σου...

Ο Θύμιος, συγκρατώντας το θυμό του, μπήκε στο σαλόνι. Το γραμμόφωνο! Πού είχε το μυκλό του τόση ώρα; Άνοιξε ένα κουτί με πλάκες, έπειτα άλλο κι' άλλο. Μόνο τώρα διεπίστωνε την άφάνταστη ποσότητα των έλαφρών τραγουδιών που είχε το ρεπεριτουάρ της Φαιναίησον.

— Ά, μπράβο, φώναξε η Βεατρίκη απ' τη βεράντα. Βάλε μας τίποτα, τίποτα εύθυμο...

Ο δημοσιογράφος άφισε ένα στεναγμό άνακουφίσεως. Είχε τέλος βρει την πλάκα που ζητούσε. Γύρισε το γραμμόφωνο, την τοποθέτησε, κι' έπειτα βγήκε στη βεράντα, άνυπόμονος κι' άνήσυχος.

Τά πρώτα άκκόρ της πλάκας άναβρύσανε στη δειλινη σκιά. Οι δυο γυναίκες κοιτάζανε πάντα τα κεντήματά τους. Ο τόνος άρχισε ζωηρός, νοσταλγικός, διαυγής, να στραγγυλεύη... Η κ. Άργυράκη Μπέη χτύπησε τα χέρια.

— Ά, μά είσαι απέλπισία, Θύμιο! Μου δίνεις στα νεύρα μ' αυτό το Τροβατόρε. Πόσες φορές το έβαλες απ' το περασμένο Σάββατο; Έκατό, χίλιες...

Ο Θύμιος προσπάθησε να δικαιολογηθή.

— Ά, όχι, σε παρακαλώ. Βγάλε το Τροβατόρε. Βάλε μας το Λάβ Ραλίαις για να τ' άκούση κι' η δεσποινίδα. The craze of Broadway!

(Άκολουθεί)

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΜΕ ΤΑ ΟΛΟΦΩΤΑ ΧΕΡΙΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ (*)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Παράξενο πράμα! Πώς σε τραβάνε, αλήθεια, κάποιες θύμησες, εκεί που άλλες σβύνονται, κι' ως είναι όμοια ζωηρές η και πιο σπουδαίες! Και νά: τώρα που βάνομαι να διηγηθώ πως τέλειωσε η μέρα που πέρασα στο Σαιν-Κριστόλ, μιάν από τις θύμησες αυτές με βασανίζει. Είπ' έντελώς άδειανή από γεγονότα, θάπρεπε να την αφήσω κατά μέρος, — και δεν το καταφέρνω. Τόσο το χειρότερο! Άς σταματήσουμε μιάν στιγμή και σ' αυτήνε, έστω κι' αν είναι να χάσουμε ίσως για λίγο τη σειρά...

Πρόκειται για την ώρα την άλλόκοτη, τη θολή και τη μαγευτική, ύστερα που γυρίσαμε στο σπίτι, από τη στιγμή που καθήσαμε κι' οι τρεις μας γύρω-γύρω στο τραπέζι, για να δειπνήσουμε.

Ός τώρα, τη δεσποινίδα Τεοντά μόλις την είχα μισοϊδει. Έπιτέλους, αυτή τη φορά τη γνώριζα στ' αλήθεια!

(*) Συνέχεια από το προηγούμενο.

Θέ μου! Όταν είναι κανείς μακριά, πόσο ήρεμα, πόσο άνεξέταστα βουτιέται σε χίλιες ήλιθιότητες! Δεν είχαν ακόμα περάσει δέκα λεπτά, κι' έριχνα κάτω τα όπλα, στα πόδια του έχθρου, κι' άναρωτιόμουν αν θα κατάφερα ποτέ να τα ξαναπάρω. Άποφασισμένος από το ένα μέρος να βοηθήσω το φίλο μου και μαγεμένος από το άλλο από την άνεξήγητη γοητεία, δεν είχα πιά παρά έναν πόθο: να κλείσω τα μάτια μου, ν' άδιαφορήσω για ό,τι θα έπακολουθούσε, και να χαρώ τις στιγμές που μου προσφέρονταν.

Τί ήτανε, η δεσποινίς Τεοντά; Κάτι το πολύ άπλό, αλλά μοναδικό: Ήτανε ίδια, ίδια έντελώς με τη φωνή της...

Δεν έδειχνε καμιά φιλαρέσκεια, δεν είχε ίσως καθόλου πνεύμα... Δε φαινόταν και πολύ έξυπνη. Είχε μόλις τις στοιχειώδεις γνώσεις που μάθαιναν μιάν φορά τα κορίτσια στα παρθεναγωγεία των έπαρχιών. Όμολογούσε πως δε διάβαζε τίποτ' άλλο παρά θρησκευτικούς στοχασμούς και το «Σταυρό

τῆς Κυριακῆς». Ὅταν οἱ κουθέντες τῆς ἡ-
τανε ἀμνησθητήριμης, ἔλεγε κωμικὰ στὸν ἀ-
δελφὸ τῆς: «Ἦρέπει: νὰ τὸ πιστέψεις, ἀφροῦ
τὸ βεβαιώνει ὁ παπᾶς!...» Κι' ὅμως, παρ'
ὅλ' αὐτὰ, ἴσως ἐξαιτίας ἀπ' αὐτὰ, — ποῦ
ξέρεις: — μιὰ ὄρασις τριγύρω τῆς ξεχυνό-
τανε, μιὰ ἀξιοπρέπεια λεπτότατη, ἢ γοη-
τεία ἢ πιὸ ἀνίκητη μαζὶ κι' ἢ πιὸ παιδια-
κίαια (ἔχ' ἴσως πετυχημένη ἢ φράση τοῦ
Ἰοντά!) τέλος, τὸ δῶρο τὸ ὑπέριστα νὰ
δημιουργεῖ τριγύρω τῆς μιὰν ἀτιμώφικρα
ἐξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, καὶ νὰ σὲ κά-
νει νὰ ξεχνᾷς τίς ἀσχήμιες τῆς ζωῆς!

Ἦλάϊ τῆς, ὁ Ἰοντά κι' ἐγὼ εἶμασθε χω-
ρὶς ἄλλο σὰ χωριάτες, ποῦ εἶν' ἀκόμ' μπλεγ-
μένοι στοὺς ἠλίθιους τοὺς μικρολογαριασμούς.
Ἦταν ὀλοφάνερο πῶς αὐτὴ ἔλεγε μεγάλες
ἀνοησίες, κι' ἀντίς ἐμεῖς φαινόμασθε πῶς
εἶμασθε παράλογοι.

Ἦννοεῖται πῶς τὸ φέγγος ποῦ ἀπ' αὐ-
τὴν ἀχτινοβολοῦσε, ἀχνοφώτιζε τὰ πράγματα
ὅπως κι' ἐμᾶς τοὺς ἴδιους. Ἦ τραπεζομάν-
τηλο, οἱ πετοσέτες, τὰ γυαλικά τοῦ τραπε-
ζιοῦ, σὲ θαμπώνανε. Κι' ὅμως τὰ γυαλικά
ἦταν κοινότατα, καὶ τ' ἄλλα δὲν εἶχαν οὐτ'
ἓνα στολίδι. Ἦ φηγάθ' ἔβλεπ' ἀπ' αὐτὰ ποῦ
ἔτρωγαν κάθε μέρα, κι' ὅμως δὲ θὰ μπορού-
σε νὰ φανταστεῖ κανεὶς καλύτερα. Μ' ἓνα
λόγο, κι' ἐδῶ ἢ ἀπλότητα, ἐκλεπτυσμένη
ὅμως σ' ἓνα τέτοιο σημεῖο, ποῦ νὰ σὲ κά-
νει νὰ χάνεις τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ μπορούσες
ποτὲ νὰ φτάσεις τόσο πολυτέλεια!

Ἦ λέγαμε; Ἦδῶ, βλα σβύνουνε μέσα
στὴν εἰκόνα τῆς ἀλλόκοτης ἄρρωστης. Δί-
πλα τῆς, τὰ λόγια μας καταντούσανε βαρῶ
σὰν κι' ἐγὼ δὲν ξέρω τί, τόσο ποῦ δὲν τολ-
μοῦσαμε νὰ τὰ προφέρουμε. Ἦ αναπνέω ἀ-
κόμα μιὰν εὐωδιὰ ἀλλεργίας μισοξεθυμα-
σμένη. Μὲ κυριεύει ἢ θύμηση μιᾶς φαιδρό-
τητας ἀνάλαφρης καὶ μεταδοτικῆς. Κι' ὁ ἴ-
διος ὁ Ἰοντά ἦτανε τώρα χαρούμενος. Ἦ
ἄλλα... τὰχω ξεχάσει.

Ἦπίσης μοῦ φαίνεται πῶς τότες μονάχα
ἀνακάλυψα τὴν ἀληθινὴ φυσιογνωμία τοῦ
σπιτιοῦ, — αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ ποῦ εἶχα στὸ
νοῦ μου νὰ τὸν κάμω νὰ τὸ πουλήσει, ἐπει-
δὴ μὲ τὴν πρώτη ματιὰ τὸχα βρεῖ ἀσήμαν-
το, ἔτσι ὅπως ἦτανε χωρὶς στολίδια, παλιὸ
καὶ καθαρὸ σὰν ἓνα ἀρμάρι ποῦ κάθε πρωτὸ τὸ
λουστράρουνε. Ἦ λάθος! Ἦφτανε νὰ προ-
σέξει κανεὶς τὴν εὐγένεια ἐκείνων ποῦ φιλο-

ξενοῦσε, τὴν ἀνεση τῶν τρόπων τους, ποῦ
καμὰ προσπάθεια δὲ χαλοῦσε τὴ λεπτό-
τητά τους: ἀμέσως οἱ τοῖχοι τοῦ βασιλῆνε
ἀπὸ παρελθόν, κάτι σὰν περήφανη μεγαλο-
πρέπεια ἐξευγένιζε τὴ γύμνια τους, καὶ δὲν
μπορούσες πιά νὰ ξεχωρίσεις τοὺς ζωντα-
νοὺς ποῦ τὸ κατοικούσανε ἀπὸ τοὺς πεθα-
μένους ποῦ μιὰ φορὰ εἶχαν καθήσει στὶς ἴ-
διες θέσεις, — τὰ τωρινὰ γεγονότα ἀπὸ τὴν
παράδοση, κι' ἀπὸ τὰ παραδείγματα ποῦ τὰ
εἶχαν δημιουργήσει.

Ἦίχα ἄδικα λοιπὸν νὰ λέω πρωτότερα γὰρ
κάποιες στιγμὲς ἀκαθόριστες, ποῦ εἶναι ὅμως
τόσο πλούσιες καὶ γι' αὐτὸ τόσο σπάνιες σὲ
μιὰν ὀλόκληρη ζωὴ; Μολοντοῦτο, ὅσο με-
γάλη κι' ἂν ἦταν ἢ γοητεία τους, στήθηκαν
κι' αὐτὲς περατικῆς, κι' ἢ λογικὴ πῆρεξ' ἀνὰ
τὰ δικαίωμάτ' αὐτῆς. Μετὰ τὸ φαί, ἐνῶ ἢ ὁ
πρητέρα ἔτρενε τὴν πολυθρόνα τῆς δεσπο-
νίδας Ἰοντά, καὶ μεῖς πηγαίναμε ἀπὸ πίσω,
μπορεῖ βέβαια καὶ νὰ δίστασα, μιὰ στιγμὴ,
γιὰ τὸ πότε θὰ μιλοῦσα. Ἦ ὅμως, ἢ ἢ
πρόσχημ' αὐτὸ νὰ κακιστρέψω αὐτὸ τὸ δίχτυ
ἀπὸ φανερωσιὰς ποῦ μᾶς τύλιγε ὅλους μας,
εἶχε ξεκαθεριέψει μέτ' αὐτῆς. Μπλίνοντας στὸ
σκόλον, ἢ πρῶτος νὰ ἐνεργήσω τὸ ἴδιο βρά-
δυ. Ἦ γοητεία εἶχε πᾶψει. Καὶ παραφύλαγα
τὴν κατὰλληλη στιγμὴ.

Ἦ ὑπερήτρια, ποῦ ξεναῖσθε, μοῦ τὴν ἔ-
δωσε σχεδὸν ἀμέσως.

— Ὁ Πιερού, εἶπε στὸν Ἰοντά, θέλει νὰ
σὰς ἴδει.

Ἦκεῖνος δὲ μπόρεσε νὰ κρατήσῃ ἓνα κί-
νημα θυμοῦ.

— Δὲ μπορούσε νὰ βρεῖ μιὰν ἄλλη στιγ-
μὴ; Νὰ περιμένει!

Ἦπειτα, ἀλλάζοντας γνώμη:

— Ἦελοσπάντων, ἂς πᾶω, καλύτερα...
Αὐτὸς εἶναι ἱκανὸς νὰ μὴν ξανάρθει...

Νὰ δικαιωθῆκε τάχα τί εἶχα στὸ νοῦ;
Ἦ ἀλήθεια εἶναι πῶς, πολὺ συχνά, ἔταν
μιὰ σκέψη μᾶς κυριεύει ὀλόκληρους, μᾶς
φαίνεται πῶς τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς
ἄλλους, κι' ἀποδίδουμε σ' αὐτὴν καὶ τὰ πα-
ραμικρότερα λόγια τους. Ὅπως καὶ νᾶναι,
νόμισα πῶς τὰ παρακάτω ἦταν γιὰ μένα:

— ... Σὰς ἀφήνω μονάχους. Ἦ απαγο-
ρεῦεται νὰ μιλάτε γιὰ ὅσους δὲν εἶναι
προστά...

— Θεὸς φυλάξοι! εἶπα, κάνοντας πῶς
γελῶ. Ἦ ἄλλωστε, θέλω τόσο πολὺ νὰ ἐξα-

κολουθήσω τίς φιλοφρονήσεις μου στὴν ἀ-
δελφὴ σας!...

Κι' ἐδῶ, πάλι, ἓνα περιστατικὸ ἀσήμαντο,
μὰ χαρακτηριστικὸ.

— Μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία, κάπνισε καὶ τὸ
σιγάρο σου, εἶπε ἢ δεσποινὶς Ἰοντά.

— Ἀλήθεια, ἐξακολούθησε ὁ Ἦνσελμος,
ξέχασα νὰ σὰς πῶ πῶς τὸ σαλόνι εἶναι τό-
πος ἱερὸς ὅπου τὸ κάπνισμα ἀπαγορεύεται.

Ἦ ὡστε, δὲν κάπνιζε μπροστά τῆς.

— Δὲ σὰς κάνει ὄρεξη νὰ ρθῆτε μαζὶ μου
γιὰ νὰ καπνίσετε καὶ σεις;

— Ἦ ἕχαριστῶ. Ἦ ἀργότερα, ἴσως...

Ἦ γῆκε. Ἦέροντας πολὺ καλὰ πῶς ἔπρεπε
νὰ μὴ χάσω τὴν εὐκαιρία, γύρισα κατὰ τὸ
μέρος τῆς.

Μὲ τί μηχανισμό μυστηριακὸ ἢ ψυχὴ μαν-
τεύει, στὴ στιγμὴ, πῶς κάτι ἀρχίζει ποῦ
ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ τίποτα δὲ θὰ μείνει πιά ὁ-
πως πρῶτα; Δὲν εἶχα ἀνοίξει ἀκόμα τὸ στό-
μα μου, τὸ πρόσωπό μου δὲ θάχε καθόλου
ἀλλάξει, κι' ὅμως τὸ χαμογέλιο τῆς ἄρχισε
κίβλα καὶ σιγότερε, σὰ μιὰ φλόγα ποῦ τὴ
φυσᾷ τὸ ἀγέρι.

Ἦ γὰρ πάλι, γύρευα νὰ βρῶ ἓναν πλάγιο
δρόμο, μιὰ διατύπωση ἀρκετὰ ξάστερη ὥστε
νὰ ξεκαθαρίζῃ τὰ πράγματα κι' ἀρκετὰ θαμ-
πῆ ὥστε νὰ μὴ τὴν πληγῶσει. Ἦ δύναμη
τῶν ἀδύνατων, ποῦ φοβᾶσαι μὴ τοὺς ξαπλώ-
σεις κάτω μὲ τὴν παραμικρὴ προσπάθεια.
Μὴ ἔχοντας τίποτα καλύτερο, ἄρχισα μὲ μιὰ
φράση ἀναμονῆς:

— Ἦχετε ἓναν ἀδελφὸ ἔκτακτο.

Ἦ ὡστε τὰ χέρια τῆς ἐκστατικά:

— Εἶδατε; φησὶ. Εἶμαι τόσο εὐτυχι-
σμένη ὅταν αὐτὸ τὸ ἀναγνωρίζουν κι' ἄλλοι,
ἐξω ἀπὸ μέ.

Ἦκαμα ναί μ' ἓνα κίνημα τοῦ κεφαλιοῦ.
Ἦ ἀδικα γύρευα τὴ διατύπωση ποῦ ἤθελα.
Εἶχα πολὺ λίγο καιρὸ στὴ διάθεσή μου, καὶ
μοῦ φαίνότανε πῶς ἔφευγε μὲ μιὰ γρηγο-
ράδα ἀπίστευτη.

— Ἦ ὄν ἀγαπᾶτε πολὺ, φαντάζομαι; εἶπα
μηχανικά.

Ἦ ἕτυχως, ἢ τύχη μοῦδειξε τὸ δρόμο.

— Ἦ ἂν τὸν ἀγαπᾶ!

Μιὰ ἀπέραντη ἐκπληξὴ πλημμύριζε τὰ
μάτια τῆς.

— Ἦ ἔχνατε πῶς δὲν ἔχω παρὰ μιὰ χαρὰ
στὸν κόσμο, — τὸ νᾶμασθε μαζὶ! Ἦ Ἄχ Θεέ μου!
Πότε δὲ θὰ φοβᾶμαι πιά πῶς θὰ μοῦ φύγει;
Ἦ ὁ καιρὸς ποῦ θᾶμασθε ἐπιτέλους μαζὶ εἶν'
ἀκόμα τόσο μακριά!

— Ἀλήθεια, θᾶθελα νὰ σὰς ρωτήσω...
Συλλογιαστήκατε ποτὲ τί θὰ γίνῃ τότες;

Χωρὶς ἄλλο, θὰ κατάλαβε πῶς εἶχε ἀλ-
λάξει ὁ τόνος τῆς φωνῆς μου. Δίχως νὰ
τὸ θέλω, εἶχε πάρει κάποιαν ἀπόχρωση
σκληρῆ.

— Δὲν καταλαβαίνω καὶ πολὺ τί μὲ ρωτᾶ-
τε. Ἦ θέλετε νὰ γίνῃ;

— Δὲ φοβόσαστε μήπως, στὴν ἐξοχή, αὐτὴ
ἢ ἀπόλυτη ἔλλειψη κάθε ἀπασχόλησης ἀνα-
στατώσει τίς συνήθειες τοῦ ἀδελφοῦ σας;

— Μὰ βέβαια! φώναξε. Ἦ ξέρω πολὺ
καλὰ πῶς δὲ θὰ κάνει τίποτα ἐδῶ. Ἦ ἀρκετὰ
κοπιᾷζει ὁ δυστυχισμένος! Ἦ ἔχει τὸ δικαίω-
μα νὰ ἡσυχᾶσει καὶ λίγο!

Ἦκαμα ἓνα κίνημα ἀνυπομονησίας. Ἦ
ἀφέλεια τῆς τὴ βοήθησε νὰ μοῦ ξεφεύγῃ
μέσ' ἀπ' τὰ δάχτυλα. Ἦ ἔπρεπε νὰ μιλήσω
ξάστερα, ἂν ἤθελα νὰ μὲ καταλάβει.

— Νομίζω ἐσεῖς πῶς δὲν καταλάβατε,
ἐκτὸς ἂν δὲν ἐκφράζομαι καλὰ. Ἦ ἔλω νὰ
πῶ πῶς ὁ ἀδελφός σας, μαθημένος νὰ ζεῖ
στὴ χώρα, ὑπάρχει φόβος, ἂν τὸν μεταφυ-
τέψετε στὸ Σίν-Κριστόλ, νὰ γίνῃ πολὺ δυ-
στυχισμένος. Πάντα εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ περ-
νάει κανεὶς ἀπὸ μιὰ ζωὴ δουλιᾶς σὲ μιὰ ζωὴ
πεθαμένη. Ἦπειτα, δὲ θᾶπρεπε νὰ μεγαλώ-
νομε μ' ἀλαφριά καρδιὰ αὐτὸ τὸν κίνδυνο,
ἀφαιρώντας ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο ὄχι μόνο κά-
θε δράση μὰ καὶ κάθε διασκέδαση.

Ἦ περιστροφές, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ἐπει-
δὴ, γιὰ νὰ μὲ παρακολουθήσει καλὰ, εἶχε
καρφώσει τὰ μάτια τῆς ἀπάνω μου!

— Κι' ἐγὼ ἔχω τὴν ἐλπίδα πῶς ὁ ἀδελ-
φός μου θὰ βρεῖ κάποια διασκέδαση, ἀπάν-
τησε ὕστερ' ἀπὸ μιὰ στιγμὴ συλλογῆς. Πάν-
τως, καλὰ ἐκάματε ποῦ μοῦ τόπατε. Ἦ ὡρα,
πρῶτη ἐγὼ θὰ τοῦ τὸ λέω.

Μοῦ ξεναξέφευγε. Δὲν ἐδίστασα πιά.

— Ὅχι, εἶπα. Αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Ἦ ἀπὸ μό-
νος του, ὁ ἀδελφός σας ποτὲ δὲ θάχε διαλέ-
ξει νὰ τελειώσῃ τίς μέρες του στὴν ἐξοχή.
Ἦ ἀναπήδησε.

(Ἦ ἀκολουθεῖ) μεταφρ. ΝΑΣΟΣ ΔΕΤΖΩΡΤΖΗΣ

Τὸ Δεκαπενθήμερον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τὰ ἐγκαίνια κι' ἡ ἐναρξὴ τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου

Καὶ τὸνειρο ἔγινε πρᾶγμα...

Τὴν Πέμπτη, 17 Μαρτίου, τὰπόγευμα, παρουσιάσθη τὸ Προέδρον τῆς Δημοκρατίας, τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ τῆς Παιδείας, τοῦ Δημάρχου Ἀθηναίων καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπισήμων, ἔγινε στὸ κοσμοπληθιμιωμένο φουαγιέ τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου ὁ ἀγιασμός, καὶ κατόπιν ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου κ. Γ. Δαμβέργης, μὲ σεμνὸ σύντομο λόγο, παρέδωσε τὸ ἀγαλαινωμένο κτίριο τῆς ὁδοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου στοὺς συγγραφεῖς, στοὺς ἠθοποιούς καὶ στὸ κοινό. Ὁ διευθυντὴς κ. Γ. Γρυπάρης ἐξιστόρησε κατόπι τὰ πραχθέντα, καὶ τέλος ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ ἰδρυτής, ἐξέτασε τὴ σημασία τοῦ ἔργου ἀπ' ὅλες τὶς ἀπόψεις καὶ διεμήνευσε τὴ γενικὴ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ μέλλον του.

Κι' οἱ τρεῖς λόγοι ἦταν εὐγλωττοὶ καὶ ταιριαστοί. Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι τὴν ἀρίστη ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε ὁ λόγος τοῦ κ. Γρυπάρη. Γιατὶ ἐνῶ τοὺς ἄλλους δυὸ ρήτορες τοὺς εἶχ' ἀκούσει κι' ἄλλες φορές κι' ἤξερα πόσο ὠραία μιλοῦν, πρώτη φορά ἀκούγα τὸν κ. Γρυπάρη καὶ καμμιά ἰδέα δὲν εἶχα γιὰ τὴν εὐγλωττία—ἢ τὴν πεζογραφία, ἀν θέλετε—τοῦ ποιητοῦ πού μόνο θαυμάσιους στίχους μᾶς εἶχε δώσει ὡς τώρα. Λοιπὸν ὁ λόγος του ἦταν καλλιτεχνικὸς σὰν ἓνα ποίημά του! Μ' ὅλη τὴν ξηρότητα τοῦ θέματος—ἕνας ἀπολογισμὸς—ἡ φράση ἦταν προογυλιή, ἀνθηρή, καλοδολεμένη, ἀξία ποιητοῦ πού, σὰν τὸ πουλί, «κι' ὅταν περκατῆ, δείχνει πὼς ἔχει φτερά». Ἐπίσης θαυμαστὸ ἦταν καὶ τὸ τὰκτ αὐτοῦ τοῦ λόγου. Ὁ κ. Γρυπάρης εἶπε ἀκριβῶς ὅσα κι' ὅπως χρειαζόταν: οὔτε λέξη παραπάνω ἢ παρακάτω.

Μετὰ δυὸ ἡμέρες, τὸ Σάββατο, 19 Μαρτίου, τὸ βράδυ, δόθηκε κι' ἡ πρώτη, ἱστορικὴ γιὰ πάντα, παράσταση, μὲ τὸν «Ἁγαμέμνονα» καὶ μὲ τὸ «Θεῖον Ὀνειρο». Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πῶ τίποτα γι' αὐτήν. Στὸ ἴδιο τοῦτο τεῦχος γράφουν οἱ κκ. Παῦλος Νιρβάνας καὶ Ἁλκῆς Θρούλος. Ἐκτὸς τούτου, κι' ὁ συνεργάτης μας πού ἐπισκοπεῖ τὸν τύπο, εἶχε τὴν ὑπομονὴ νὰ συναθροίσῃ τίς κρίσεις πού φάνηκαν στὶς ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες. Οἱ περισσότερες εἰν' εὐνοϊκὲς, ὅπως κι' ἔπρεπε. Ἀπὸ τίς δυσμενεῖς, ἄλλες, κατὰ τὴ γνώμη μου, τίς ὑπαγόρευσε κάποια ἐμπάθεια, κάποιο συμφέρον' κι' ἄλλες,

πού ἦταν βέβαια εὐκρινεῖς, δὲ μὲ φάνηκαν κι' ἀρκετὰ ἀντικειμενικὲς. Μὲ τὸν Ἁλκῆς Θρούλο, τὸν εὐκρινέστατο πάντα, συνήθως συμφωνοῦμε. Αὐτὴ τὴ φορά, εἶχαμε κι' ἐντυπώσεις διαφορετικὲς. Καὶ τὸ ἀποδίδω σ' αὐτό: ὁ Ἁλκῆς Θρούλος δὲν εἶδε τὸν «Ἁγαμέμνονα» παρά μόνο στὴν πρώτη του. Ἄν τὸν ξανάβλεπε, ὅπως ἐγώ, δυὸ-τρεις φορές, εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ συμφωνοῦσαμε σ' ὅλα, κι' ὄχι, ὅπως τώρα, μόνο σὲ μερικὰ.

Ὅσο γιὰ τὸ «Θεῖον Ὀνειρο», ἡ κριτικὴ στάθηκε ὁμόφωνη. Μόνο ἕνας κριτικὸς τὸν βρήκε «πολιτικὴ ἀλληγορία (!) πού ἔχασε πιά τὴν ἐπικαιρότητα της». Ἔχει λάθος. Ἡ κριτικὴ μου σατυρίζει τοὺς ἀποτυχημένους καὶ δυσχεστερημένους κάθε τόπου καὶ καθ' ἐποχὴ. Γιατὶ τὰ ἴδια ἔλεγον, τὰ ἴδια λένε καὶ τὰ ἴδια θὰ λένε αἰωνίως. Καὶ πρὸ ἑκατὸ χρόνων ἀν παιζόταν ὁ «Θεῖος Ὀνειρος» θὰ εἶχε τὴν ἴδια «ἐπικαιρότητα»—δηλαδή τὸ ἴδιο «ἐνδιαφέρον»—πού θὰ ἔχε ἀν παιζόταν καὶ μετὰ ἑκατὸ, κι' ὄχι μόνο ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ παντοῦ.

Οἱ κκ. Ἁλκῆς Θρούλος καὶ Πέτρος Χάρης βρίσκουν τὸνειρο τοῦ τέλους περὶτὸ. Σέβονται τὴν παρατήρηση, ἀλλὰ μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὴν παραδεχθῶ. Χωρὶς τὴν τελευταία αὐτὴ σκηνή—πού ἄλλωστε εἶναι τόσο σύντομη κι' ἱκανοποιεῖ τόσο καὶ τὸ κοινὸ—τὸ ἔργο θάμενε ἀτελείωτο, ἀστρογγύλευτο, ξεκορματιστό, χωρὶς ἀπόδοση, ἢ χωρὶς κάθαρση. Ὁ Μόρσιμος, πού κατὰ βᾶθος εἶναι καλὸς καὶ τίμιος, ἔπρεπε νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὴν πλάνη του καὶ τὴν μανία του. Καὶ λυτρώνεται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πού τὴν ἔκαθε. Ἐνα ὄνειρο στὴν ἀρχή, πού τὸ πιστεύει θεόσταλτο—ὅπως τὰ πιστεύουν τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη—καὶ τὸ παρεξήγησε, λίγο ἔλειψε νὰ τὸν καταστρέψῃ. Ἐν' ἄλλο, στὸ τέλος, τὸν σώζει. . .

Γρ. Ε.

Ἡ Εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐπιθεωρήσεως».

Τὸ Σάββατο, 26 Μαρτίου, στὴν αἴθουσα τοῦ «Παρνασοῦ», γιορτάστηκε ἀπὸ τὴν Ἐταιρεία τῶν Θεατρικῶν Συγγραφέων ἡ Εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐπιθεωρήσεως». Παρουρέθησαν ὁ κ. Ἐκπαιδευτικὸς τῆς Παιδείας, πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς, ὁ κ. Ἐκπαιδευτικὸς τῆς Γεωργίας καὶ πλῆθος κόσμου. Γιὰ τὸ περιοδικό, τὴ διευθύντρια του καὶ τὸ ἔργο της μίλησαν οἱ κκ. Μ. Λιδωρικῆς, Ν. Λάσκαρις, Γρ. Ξενόπουλος, Ἰπ. Καραβίλας καὶ ἡ κ. Ἀθηνᾶ Ταρσούλη. Στὸ τέλος εὐχαρίστησε ἡ ἐορτάζουσα, πού ἐπισκόπησε καὶ τὸν ἑλληνικὸ περιοδικὸ τύπο.

Ὁ κ. Ξενόπουλος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, στοὺς φιλολαγικούς καὶ δημοσιογραφικούς μας κύκλους, παρουσιάστηκε ἄσφρα, μὲ χειρόγραφο ὑπὸ μάλης, ἓνα νεώτατο κορίτσι. Τὸ φαινόμενο δὲν ἦταν ἀκόμα τόσο συνηθισμένο ὅσο σήμερα, ἀλλὰ καὶ τὸ κορίτσι ἐκεῖνο ἦταν ἀπηνήθιστο: Πολὺ ὀμορφο, κομψό, χαριτωμένο. Εἶχε γαλανὰ μάτια πού ἐλαμπαν χωρὶς νὰ τὰ ὑπογραμψῇ· εἶχε κόκκινα μάγουλα καὶ χεῖλη χωρὶς νὰ τὰ βάψῃ· εἶχε κοντὰ, σγουρὰ μαλλιά χωρὶς νὰ τὰ κόβῃ· καὶ φοροῦσε κοντὰ φουστάνια, ὄχι γιὰτ' ἦταν τῆς μόδας ὅπως ἀργότερα, ἀλλὰ γιὰτὶ τὸ κορίτσι ἦταν μικρὸ, 16-17 χρόνων τὸ πολὺ. Μ' ὅλη αὐτὴ τὴν ὀμορφιά, καὶ τὴ νιότη, καὶ τὴ χάρι, καὶ μ' ὅλα τὰ χειρόγραφα πού κρατοῦσε, δὲν ἔκανε . . . κόρτε μὲ κανένα μας. Ἄκουγε τὰ κομπλιμέντα μας μ' ἓνα μορφασμὸ ἀνυπομονησίας καὶ μὲ τὸ προσωπάκι γυρισμένο κατὰ τὸν τοίχο ἢ κατὰ τὸ παράθυρο. Κι' ἄρα τελειώσαμε, γύριζε ἀπότομα καὶ μᾶς ρωτοῦσε: «Λοιπὸν, θάκούσετε νὰ σᾶ; διαβάσω;». Σεμνὸ κορίτσι, νοικοκυρόπουλο, ἀπὸ ἀδαστηρὴ οἰκογένεια, μὲ τὴ μητέρα ἀπ' τὸ ἓνα πλευρὸ καὶ μὲ τὸν ἀδελφὸ ἀπὸ τ' ἄλλο. . . Καὶ μᾶς διάβαζε, μᾶς διάβαζε. Πότε ἓνα διήγημα, πότε ἓνα μυθιστόρημα, πότε ἓνα δράμα. Κι' ἔπειτα, ἀφελέστατα, μᾶς ρωτοῦσε: «—Λοιπὸν; πὼς σᾶς φάνηκε;». Ἦναι νὰ τῆς ποῦμε; Νέοι εἴμαστε καὶ μεις ἐκεῖνο τὸν καιρὸ. «—ὦ, δεσποινίς! χαριτωμένο σὰν καὶ σᾶς!»—«Μὰ ἀφήστε πιά τὰ κομπλιμέντα! Θέλω νὰ μοῦ πῆτε τὴν ἀλήθεια!»—«Τὴν ἀλήθεια, δεσποινίς. Γιὰ τὴν ἡλικία σας εἶναι κάτι ἔκτακτο. Ἔχετε ἓνα βέβαιο καὶ πρώτο ταλέντο. Θὰ γράψετε ὠραία πράγματα σεις!»—«Ἄ! ὅστε αὐτὸ πού ἔγραψα δὲν εἶναι ὠραίο;». Ἀμνηστία. «—Ὁχι. . . ναι. . . δηλαδή. . . θὰ γράψετε ἀσφαλῶς καὶ ὠραιότερα!». Ἐπρόκειτο γιὰ κάποιο δράμα. «—Αὐτὸ λοιπὸν; λέτε νὰ μὴ τὸ δώσω στὸ θέατρο;»—«Δόστε το! Καὶ νὰ μὴν ἐπιτύχῃ, τί χάνετε; Εἰστε τόσο νέα καὶ τόσο. . . ὠραία!»—«Ὅχι! τὰ ἴδια πάλι! Νὰ τὸ δώσω ἢ ὄχι!»

«Νὰ τὸ δώσω». Ἦταν ἡ γνώμη τῆς πλειονοψηφίας. Μερικοὶ μάλιστα ἐπρόβλεπαν κι' ἐπιτυχία. Καὶ τὸ κορίτσι—ἀποφασισμένο ἴσως καὶ πρὶν μᾶς τὸ διαβάσῃ—ἔδωσε τὸ πρῶτο του ἐκεῖνο δράμα στὸ θέατρο. Ἄν δὲν κάνω λάθος, ὁ τίτλος ἦταν «Ἡ Μοναχὴ». Δὲ θυμοῦμαι τὴν ὑπόθεση, θυμοῦμαι ὅμως τὴν παράσταση: Δὲν ξανάγινε τέτοια προμεῖρα στὰς Ἀθήνας ἢ, τουλάχιστο, δὲν εἶχε ξαναγίνῃ ὡς τότε. Τὸ θέατρο—τὸ καλὸ Βαριετὲ στὴν ὁδὸν Σταδίου—εἶχε κατακλυσθεῖ ἀπὸ νωρίς, κι' ἄλλος τόσος κόσμος, ἀπέξω, ἐπέμενε καὶ καλὰ νὰ μπῇ. Ἀναγκάστηκε, νὰ ἐπέμβῃ ἡ Ἀστυνομία καὶ νὰ διαλύσῃ μὲ κόπο τὸ ἐξαγριωμένο πλῆθος, πού δὲν ἐννοοῦσε νὰ ὑποκύβῃ στὸ νόμο. . . τοῦ ἀδιαχωρήτου. Ὅσοι ὅμως εἶχαν καταφέρει νὰ μπουν, νὰ καθήσουν ἢ καὶ νὰ σταθοῦν ὄρθιοι, ἦταν πολὺ εὐτυχεσμένοι: Παραυρθεσκοντο σὲ μιὰ παράσταση ἱστορικῆ. Ἐβλεπαν στὴν πρώτη του τὸ πρῶτο ἔργο πού ἔδινε γυναίκα στὸ Ἑλλη-

νικὸ θέατρο. Κι' ἔκαμαν σωστὴ ἀποθέωση στὸ κορίτσι μὲ τὰ κοντὰ φουστάνια, πού παρουσιάσθηκε ὕστερα στὴ σκηνή—τὴ ἐκπληκτικὸ θέαμα!—ὡς συγγραφεῖς!

Ἔτσι θριαμβευτικὰ ἀρχισε τὸ στάδιό της ἡ Εὐγενία Ζωγράφου. Καὶ σὲ λίγο χρόνια, ἀφοῦ δημοσίευσε πολλὰ ἔργα—οὔτε νὰ τὰ παρηθεύσουμε πρόκειται τώρα, οὔτε βέβαια νὰ τὰ κρίνουμε—ἴδρυσεν γενναίᾳ τὸ περιοδικό της, τὴν «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεωρήσις», ὅπου δημοσίευσε τὰ περισσότερα. Σήμερα ἐορτάζει εἰκοσιπενταετηρίδα. Σημειώσω μ' ὅλη μου τὴν καρδιά, ὄχι μόνον ἀπὸ παλιὰ φίλλα, ἀπὸ βαθειὰ ἐκτίμηση, ἀπὸ συμπάθεια, ἀλλὰ κι' ἀπὸ. . . ὁμοιοπάθεια. Ἐκδίδω κι' ἐγὼ δυὸ περιοδικὰ κι' εἶμαι σὲ θέση νὰ ξέρω καλὰ τί κόπους, τί ἀγώνες, τί θυσίες, τί μαρτύρια ἀντιπροσωπεύουν οἱ 25 αὐτοὶ τόμοι τοῦ περιοδικοῦ πού ἐπρόσφερε στὴ Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη ἡ Εὐγενία Ζωγράφου! Κι' ὅμως, θὰ ἔχω τὴ σκληρότητα νὰ τῆς εὐχηθῶ νὰ γωνισθῇ ἄλλα τόσα χρόνια. Γιατὶ τὸ ἔργο της εἶναι ἀληθινὰ ὠραίο καὶ χρήσιμο. Παρατηροῦ μάλιστα ὅτι ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια, τόσο ὠραιότερο καὶ χρησιμώτερο γίνεται. Οἱ τελευταῖοι τόμοι τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐπιθεωρήσεως» εἶναι τόσο ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς πρώτους! Καὶ φυσικά. Περιοδικὸ πού τὸ ἐμφυλῶνει ἓνας ἀνθρωπος ἀφοσιωμένος σ' αὐτό, ὅπως ἡ Εὐγενία Ζωγράφου στὸ περιοδικό της, μοιάζει μὲ τὸ καλὸ κρᾶσι, πού ὅσο πιὸ καλιό, τόσο καὶ καλύτερο. Εὐχομαι λοιπὸν στὴν «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεωρήσις», διευθυνόμενῃ πάντα ἀπὸ τὴν ἀκάματη ἰδρυτριά της, νὰ ζήσῃ γιὰ νὰ ἐορτάσῃ καὶ πενηνταετηρίδα.

Ὁ κ. Ἀνδρεάδης στὴν Αἴγυπτο

Στὸ σημερινὸ τεῦχος τῆς «Νέας Ἑστίας», ὁ πολῦτιμος συνεργάτης μας ἀκαδημαϊκὸς κ. Α. Μ. Ἀνδρεάδης δημοσιεύει τίς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψή του στὸ περίφημο κτήμα τοῦ κ. Γιαννακλή. Μὲ τὴν ἐδοκαιρία αὐτή, συμπληρώνουμε τὸ σημεῖωμα πού ἀναδημοσιεύσαμε στὸ προηγούμενο ἀπὸ τὰ «Παναγιώπεια». Ἐκτὸς ἀπὸ τίς δυὸ διαλέξεις πού ἀναφέρονται ἐκεῖ, ὁ κ. Ἀνδρεάδης ἔκαμε καὶ τρεῖς ἄλλες στὸ Κάιρο, στὸ Πανεπιστήμιο καὶ στὸν Ροταριανὸ Ὀμιλο, καὶ, γυρίζοντας στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἄλλη μιὰ ὑπὲρ τῆς λέσχης «Αἰσχύλος-Ἀρίων». Κι' οἱ ἔξι αὐτὲς διαλέξεις—πού οἱ τέσσερες ἐγιναν γαλλικὰ—ἐπάνω σὲ διάφορα θέματα, ἐκίνησαν ζωηρότατο τὸ ἐνδιαφέρον ὄχι μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ξένου τύπου, πού δημοσίευσε πολλὰ κι' ἐκτενῆ ἀρθρα γιὰ τὸν Ἑλληνα καθηγητὴ καὶ διάφορα ἑσταυτανέ του, παρμένα ἀπὸ δημοσιογράφους. Ἀλλὰ κι' οἱ ἐπίσημοι τῆς Αἰγύπτου τοῦ ἔκαμαν καλὰς τιμὲς, ὁ βασιλεὺς Φουὰτ τὸν δέχθηκε σὲ μακρὰν ἀκρόαση κι' ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, καθὼς καὶ ἄλλοι ἐν τέλει, παρακολούθησαν τὰ μαθήματά του. Ὁργανώθηκαν ἐπίσης πρὸς τιμὴν του δυὸ δεξιώσεις, ἡ μιὰ στὸ Κάιρο ἀπὸ τὸ φιλολογικὸ σύλλογο «Ἐὶ Δραφα», κι' ἡ ἄλλη στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἀπὸ τὴν Ἰσραηλιτικὴ Νεο-

Ἡ δεξίσις τοῦ κ. Ἀνδρεάδη στὴν Ἑβραϊτικὴ Νεολαία τῆς Ἀλεξανδρείας.

λαία, πού θέλησε νὰ τοῦ δελεῖ τὴν εὐγνωμοσύνην γιὰ τὴ διάλεξή του περὶ τῶν Ἑβραίων τοῦ Βυζαντίου. Καὶ στὶς δυὸ δεξιώσεις, πολλοὶ ῥήτορες μίλησαν τιμητικώτατα γιὰ τὸν κ. Ἀνδρεάδη, πού παρακλήθηκε νὰ κάμῃ καὶ νέες εἰδικές διαλέξεις, μὰ περὶ τῶν σχέσεων Ἑλλήνων καὶ Αἰγυπτίων, καὶ δεύτερη περὶ τῶν σχέσεων Ἑβραίων καὶ Ἑλλήνων.

Ἡ δημοσιευμένη ἐδῶ φωτογραφία παριστάνει τὴ δεξίωση στὴν Ἑβραϊκὴ Λέσχη, πού ἔλαβε χαρακτῆρα ἑλληνοεβραϊκῆς ἀδελφωσύνης. Ὁ κ. Ἀνδρεάδης εἶναι στὴ μέση τοῦ προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Σκέφερη καὶ τοῦ προέδρου τῆς Ἑλλ. Κοινότητος Ἀλεξανδρείας κ. Σαλβάγου.

«Καταδίκη»

Στὰ προτελευταία τεῦχος τῆς «Ν. Ἑστίας» ὁ κ. Φιλήντας, ἐξετάζοντας τὸ φαινόμενο τῆς παρατυπίας, ἀνάφερε ἀνάμεσα στ' ἄλλα παραδείγματα καὶ τὴ λ. καταδίκη, μὲ τὴν περιεργὴ σημασίαν τοῦ πλησιονή, ἀφθονία, κ' ἐσημείωσε στὸ τέλος πὼς «ἄποιος ξαίρει πὼς παρανοήθηκε νὰ τὸ γράψῃ νὰ φωτισταῖμε».

Ἄν καὶ δὲν εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι πού ἀνυπομονοῦν νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ ἐτυμολογίας, ὥστόσο ἐξέτασα στὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ καὶ βρήκα τὴ λέξη αὐτὴ μὲ διάφορες σημασίας, στὶς ὁποῖες δίνω ἐγὼ τὴν ἐξῆς ἐξελικτικὴν σειράν: Ἡ λ. καταδίκη, καὶ σπανιώτερα καταδίκη ἢ λέγεται σὲ πολλοὺς τόπους (Ἄνδρ. Ἡπ. Θράκ. Μῆλ.) μὲ τὴ σημασίαν: οἰκτροὴ κατάστασις, ἀτύ-

χημα, βλάβη, ζημιὰ, λ.χ. *Τὴ καταδίκη εἶν' αὐτὴ! Εἶχε δὲ Πέτρος μιὰ καταδίκη!* (Ἀδριανούκ.) *Τὸ καταδίκη μου εἶναι μεγάλο, νὰ μὴ μπορῶ νὰ δώ τὸ παιδί μου.* (Μῆλ.) *Τὸ καταδίκτοι πούπαθῆν αὐτὸς δὲ ἄνθρωπος* (Ἄνδρ.) Κατόπι χρησιμοποιεῖται ἢ λ. γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴ βλάβη πού προέρχεται ἀπὸ πλησιονή κακῶν λ.χ. *βροχὴ καταδίκη!* *χιόνι καταδίκη!* *Χαλάζει καταδίκη!* (Μακεδ. Καστορ.) *Ἔτσι σιγὰ σιγὰ κατάνησε νὰ σημαίνῃ, ὅπως στὰ τελευταῖα αὐτὰ παραδείγματα φαίνεται, μεγάλη κοσότητα, πλήθος, καὶ ἀπλῶς πλησιονή, ἀφθονία. λ.χ. *Ἡρεψάρια καταδίκη* (Ἡπ.) *Ἦτον στὴν πανήγυρη ἄνθρωποι καταδίκη.* (Θράκ. Στανίμ.) *Ἐχει γρόσια καταδίκη* (Ἡπ. Ζαγορ.) *Ἦταν κόσμος στὴ βρύση καταδίκη, τὰ φύλλα καὶ τὰ κλαδιά.* (Ἡπ.) καὶ στὸν πληθυντικόν: *Λεπτόναρα, κρένια καταδίκη φέτος* (Ἡπ.)*

Καὶ γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς λ. ὡς σημειωθῆ ὅτι ἐπειδὴ στὴν Ἑλλάδα ἡ ἐτυμολογία θεωρεῖται ἔργο κάθε ἔξυπνου ἀνθρώπου, βρέθηκε κάποιος πού τὴν ἐξηγήθησε ὡς ἐξῆς: «ἐκ μεταφορῆς τῆς ἐν ταῖς φυλακαῖς συσσωρεύσεως καταδίκων ἢ τῶν θεατῶν ἐν καιρῷ ἐκτελέσεως καταδίκης κτλ.»

N. ΑΝΔΡΙΑΤΗΣ

Σ. τ. Ν. Ε.—Ἡ δ. Καλλιόπη Δ. Χατζῆ, ἀπὸ τὰ Γιάννινα, μὰς γράφει ὅτι, κατὰ τὸν κ. Χ. Χρηστοβασιλῆ, τὸ «καταδίκη» παρατυπολογήθη ἀπὸ τὸ «καταθήκη» (καταθέτω), λέξη πού σὲ κάποια χωρὶς τῆς Ἡπείρου τὴ λέγε μὲ τὴν ἴδια σημασίαν, δηλαδὴ πλήθος, πλησιονή.

Ἡ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΓΑΛΛΙΑ

Ἡ Ἀνθήσις τοῦ «Στοχασμοῦ».

Ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Πασκάλ καὶ τοῦ Λαμπρουγγέρ, ἡ μόδα τῶν στοχασμῶν δὲν πέρασε στὴ Γαλλίαν. Ὡς ἐπὶ τὸ κλειστάρον σύντομος κ' ἐπιγραμματικὴς, μ' ἀξιοματικὸ ἦθος, αὐτὲς οἱ σκέψεις πού διακινεῖσθαι συνήθως ἀπὸ μιὰ ἡμιόμορφη κ' ἀνεπαίσθητη εἰρωνείαν, ἀπὸ ἓνα μελαγχολικὸν ἀκετακτισμὸν, φανερόνουν ὡστόσο καὶ πρῶτα-πρῶτα τὴ νοστορπία τοῦ συγγραφέα καὶ μποροῦν νὰ χρησιμοποιήσῃ, κατὰ τὶς περιστάσεις, γιὰ διδάγματα προσεχόμενα ἀπ' τὴν πεῖρα καὶ τὴν ὀριμότητα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν κατορθώνουν νὰ περιβληθῶνεν ἐκ κέρους τῆς ἀπόλυτης ἀλήθειας, ὅπως ἀπὸ πρώτης ὄψης δίνουν τὴν ἐντύπωσιν καὶ ὅπως — φεῦ! — κολῶ συχνὰ πιρουνισαίζονται ἀπὸ ἐπιπολαίους ἢ ψυχικὰ ἀνεπιρκεῖς πού φαντάζονται πὼς εἶναι ἀποστομωτικὴ ἢ προσβολὴ ἐνὸς ἀποφθέγματος αὐτοῦ τοῦ εἶδους.

Ὡστόσο πολλὰς ἀπ' αὐτὰς εἶναι ἀξιοσημεῖοι κ' εἶναι πολλὰς πού ἀξίζουν μιὰ εὐρύτερη δημοσιότητα ἢ τὴν ἀποστήθισιν ἐκεῖνην πού ἀφορᾷ ἐν σὰ χρυσᾷ λόγια.

Ἡ εὐτυχία δὲν εἶναι, ὅπως ἡ εὐχαρίστησις, ἓνα κρᾶμμα τῆς φύσεως. Εἶναι μιὰ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος.

Ἡ βασικὴ ὀρθότης τῆς παρατήρησιν αὐτῆς εἶναι ἀναντίρρητη, ὅπως εἶναι κ' αὐτῆς:

«Ὁ πολιτισμὸς δημιουργεῖ περισσότερας ἀνάγκες ἀπ' αὐτὰς πού θεραπεύει».

Κι' οἱ δυὸ ὀφείλονται στὸν περίφημον Μπερνάρ Γκρασσὲ πού συνδυάζει τὶς ἰκανότητες ἐκτὸς ἀπ' τοὺς σημαντικώτερους παρισίνους ἐκδότες μὲ τὴ γοητεία ἐνὸς ρομαντισμένου πνεύματος κ' ἐνὸς εὐγλωττοῦ χειριστοῦ τῆς πέννας. Πρὶν δυὸ κάπου χρόνια εἶχε δώσει ἐπὶ δημοσιότητα τὶς *Παρατηρήσεις πάνω ἐπὶ τὴν ἐμπροσθίον ἀπὸ ἓνα πνεῦμα ἀπορασιατικότητος καὶ εὐσταθείας*. Οἱ *Παρατηρήσεις πάνω ἐπὶ τὴν Εὐτυχίαν* πού κυκλοφορεῖ τώρα κ' ἀπ' τὶς ὀποιᾶς πῆρα τὶς παραπάνω σκέψεις προδίδουν μιὰ νοσταλγικότητα ἢ μίλλον ἐκεῖνην τὴν ἀκαθόριστον ἀπογοήτευσιν πού δὲν εἶναι συχνὰ παρὰ μιὰ *revanche* τῆς ἐπιτυχίας πάνω ἐπὶ τὴν εὐτυχίαν. Δὲ θέλω νὰ φύγω ἀπ' αὐτὴ τὴ συλλογὴ χωρὶς ν' ἀποσπάσω μιὰ δυὸ ἀκόμα ἀπ' αὐτὰς τὶς τόσο ἀξιόλογες «παρατηρήσεις»:

«Ἡ εὐτυχία δὲ συνδέεται μὲ τὴν ἀπόχτησιν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ μὲ τὴ δυνατότητα τῆς ἀπολαύσεως τούτων. Ἡ εὐτυχία εἶναι μιὰ ἰκανότητα».

Ἡ πρόσδος ἀξιάζει ἀπεριόριστον τὶς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου ἀνοίγοντας ὁλοένα περισσότερο τὸ πεδίου τῶν συγκρίσεών του».

Ἡ εὐτυχία μας εἶναι μαζί τόσο ἀτελής καὶ τόσο ἀπειλημένη, πού δὲν μποροῦμε νὰ τὴν ἀναφέρωμε χωρὶς νὰ συναιστανθῶμε μαζί λύπη γιὰ ὅ,τι μὰς λείπει καὶ φόβον νὰ χάσωμε ὅ,τι ἔχομε».

Ἐντελῶς διαφορετικοῦ χαρακτῆρα εἶναι οἱ στοχασμοὶ τοῦ Paul Valéry πού μάζεψε μέσα

στὸ *Regards sur le Monde Actuel*, γιὰ τὸ ὅποιο ἀφιερῶναι χωριστὸ σημεῖωμα. Εἶναι ὅμως ἐνδιαφέρον νὰ διαχτῆ ἐδῶ ἡ ἀντίθεσις τῆς σκοπιᾶς ἀπὸ τὴν ὁποία βλέπουμε τὸ ρευστὸ αὐτὸ κρᾶμμα πού ἀποκαλεῖται *ζωὴ ἢ κόσμος*, δυὸ ἄγρυννα πνεύματα τῆς ἐποχῆς μας.

«Ἡ εἰρήνη εἶναι μιὰ ὀσμιατικὴ βουβή, συνοχῆς νίκη τῶν βασικῶν δυνάμεων κατὰ τῶν πιθανῶν βλέψεων».

Ματιὰς πῶς διαπεραστικῆς, ἀλλὰ καὶ πῶς ἀσταθεῖς, μιὰς γενικώτερης διύθεσις, τῆς διύθεσις τῶν λαῶν, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τὶς διαθέσεις τῶν μεμονωμένων ἀτόμων. Ὁ Γκρασσὲ ὀδηγεῖ στὸ Βαλερύ, κ' ἐν ὁ πρῶτος ἰκανοποιεῖ βαθυτέρας δοξασίας, ὁ δεύτερος ἀσφαλῶς καταπλήσσει μὲ τὴν εὐρύτητα μιὰς τέτοιας ματιᾶς:

«Ἰστορία δὲ θὰ γίνῃ πᾶ χωρὶς ὀλοζλήσεως ὁ κόσμος ν' ἀνακατοθῆ καὶ δὲ θὰ μπορέσῃ ποτε κανεῖς πᾶ νὰ προβλέψῃ ἢ νὰ διαγράψῃ τὶς ἀμεσῆς συνέπειες ἐκεῖνον πού θὰ ἐπιχειρηθῆ».

Ἐνας ἄλλος penseur λεπτός, ὁ περίφημος συγγραφεὺς τοῦ *Μυθιοστορήματος* ἐνὸς Ἀρθούστου Louis de Robert, συγκεντρώνει μερικὰ σφᾶ συμπεράσματα πάνω ἐπὶ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν φρόνησιν.

«Ἡ παρυσία εἶναι μιὰ παράξενη νεράϊδα πού ἀρκεῖ νὰ τὴ φωνάξῃ κανεῖς μὲ τ' ὄνομά της γιὰ νὰ χαθῆ».

Ἡ γυναῖκα δὲν εἶναι ποτὲ ἡ ἴδια σὰ μιὰ τιμὴ ἐκεῖνον πού τὴν πλησιάζει. Στὴν ἐπαφὴ καθενὸς ἀπ' αὐτοὺς, ὀρισμένα μέρη της ἀρχίζουν νὰ ζοῦν, ἀλλὰ κρύβονται ἐπὶ σκοιᾶ. Ἀπ' τὸν πρῶτον λοιπὸν ὡς τὸν τελευταῖον, οἱ γνωστοὶ της δὲν τὴν βλέπουν ὅπως εἶναι ἐκεῖνη, ἀλλὰ ὅπως εἶναι ἐκεῖνοι».

Καὶ πάνω ἐπὶ τὶς ἠθικὰς σχέσεις πού κυβερνοῦν τὰ άτομα, οἱ σκέψεις του δὲν εἶναι λιγώτερο ἐνδιαφέρουσες. Πόση μικρὴ, ἀλλὰ καὶ βάσιμη φιλοσοφία, σ' αὐτὰς παραδείγματός χάριν τὶς γραμμῆς:

«Ἄς ἐξηγήσῃ αὐτοὶ πού πιστεύουν ἐπὶ τὴν δύναμιν τῆς φιλίας, γιὰ τὴν οἱ μάρτυρες τῶν μεγάλων θλίψεων, οἱ σύντροφοι τῶν μακρῶν χειρῶν, οἱ τελευταῖοι μάρτυρες μιᾶς ἀποτυχημένης ζωῆς εἶναι ἓνας σκύλος, μιὰ γάτα».

Συμβαίνει μὲ τὶς καινούριες ψυχῆς ὅ,τι καὶ μὲ τὰ περιθώρια ἐνὸς βιβλίου ὅπου χέρια καθαρὰ δὲν ἀφίνουν ἔξην ἀλλὰ ἓνα βρώμικο δάχτυλον μπορεῖ νὰ σημαδέψῃ».

Καὶ γιὰ νὰ τελειῶναι, παραθέτω μερικὰ ἀποφθέγματα τοῦ μεγάλου καὶ σατανικοῦ πολιτικοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τοῦ Ταλλεϋράνδου, πρίγκηπος τοῦ Μπενεβάν, γιὰ τὴν ἰδιωτικὴν καὶ δημόσιαν ζωὴν τοῦ ὁκοῦ οἱ κ. G. Lacour-Gayet ἀφιερῶναι μιὰ ἐμπεριστωμένη τρίτομη μελέτη:

«Δὲν πρέπει νὰ θυμῶνῃ ποτε κανεῖς κατὰ τῶν πραγμάτων, γιὰ τὸ αὐτὸ δὲν τοὺς κάνει τίποτα».

Κι' αὐτὴ ἐδῶ πού ἀποφεύγω νὰ μεταφράσω γιὰ τὸ θὰ ἔχανε ὅλη τὴν ὄξεια διορατικότητά της: «Il y a trois savois: le savois propre»

ment dit, le savoir-faire et puis le savoir-vivre : les deux derniers dispensent bien souvent du premier».

A. Σ. Β.

ΤΟΥΡΚΙΑ

Ercüment Behzat : «S.O.S.»

Ἡ ἐποχή μας εἶναι τέτοια πού ἀπαιτεῖ, πού μᾶς κάνει νά ζητοῦμε, ἀπὸ κάθε πρᾶγμα καὶ γιὰ κάθε πρᾶγμα, μιάν ἀπάντηση. Καὶ θέλουμε κι' οἱ ποιητές μας, ἂν δὲν μπορούν νά μᾶς δώσουν τὴν ἀπάντησιν αὐτὴ πού ζητοῦμε, τοῦλάχιστο νά τὴν γυροῦν μαζὶ μας, μάλιστα περισσότερο κι' ἀπὸ μᾶς. Αὐτοὶ ὅμως—χόρια ἀπὸ ἕναν, τὸν Ναζὶμ Χικμέτ στὴ δική μας περίπτωση—χτίσαν τέσσερους τοίχους γύρω στὸν δικό τους κόσμον κι' ἀδύνατο νά βγοῦν ἔξω ἀπ' αὐτούς. Τὰ μιούζικ-χάλ, σινεμά, μπάρ, Μπων-τελαίρ, πτώματα, κουρέλια, σκοτεινὲς κάμαρες ξενοδοχείων, ἀλήτες, τὸ αἰώνιο τρίγωνο : γυναικία-ἀντρας-ἑραστής, οὐίσκι, γέλια, σαμπάνια, σαξοφών, τρομπόν, ὅλα αὐτὰ δὲ μᾶς ἀρκοῦν πιά. Δὲν μπορούν πιά νά μᾶς ποῦν τίποτε οἱ νέοι αὐτοὶ μὲ τὴν τόσο περιορισμένη πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ ζωὴ, ὥστε στὸ ἀκουσμά τους νά νοιώσουμε μέσα μας μιάν ἀνανέωση, μιὰ φρεσκάδα.

Γύρω μας συμβαίνουν τόσα πρᾶγματα. Γίνονται χίλια δὴ γεγονότα κι' ἄλλα τόσα ἀξιοσημείωτα ρεύματα, πού περιμένουν ὅλα μιάν ἀποκρυστάλλωση. Γιατὶ δὲν ἀσχολοῦμαστε μ' αὐτὰ; Γιατὶ δὲν κουραζόμαστε λίγο νά περάσουμε στ' ἀπάτητα αὐτὰ μονοπάτια; Ζοῦμε σήμερον μέσα στὴν πιὸ σοβαρὴ ἔσως ἀπ' ὅλας τὶς μεταβολὲς καὶ τὶς κρίσεις πού χτύπησαν ποτὲς τὰ κεφάλια μας. Παντοῦ ὅπου ὑπάρχει πολιτισμένος ἄνθρωπος, βασιλεύει μιὰ γενικὴ ἀνακουμπόλα. Ἡ γῆ εἶναι σκηνὴ μιᾶς ἀπὸ τὶς πιὸ τραγικὲς πάλης : ἀνάμεσα στὸ ἄτομον καὶ τὴ μηχανή. Ἡ ζωὴ ὄλων μας κρέμεται ἀπὸ ἓνα ψιλό κι' ὅσο μπορεί σκουριασμένο τελάκι. Ὁ πολιτισμὸς, κατὰ τὸν Σπένγκλερ, κατὰ τὸν Γκάντι, θὰ ἐγκαταλείψει γρήγορα τὸν κόσμον κουβαλώντας καὶ μᾶς μαζὺ του. Τί γινόμεστε; Τί θὰ γίνουμε; Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο πρόβλημα πού στήνεται μπρὸς στὸ μυαλό κάθε σκεπτικῶ ἄνθρωπου.

Ἐνας ἀπ' τοὺς λιγοστοὺς αὐτούς, ὁ Ἐρτζουμέντ Μπεχζάτ, θέλοντας νά δώσει δείγματα τῆς ἀργασίας του πάνω στὰ καινούργια αὐτὰ καλούπια πού γέννησε ἡ ἀνύσχη ἐποχὴ μᾶς τύπωσε τὸ βιβλίο του «S. O. S.». Μιὰ σειρά ποιήματα γραμμένα στὴ φόρμα τοῦ Ναζὶμ Χικμέτ. Στίχος ἐλεύθερος κι' ἀκαλαισθητος, μὰ πολὺ συμπαθητικὸς κι' εὐχάριστος. Ὁ Ναζὶμ Χικμέτ, πού πρῶτος ἔφερε τὸ μοντέρνο αὐτὸ στὴ λογοτεχνία τοῦ τόπου του, μπορεί νά ναι πολὺ περίφανος γιὰ τὴ βρῆκε ἀκολουθητὴς. Ὁλοὶ οἱ καινούργιοι ποιητὲς τῆς Τουρκίας εἶναι ὑπερθεαλιστὲς σὰν κι' αὐτόν. Χωρὶς ὅμως καὶ νᾶχουν πετύχει στὸ δρόμον αὐτὸ ὅσο κι' ἐκεῖνος. Ὁ Ἐρτζουμέντ Μπεχζάτ εἶναι ὁ πιὸ καλὸς ἀνάμεσά τους. Ἐχει στίχο ὁμορφο καὶ τεχνικό. Μὰ ὄχι τόσο δυνατὸ καὶ βαθὺ ὅσο κι'

ὁ Ναζὶμ Χικμέτ. Τὰ ποιήματά του μοιάζουν μὲ χρυσοδουλεμμένα γιαπωνέζικα κασετινάκια πού κλείνουν ἀέρα. Δὲ βρῆκε ἀκόμα τὸ δρόμον του, νομίζω, ὁ ποιητὴς. Παίζει περισσότερο μὲ τὶς λέξεις. Κι' ὅλοι μας ξαίρουμε τί γλυκὸ μὰ κι' ἐπικίνδυνον παιχνίδι εἶναι αὐτό. Σὰν μᾶς ἀπάγγειλε, πρὶν ἓνα χρόνον, τὸ κομμάτι του «Κωμῶδια», ἀπ' τὴ σκηνὴ τοῦ «Νταρουλμπενταϊ»—εἶναι ἡθοιοποιὸς—χαρήκαμε. Καὶ περιμέναμε κάτι καλύτερον ἀπὸ τὸ βιβλίο του πού κυκλοφόρησε τώρα. Ἐλαστήκαμε ὅμως. Γιατὶ νοιώσαμε μὲ πίκρα πὸς ὁ νέος ποιητὴς δὲν μπόρεσε νά γλυτώσει ἀκόμα τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ τὰ φὲν ντὲ σιέκλ αὐτὰ πτώματα. Δὲν τὸν εἶδαμε νά μπαίνει σὲ νιόχιστα κυράβια καὶ νά ταξιδεύει σ' ἀπάτητα μέρη.

Ἄδρ. Ν. Π.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ἡ ἑναρξὴ τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου—«*Αγαμέμνων*», μετάφραση Γ. Γρυπάρη.—«*Θείος Ὀνειρὸς*», μονόπρακτο Γρ. Ξενοπούλου.

Τὸ Ἑθνικὸ Θέατρο ἄρχισε τὶς παραστάσεις του ἰ "Ὅσο κι' ἂν πιστεύω ὅτι ἡ ἀξία τοῦ θεάτρου ἔχει σημαντικὰ μειωθεῖ τὰ τελευταῖα χρόνια, ὅτι τὸ θέατρο δὲν εἶναι πιά ἐπιτακτικὴ ἀπόλυτη ἀνάγκη τῆς ζωῆς, πού ικανοποιεῖται κι' ἀπὸ ἄλλα θεάματα, ἀλλ' οὔτε καὶ τοῦ πνεύματος, πού καλλιεργεῖται πολὺ περισσότερο μὲ τὰ βιβλία, δὲν μπορῶ νά μὴν ἀναγνωρίσω ὅτι ἡ ἑναρξὴ αὐτὴ εἶναι ἓνα μέγιστον καλλιτεχνικὸ γεγονός. Δὲν ἔχομε τόσα καλλιτεχνικὰ γεγονότα στὴν Ἑλλάδα ὥστε νά ἔχομε τὸ δικαίωμα τὴν ὥρα πού πραγματοποιεῖται ἓνα, ἔστω καὶ καθυστερημένα, νά ἐκφράσομε τίποτε ἄλλο ἀπὸ χαρὰ καὶ ἐνθουσιασμό. Ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ ἴδρυτής του, δὲν φταίει αὐτὸς ἂν ἔγινε ἀργὰ Ἐπουργός· μπορεί καὶ πρέπει νά εἶναι περήφανος, καὶ βέβαιος ὅτι βαθύτατα εὐγνωμονεῖται γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν Τέχνη.

Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ, ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ θεάτρου, τὸ κοινὸ εἶχε τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς ἀποκαλύψεως. Μετεφέρετο πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὶς μάνδρες, ἀπὸ τὴ βρωμιὰ καὶ τὴν ἀπαισιότητα, σ' ἓνα χῶρον εὐρύχωρον, ἄνεστο, καθαρὸ καὶ καλαισθητό, κι' ἀντιλαμβανότανε πόσο μπορεί νά συντείνει τὸ περιβάλλον στὴν ἐπίτευξιν μιᾶς μετουσιώσεως. Ἀντὶ ἀπὸ κατάθλιψη ἐνωθε ἀμέσως μιὰ εὐδία, τὴν ἀπαραίτητη προδιάθεσιν. Ἐβλεπε φαρδαῖς καὶ κάτωσπερους διαδρόμους, τακτικὰ ἱματιοφυλάκια γιὰ νά παραδίγει τὰ πανφόρια του καὶ τὰ καπέλλα του, μιὰ ὑψηρὴ σία πρόθυμη, εὐγενική, καὶ καλοντυμένη, ἓνα φρουαγιὲ μὲ γλυκύτατον φωτισμὸν (καὶ τοῦ ὁποῦ μόνον ἡ ταπεινὰ στου τοίχους θὰ ἔπρεπε νά εἶναι κάπως πιδ ἰδιορρυθμῆ, ζωηρὴ, καὶ εὐθυμῆ), ἓνα συμπαθητικὸτατον μπάρ,—ἀνέπνεε μὲ μιὰ λέξη ἓναν ἀέρα πολιτισμοῦ. Τὸ κέριον τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου ὅπως διαρρυθμίσθησεν σήμερον τιμὰ πραγματικὰ τὰς Ἀθήνας καὶ μὴ οὐρεὶ κανεὶς νά τὸ ἐπιδείξει μὲ περηφάνειαν.

Τὸ θάμβος ἐξακολούθησεν κι' ὅταν ἀνοίξε ἡ αὐλαία. Ἐνα λιτὸ κ' ἐπιβλητικὸ ἀρχιτεκτονικὸ

σκηνακό, ἔργο τοῦ κ. Κλώνη, ὁ ὁποῖος ἀπέδειξε ἀκόμα μιὰ φορὰ τὴν ἐντελῶς ἐξαιρετικὴ σκηνογραφικὴ τοῦ ἰδιοφυΐα, ἔδινε ἀναγλυφικὰ σχηματοποιημένα καὶ συναρπαστικά, μιὰ εἰκόνα τῆς αὐστηρῆς καὶ τιτάνειας ἀρχιτεκτονικῆς τῶν ἀρχαίων Μυκηναίων καὶ διοχέτευε καὶ τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς τραγωδίας. Δύο πελώριοι τοῖχοι πού ἔκλειναν δεξιά κι' ἀριστερὰ τὴ σκηνὴ καὶ περιέσφιγγαν τὸ δράμα ἔδιναν μὲ τὸ βάρος τους τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἀνακόρυπτου, καὶ μιὰ σκία στὴ μέση πού ὑστερεῖ ἀπὸ τὴ στροφή τῆς ὀδοῦσε, καθὼς ὑποτίθεται, στὰ ἀνάκτορα, ἔφινε νά διακρίνεται στὸ βάθος καὶ κάποιος ἄρξοντας.

Δυστυχῶς ἡ μαγεία δὲν κατόρθωσε νά διατηρηθεῖ στὸ διάστημα τῆς παραστάσεως. Πολὺ γρήγορα τὴ διαδέχθησεν ἡ ψυχὴ τῶν θεατῶν ἡ κούρασις, ἡ ἀποξένωσις, καὶ ἡ ἀνία. Γιατὶ νά μὴ θέλομε νά τὸ παραδεχθοῦμε, γιὰ τὴν νά τὸ θεωροῦμε ἰερόσυλον; Οἱ ἀρχαῖες τραγωδίαι καὶ προπάντων τοῦ Αἰσχύλου εἶναι γιὰ τὸ θέατρο πιά νεκρές. Στὴν ἀνάγνωσιν ἀναδίνουν ἀκόμα τὴν πνοή τους, γιὰ τὴν ἀνάγνωσιν λειτουργεῖ κυρίως ὁ νοῦς, μὰ δὲν ἔχουν πιά τὴ δύναμιν καὶ νά συγκινήσουν ὅπως τὸ ἔχει ἀνάγκη ὁ θεατὴς.

Οἱ ἀρχαῖοι ἔδωσαν βέβαια στὸ θέατρο τὴν ὑψηλότερη ἀνάτασιν στὴν ὁποία ἔφθασε ποτέ, ὀλοκλήρωσαν στὶς τραγωδίαι τους τὸν ἄνθρωπον τὸν ὅποιο γνώριζαν, ἐκφράσθησαν μ' ἓνα βαθύτατον λυρισμὸν, μὰ κι' αὐτὴ ἀκόμα ἡ τελειότητα δὲν ὑπερνικᾷ τὴ φθορότητα. Ὁ ἄνθρωπος τὸν ὅπολον γνωρίζομε σήμερον εἶναι πολὺ πιδ ποιητικὸς καὶ πολυσύνθετος ἀπὸ κεῖνον πού ἔχεν ἀνακαλύψει οἱ ἀρχαῖοι, καὶ ἡ ψυχολογικὴ τους ἰκανότητα μᾶς φαίνεται ἀναγκαστικὰ πολὺ ἀπλοϊκὴ καὶ μονοκόμματη, καὶ μὰθαμε ἐπίσης νά διατυπώνομε ἀκόμα καὶ τὰ πιδ πολυσύνθετα νοήματα καὶ τὶς πιδ δυσκολοσύλληπτες ἀποχρώσεις μὲ σχετικὰ ἐλάχιστες λέξεις. Οἱ ἀρχαῖοι ζοῦσαν μ' ἓναν τρόπο καθόλου κυρετώδη, ἔχεν ἀπειρο καιρὸ μπροστὰ τους κι' ἀνεξάντλητη δροσιὰ μέσα τους, μπορούσαν νά ἐκδέχονταν πλατῶ καὶ τὶς ἀπλοῦστερες σκέψεις καὶ παρατηρήσεις τους. Εἶναι γιὰ μᾶς συχνά, παρ' ὅλη τὴν ποίησιν τῶν ἐκφράσεών τους, ἀνυπόφορα κολύγοι.

Οἱ ἀρχαῖες τραγωδίαι γιὰ νά ζήσουν στὸ θέατρο εἶναι ἀνάγκη ἢ νά ἀνακαινισθοῦν ριζικὰ σύμφωνα μὲ τὴν κατεῦθυνσιν πού ἔδωσαν τὰ πειράματα τοῦ Cocteau καὶ τοῦ Gide, ἢ νά ἱσηνευθοῦν ἐντελῶς ἐλεύθερα, ὅπως τὸ ἔκανε ἡ κ. Σικελιανού. Ἡ κ. Σικελιανού ἀδιαφόρησε σχεδὸν ἐντελῶς γιὰ τὴν δράσιν καὶ τὸ λόγο, συγκέντρωσε ὅλη τὴν προσοχή της στὸ χορὸ. Στούς ἀελοφύς ὁ χορὸς σχεδὸν μόνος διερχότανε μὲ τὶς πλαστικὲς του κινήσεις, τὶς ὁποῖες ἔχεν ἐμπνεύσει ἀρχαῖα ἀνάγλυφα καὶ παραστάσεις σ' ἀγγεῖα, ἀλλ' οἱ ὁποῖες ἐκδηλώνανε προπάντων τὴν καταπληκτικὴ ἰδιοφυΐα τῆς κ. Σικελιανού, ὅλη τὴν οὐσία τοῦ δράματος. Ἡ τραγωδία μεταμορφωνότανε ἔτσι, γινότανε μιμική, γινότανε ἓνα ἐντελῶς προσωπικὸ ἔργο τῆς κ. Σικελιανού. Τί σημαίνει; Στούς ἀελοφύς

γιὰ πρώτη ἔσως καὶ μοναδικὴ φορὰ, χάρις βέβαια καὶ στὴ συνδρομὴ τοῦ ὑπεροχοῦ τοπειου, ἡ τραγωδία ξαναζωντανεύθηκε, μετέδωσε μιὰ ἐντονη συγκίνηση, μιὰ ἀπόλυτη αἰσθητικὴ χαρὰ.

Ὁ κ. Πολίτης θέλησε νά μείνει πολὺ πιδ πιστὸς στὸ γράμμα τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Κι' ἀμέσως γεννιέται ἡ ἀπορία : Πὼς τοῦ ἐπέτρεψε ἡ ἀντίληψίς του αὐτὴ γιὰ τὴν αἰώνια ἀναλλοίωτη ἀξία τοῦ κειμένου νά παρουσιάσει μόνον τὸ πρῶτον μέρος τῆς Τριλογίας, νά διασπάσει δηλαδὴ τὴ σύλληψιν τοῦ Αἰσχύλου ἢ ὁποῖα δὲν ὀλοκληρώνεται παρὰ στὸ σύνολον τοῦ ἔργου, νά θεωρήσει περιττὴ τὴ λύσιν, τὴν κάθαρσιν καὶ τὴν ἐξάγνισιν, οἱ ὁποῖες φανερόνται μόνον στὸ τέλος τῆς Τριλογίας; Ὁ κ. Πολίτης δὲν ἀπάντησε στὸ ἔρωτημα αὐτό. Διακήρυξε μόνον σ' ἓνα ἄρθρον του στὴν «Πρωΐα» ὅτι γι' αὐτὸν ἡ ἐξέλιξις καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς ζωῆς δὲν εἶναι κυρίαρχες, ὅτι πιστεύει πὸς μπορεί κανεὶς νά ἀντισταθεῖ ἐναντίον τους, ὅτι ἔχει τὴν πεποίθησιν πὸς εἶναι σφάλμα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἂν ἀπομακρύνθη ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς ἀρχαίας ἀνυπέρβλητης ποιήσεως κι' ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεί νά ἐπιστρέψει. Παραδέχεται βέβαια ὅτι τὸ κοινὸ ἔχει ἀποξενωθεῖ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἔργα, ἀλλ' ἔχει τὴ γνώμην ὅτι μὲ μιὰ κατάλληλη διαπαιδαγώγησιν μπορεί πάλιν νά τὰ νιώσει καὶ νά τὰ αἰσθανθεῖ. Καὶ γιὰ νά ἐπιβεβαιώσει τὸν «*Αγαμέμνονα*» σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψίς του, κατέβαλε πραγματικὰ πολὺ μισθὸν κόπους, παρουσίασε (ἂν λάβει κανεὶς μάλιστα ἢ π' ὄψη του καὶ πόσο προδόθηκε ἀπὸ τοὺς ἐκτελεστὰς) τὴν καλλιτεχνικώτερην περίπου παράστασιν πού μπορούσε νά δοθεῖ στὸν τόπον πού τῆς ὄρισε, ἀλλ' ἀπέτυχε τὸ σκοπὸν του, νά συγκινήσει τὸ κοινὸν, γιὰ τὴν κατὰ τὴν γνώμην μου δὲν μπορούσε παρὰ νά ἀποτύχει. Τὸ θαῦμα τῆς νεκραναστάσεως εἶναι ἀκατόρθωτον.

Ὁ κ. Πολίτης πρόβαλε στὸ πρῶτον ἐπίπεδον τὴν δράσιν καὶ τὸν λόγο. Ὁ χορὸς δὲν εἶναι γι' αὐτὸν ὅπως γιὰ τὴν κ. Σικελιανού ἓνας ὑπεράνθρωπος, σχεδὸν ἄβλος, θεατὴς καὶ κριτὴς, ἀλλ' ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους, πού ἂν δὲν λαμβάνουν ἄμεσον μέρος στὴν δράσιν, τὴν παρακολουθοῦν ἀπὸ πολὺ κοντὰ, μὲ προσωπικὸν ἐνδιαφέρον, ἀκόμα καὶ μὲ περιέργεια, κ' ἐπιηρεάζονται ἀπὸ κάθε διακύμανσίν της. Δὲν θέλω νά πῶ ὅτι ὁ κ. Πολίτης παρουσίασε ἓνα χορὸν ρεαλιστικὸν τὸν ἔντυσε ὅλον ὁμοιόμορφα, ἐπιμελήθηκε τοὺς συνδυασμοὺς τῶν χρωμάτων, τοῦ διδάξε σχηματοποιημένους στάσεις πολὺ πλαστικὲς καὶ ἁρμονικὲς, ἀλλὰ σύγχρονα χωρὶς τὰ χωρικά, ἔβαλε τέσσερας κορυφαίους νά τὰ ἀπαγγέλλουν, καὶ γενικὰ ἔδωσε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὰ χορικά εἶναι καὶ μιὰ συναμιλία τῶν μελῶν τοῦ χοροῦ ἀναμεταξύ τους καὶ μὲ τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος. Δὲν κράτησε τὴν ἀπόστασιν. Πὼς ἀκριβῶς ἀνέβαζαν οἱ ἀρχαῖοι τὶς τραγωδίαι τους εἶναι ἀγνωστον κι' οὔτε ἔχει καμιά ἰδιαίτη σημασία. Εἶναι πιθανόν ὅτι ὁ χορὸς ἐπόπτευσεν καὶ τότε ἀπὸ ψηλά τὴν δράσιν, εἶναι ἐπίσης πιθανόν ὅτι συμμετεῖχε κάπως σ' αὐτὴν. Ὁ,τι ἐνδιαφέρει εἶναι ὁ σημερινὸς θεατὴς. Γι' αὐτόν πού δὲν πιστεύει πιά στοὺς ἀρ-

ζαίους θρόνους καὶ στὴ ἰθρυκευσιμότητα καὶ στὴ συμβατικότητα τοῦ χοροῦ εἶναι ἀνάγκη, ὅταν θεωρεῖται ἀπεριόριστο τὸ τῶν προσφύρονται καὶ ἀρχαίως τραγωδίας, νὰ τονώνεται τοῦλάχιστον ζῶηρά, ἔστω καὶ μὲ ἐξωτερικά μέσα, ὁ ἱεροτιμὸς χαρακτῆρας τοῦ χοροῦ. Ἀπὸ τὸ κατὰλαβε ἡ κ. Σικελιανῶν. Στὴν παράστασιν τοῦ «Ἀγαμέμνωνος» ὁ χορὸς πάτησε, ἔστω καὶ ἐλαφρῶ, ἀπάνω στὴ γῆ. Κι' ἀμέσως μίμησε σὲ κίνηση τὸ λογικὸ τῶν θεατῶν. Διερωτήθησαν: Γιατί ὁ χορὸς αὐτὸς ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ζωντανούς ἀνθρώπους, δὲν πνεύει νὰ προσυπαντήσῃ καὶ νὰ ὑποδουχθῆ τὸν Βασιλέα ἐξω ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως; γιατί ὅταν ἀνησυχῆ καὶ ἐκδηλώνει φόβον γιὰ τὸ τί συμβαίνει στὸ παλάτι, δὲν τρέχει γιὰ νὰ δεῖ, δὲν καλεῖται μὲ τοὺς φρουροὺς γιὰ νὰ προφθάσῃ νὰ σώσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα; Ἡ μαγεία εἶχε λυθῆ. Στους Δελφούς οἱ χορευτικὲς κινήσεις τοῦ χοροῦ, ἐπειδὴ χρητιμῆσαν ὅλες σ' ἓνα ὑπεράνθρωπο ἐπέπεδο, εἶχαν μέσα τους δυναμικότητα, στὸν «Ἀγαμέμνονα» οἱ κλαστικὲς στάσεις ἔμειναν χωρὶς ἑσωτερικὴ δικαιολογία, καὶ δὲν εἶσαν τίποτε περισσότερο παρὰ στατικά, χωρὶς ἐνδιαφέρον ἄφροχο, καὶ ἐπιφανειακά καλαίσθητα tableaux vivants.

Ἐπίσης ἐνόησε καὶ ἡ συνοδεία τῆς μουσικῆς. Δὲν εἶμαι καθόλου μουσικὸς καὶ δὲν θέλω νὰ ἐκφέρω καμιά κρίση ἢ γνώμη γιὰ τὴν ἀξία τῆς μουσικῆς τοῦ κ. Βάρβιολη. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἡ μουσικὴ αὐτὴ εἶναι θαυμάσια, τί θέση μπορεῖ νὰ ἔχει σὲ μιὰ παράστασιν ὅπου προβάλλονται στὸ πρῶτο ἐπίπεδο ἢ δράση καὶ ὁ λόγος, ὅπου περιορίζεται ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο τὸ μεταφυσικὸ στοιχεῖο, καὶ ἡ ὁποία παρακολουθεῖται προπάντων ἀπὸ τὸ λογικόν; Ἀπὸ καὶ πάλι διερωτῶται: Ἀπὸ καὶ γιὰ ποιὰ αἰτία ἀναβλύζει ἡ μουσικὴ αὐτὴ; Εἶναι παρεϊσακτικὴ, ἄστοχη, καὶ κατὰ συνέπεια δὲν μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ τίποτε ἄλλο ἀπὸ δυσφορία.

Ὁ «Ἀγαμέμνων», τὸ ἐπαναλαμβάνω, δὲν ἀνθεξε, δὲν στάθηκε περισσότερο ἀπὸ λίγες στιγμὲς ὑστερὰ ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς αὐλαίας. Γιὰ τὴν ἀποτυχία αὐτὴ εὐθύνονται πρῶτα ἀπ' ὅλα τὸ ἴδιον τὸ ἔργο, ὑστερὰ ἡ βασικὰ ἐπιφανῆ γιὰ τὴ γνώμη μου σκηνοθετικὴ σύλληψη τοῦ κ. Πολίτη καὶ τρίτο οἱ ἔκτελεσταί. Δὲν θὰ εἶταν σωστὰ νὰ μὴ τονισθῆ ὅτι ἡ προσπάθεια τοῦ κ. Πολίτη ἀδικήθηκε σημαντικὰ ἀπὸ τὴς ἐλείψεις τῶν ἠθοποιῶν, καὶ ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴ μεταφραστική.

Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Γρυπάρη, ἐάν προπάντων ἀπαλλαγθῆ ἀπὸ μερικὰς λέξεις καὶ ἐκφράσεις πολλὴ οἰκεία οἱ ὁποῖοι τὴν ἀδυνατίζουν καὶ τὴν ἐκχυδαίζουν, εἶναι μιὰ μετάφρασις πολὺ λογοτεχνικὴ, ἡ ὁποία ὅταν τὴ διαβάσῃ κανεὶς ἀποδίδει τὸν Αἰσχύλο. Τὴν χαρακτηρίζει ὅμως μιὰ στρουφινότητα ἐντελῶς ἀντιθεατρικὴ. Στερεῖται ἐπίσης ἀπὸ κάθε μουσικότητα. Στους Δελφούς δὲν ἐκρόκειτο νὰ ἀκουσθῆ πολὺ ἢ ἡ προσοχὴ εἶχε συγκεντρωθῆ ὅλη στὴς κινήσεις τοῦ χοροῦ καὶ οἱ θεαταὶ εἶχαν ἐφοδιασθῆ μὲ ἓνα τυπωμένο κείμενον ἔτσι τὰ ἐλαττώματά της

δὲν ἔγιναν πολὺ ἀντιληπτά. Στὴν παράστασιν ὅμως τοῦ «Ἀγαμέμνονα» ἔκπεσε νὰ ἀκουσθῆ. Ἀλλ' ἡ παρακολούθησις τῆς κάθε δαιδαλώδους φράσεως ἀπαιτοῦσε ἓναν τέτοιο κόπο καὶ μιὰ τέτοια προσπάθεια, ὅστε πολὺ γρήγορα οἱ ἐξαντλημένοι θεαταὶ παραιτήθησαν ἀπὸ τὴν ἀγωνία αὐτὴ.

Ἡ προσπάθειά τους ἦταν τόσο πιὰ ἐπιπονη τοῦ αἰ ἠθοποιοὶ ὅχι μόνο δὲν προσέφεραν καμιά βοήθεια ἀλλὰ τουναντίον συνέτειναν πρὸς νὰ γίνει ὁ λόγος ἐντελῶς ἀκατλήπτως. Ἐάν ἐξαιρεθῆ ὁ κ. Μινογιάννης, ὁ μόνος ὁ ὅποιος ἐπέδειξε στὴν παράστασιν αὐτὴ προσόντα ἠθοποιῶν, μόνος ὁ ὅποιος εἶχε καὶ καλλιμαεῖας στίσεις, καὶ θερμὴ καὶ ζωντανὴ ἀπαγγελία, καὶ ὁ ὅποιος ἐπιβλήθηκε, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἠθοποιοὶ εἶχαν κακὴ ἀρθρωσις καὶ καμιά ἰδέα τοῦ πῶς χρωματίζεται ἓνα στίχος. Ὅπως τὸ παρατήρησε σωστὰ ὁ κ. Ἀθανασιάδης στὴν «Πολιτείαν», ἡ παράστασις κατήντησε νὰ ἐξελισσεται μικροστιά μάλιστα τοῦ ἀφηρημένου κοινῶν ἀνὰ μιὰ παράστασιν βουβῶν κινηματογράφου, ὁ ὅποιος δὲν θὰ εἶχε καὶ κίνηση. Ὁ κινηματογράφος τὸν ὅποιον τόσο πολὺ περιφρονεῖ ὁ κ. Πολίτης, τὸν ἐδικήθηκε.

Οἱ ἠθοποιοὶ δὲν εἶχαν οὔτε καὶ τὴ δικαιολογία ὅτι ἀπάγγελναν γρήγορα. Ὁλος ὁ «Ἀγαμέμνωνος», χωρὶς καμιά μετάπτωσις, χωρὶς καμιά ποιικιλία, παίχθηκε μὲ τὸν ἀργότερον καὶ πιὸ πληκτικὸν ρυθμὸν ποὺ εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῆ κανεὶς. Νομίζω ὅτι θὰ ἦταν σωστὸ νὰ μελετηθῆ πῶς κατορθώνουν οἱ ξένοι ἠθοποιοὶ καὶ νὰ προφέρουν διαυγέστατα τὴν κάθε συλλαβὴ καὶ σύγχορον, καὶ ὅταν ἀκόμα παίζουν μὲ στόμφο κλασσικὰ ἔργα, νὰ ἀκολουθοῦν ἓναν ταχύτατον ρυθμὸν, ὁ ὅποιος ἀφαρμάζει τὸν θεατὴ καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέπῃ οὔτε στιγμὴ ν' ἀποσπασθῆ ἀπ' αὐτοῦ.

Οἱ θεαταὶ τοῦ «Ἀγαμέμνωνος» εἶχαν γιὰ μὴν διασκέδασι στὴν ἀνία τους τὴν παρακολούθησι τῶν φωτιστικῶν ἐφφέ. Τὸ Ἐθνικὸ Θέατρον ἀπέκτησε θαυμάσια μηχανήματα γιὰ τὴ γρήγορη ἀλλαγὴ τῶν σκηνηκῶν, τὰ ὅποια δὲν ὑπῆρξε εὐκαιρία στὴν πρώτη παράστασιν νὰ ἐπιδειχθῶν. Ἐγινε ὅμως κατάχρησις στὴν ἐπίδειξιν τῶν ἐπίσης ἔξοχων φωτιστικῶν μηχανημάτων. Κάθε σχεδὸν λεπτὸν ἀλλάζε ὁ φωτισμὸς καὶ τὸ χρῶμα τῆς σκηνῆς καὶ ὅσο καὶ ἂν θαύμαζε κανεὶς τὴν ἐξαισία βαθμιαία καὶ ἀδύρβη ἐναλλαγὴ τῶν χρωμάτων, δὲν μποροῦσε καὶ νὰ μὴν ἀπορρῆ: «Μὰ τί ἔπαθε ὁ ἥλιος καὶ ποιικίλλει ἔτσι ἀρόροπα καὶ ἐξακολουθητικὰ τὸ χρῶμα τῶν ἀκτίνων του;» Δὲν φαντάζομαι βέβαια ὅτι ἡ ἐναλλαγὴ αὐτὴ τῶν χρωμάτων ἀπέβλεπε νὰ ἐκφράσῃ τὴν ψυχικὴ διάθεσιν τῶν προσώπων τοῦ δράματος: τὸ κόκκινον τὴν ὀργὴν ἢ τὸ πάθος, τὸ κόκκινον καὶ τὸ πράσινον κάποια ἄλλα συναισθήματα. Ὁ συμβολισμὸς αὐτὸς θὰ εἶταν κάπως ὑπερβολικὰ τολμηρός. Θὰ ἔκπεσε ἐπίσης νὰ δοθῆ προσοχὴ καὶ νὰ διορθωθῆ ἓνα σφάλμα, στὸ χειρισμὸν, φαντάζομαι, τῶν μηχανημάτων. Ὅταν οἱ ἠθοποιοὶ περνοῦσαν σὲ μιὰ ὀρισμένη ἀκτίνῃ ἐπεφταν ἐπάνω στὸ σῶμα τους ἢ στὸ πρόσωπό τους πολὺ ζωνθεὲς κηλίδες

τοῦ ἀνάλογου χρώματος ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴ σκηνή. Οἱ κηλίδες αὐτὲς εἶσαν ἀσχημάτατες.

Πρὶν τελειώσω, εἶναι ἀνάγκη νὰ μιλήσω ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς πρωταγωνιστάς. Μὰ τί νὰ πῶ; Κι' αὐτὸς ἀκόμα ὁ Βασίλης ποὺ εἶταν τὴν πρώτην βραδίαν τοῦλάχιστον καὶ βραχνός, δὲν κατόρθωσε νὰ ἐμφυχωσῆ τὸν «Ἀγαμέμνονα» καὶ οὔτε νὰ ἐμφανίσῃ τὴν ἐπιβλητικότητα ποὺ πρέπει νὰ ἔχει ὁ μέγας Βασιλεὺς καὶ Στρατάρχης.

Ἡ κ. Σαγιάννου εἶχε μιὰ πολὺ θελκτικὴ ἐμφάνισιν καὶ πολὺ ὡραίες στάσεις καὶ κινήσεις. Τὴν ἀδικεῖ ὅμως ἓνα ἀνεπαρόμοτον ἐλάττωμα προφορᾶς, καὶ ὁ τύπος τῆς εἶναι τύπος ἰσχνῆς. Μεταμόρφωσε τὴν Κασσάνδρα, τὴ γυναῖκα ποὺ εἶναι βέβαια νέα, ἀλλὰ ποὺ ἔχει καὶ ὅλας ὑποστῆ τις σκληρότερες ταιλαιωθῆς, καὶ μὲ τὸ νοῦ τῆς γνωρίζει τὰ πάντα καὶ προβλέπει ὅλες τὴς συμφορὰς, καὶ ἀγωνιᾷ γιὰ τὴν μάταια προφητεῖα, σὲ μιὰ ἀθῶα πρωτόβγαλτη παρθένῃ. Τέτοια καὶ τόση παρανόησις φαντάζομαι ὅτι ἔχει σπάνια παρουσιασθῆ στὴ σκηνή.

Ὅσο γιὰ τὴν κ. Κωνσταντοπούλου δὲν κατόρθωσε τίποτε περισσότερο παρὰ νὰ ἐπαναφέρει ζωνθῆ στὸ νοῦ τῶν θεατῶν τὸ φρόνον τοῦ Ἀθανασίου ἀπὸ τὴν Καστροῦ. Δὲν μπορεῖ καὶ νὰ γίνει κριτικὴ γιὰ τὸ παζιμὸ τῆς. Οἱ κινήσεις προπάντων τῶν χειρῶν τῆς καὶ τῶν ἀνοικτῶν τῆς δακτύλων ἦσαν ὅ,τι πιὰ ἀσχημὸν μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῆ.

Δὲν ἀδικῶ ὅμως οὔτε τὴν κ. Σαγιάννου οὔτε τὴν κ. Κωνσταντοπούλου. Ὑστερὰ ἀπὸ ἐργασία ἐτόν εἶχαν κατορθώσῃ νὰ εἶναι μέτριες καὶ ἴσῃ ἴσῃ ἀνεκτὲς comédiennes. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴν συνθλιβῶν ἀπὸ τοὺς τιτάνειους ρόλους τῆς Κασσάνδρας καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας; Δὲν εὐθύνονται αὐτὲς ἐάν ὑπερτιμῆθησαν οἱ δυνάμεις τους.

Ἀναγνωρίζω βέβαια ὅτι ἡ ἐκλογὴ ἔργου γιὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου ἦταν δυσκολώτατη. Ἐκπεσε νὰ εἶναι ἓνα ἔργο ἑλληνικόν, καὶ δὲν ὑπάρχει στὸ νεώτερον ρεπερτόριο ἓνα ἔργο τόσο ξεχωριστὸ ὅστε ἡ προτίμησιν τοῦ νὰ μὴ προκαλοῦσε προσβολὰς φιλοτιμῶν καὶ παρεξηγήσεις. Ἡ δυσκολία αὐτὴ δικαιολογεῖ ἴσῃ ἓνα ὀρισμένο σημεῖον τὴν προσφυγὴν στὸν «Ἀγαμέμνονα», ἂν καὶ νομίζω ὅτι δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξῃ κανεὶς ἕως τὸν Αἰσχύλο καὶ ὅτι μποροῦσε νὰ εἶχε σταματήσῃ στὸν Σοφοκλῆ ἢ στὸν Εὐρυπίδην ποὺ εἶναι ὁπωσδήποτε προτιμότεροι.

Πάντως στὸ μέλλον ἐπιβάλλεται μεγάλη προσοχὴ στὴν ἐκλογὴ τῶν ἔργων. Πρέπει καὶ νὰ ἐκτιμηθῶν σωστὰ οἱ δυνάμεις τῶν ἠθοποιῶν καὶ προπάντων νὰ συνειδητοποιηθῆ ὅτι τὸ κοινὸν δὲν διαμορφώνεται, δὲν καλλιεργεῖται, δὲν πλησιάζει πρὸς τὴν Τέχνην, ὅταν δὲν τοῦ δίνεται πρῶτα ἀπ' ὅλα τέρησι. Τίποτε δὲν θὰ ἦταν βλαβερότερον γιὰ τὴν μελλοντικὴν πνευματικὴν τοῦ ἐξέλιξιν παρὰ νὰ συνδυασθῆ στὸ νοῦ τοῦ ἑννοια τῆς ἡμετέρας Τέχνης μὲ τὴν ἑννοια τῆς ἀλλοτρίως.

Ὑστερὰ ἀπὸ τὸν «Ἀγαμέμνονα», τὸ μονό-

πρακτο τοῦ κ. Σενόπουλου ἀκούσθη μετὰ πραγματικὴ ἀνακούφισιν.

Ὁ κ. Σενόπουλος ἔγραψε τὸν «Θεὸν Ὀνειρῶν» ἐπίτηδες γιὰ τὴν παράστασιν τῆς ἐναρξῆς καὶ γιὰ νὰ συνοδεύσῃ τὸν «Ἀγαμέμνονα». Ἡ ἐμπνευσίς του ἦταν δεσμευμένη μὲ προσοχὴν εὐκολώτατα ν' ἀποτύχει. Ἐν τούτοις, καὶ ἐδῶ φαίνεται ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ πραγματικὸς συγγραφεὺς: καθυπέταξε ἐντελῶς τὸ θέμα του, οὔτε στιγμὴ δὲν ἄφησε νὰ διακριθῆ κανένας κυριορισμὸς καὶ καμιά προσπάθεια, καὶ ἔγραψε ἓνα χαριέστατον μονόπρακτον, ἓνα μικρὸν κομψοτέχνημα. Εἶναι ἐλαφρῶ ὅσο θέλει νὰ εἶναι, σατυρικὸ μὲ ἀπειρὴ λεπτότητα, καλαίσθητον, ἀδιάκοπα πνευματώδες. Θὰ ἦθελα μόνο νὰ συστήσω στὸν κ. Σενόπουλο νὰ συντομεύσῃ λίγο τὸ τέλος του. Τὸ μονόπρακτον τελειώνει θαυμάσια ἐκεῖ ποὺ χορεύει ὁ δηρῆτης ὁ χορὸς μάλιστα αὐτὸς εἶναι ἓνα τέλος ἀπρόσπτον καὶ πρωτότυπον. Τὸ δεύτερον ὄνειρον εἶναι περιττό, καὶ προσβάλλει ἰδέες τις ὁποῖες ἔχει καὶ ὅλας καταλάβει ὁ θεατὴς καὶ οἱ ὁποῖες δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τοῦ τονίζονται. Μὰ καὶ ἔτσι ὅπως εἶναι, ὁ «Θεὸς Ὀνειρῶν» εἶναι στὸ εἶδος του ἓνα ἀριστουργηματικόν, ἓνα ἐντελῶς ξεχωριστὸ νεοελληνικὸν μονόπρακτον.

Οἱ ἠθοποιοὶ δὲν ἐπέδειξαν καὶ πρὸς τὸ μονόπρακτον αὐτὸ κανένα ἐξαιρετικὸν ταλέντον ἀλλὰ κράτησαν εὐσυνείδητα καὶ μὲ ἀνεπη τοὺς ρόλους τους, ποὺ ἦσαν ἄλλωστε μάλλον εὐκολοί. Οἱ θεαταὶ, ἱκανοποιημένοι καὶ εὐδιάθετοι, μπόρεσαν νὰ ἀπολαύσων χωρὶς περισπασμὸν τὸ πολὺ ἀρμονικὸν σκηνηκὸν τοῦ κ. Κλώνη.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΙΤΑΛΙΑ

G. Camagni: «Τὸ δράμα ἀρχίζει ἐδῶ».

Στὸ Μιλάνο παίχθηκε τελευταία τὸ δράμα τοῦ Giuliano Camagni, «Τὸ δράμα ἀρχίζει ἐδῶ» (Il Dramma incompiuto qui). Μιὰ γυναῖκα πετάει βιτριόλι στὸ πρόσωπον τοῦ φίλου τῆς, ἐνὸς νέου, καὶ τὸν τυφλώνει γιὰ τὴν εἶχε διαφθεῖρει καὶ κατόπιν ἐγκαλεῖται. Στὸ δικαστήριον ὁ νέος ὑπερασπίζεται τὴν ἐρωμένην του καὶ ἔτσι κατορθώνει νὰ τὴν ἀθωώσων. Ἐπειτα τὴν παίρνει γυναῖκα του.

Μὲ ἀδεξιότητα ἐρασιτέχνη ὁ συγγραφεὺς καταφεύγει σ' ἓνα τέχνασμα γιὰ νὰ συνδέσῃ τὸ πρῶτον αὐτὸ μὲ τὸ κυρίως δράμα. Βάζει ἓνα πρόσωπον στὴ σκηνὴν νὰ διηγηθῆ τὸ ἐπιστόδιον αὐτὸ σ' ἄλλα πρόσωπα, ξένα καὶ αὐτὰ πρὸς τὸ δράμα. Κατόπιν ἀρχίζει ἡ ὑπόθεσις στὴ σκηνὴν καθὼς θὰ τὴν εἶχε φαντασθῆ, σὴν μιὰ συνέχειᾳ τοῦ χρονικοῦ ποὺ τοῦχον διηγηθῆ. Ἐνα ἀπὸ τὰ πρόσωπα τῆς συντροφιάς. Αὐτὸ τὸ τέχνασμα μποροῦσε νὰ ἔλειπε μιὰ καὶ ἀπὸ τὸ κατοπινὸν ξενύλιγμα τῆς ὑποθέσεως φαίνεται καθαρά τί εἶχε προηγηθῆ.

Ἐνῶ ὁ τυφλὸς δέχεται μ' ἐγκαρτέρησιν τὴν τύχην του καὶ κατορθώνει μάλιστα νὰ φτάσῃ σὲ μιὰ ψυχικὴ γαλήνη ἀπ' ὅπου δὲ λείπει μιὰ ἡρεμὴ χαρὰ, ἡ γυναῖκα του ὑποφέρει ἀπὸ τύψεις. Συναισθάνεται πῶς ὄση ἀγάπη καὶ ἂν τοῦ χαρίσῃ, μὲ ὄση στοργὴν καὶ ἂν τὸν περι-

ποιηθῆ, τίποτα δὲ θὰ μπορέσει νὰ τοῦ ξαναδώσει τὸ φῶς του. Ἐξ ἄλλου φίλοι καὶ συγγενεὶς φαίνονται πᾶν νὰ τὴν μέμφονται ἀκατάπαιστα γιὰ τὸ ἔγκλημα τῆς. Ἰδίως ἡ πεθερὰ τῆς, ποὺ δὲν ἐννοεῖ νὰ τῆς τὸ συγχωρήσει, καὶ ἀκόμα λιγώτερο τὴν ἡρεμὴν ἐπίδραση ποὺ ἔχει ἀπάνω στὸ γυιό της. Τὸ μῖσος τῆς γρηῃς πεθερᾶς ὀλοῦνα ἀξιάγει ὡς ποὺ μιὰ μέρα βρίσκει ἀφορμὴ νὰ ξεσπάσει. Ὁ τυφλὸς σκοντάφτει πάνω σ' ἕνα ἐπιπλο καὶ πληγώνεται. Βλέποντας τὸ αἷμα τοῦ γυιου τῆς ἀρπάξει ἕνα μαχαίρι καὶ σκοτώνει τὴν νύφη τῆς. Στὴ σκηνὴ αὕτῃ ὁ τόνος τοῦ δράματος φαίνεται νὰ χαμηλώνῃ λίγο. Τὸ μῖσος τῆς γρηῃς εἶχε κλόλας φανερωθῆ ἀπὸ τὴν προηγουμένη πράξη. Δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη νὰ ξανακούσῃ ὁ θεατὴς ἕνα ποιοῦ φουσκωμένους φράσεις γιὰ νὰ μπεῖ στὴν ἀτιμωμένη τοῦ μῖσους ἐκείνου, ποὺ ὁ συγγραφεὺς εἶχε ἤδη ἐκφράσει ἀρκετὰ καλά.

Ἔτσι θὰ μπορούσε νὰ φτάσῃ στὴ χειρονομία τῆς ζηλιάρους πεθερᾶς χωρὶς νὰ λοξοδρομήσῃ τόσο πολὺ. Ἀλλὰ τὸ δράμα μπαίνει πάλι στὸ δρόμο του ἐκεῖ ποὺ ὁ τυφλός, πάνω στὸ ξεχειλισμὸν τὸν πόνου του, διαπιστώνει πὺς ἡ μητέρα του τοῦ στέρησε ἀπὸ τὸ μόνο πλάσμα ποὺ, μετὰ τὴν ἀγάπη του, τὸν βοηθοῦσε νὰ «βλέπῃ».

Παρά τὰ ἐλαττώματά του, θ' ἀρκοῦσαν νὰ δώσουν ἀξία στὸ ἔργο οἱ σκηνές τοῦ πρώτου μέρους. Ἡ ἀτιμωμένη δηλαδὴ τῆς ἀγάπης, τῆς τύφης καὶ τῆς συμπόνης, μέσα στὴν ὀποία κινῶνται ὁ τυφλός καὶ ἡ γυναίκα του. Κατόπιν ὁ πόνος τῆς μάννας καὶ τὰ λόγια μετὰ τὰ ὁποῖα ὁ γυιὸς πασχίζει νὰ μετριάσῃ τὸ μῖσος τῆς γιὰ τὴν νύφη τῆς. Ὅλ' αὐτὰ ἐκφράζονται μετὰ εὐλιχνεία καὶ δονοῦνται ἀπὸ ἕναν καλλιὸ ὄχι κοινὸ.

Π. Φ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ροδόλφου Κράους: «Τραγούδια γιὰ τὰ Ἐκατόχρονα». Ἐκδόσεις Β'.

Περὶ τοῦ! Στὴν ἐποχὴ τοῦ «καθαροῦ λυρισμοῦ» καὶ τῆς «Rondeau», τὰ «Ἡρωικά» τοῦ κ. Κράους βγήκαν σὲ δευτέρου ἔκδοσιν... «Τὰ Ἡρωικά», τραγούδια γιὰ τὰ Ἐκατόχρονα, μιὰ σειρά ἀπὸ δεκατέσσερα-δεκαπέντε ποιήματα σὲ δεκαπεντασύλλαβο, γραμμένα ὁμολογουμένως μετὰ ἀπροσποίητον ἐνθουσιασμό, μέρος μεγαλυτέρου ἔργου, τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὁποῦ ὑπόσχεται ὁ ποιητὴς στὸ Πρόλογό του.

Καὶ ὅμως ὁ κ. Κράους δὲν εἶναι πρωτογενὴς ποιητὴς. Οἱ ἀναγνώστες τῆς «Νέας Ἑστίας» τὸν θυμοῦνται ἀπὸ τὰ «Médailles Athéniens», γραμμένα σὲ κομψότατους γαλλικοὺς δωδεκασυσλλάβους καὶ σὲ θέματα ἐντελῶς διαφοροτικά. Δὲν εἶναι λοιπὸν τὰ «Ἡρωικά» τὸ ἔργο μιᾶς ἀπέλειας ἢ ἀνυποψίας. Ἀκόμα περὶ σὸς τοῦ κ. Θεοτοκά, ὁ ὁποῖος, πολὺ περισσότερο βέβαια, δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ καθυστερημένος καὶ ἀσύγχρονος, γράφοντας γιὰ τὴν ἰδέα τοῦ ἔθνους στὶς σελ. του 35-40, ποὺ εἶναι καὶ ἀπὸ τίς πιὸ ὠραῖες τοῦ ἔργου του.

Μὰ δὲν πρέπει νὰ φαίνεται τόσο παράξενο! Ἐδῶ, στὴν Ἑλλάδα, πάντοτε προτρέχουμε καὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δασκάλους μας... Εἶναι, κάποτε, ἀποτέλεσμα ἀγνοίας. Ἄς μὴν ποῦμε γιὰ τὸν Καζιμίρ Ντελαβίνι, γιὰ τὸν Μπεραντζὶ, γιὰ τὸν Οὐγκώ, ἔστω ἄλλα καὶ ὁ Βερλαῖν, ὁ Ρερμπώ, ὁ Νερβάλ ἔγραψαν πατριωτικὰ ποιήματα, — ὁ τρίτος μάλιστα καὶ μεγάλα καὶ πολλὰ... Ἐπειτα, ποῖος ἐλησιμόνησε τὸ «Ligne Érique de la Grande Guerre», ὅπου ὑπάρχουν θαυμάσια κομμάτια ἀπὸ τὸν Μπαταῖγ, τὴν Νοάιγ, τὸν Πορσέ, τὸν Πῶλ Φόρ, τὸν Λαργκέ, τὸν Κλωντέλ, τὸν Ρισπέν, τὸν Γκρέγ, τὸν Μοκέλ, τὸν Μωρίς Μάγκε, καὶ ἕνα πλῆθος ἄλλους; Τίποτα ἀνάλογο δὲν ἔγινε στὰ ἑλληνικὰ γράμματα, μετὰ τὴν ἰδέα ἴσως ὅτι ἡ Εὐρώπη ἐθνοροῦσε κάθε πατριωτικὴ ποίηση γιὰ τυμπανοκρουσία καὶ κακὴ ρητορικὴ.

Πραγματικῶς ὅμως, τὸ ἐπικὸ στοιχεῖο εἶναι, στὸν καιρὸ μας, πολὺ δολερὸ. Μέσα στὴ φύση του τὴν ἰδέα, ὑπάρχει κατὰ τὸ ριζικὸ ἀσυμφισθητικὴ μεταστροφή συναισθηματικῶν στοιχείων, ἐνῶ ἡ φιλοπατρία εἶναι δρώσα καὶ μάλιστα προωρισμένη γιὰ δράση κατὰσταση συναισθηματικῆ. Ἀπὸ τοὺς παλαιότερους μας ποιητὰς, — γιὰ νὰ περιορισθοῦμε σ' αὐτοὺς, — ὁ Βαλαωρίτης, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὴν καθαρὴν φιλοπατρία, θεωρεῖται κάποτε πεζὸς καὶ ἀντιποιητικὸς, καὶ ὁ Σολωμός, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὴν καθαρὴν ποίηση, θεωρεῖται (ἀπὸ τὸν κ. Σ. Μενάρδον πρῶτον) ὄχι «βαρὺς ἕρως χαλκουργίας» καὶ ἡ Μοῦσα του «ὄχι Μοῦσα καθ'αυτὸ πολεμικὴ»... Ἐὐπαθέστατο φαίνεται ὅτι εἶναι παρόμοια ἰσοζύγια, καὶ πρέπει ν' ἀνατρέξωμε σὲ πρότυπα ἔξοχα, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ σχεδὸν ἀγνώστου μας Πινδάρου (ποὺ τὸν ἀναφέρει καὶ ὁ κ. Μενάρδος), γιὰ νὰ εἴρωμε τὸ ὄρθο μέτρο καὶ τὸ ἄψογο ποῖον.

Ὡς τόσο, ὑπάρχουν συμπέρασμα καὶ ἡμπαροῦν νὰ βγοῦν ἔστω καὶ ἀπὸ τίς παραπάνω μισοτελειωμένους σκέψεις.

Τὸ πρῶτο συμπέρασμα εἶναι πὺς ἕνας ποιητὴς ἠμπορεῖ νὰ συγκινήθῃ ἀπὸ πατριωτικὰ θέματα, — καὶ νὰ συγκινήσῃ μ' αὐτὰ. Δὲν εἶναι ὁ «ἀγεωμέτρητος» ὁ πατριωτικὸς ἢ ὁ φιλοπατρὶς ποιητὴς, γιὰ τὸν ὁποῖον ἡ «εἰσοδος ἀπαγορεύεται»! Καὶ τὸ δεύτερο συμπέρασμα, ὄχι πολὺ μακρὸν ἀπὸ τὸ πρῶτο, εἶναι, πὺς, ὅσον ἀκόμη δὲν ἔχομε καινούργιον Πινδάρου στὸν καιρὸ μας, τὸ κριτήριον τῆς ἀξίας γιὰ τὰ πατριωτικὰ ποιήματα πρέπει νὰ θεωρῆται πρὸ πάντων αὕτῃ ἀκριβῶς ἢ εὐλιχνεία καὶ ἡ ἐθνικὴ εὐαισθησία τοῦ ποιητοῦ τὸν.

Τὰ «Ἡρωικά», ἂν θὰ ἐγεννοῦσαν συζητήσεις ἀνάμεσα στοὺς κριτικούς, θὰ ἦσαν ὅπως χρησιμώτατα ἀνάμεσα στοὺς μαθητὰς. «Ὁ λυρισμὸς τοῦτος, γράφει ὁ κ. Παλαμᾶς σὲ ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν κ. Κράους, παρέχει μετὰ τὸ ἔξιμά του μερικὰ ὠραῖα μαθήματα ἱστορίας... Ἄς σκεφθῆ κανεὶς ἀκόμη ὅτι τὰ «ὠραῖα ἀδιάμαθῆματα» δὲν παρέχονται πιά στοὺς μαθητὰς ἀπὸ κανένα σύγχρονον ποιητὴ. Δὲν εἶναι φρόνιμο ν' ἀνήκουν κλόλας «στὴν ἱστορία» τὰ

ποιήματα ποὺ στρέφονται γύρω ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς μας Παλιγγενεσίας. Ὁ ρασιοναλισμὸς εἶναι καρπὸς γιὰ μιὰ στρατιὰ διανοουμένων πολεμιστῶν, τοῦ τύπου τοῦ Μωρῶς ἢ τοῦ Νεωντέ: τὸ πλῆθος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ αἰσθήματα, ἀπὸ ἐνθουσιασμοὺς. Ἴσως τὸ πλῆθος αὐτὸ νὰ μὴ πολεμήσῃ πιά. Εἶναι ἀμφίβολο, ἀλλὰ μακάρι! Ἀλλὰ καὶ τότε θ' ἀποκομίσῃ διδάγματα πεποιδήσεων, ἀξιοπροσβίας καὶ ὑψηλοφροσύνης, ποὺ θὰ χρειασθοῦν ἀνεξαιρέτως γιὰ τὸν ἀκέραιον πόλεμον τῆς ζωῆς.

Τ. Α.

Παν. Ν. Πλαγιάκη: «Ἀνάμεσα στὴ φρίκη τοῦ πολέμου».

Ὁ κ. Πλαγιάκης, ἂν καὶ ἔχει ἀναμνήσεις ἀπὸ τέσσερις ἐκστρατείας (Μακεδονίας, Σερβίας, Οὐκρανίας καὶ Μ. Ἀσίας), δὲν καταρθώνει νὰ δώσῃ τὴν «φρίκη τοῦ πολέμου» οὔτε σὲ μιὰ σελίδα, οὔτε σὲ μιὰ παράγραφο, οὔτε σὲ μιὰ φράση. Μᾶς ἐξιστορεῖ, εἶναι ἀλήθεια, κινδύνους, περιπέτειες καὶ στέρσεις ποὺ δὲν ἔχομε καμμιὰ ἀντίρρηση νὰ τίς παραδεχτοῦμε γιὰ ἀληθινές. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι, οἱ περιπέτειες καὶ οἱ στέρσεις θὰ μπορούσαν νὰ κάμουν κλόλασιν τὴν ζωὴν ἑνὸς ἢ πολλῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ τί βγαίνει μ' αὐτὸ! Μολονότι εἶναι γεγονότα — καὶ σπεῦδω νὰ τὰ χαρακτηρίσω γεγονότα γιὰ νὰ προλάβω τὸ κυριώτερον ἀλλὰ καὶ πῶς ἀδύνατο ἐπιχείρημα τοῦ συγγραφέα τοῦ «Ἀνάμεσα στὴ φρίκη τοῦ πολέμου» καὶ ὄλων ἐκείνων ποὺ νομίζουν ὅτι μποροῦν νὰ γράψουν ἕνα βιβλίο ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ περάσουν ἀπὸ μεγάλες δοκιμασίες, — μολονότι εἶναι γεγονότα, δὲν γίνονται σὲ καμμιὰ σελίδα τοῦ βιβλίου ὕλικὸν ἔργου τέχνης.

Δὲν ἐπιμένω στὴ λογοτεχνικὴ μορφή τῶν ἀμνησίων αὐτῶν. Μολονότι ἔμαξα μ' ἐπιμονὴν στὸ «Ἀνάμεσα στὴ φρίκη τοῦ πολέμου» καὶ προσπάθησα νὰ βρῶ, ἔστω καὶ μιὰ σελίδα γραμμένη μ' ἕναν προσωπικὸν τόνο, μετὰ κάποιο γούστο, μετὰ στοιχειώδη προσοχὴν στὸ διάλεγμα τῶν λέξεων καὶ στὴν κατασκευὴ τῆς φράσεως, μολονότι ἀναζητήσαμι μιὰ καὶ μόνον σελίδα ἀπὸ τὴν ὑπομονή μου. Τὸ «Ἀνάμεσα στὴ φρίκη τοῦ πολέμου» ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος εἶναι ἕνα κείμενον στὸ ὁποῖο ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἰδιαιτέρως ἡ δημοτικὴ ἔχουν ὑποφέρει τὰ πάνδεινα.

Κι' αὐτὸ ὅμως μπορεῖ νὰ συμβαίῃ καὶ ἕνα βιβλίο νὰ παρουσιάσῃ ἀρκετὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ προκαλοῦν ὅσα ἔργα γράφτηκαν ἀπὸ ἀνθρώπους χωρὶς ἄσκηση στὸν πεζὸν λόγο, ἀλλὰ μετὰ πλούσιο ψυχικὸν κόσμον, μετὰ μεγάλην πείρα καὶ προπάντων μετὰ προσωπικὴν ἀντιλήψεις γιὰ ὅ,τι προσφέρει ἡ ζωὴ, καλὸ ἢ κακὸ, συνηθισμένο ἢ ἀσυνηθισμένο, ὠραῖο ἢ ἀσχημο. Καὶ εἶναι τόσα τὰ βιβλία μετὰ τὴν ἀνάμνηση λογοτεχνικὴ μορφήν ποὺ ἔχουν ὡστόσο πολλοὺς καὶ φανατικούς ἀναγνώστες! Κάποτε μάλιστα τὰ βιβλία αὐτὰ, μετὰ τὴν ἀκαταστασία στὴ μορφήν τους, μετὰ τίς ἀναθρες κραυγὰς ποὺ

ὑπάρχουν στὶς σελίδες τους καὶ μετὰ τὸ ἀφθονοῦν ἀλλ' ἀκατέργαστο ὕλικὸν ποὺ τίς πλημμυρίζει, γίνονται συμπαθητικώτερα, χαρίζουν μιὰ ἐντελῶς ξεχωριστὴ ἀπόλαυση καὶ προκαλοῦν περιεργότατους ἂν ὄχι καὶ ἀνεξήγητους φανατισμοὺς.

Ἄλλ' οὔτε αὐτὸ συμβαίνει μετὰ τὸ «Ἀνάμεσα στὴ φρίκη τοῦ πολέμου». Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὄχι μόνον δὲ φαίνεται ἀνθρώπος ποὺ ξέρει τὰ μυστικά τοῦ πεζοῦ λόγου, μυστικὰ ποὺ χαρίζει ἢ ἐπίμονη ἐργασία μαζί μετὰ τὴν μελέτη τῶν καλῶν λογοτεχνικῶν κειμένων καὶ τὴν προσπάθεια τῆς ἀνανεώσεως τῶν παλαιῶν τύπων, ἀλλὰ παρουσιάζεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος ἀνθρώπος ποὺ παιδεύτηκε ἀλλὰ δὲν στοχάστηκε, ποὺ ἐπέγραψε ἀπὸ φροβερὸς κρίσεις ἀλλὰ δὲν ἐπλήρωσε τὴν κείρα του, ποὺ ἔζησε μέσα σὲ μιὰ κλόλασιν ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ δώσῃ τίποτ' ἀπ' ὅσα εἶδε καὶ ἀιστάνθησε. Ἐμῖνε στὰ γεγονότα. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα, ὅταν δὲν πλαισιώνονται ἀπὸ τὴν συγκίνηση καὶ τὴν στοχαστικότητα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ξέρει νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ἐκτιμᾷ τὴν ζωὴν, μᾶς εἶναι ἀχρηστα, ἀδιάφορα, ἀνύπαρκτα. Τὰ βρισκοῦμε καὶ στὶς εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων, ποὺ εἶναι γραμμένες πολὺ καλύτερα ἀπὸ τὸ «Ἀνάμεσα στὴ φρίκη τοῦ πολέμου» καὶ, τὸ σπουδαιότερον, εἶναι τόσο σύντομες ὥστε νὰ μὴ μᾶς παίρουν περισσότερον καιρὸν ἀπ' ὅ,τι ἀξίζει νὰ τοὺς ἀφιερῶσουμε.

Π. Χ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δρος Βαλερίου Μαρσέλλου: «Ἱστορία τοῦ Ἑταιρισμοῦ». Τόμος Α'.

Διονυσίου Α. Κόκκινου: «Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις». Τόμος Β'. Ἄδελ. δρ. 120. Δερ. δρ. 145.

Σπύρου Μελά: «Ὁ ναύαρχος Μιαούλης». Ποιητογραφία. Ἐκδ. Ν. Ι. Σαλιβέρου.

Δημ. Μ. Σάρρου, ἐκπαιδ. συμβούλου: «Σοφοκλῆς. Α' Ἀντιγόνη» σὲ δημοτικὸς στίχους μετὰ πρόλογο καὶ σημειώματα ἐρμηνευτικὰ. Ἐκδ. Β' ξαναθεωρημένη. Ἐκδ. Οἶκος Δημητράκου.

Ἀγγέλου Κασσιγῆ: «Τὸ αἶσθημα». («Ἐρευνα» Ἀλεξανδρείας).

Κώστα Ἀθανασιάδης (Λαέρτης Λάμης): «Ἑρωτικὰ τραγούδια». Ἐκδ. «Φλάμμερ».

Πάνου Στάλα: «Πειραιώτικες εἰδήσεις» (ποιήματα).

Στέλιου Σεφλοῦδα: «Ἐσωτερικὴ Συμφωνία». Θεσσαλονίκη. Δρ. 25.

Α. Ἀργυ: «Ἀλικὴ Ρόδα». (ποιήματα). Δρ. 15.

Edgar Poe (μετὰφρ. Καίσαρος Ἐμμανουήλ): «Τὸ κοράκι» (ποίημα). Ἐκδ. περιοδικῶ «Κύκλος».

Δημ. Π. Πασχάλης: «Τρεῖς ἐν Θράκῃ ἱεράρχαι». Ἄνατ. ἐκ τοῦ περιοδικῶ «Θρακικά».

Χρυσάνθου Γάλλου: «Τὸ Σκουλήκι» δράμα. Ἐκδ. Ἄριστ. Μαυρίδης. Δρ. 20.

Χρ. Πύργου: «Φιλικὰ καὶ Φιλημένα» (ποιήματα, μετὰ πρόλογο Φώτου Γιοφύλη).

Καρ. Α. Σκαλισιάνου, τῆς διευθυντοῦ διδασκαλείου: «Τὸ πρόβλημα τῆς συγχρόνου ἀγωγῆς τῶν νεανίδων» Δρ. 12.

Ἡ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Πανεργυρική Συνεδρίασις τῆς 25ης Μαρτ. 1932

Τὴν 25 Μαρτίου, ὥραν 4 μ. μ. ἐγένετο ἡ πανεργυρική συνεδρίασις τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ καὶ τῇ ἐβδόμῃ ἐπετελεῖται ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της.

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας κ. Ἀλ. Βουρνάτος ὁμίλησε περὶ τοῦ κτίτους αὐτῆς καὶ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου βαρῶνου Σίμωνος Γεωργίου Σίνα, καὶ περὶ τῆς οἰκαγενείας του. Μετὰ ταῦτα, ὁ ἀκαδημαϊκὸς καὶ ποιητὴς κ. Ἀριστομένης Προβελέγγιος ἀπήγγειλε τὸ ἀνεκδοτὸν παρῆμά του «Ὁ λησιμονημένος κυρπολητῆς». Κατόπιν δὲ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας κ. Σίμος Μενάρδος, ἀφοῦ ἐξόμνησε τὴν σημασίαν τὴν ὅποιαν ἔχει διὰ τοὺς Ἕλληνας ἡ ἐθνικὴ ἑορτῆ, ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας τοῦ ἰδρύματος πρὸς τὸν Ἐλευθέριον Παιδείας διὰ τὴν καθιέρωσιν μεγάλων χρηματικῶν βραβείων πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, καὶ ἀνεκοίνωσε τὰ ὀνόματα τῶν βραβευθέντων ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας.

Τὸ βραβεῖον Ἀρετῆς καὶ Αὐτοθυσίας, ἐκ λιρῶν 133, εἰς μνήμην τῆς Μαντοῦς Μαυρογένους, ἀπενεμήθη εἰς τὴν κ. Ἀγγελικὴν Εὐαγγέλου Μαυρογένους ἀποκληθεῖσαν διὰ τὰς κολληπλάς της ὑπηρεσίας «φίλην τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ» καὶ εἰς τὴν Δίδα Ἄνναν Γ. Γαζῆ, τυχούσαν τοῦ χρυσοῦ ἀριστείου Ἀνδρείας κτλ.

Τὸ ἕτερον Μαυρογένειον βραβεῖον, ἐκ λιρῶν 133, καθιερωθὲν εἰς μνήμην τοῦ Στεφάνου Μαυρογένους, ἀπενεμήθη εἰς τὸν καθηγητὴν τοῦ Πολυτεχνείου κ. Θ. Σταθόπουλον, διὰ τὴν τρίτομον χωροτομησίαν του, ἔργον χρησιμώτατον καὶ περιέχον ἑκατοντάδας πρωτοτύπων ἀναλύσεων τῶν ἑλληνικῶν τροφίμων.

Τὸ ἐπαμειβόμενον κατὰ διετίαν ἐπαθλον τοῦ κ. Τάκη Κινδηλόρου ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἱατρὸν κ. Γ. Στεφανόπουλον, δημοσιεύσαντα πλείστας ἐργασίας ἐπὶ διαφόρων νόσων.

Ἡ Ἀκαδημία ἀπένευμεν ἔπαινον εἰς τὴν κ. Εὐδοκίαν Κουμουτσουπούλου διότι περιέλασε τὰ περὶ τοῦ πάππου της Δήμου Γοῦλιου (Γεροδήμου) ἔγγραφα.

Τὰ δύο βραβεῖα τῆς Τραπέζης Ἀθηνῶν ἐδόθησαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν δύο γνωστῶν περιοδικῶν, «Ἀθηνᾶς» καὶ «Ἀρχαίου τοῦ Πόντου».

Τὸ βραβεῖον τῆς κ. Ἐλενας Βενιζέλου διὰ τὸ ἀριστον τῶν λογοτεχνικῶν ἔργων τοῦ λήξαντος ἔτους, ἀπενεμήθη εἰς τὸν «Γέρο τοῦ Μωρηῆ» τοῦ κ. Σκύρου Μελά, ὡς τὸν ἀριστον ἐπιλογὸν τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Ἰεροῦ Ἀγῶνος καὶ ὡς ἔργον εἰς τὸ ὅποιον ἡ πόησις συμπληρῶναι καὶ συμβολίζει τὴν ἱστορίαν.

Τὸ Λαμπικεῖον βραβεῖον διὰ τὸ ἀριστον θεατρικὸν ἔργον ἀπενεμήθη εἰς τὸν κ. Γεράσιμον Σπαταλᾶν, συγγραφεὰ τῆς κωμῶδιος «Ὁ κληρονόμος τῆς Τσάτσας».

Ἡ Ἀκαδημία ἀπένευμεν ὡσαύτως δύο μετὰλλια, α') εἰς τὰ Χρωματογραφία Πειραιῶς τῆς Ἐταιρείας Οἰκονομίδου καὶ β') εἰς τὸν Ἕλληρικὸν Ταπητουργικὸν Ὀργανισμόν, διὰ τὴν

ἐξάλειψιν βιομηχανικῆν καὶ ἐμπορικῆν του ὀργάνωσιν.

Τέλος αἱ 100 λίραι, διὰ τῶν ὁποίων προκρίνεται κατ' ἔτος «ὄρφανή καὶ ἀκόρος κόρη καταγομένη ἐκ τῆς κοινότητος Λαμπόβου», ἐξ ἧς κατήγετο καὶ ὁ δωρητὴς Εὐάγγελος Κονδύλης, ἐδόθησαν εἰς τὴν Δίδα Θεοδώραν Σοφοκλέους.

* * *

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν βραβείων τοῦ ἔτους τούτου, προσκηρύχθησαν διὰ τὸ προσεχὲς τὰ ἀκόλουθα :

Βραβεῖον 50.000 δρχ. (Κας καὶ Κου Ἀριστοφρονος) εἰς τὴν ἀρίστην γραμματικὴν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσης μετὰ σχετικῶν ὁδηγῶν πρὸς διδασκαλίαν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως διὰ τὸν διδασκόμενον. Ἔργα δεκτὰ εἰς τρία δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου 1932. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ Δεκέμβριον 1932.

Καλλιτεχνικὸν βραβεῖον 9.000 δρχ. Β. Λαμπικῆ. Εἰς τὸν κάλλιστον ζωγραφικὸν πίνακα, τὸν ἔχοντα θέμα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἔργα δεκτὰ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1932 (κατὰ τοὺς ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ἀκαδημίας τεχνικοὺς ὄρους). Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ Μάρτιον 1933.

Ἐτήσιον ἱστορικὸν ἐπαθλον 10.000 δρχ. Κίτσου Μακρυγιάννη. Πρὸς βράβευσιν κάλλιστου ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1912 ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ ἰδίως τὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀντλουμένην δὲ ἐκ τῶν πηγῶν μετὰ τῆς δευτέρας μνείας αὐτῶν. Τὰ ἔργα, ἔντυπα ἢ δακτυλογραφημένα, ὑποβάλλονται εἰς 3 ἀντίτυπα εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἀκαδημίας μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932. Ἀπονομὴ βραβείου τὴν 10 Μαΐου 1933.

Ἐπαθλον 13.300 δρχ. τῆς Τραπέζης Ἀθηνῶν. Εἰς ἔργα σχετικὰ πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1821 ἑλληνικὴν ἱστορίαν, μνημονεύοντα τὰς πηγὰς. Δεκτὰ ἔργα ἐκδοθέντα κατὰ τὸ 1931, ὧν δύο ἀντίτυπα κατετέθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἀκαδημίας μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1932. Ἀπονομὴ βραβείων κατὰ Μάρτιον 1933.

Ἐπαθλον 9.000 δρχ. Δ. Βικέλα. Ἀπονεμόμενον ὁλόκληρον εἰς πρωτότυπον ἑλληνικὸν μυθιστόρημα—ἢ σειρὰν διηγημάτων ἀποτελούντων τόμον—ὅπερ ἤθελε κριθῆ προέχον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὡς λογοτεχνικὸν ἔργον μετὰ τῶν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1931 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1932 εἰς βιβλίον τὸ πρῶτον ἐκδοθέντων, ὧν κατὰ τὸν νόμον ἀντίτυπα κατετέθησαν εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932. Ἀπονομὴ βραβείων κατὰ Μάρτιον 1933.

Δύο Λαμπικεῖα βραβεῖα 4.508 ἑκάτερον, α') εἰς τὴν ἀρίστην συλλογὴν λυρικῶν ποιημάτων τὴν εἰς βιβλίον τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσαν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1931 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1932, τοῦ ὁποίου κατὰ τὸν νόμον κατετέθησαν ἀντίτυπα εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932. Ἀπονομὴ

βραβείου κατὰ Μάρτιον 1933. καὶ β') εἰς τὸ ἄριστον δραματικὸν ἔργον τοῦ 1932 καὶ 1933. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ Μάρτιον τοῦ 1934.

Βραβεῖον 9.000 δρχ. Γ. Κυριακοῦ. Πρὸς συγγραφήν μονογραφίας περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἱστορίας τῆς Μεσσηνίας, ἀπὸ τῶν Σταυροφυριῶν μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ὀλοσχεροῦς κατακτῆσεως αὐτῆς τῷ 1715, ἀντλουμένην ὑπὸ τῶν πηγῶν μετὰ τῆς δευτέρας μνείας αὐτῶν. Ἔργα δεκτὰ, ὑποβαλλόμενα εἰς τρία δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ Μάρτιον 1933.

Τρία ἐπαθλα ἐξ 8.000 δρχ. ἑκάστον τῆς Ἀκαδημίας. α') εἰς γλωσσικὴν μελέτην, ἀναφερομένην εἰς τὰς γῶν ἐν Μακεδονίᾳ λαλουμένην ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ τῶν ἐποικίων διαλέκτους, ὑποβαλλομένην εἰς τρία δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932. β') εἰς τὴν καλύτεραν πραγματείαν, τὴν ἀναφερομένην εἰς οἰανδήποτε περίοδον τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἠντλημένην δὲ ἐκ τῶν πηγῶν, μετὰ τῆς μνείας αὐτῶν, ἐκ τῶν ἐκδοθεισῶν καὶ τῶν ἐκδοθησομένων κατὰ τὰ ἔτη 1928—1932, ὧν ἀπεστάλησαν 5 ἀντίτυπα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἀκαδημίας, ἢ ἀνεκδότων, ὑποβληθησομένων εἰς τρία δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932. γ') εἰς ἱστορίαν τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τοῦ 1430—1878, ἠντλημένην ἐκ τῶν πηγῶν μετὰ μνείας αὐτῶν, ὑποβαλλομένην εἰς 3 δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932. Ἀπονομὴ ἑκάστον τῶν ἀνωτέρω κατὰ Μάρτιον 1933.

Βραβεῖον 45.000 δρχ. Ἑλληνικῆς Λέσχης Ἀλεξανδρείας, ἑκατονταετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας, ἀπονεμηθησομένου πρὸς βράβευσιν ἔργου ζωγραφικοῦ ἢ καλλιτεχνικοῦ συναφοῦς. Ἐντολῇ τῆς ἀγωνοθέτιδος Λέσχης, ἡ Ἀκαδημία θὰ ἐκλέξῃ τὸ βραβευθησομένον κατὰ τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς περὶ ὑπεροχῆς ἀκτίμωσιν, ἀνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ ἀδιακρίτως εἴτε ἐκ τῶν ἱστορικῶν ἢ φιλολογικῶν ἔργων εἴτε μεταξὺ ἔργων ζωγραφικῆς, μουσικῆς, ἢ γλυπτικῆς ὅσα ἤθελον παραχθῆ κατὰ τὴν ἀπὸ 25 Μαρτίου 1930 ἕως 25 Μαρτίου 1933 περίοδον. Ἀπονομὴ τοῦ βραβείου κατὰ Δεκέμβριον 1933.

Βραβεῖον 45.000 δρχ. τοῦ Δήμου Ἀθηναίων. Διὰ τὴν καλύτεραν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου μέχρι τῆς ὀριστικῆς ἀλώσεως τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ μνείας τῶν πηγῶν. Ἔργα δεκτὰ ὑποβαλλόμενα εἰς τρία δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ Μάρτιον 1933.

Βραβεῖον 25.000 δρχ. τῆς κ. Ἐλενας Βενιζέλου. Εἰς τὸ ἀριστον τῶν παντὸς εἶδους λογοτεχνικῶν ἔργων, τῶν ἐκδοθησομένων ἐντὸς τοῦ ἔτους 1932. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ τὴν 25 Μαρτίου 1933.

Καλλιτεχνικὸν βραβεῖον 50.000 δρχ. Ἐμμ. Μπενάκη. Εἰς τὸν Ἀρχιτέκτονα ὅστις θὰ ὑποβάλῃ τὰ ἀρίστα σχέδια ἐκτελεσθέντος ἢ καὶ

μόνον σχεδιασθέντος πρωτοτύπου ἀρχιτεκτονικοῦ ἔργου, προτιμωμένων τῶν ἑλληνικοῦ ἑθνοῦ πασῶν τῶν περιόδων κατὰ τοὺς ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἀκαδημίας τεχνικοὺς ὄρους. Ἔργα δεκτὰ μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1933. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ Μάρτιον 1934.

Μουσικὸν βραβεῖον 50.000 δρχ. Ἐμμ. Μπενάκη. Ἔργα δεκτὰ μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1933. Ἀπονομὴ βραβείου 1933. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ Μάρτιον 1934.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Τὸ σπουδαιότερον πνευματικὸν γεγονός τοῦ δεκαπενθημέρου, ἀλλὰ καὶ τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἦτο ἀσφαλῶς ἡ ἐναρξίς τῆς λειτουργίας τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου μετὰ τὸν «Ἀγαμέμνονα» τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ «Θεῖον Ὀνειρον» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, γεγονός πού ἐπροκάλεσε ἐνδιαφέρονσαν συζητήσεις περὶ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας καὶ τῆς ἀξίας της εἰς τὴν ἐποχὴν μας, καθὼς καὶ πλουσίαν κριτικὴν ἀρθρογραφίαν διὰ τὰς μηχανικὰς καὶ φωτιστικὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου, τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὅποιον ἐσκηνοθετήθησαν ἡ τραγωδία τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἡ κωμῶδία τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ ἀμφύχου ὄλικου του, Γενικῶς ἢ ἐναρξίς τῶν παραστάσεων τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου ἐγένετο ἐδμενῶς δεκτὴ ἀπὸ τὸν ὄγκον, ἀλλ' ἡ περισσώτερον ἀναλυτικὴ καὶ φιλολογικὴ κριτικὴ εἶχε τὰς ἀντιρρήσεις της, μερικαὶ τῶν ὁποίων ἀνεφέροντο εἰς τὸ σύνολον τῆς διδασκαλίας τοῦ «Ἀγαμέμνονος» ἢ εἰς τὰ σπουδαιότερα σημεῖα αὐτῆς. Ἀπὸ τὰ παρατιθέμενα ἀποσπάσματα μπορεῖ κανεὶς νὰ ἔχη μίαν γενικὴν ἰδέαν τῶν ἐπαίνων καὶ τῶν ἐπικρίσεων πού ἐγράφησαν διὰ τὴν πρώτην παραστάσιν τοῦ κρατικοῦ μας Θεάτρου :

— «Ἐκ τοῦ συνόλου τῆς παραστάσεως κατεδείχθη ἡ σοβαρὰ ἐργασία πού ἔγινε σὲ βραχὺ, σχετικῶς, διάστημα ὅπως ἀποκτῆσι καὶ ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος ἕνα θέατρο συγχρονισμένον σὲ μηχανικὰ μέσα, ἱκανὸ νὰ παρουσιάσῃ στὸν κόσμον μεγάλα δύσκολα ἔργα πού ἀπαιτοῦν αὐτόματες, σχεδόν, σκηNIKῆς ἐναλλαγές, καὶ φωτισμοὺς ποικίλους. Ἰπάρχουν, βέβαια, διάφορες θεωρίαι περὶ τοῦ τρόπου τῆς σκηνοθεσίας τῶν ἀρχαίων τραγωδιῶν καὶ ὁ κ. Φώτης Πολίτης ἐξέλεξε τὴν ἀπλουστερά, τὴν περισσώτερον λιτὴ. Τὸ δράμα τῆς «ἀγωνίας» ἐξετελέσθη μετὰ τῆς εἰσόδου καὶ τῶν βαθμίδων τοῦ ἀνακτόρου, σὲ στενὸ χῶρον, ὅπου μ' ὄλα ταῦτα ἐκινήθησαν ὄλοι οἱ ἠθοποιοὶ ρυθμικὰ καὶ ἀνατα. Ὁ σκηνοθέτης τοῦ «Ἑθνικοῦ Θεάτρου» κ. Φώτης Πολίτης κατέβαλε κάθε δυνατὴ, κάθε ἀνθρώπινη προσπάθεια, ὅπως ἀνταποκριθῆ εἰς τὸ βαρὺ καὶ πολυσύνθετο ἔργο πού ἀνέλαβε μετὰ πραγματικὸ ἐνθουσιασμό. Καὶ ἀν ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις γιὰ μερικὰ πρόσωπα καὶ πράγματα—καὶ ὑπάρχουν—αὐτὸ δὲν μειώνει διόλου ἐν τῷ συνόλῳ τὸ γιγάντιο ἔργο του». (Μιχ. Ροδάς, «Ἐλεύθερον Βῆμα»).

— «Ἡ σκηνογραφία καὶ ἡ δλη σκηNIKῆ ἐμφάνισις τῆς ἀρχαίας τραγωδίας ἔγιναν μετὰ ἀπόλυτον σεβασμὸν πρὸς τὸ κείμενον καὶ τὸ πνεῦμα τῆς τραγωδίας, χωρὶς ἐπικινδύνους νεωτερισμοῦς, ἀλλὰ μετὰ ζωντανὸν ἐνθουσιασμόν. Προφανῶς ὁ σκηνοθέ-

της κ. Φώτος Πολίτης, τόν όποιον κυρίως τιμώ ή χθεσινή εμφάνισις του «Αγαμέμνονος», θά κατωήρηνωσα διά συνεχών δοκιμών νά μεταδώσῃ τόν ιδίον του ένθουσιασμόν εις άλλους τούς έκταλεστές. Καί κατά τήν διάρκειαν τών δύο αὐτῶν ἰσῶν τό σκηνηκόν σύνολον δέν ἔχασεν οὐδ' ἐπί στιγμήν τήν ένότητα καί τήν ἀρμονίαν του. Εἰς τήν ἐπιτυχίαν τῶν εἰκόνων αὐτῶν, πού συνώθευα κάθε τόσον ή ἀπέριττος καί εὐχάριστος μουσική τοῦ κ. Βάρβογλη, συντέλεσαν πολύ ή μεγαλοπρεπής κλίμαξ, ή ἀποτελοῦσα τό κέντρο τοῦ διακόσμου καί νά υπέροχα φωτιστικά «ἐμφέ». Ἀπό ἀπόψεως ἠθοποιίας ή παράστασις ἦτο ἀνταξία τῶν προαδοκιῶν τοῦ κοινού». (Ω. α. Ἐστίας).

— «Ἀπό δὸς προσκάθειες ἔγιναν στόν τόπο μας ν' ἀναπαρασταθῇ ή ἀρχαία τραγωδία, ή χθεσινοβραδυνη εἶνε ἀσφαλῶς, —έννοεῖται ἥς συναγωγική ἀπόδοσις, —μιά ἀπό τίς καλλίτερες, ἀν ὄχι ή καλύτερη. Ὁ κ. Πολίτης ἐδούλεψε δημιουργικά, ἀπέδωκε ἀπό τό ἔργο δ,τι θά μπορούσα ν' ἀποδώσῃ ἕνας ρεζισσέρ τήν ἐποχή μας, ὅπου δέν υπάρχουν πιά οἱ ἀπαράμιττες προκρίσεις γιά νά αἰσθανθοῦμε τήν ἀρχαία τραγωδία. Ἀπέδειξε ἀκόμη πόσο δρόμο ἔχει διανύσῃ ἀπό τήν ἐμφάνισι τοῦ «Οἰδίποδος Ἰυράννου» στήν ἑταιρεία τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου στή «Ὀλύμπια». Διαθέτει, φυσικά, τή φορά αὐτή ἀσυγκρίτως ἀνώτερα τεχνικά μέσα, ἀλλά καί ὁ τρόπος πού έννοεῖ τήν ἀποστολή του εἶναι έντελῶς πρὸς τιμή του». (Κώστας Οἰκονομίδης, α. Ἐθνος).

— «Ὁ κ. Φώτος Πολίτης, ή ψυχή τοῦ Ἑθνικοῦ θεάτρου, μέ άλλες σκηνοθετικές ἐργασίες του μᾶς εἶχε πείσει δτι ἔδει νά χρησιμοποιήσῃ μέ τόν καλλίτερον τρόπο τά μέσα πού θά τοῦ δώσῃ ἕνα θέατρο. Κι' ἂν προχθές τό βράδυ παρουσίας μιᾶ ἑταιρείας καί ἐπιβλητικῆς εἴσοδος τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἀγαμέμνονος μέ ἑπλές γραμμές καί χωρὶς νά χρησιμοποιήσῃ κανένα ἀπό τά τεχνάσματα ἐκείνα πού μόνο γοῦστο καί φαντασία δέν προδίδουν, δέν ἔκαμε παρὰ ν' ἀποδείξῃ δτι εἶχε δυνάμεις πού ή ἔλλειψις μέσων κατέλιξε σέ ἀχρηστία. Καί δέν ἔκλονοιοῦσε ἀπολύτως ή εἴσοδος μόνο τῶν ἀνακτόρων. Ἰσοδυναμική ἦταν καί ή χρησιμοποίησις τοῦ χοροῦ. Κάθε κίνησις του, κάθε στάσις του ἐπήγαξε ἀπό σοφή ἐκτίμησι τῆς στιγμῆς κι' ἀπό τήν ἐπιθυμία νά ἐκφρασθῇ ὁ ποιητικός λόγος πλαστικώτερα. Πολύ καλῆ καί ή ἐργασία πού παρουσίας ὁ κ. Κλώνης. Ἰόσο δμως ή καλαισθησία δσο καί ή εὐσυνειδησία τοῦ νέου αὐτοῦ καλλιτέχνη εἶναι γνωστές κ' ἔχουν ἐκτιμηθῇ σέ πολλές καί δύσκολες περιστάσεις». (Πέτρος Χάρης, α. Ἑλληνική).

— «Ἡ εὐθύνη βαρύνει ὅλους. Βαρύνει τό μεταφραστή καί τό σκηνοθέτη. Πρέπει νά τό παραδειχθοῦν. Ἀπό τό κοινόν μία μόνα ἀξίωσι μπορούσαν νά ἔχουν: νά πάῃ στό θέατρο. Ἐπῆγε. Καί ἐπῆγε μάλιστα μέ τή συνειδητῆ νοσταλγία νά δῇ ἐπιτέλους «ζωντανό θέατρο». Ἐπὶ μῆνας τώρα ὁ κ. Πολίτης ἔβαλλε πῦρ κατά τοῦ κινηματογράφου, τόν ὅποιον δέν ἀναγνωρίζει ὡς εἶδος τέχνης (ἐνῶ εἶναι καί παραεἶναι). Αὐτός ὁ κ. ὑπουργός τῆς Παιδείας εἰς τό λόγο τῶν ἐγκαινίων κατεκεραύνωσε τό «μηχανικό θέατρο». Καί ὅμως τίποτε ὀλιγώτερο, τίποτε περισσότερο δέν ἐδόθη εἰς τό κοινόν πρᾶξ ἑμιλῶν κινηματογράφος (!). . . Ἀτιμωρητὶ δέν χλευάζε-

ται μία μεγάλη δύναμις τῆς ἐποχῆς μας». (Θερ. Ἀθανασιάδης, α. Πολιτεία).

— «Εἰς τόν «Αγαμέμνονα» ἐσημείωσε πραγματικόν ὄφελος ὁ κ. Μινωτής. Ὁ κ. Βεζίκης δέν ἐχρησιμοποίηθη καταλλήλως. Αἱ ὑποθεταί τήν Κλυταιμνήστραν καί τήν Κασάνδραν κυρίαι ἔκαμαν δ,τι ἤμποροῦσαν διά νά κρατήσουν τούς βαρυτάτους ρόλους των. Ἡ κυρία Καταλέη εἰς τήν ὑποποιάν ἀρίστη, ἀδικεῖται ἀπό τό ἐλάττωμα τῆς φωνῆς τῆς, τό ὅποιον δύσκολα ἤμπορεῖ νά ἀποκρυβῇ εἰς παρόμοιον ρόλον. Ἐξαιρετικῶς καλὸι οἱ κ. Δεστούνης καί Καροῦσος. Ἀπό τόν κ. Γληνὸν ἐπεριμένεμεν περισσότερα. Ἡ μουσική τοῦ κ. Βάρβογλη ὑποβλητικῆ καί ὁ σκηνηκός διάκοσμος, ἐφειλόμενος εἰς τόν κ. Κλώνην, ἀριστουργηματικός. Ἐναλλαγαί φωτισμοῦ αἰσθητικώταται. Κόστούμα πολυτελῆ καί ἀσθητικῶς δικαιολογημένα». (Κελ. Γ. Κοκινιάης, α. Ἀκρόπολις).

— «. . . Ἡ ἀτμόσφαιρα αὐτή, ὁ χαρακτήρ αὐτός τῆς βαθεῖας καί συνταρακτικῆς ἱεροπραξίας, πού κάνει νά σιγῇ «πᾶσα σάρξ βροτεία». ἔλειπε ὀλίγη σχεδόν ἀπό τή χθεσινή παράστασι. Ἀπό τήν πρώτη στιγμή, πού ἀνοίγει ή ἀύλαία, ή κατάχρησις τῶν φωτιστικῶν ἐμφέ, πού ἀλλάξαν ἀδιάκοπα τούς ἀκαλαίσθητα κτυπητούς χρωματισμούς τῆς σκηνογραφίας. . . ἔσπασεν ἀνεπκνήρωτα τήν κτανύξι καί τή συνοχή, πού θάπρωπε νά διαποίξῃ τήν ἀτμόσφαιρα». (Τάνης Μπαρλᾶς, α. Βραδυνη).

— «Μποροῦσε μέ αὐτά νά μέσα νά δώσῃ εἰς τό κοινόν τό ρίγος πού προκαλεῖ ή ἀποκάλυψις τῆς αἰσχυλείου ὁμορφιάς, μποροῦσε νά φέρῃ τιν ψυχῆ τοῦ θεατοῦ εἰς ἐπαφή μέ τήν τιτάνειον ψυχικήν καί πνευματικήν δύναμιν τοῦ ποιητοῦ. Τό ρίγος αὐτό δέν ἐπέρασε τήν ψυχῆν τῶν θεατῶν». (Δ. Σ. Δεβάρης, α. Ἀθηναϊκά Νέα).

— Περὶ τοῦ «Θεῖου Ὀνεῖρου» δευτέρᾳ γνώμη δέν ὑπῆρξε: χαριτωμένη κωμωδία, γεμάτη πνεῦμα καί δρασιά.

— Ἀπό τό πλῆθος τῶν δημοσιευμάτων πού εἶχαν ἄμεσον ή ἔμμεσον σχέση με τήν «πρώτην» τοῦ Ἑθνικοῦ θεάτρου, ἐκτός τῆς ἐν συνεντεύξει δριμυτάτης προσωπικῆς ἐπικρίσεως τῆς κυρίας Μαρίας Κοστοπούλη εἰς τήν «Πολιτεία», ἀναφέρομεν τό ἄρθρον τοῦ κ. Φ. Πολίτη «Αγαμέμνων καί δραματικός λόγος» εἰς τήν «Πρωϊάν». Ὁ σκηνοθέτης τοῦ Ἑθνικοῦ μας θεάτρου, δικαιολογῶν τήν κούρασιν τοῦ κοινού ἀπό τήν παρακολούθησιν τῆς διδασκαλίας τοῦ «Αγαμέμνονος», ὑποστηρίζει δι οὔτε ὁ Ἀισχύλος πταίει οὔτε τό κοινόν, ἀλλ' ή ἐπαχή μας, ή ὁποία εἶναι «καίρος ἐπιδιώξεως ἑλικῶν ἀγαθῶν» καί «εἶναι φυσικό νά πορεύεται με συνθηματικές ἀχρωμες λέξεις καί νά μὴν ἔχῃ τήν πρέπουσα ἐκτίμησιν στήν ἀξία τοῦ λόγου».

— Τέλος, σημειοῦμεν τόν «Πρωτοπόρον τοῦ Ἑθνικοῦ θεάτρου», ἄρθρον τοῦ κ. Μιχ. Ροδᾶ εἰς τό «Ἐλεύθερον Βῆμα», εἰς τό ὅποιον γίνεται ὁ πρόπων λόγος διά τόν Γρηγόριον Καμπούρογλου, τῆς προσπαθείας καί τούς ἀγῶνας του διά τήν ἑθνητικῆς σκηνης, καί ζητεῖται ἀπό τούς ἠθοποιούς ή καθιέρωσις ἐνός μνημοσύνου «πρὸς τιμὴν ἐκείνου ὁ ὅποιος γιά τήν ἰδέα τοῦ Νεοελληνικοῦ καί τοῦ Ἑθνικοῦ θεάτρου ἐποτίσθη μέ ἀπειρες πικρίας, ἐκηρύχθη εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καί ἐφυλακί-

σθη». Ἡ ὑπόδειξις νομίζομεν δτι ἔχει ἀπολύτως τήν ἴσιν τῆς.

— Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Ἑθνικῆς Ἐορτῆς, καλογραμμένα καί ένδιαφέροντα ἄρθρα καί σημειώματα εἰς ὄλας σχεδόν τὰς ἀθηναϊκὰς εφημερίδας. Ἀναφέρομεν μερικὰ ἐνυπόγραφα: τὰ «Ἀπρόοπτα τῆς ναυμαχίας τοῦ Ναυαρίνου», εἰς τήν «Πρωϊάν», ἐκτίκτως ένδιαφέρουσαν ἱστορικῆν σελίδα τοῦ κ. Γιάννη Βλαχογιάννη, «Παλαιά καί νέα ἰδέα», ἄρθρον τοῦ κ. Σπ. Μελά εἰς τό «Ἐλεύθερον Βῆμα», εἰς τό ὅποιον τονίζεται δτι «τή μεγάλη τούτη ὥρα τῆς ἀποφασιστικῆς στραφῆς τῶν ἑθνικῶν μας ἰδανικῶν πρὸς νέους ὀρίζοντες, ἀν ὑπάρχῃ μορφή τοῦ παρβλόντος πού μπορεῖ νά πάρῃ σημασία συμβολικῆς μᾶς ἀφετηρίας, εἶναι αὐτή τοῦ Γήγα (Φεραίου)», τό ἰδίως ἐωρτάσθη διά πρώτην φοράν ή 25ῃ Μαρτίου εἰς τὰς Ἀθήνας» τοῦ κ. Χρ. Ἀγγελομάτη εἰς τήν «Ἀκρόπολιν», τήν «Φουσιανέλλαν» τοῦ κ. Πέτρου Χάρη εἰς τήν «Ἑλληνικήν», τό «Ἄνω σῶμα!» τοῦ κ. Τάνη Μπαρλᾶ εἰς τήν «Βραδυνη», τὰς «Μεγάλας μορφᾶς τοῦ Ἰσροῦ Ἀγῶνος τῆς Ἐλευθερίας» τοῦ κ. Δημ. Χατζοπούλου εἰς τόν «Ἐλεύθερον Ἀνθρωπίν», τό «Τῆς ἡμέρας αἱ παραδόσεις» τοῦ κ. Δ. Γατοπούλου εἰς τήν «Ἐστίας», τὰ «Ἑθνικά κατάστιχα», διήγημα τοῦ κ. Γ. Ἀθάνα καί τό «Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου» τοῦ κ. Β. Κτεναθεῖ εἰς τήν «Πολιτεία».

— Ἀρκετὰ, ἐπίσης, καί ένδιαφέροντα ἄρθρα καί σημειώματα εἰς τὰς εφημερίδας διά τήν ζωήν καί τό ἔργον τοῦ Γκαίτε ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς ἐκατονταετηρίδος ἀπό τοῦ θανάτου του. Ἰδιαίτερος ή «Πολιτεία» ἀφιέρωσε ὀλόκληρον σελίδα, εἰς τήν ἴσιν, ἐκτός τῶν ἄλλων, εὐρίσκομεν ἄρθρα τῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κκ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου καί Π. Μπρατοιώτου. Ἀναφέρομεν, ἐπίσης, καί τό ὠραῖον ἄρθρον τοῦ κ. Γ. Κ. Παπατσῶνη εἰς τήν «Καθημερινήν».

— Ἀπό τὰ νεοεκδοθέντα βιβλία, τό «Ἐμπρὸς στό κοινωνικό πρόβλημα» τοῦ κ. Γ. Θεοδοῦ ἀπροκάλει εὐρύτατες καί ένδιαφέρουσες συζητήσεις. Ὁ ἄλλης ὀρθλος, γράφων περὶ αὐτοῦ εἰς τήν «Πολιτεία», ἐξάγει τό ὠραῖο καί πολιτισμένο ὄφρος τοῦ συγγραφέως του καί τονίζει δτι «εἶναι ἕνα βιβλίον μέ ἐξαιρετικά μορφικά προσόντα, μ' ἕνα πρῶτο κεφάλαιον, ὅπου περιγράφεται ή ψυχικῆ διάθεσις κι' ἀνησυχία τῆς νέας γενεᾶς, παλμῶδες, συναρπαστικό κι' ἄρτιο, καί μέ διεσπαρμένους πλούσιους ἰδέας καί παρατηρήσεις, οἱ ὁποῖες ὁμως ἐμφανίζονται πρόχειρα καί μ' ἕναν κάπως ἀντιπαθητικόν δογματικόν τόνο».

— Ἐπίσης, εἰς τήν ἴδιαν εφημερίδα ὁ κ. Κ. Θ. ἑμκρᾶς, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Θεοδοῦ, ἐκφέρει ἕναν δριμύτατον ἐλαγγον τοῦ πολιτισμοῦ μας καί καταλήγει εἰς τό συμπέρασμα: «Ἄν μποροῦμε, ὅποιος μπορεῖ, ὡς ἐπιστρέψῃ στίς χριστιανικὰς ἀξίες ὅπως διαμορφώθηκαν τήν ἐποχή τοῦ Μεσαίωνα» οἱ ἀξίες αὐτῆς δίνουν περιθώρια γιά μιᾶ τέχνη καί μιᾶ λογοτεχνία ζωντανή καί γόνιμη, γιά μιᾶ ἠθική αὐμψωνή μέ τούς ἐκάστοτε κοινωνικοὺς ὄρους. Ἀλλοίως, θά τραθῆτομε ἐμπρὸς πρὸς τό γρημῶ, Tertium non datur».

— Εἰς τήν «Ἀκρόπολιν» καί εἰς σειράν συνεχίων «Αἱ γυναῖκες πού ἐμαρτύρησαν διά τόν Χριστόν», ένδιαφέρον καί καλογραμμένο ἱστοριοθη-

σκευτικόν ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Χρ. Ἀγγελομάτη.

— Εἰς τό «Ἐλεύθερον Βῆμα» σύντομοι κρίσεις τοῦ κ. Μιχ. Ροδᾶ διά τήν μετάφρασιν τῆς «Ἀντιγόνης» τοῦ Σοφοκλέους ἀπό τόν κ. Δημ. Σάβρον καί τήν ἄλλην ἀνεκτίμητον ἐργασίαν του σχετικῶς μέ τό ἄρχαιον ἑλληνικόν θέατρον, διά τόν «Νικηφόρον» καί τόν «Ἀρχοντα Καλέθετον» τοῦ κ. Φ. Κουκουλά, τήν «Σεπάρθενη» τῆς δ. Λιλίκας Νάκου, τὰ «Ἀλικά ρόδα» τοῦ κ. Α. Ἀργη, τὰ «Ἑρωτικά τραγούδια» τοῦ κ. Κ. Ἀθανασιάδη, τίς «Ἑρωτικῆς εἰδήσεις» τοῦ κ. Πάνου Σπάλα, τίς «Χαραυγές καί Σούρουπα» τοῦ κ. Θάνου Κόκορη—Μαυρογένη, τόν «Χαλασμό» τοῦ κ. Ἀλκή Κωστάκη καί τόν «Ἰσο δρόμος» τοῦ κ. Χρ. Λεβάντα.

— Εἰς τήν ἴδιαν εφημερίδα ένδιαφέρουσαι σκέψεις τοῦ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου γιά τὰ λουλούδια εἰς τήν ζωγραφικῆν ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκδόσεως τῆς δ. Χαϊκάλη, καθὼς καί ἐντυπώσεις του ἀπό τήν ἐκθεσιν τοῦ κ. Σκαρλάτου. Ἐπίσης ὁ «Ἀγνώστος Στρατιώτης» τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Φ. Κουκαλά.

— Εἰς τήν «Ἐσπερινήν», συνέντευξις μέ τήν κ. Μαριέτταν Μινώτου. Ἡ γνωστῆ ζακυνθία λογιᾶ, ἐρωτωμένη περὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, τήν εὐρίσκει πολύ βραδεῖαν, λέγει δέ δτι «λίγα χρόνια πῖσω φαινόταν πῶς θά εἶχαμε μεγαλύτερη πρόοδο». Οἱ νέοι, λέγει, δέν ἔχουν προσωπικότητα, ἐξ ἄλλου δέ οὔτε διαβάξουν διά νά μορφωθοῦν. Τό λογοτεχνικόν εἶδος τό ὅποιον καλλιεργεται περισσότερο εἰς τόν τόπον μας εἶναι ή ποιησις. Ἡ λογοτεχνία μας ὁμως δέν ἔχει διαμορφωθεῖ, ἀντιθέτως πρὸς τήν λογοτεχνίαν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καί γειτόνων μας, τῶν ὁποίων ή κ. Μινώτου βλέπει καθημερινῶς μεταφρασμένα τά ἔργα εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Ὡς πρὸς τό «Ἐθν. Θεάτρον, θεωρεῖ τήν ἰδρυσίν του ἐκπλήρωσιν ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης, ἐλπίζει δέ δτι καί τό ἐλεύθερον θέατρον Μαρίας-Κυθῆλης-Μελά θά προσδεύσῃ, ἀν ὑποστηρικθῇ. Τέλος ἔχει τήν γνώμην δτι «οἱ νέοι μας ἐδῶ εἶναι οὐρόρπιοι, χωρὶς πρόγραμμα, χωρὶς ἐνότητά», ἐνῶ «θά μπορούσαν κι' αὐτοὶ νά συνασπισθοῦν, νά ὀργανώσουν κάτι δικό τους, ἕνα περιοδικόν μέ καθαρώς δική τους ἑλληνικήν, πρόγραμμα καί βάση».

— Εἰς τό διπλοῦν τεῦχος Ἰανουαρίου—Φεβρουαρίου τοῦ φιλολογικοῦ περιοδικοῦ «*Il Mondo classico*», πλῆθος ἀρίστων εἰδικῶν ἄρθρων, βιβλιοκρισιῶν, μονογραφιῶν, κ. ἂ.

— Εἰς τό τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ ἐξαιρέτου περιοδικοῦ «*Μουσικά Χρονικά*», ἐκλεκτῆ συνεργασία τῶν κ. κ. Π. Πετρίδη, Φρ. Σουαζῶ, Γ. Λαμπρίδη, Αἰμ. Ριάδη, Γιάννη Σιδέρη κ. ἂ. Ἐπίσης, λίαν ένδιαφέρον σημεῖωμα διά τό Παναρμόνιον, τό νέον ὄργανον τῆς ἐπινοήσεως τοῦ κ. Ψάχου, διά τοῦ ὁποῦ ἀποδίδονται πᾶσαι αἱ διασθεταὶ διασηματικαὶ λεπτομέρειαι τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, αἱ ὁποῖαι εἶναι καθωρισμέναι ἀκουστικῶς καί μαθηματικῶς εἰς ἴδιον θεωρητικόν σύστημα. Ἐν εἶδει παραρτήματος, Μιχ. Ροδᾶ: Θεατρικά Χρονικά 1931.

— Εἰς τό τεῦχος τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ: Κ. Α. Ψάχου, Δημόδη Ἄσματα Ἰπαιρου, μέ τό μουσικόν κείμενον τοῦ ἠρωϊκοῦ ἄσματος τῶν Κοντογιαννῶν καί τοῦ μοιρολογιοῦ «Ὁ Ἐρηνος τῆς Μαργιόλας». Κωνστ. Δ. Οἰκονόμου: «Αἱ συνθέσεις ἐνός ψιχοπαθοῦς».

— Είς τὴν «*Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρησιν*» τοῦ Φεβρουαρίου, κριτικὴ τῶν ποιημάτων τῆς κ. Αἰλῆς Ἰακωβίδου «Φωτεινὴς ἡμέρες» ἀπὸ τῆν κ. Σοφία Μαυροαυτῆ-Παπαδάκη. Τὰ ποιήματα αὐτὰ εἶναι, κατὰ τὴν κ. Μ., «πρὸ παντός γαρῤα γυναικεῖο παλμὸς, καὶ σχεδὸν ὅλα ἐμπνέονται ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους κόσμους ποῦ ἀποτελοῦν τὴ γυναῖκα, τὸν ἐρωτικὸν καὶ τὸ μητρικόν».

— Εἰς τὴν «*Ἐπιτάμησον*» Ζακύνθου γινώσκω Ζακωνθίων λογίων καὶ διανοουμένων διὰ τὸν κ. Ξενοπούλου. Ἐπίσης «*Ἄλλα λόγια γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ξενοπούλου*» ὑπὸ Σ. Π. ὅπου ἐξάιρεται, ἐκτός τῆς συγγραφικῆς τοῦ δυνάμειος καὶ τῆς κριτικῆς τοῦ ὀφθαλμοκρίτου καὶ εἰλικριναιῆς, τὸ γλωσσικὸν καὶ παιδαγωγικὸν ἔργον του: «*Ὅσον ἀφορᾷ τὴ γλῶσσαν, ὁ Ξενοπούλου βέβαια δὲν κατέβηκε στοὺς δρόμους νὰ χτυπήσῃ στήθε: μὲ στήθος, συντέλεσε ὅμως, μὲ τὴν «πρακτικὴν ἐφαρμογὴν» νὰ κοῦμε, στὸν τελειωτικὸν θρίαμβον τῆς δημοτικῆς. Ὁ Ψυχάρης τὸν ὀνομάζει «πατέρα τῆς θεατρικῆς δημοτικῆς». Καὶ τὸ παιδαγωγικὸν τοῦ ἔργο δὲν εἶναι μικρότερον. Ἀπὸ εἰς στήλες τῆς «*Διακλάσεως τῶν Παιδῶν*» καθοδηγεῖ τὰ παιδιὰ, τοὺς δείχνει τὸ ὄμορφον καὶ τὸ μάθαινε νὰ τὸ ἀγαποῦν. Ἔχει μάλιστα γράψῃ καὶ ἀρκετὰ παιδικὰ διηγήματα, δραματάκια καὶ δύο-τρία μυθιστορήματα».*

— Ἐξεδόθη καὶ τὸ δεύτερον τεῦχος τοῦ «γενικοῦ» περιοδικοῦ «*Πολιτισμός*», ἀρίστου ἀπὸ ἀπόψεως ἐμφανισαῖς καὶ περιεχομένων. Σημειοῦμεν μερικὰ: Οἱ παράγοντες τοῦ πολιτισμοῦ, μετάφρασις ἀρθροῦ δημοσιευθέντος εἰς τὴν γαλλικὴν μεγάλην Ἐγκυκλοπαιδείαν. Ἡ ἀνασφάλωσις τῆς εὐθύνης, ὑπὸ Στ. Κανονίδου. Ἀγαπήσατε Δικαιοσύνην, ὑπὸ Ἀρ. Γοργίδα. Γενικὴ ἀποψις τοῦ ζητήματος τοῦ ἀφοπλισμοῦ. Ἀρχαιολογικὰ εἰρημικά ἐκ τοῦ βιβλοῦ τῆς Ἰνδίας, ὑπὸ Ἀλ. Φιλαδελφῆος. Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Ντάρβιν, ὑπὸ Πολ. Κατσηδημητρίου, καὶ ἄλλα πολλά.

— Εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ λογοτεχνικοῦ περιοδικοῦ «*Μακεδονικὴς Ἡμέρες*» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Π. Σ. Σπανωνίδου, μὲ ἐκλεκτὴν συνεργασίαν. «Ἐπιδιώκει νὰ δημιουργήσῃ, ν' ἐρχίσῃ μιὰ παράδοσιν, νὰ συνδυάσῃ καὶ νὰ συντονίσῃ τὴν προσπάθειαν καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ἕνα χαρακτηριστὴν ὁμαδικόν. Χωρὶς τὰ περιοριζέσθαι στενὰ εἰς τὴν λογοτεχνικὴν δημιουργίαν θὰ παρακολουθῇ καὶ τὴν οὐγγρονήσασίαν καθὼς ἐναγώνια καὶ βίαια διασταυρῶνεται εἰς μεγάλας χώρας. Ἔχει ἀποστολὴν ἀκόμα ν' ἀναζητήσῃ καὶ ν' ἀποκαλύψῃ τὰ ταλέντα... νὰ κατατοπίσῃ τὸ κοινὸν τῶν ἀναγνωστῶν του, μέσῃ σὲ μιὰ ἐποχὴ ποῦ ἡ ἀνθρωπότης ἀγωνίζεται νὰ βρῇ τὸ δρᾶμα τῆς ἀνάμειξος σὲ τραγικὰς περιπέτειας». Ἐδχόμεθα εἰς τὸ καλὸν περιοδικὸν κάθε ἐπιτυχίαν καὶ πρόδοσιν.

— Εἰς τὴν «*Ἰατρικὴν Ἐφημερίδα*» ἐνθουσιώδεις ἀρθροὺς διὰ τὸ διεθνῶς κρινόμενον ἐπιστημονικὸν ἔργον τοῦ κ. Ἰ. Π. Καρδαμάτη.

— Ἐλάδομεν τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «*Σπετσιώτης*» ἐκδομένου ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς Ἀναργυροῦ καὶ Κοργιαλανεῖου Σχολῆς Σπεσιῶν, καὶ περιέχοντος ἀποκλειστικῶς ἔργα τῶν. Ἡ μαθητικὴ αὕτη προσπάθεια εἶναι ἀξία συγχαρητηρίων, δεδομένου ὅτι διὰ πρῶτην φοράν ἐν Ἑλλάδι τυποῦται μαθητικὸν περιοδικὸν ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθη-

τῶν καὶ ἐν τῇ τυπογραφίῳ τῆς Σχολῆς τῶν.

— Ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησε τὸ 2ον τεῦχος τοῦ ἔτους 1931 τοῦ καθ' ἐξάμηνον ἐκδομένου ἱστορικοῦ περιοδικοῦ δημοσιεύματος «*Ἑλληνικά*». Εἰς τὸ ἐξάιρετον τοῦτο εἰδικὸν περιοδικόν, τὸ ὅπου διευθύνουν οἱ κ. κ. Κωνστ. Ἀμαντος καὶ Σωκρ. Κουγέας, καθιγῆται τῆς ἱστορίας ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, εὐρισκομεν πλῆθος ἐκλεκτῶν περιεχομένων, ἱστορικὰς μελέτας, δημοσιεύσεις χειρογράφων κ. ἄ. Μεταξὺ αὐτῶν: Γ. Σωτηριάδου: Ὁ Πολύβιος καὶ ὁ Τίτος Λίβιος περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἱεροῦ τοῦ Δίου, V. Laurent: Les bulles metriques dans la sigillographie Byzantine. Κ. Ἀμάντου: Μελέτιος Βλαστός, Σπ. Θεοτόκη: Κατάλογος χειρογράφων τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης τοῦ Ἀγ. Μάρκου ἐν Βενετίᾳ. Ν. Βέη: Νικήτα Σταυταλοπούλου ἡ Νικήταρ ἀπομνημονεύματα ἀντοχλιδια ἐκ καταγραφῆς Γεωργίου Τερτσάτη. Καὶ ἄλλα πολλά, ἐπίσης πολύτιμα καὶ ἐνδιαφέροντα. Ἐκτὸς αὐτῶν, πλουσιωτάτη βιβλιογραφία περιέχουσα ἀναλύσεις ὄλων τῶν νέων βιβλίων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἢ τὰς βοηθητικὰς αὐτῆς ἐπιστήμας, εἰδήσεις, καὶ λεπτομερῆς κατάλογος ὄλων τῶν νέων βιβλίων, καθὼς καὶ τῶν ἱστορικῶν δημοσιευμάτων περιοδικῶν καὶ τιμητικῶν τόμων, κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως.

— Ἐλάδομεν τὸ τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένου, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σαβασμιωτάτου Χρυσουπόλεως Μελετίου, ἠθικοδρησκευτικοῦ περιοδικοῦ «*Ὁρθοδοξία*». Περιέχει: Σκέψεις εἰς τὴν περὶ τῆς τοῦ χρόνου, τὸ μητροπολίτου Λαοδικίας κ. Δωροθέου, Ἡ κοινωνικὴ κρίσις καὶ ἡ ἐκκλησία, τοῦ μητροπολίτου Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου, Ἡ τρίτη ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμένη Σύνδοξος, τοῦ μητροπολίτου Κυζικίου Καλλινίκου, κ. ἄ.

— Εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «*Ἐβδομάς*», εἰς τὴν σειρὰν «*Φυσιολογίας ποῦ χέθησαν*» τοῦ κ. Φ. Γιοφύλη, Σπύρος Τσαγγάρης, Κωνσταντῖνος Θεοτόκης, Κώστας Κατζόπουλος. «*Φιλολογικὸν περίπατον*» τοῦ κ. Κ. Μπασιᾶ μὲ τοὺς κ. κ. Γ. Κορομηλᾶν, Σπ. Ποταμιάνον καὶ Ν. Ποριώτην. Ἡ συνέχισις τῆς Καλλιτεχνικῆς καὶ αἰσθηματικῆς ζωῆς τῆς Μαρίας Κοτοπούλη, καὶ πλῆθος διηγημάτων, ποιημάτων, μεταφράσεων ἀλλ.

— Ἐπίσης εἰς τὰ τελευταῖα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ «*Μπουκέτο*» διηγήματα τῶν κ. κ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ Χρ. Χρηστοδοσίδη, Ἀνδρέας Κάλβος τοῦ κ. Κλ. Παράσχου, Ἀγνωστα ἀνέκδοτα ἀπὸ τῆς ζωῆς τοῦ Σολωμοῦ τοῦ κ. Φ. Μεγαλοπούλου, Μὲ ὄρα μὲ τὸν Κώστα Βάρναλη τοῦ κ. Γ. Κοτζίουλα, κ.λ.π.

— Εἰς τὸ «*Libre*» τοῦ Montpellier, λεπτομερῆς παρακολούθησις ὄλης τῆς νεοελληνικῆς πνευματικῆς, λογοτεχνικῆς καὶ φιλολογικῆς κινήσεως, ἀπὸ τὸν κ. Louis Roussel.

— Εἰς τὸ μηνιαῖον εἰκονογραφημένον γραμμικὸν σημιολογικὸν περιοδικὸν «*Φιλοτέλεια*» μεταξὺ ἄλλων: Κόμητος Φρίτς Μοντεκουόλι, Πλασιὰ ἐλληρικὰ γραμματόσημα.

— Εἰς τὴν ἐφημερίδα «*Κέρκυρα*», Π. Δ. Παναγοπούλου, ἐπιθεωρητοῦ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων Κερκύρας: Κοινωνικὰς μελέτες.

— Εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν Καλαμῶν «*Μεσσηνια*» καὶ «*Τριφυλλία*» κριτικὰ σημεῖωματα διὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κώστα Καλαντζῆ «*Ἐξῆ συνομιλίας μου γύρω ἀπὸ τὴν πνευματικὴν μας ζωὴν*».

— Ἐλάδομεν ἀκόμη: «*Ἐθνικὸν Κήρυκα*», «*Μούσας*» Ζακύνθου, «*Παναγιύπτιαν*». Ω.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

* Μετὰ τὸν «*Ἀγαμέμνονα*», τὸ Ἑθνικὸν θεάτρον, ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τετάρτης, παίξει τὸν «*Ίούλιον Καίσαρα*» τοῦ Σαίξπηρ κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Καρθαίου καὶ σκηνοθεσίαν τοῦ κ. Πολίτου.

* Ἦρχισε τὰς παραστάσεις του εἰς τὸ Κεντρικὸν ὁ Θίασος Κυβέλης-Μαρίας Κοτοπούλη μὲ σκηνοθεσίαν τὸν κ. Σ. Μελεῶν.

* Κατὰ τὸν διαγωνισμὸν μονοπρακτῶν τῆς Λέσχης «*Ἀτελιέ*», — εἰσηγητῆς ὁ κ. Θ. Συναδινός — ἐκ τῶν ὑποβληθέντων 44 ἔργων, ἐβραβεύθησαν τὸ «*Μαγεμένο Βιολί*» τοῦ κ. Δημ. Α. Φωτιάδη, καὶ τὸ «*Ὡς νὰ χτυπήσουν οἱ καμπάνες*» τῆς κ. Νικολάκη (Μανουέλας).

* Ἐπὶ τῇ ἐκατονταετηρίδι τοῦ Γκαίτε ἐτέλεσαν ἀκαδημαϊκὰς ἐορτάς, ἐκτὸς ἄλλων, τὸ Πανεπιστήμιον εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ αἴθουσαν (ὀμιλητῆς ὁ καθ. κ. Μέρμηγκας) καὶ ὁ Δῆμος Πειραιῶς εἰς τὸ Δῆμ. Θέατρον (ὀμιλητῆς ὁ καθ. κ. Λιβαδάς).

* Εἰς τὸν Παρνασσὸν ἐπίσης, ἡ δ. Ἡλέκτρα Γεωργᾶ ἐτραγοῦθησε Μέντελων, Μπατόδεν καὶ Σοῦμπερτ ἐπὶ στίχων τοῦ Γκαίτε, καὶ ἡ κ. Κοτοπούλη ἀπήγγειλεν ἀπὸ τὴν «*Ἰφιγένειαν*» καὶ τὸν «*Φάουστ*».

* Ἀπέβησαν οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Γουναράκης, τῆς Νομικῆς Σχολῆς, καὶ Μ. Κόγγελιδης, τῆς Φιλοσοφικῆς.

* Ἀπὸ τὰς διαλέξεις τοῦ Δεκαπενθημέρου: Βυζαντινὴ Ἐταιρεία: ὁ κ. Φαίδων Κουκουλές («*Σταυρακίου καὶ Ζωῆς πολλὰ τὰ ἔτη*») καὶ ὁ κ. Νικήφ. Μοσχόπουλος («*Ὁ πατριάρχης Κύριλλος ὁ Λούκαρις καὶ τὸ πρῶτον ἑλλ. τυπογραφεῖον*»). Ἀύκειον Ἑλληνίδων: Ὁ κ. Ν. Λάσκαρις («*Ἐὐθυμος ἱστορία Νεοελλ. Θεάτρον*») καὶ ὁ καθ. κ. Βλασιδης («*Αἱ βιολογικαὶ βάσεις τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων*»). Παρνασσός: Ἡ κ. Ἀθηνᾶ Ν. Ταρσοῦλη («*Αἱ διανοούμεναι Ἑλληνίδες τοῦ 19 αἰῶνος καὶ ἡ Μαργαρίτα Ἀλβᾶνα Μηνιαία*»).

* Ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Βρυξελλῶν βυζαντινολόγος κ. H. Grégoire, κληθεὶς ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ἔκαμεν εἰς αὐτὴν σειρὰν ἑξ διαλέξεων μὲ θέματα ἐκ τῆς βυζαντ. ἱστορίας, ἄλλας δύο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον (ἑλληνιστὶ) καὶ ἐνακοίνωσιν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν.

* Κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, εἰς τὴν Αἴθουσαν τῶν Συντακτῶν, θὰ γίνῃ ἡ ἐορτὴ-ἀγορὰ τῆς Ἐβδομάδος τοῦ Ἑλλ. Βιβλίου.

* Εἰς τὸ Κεντρικὸν Θέατρον, 26 Μαρτίου, ρεσιτάλ (πιάνο) τῆς δ. Χρηστίνης Τσιμπούκη (Μπάχ, Σοπὴν, Σοῦμπερτ, Λίστ.)

* Ἡ κυρία Ἐζούλια Ἀμπελά-Γερέντσιο μετέβη εἰς Θεσσαλονικὴν ὅπου, τὴν προσεχῆ Κυριακὴν, ἀπαγγεῖλη ποιήματα τοῦ Παλαμά.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

30 Μαρτίου

Ἡ δ. Τούλα Παπαχρονοπούλου ἔστειλεν ἐκτενῆ ἀπάντησιν εἰς τὸ γράμμα τοῦ κ. Ποριώτη περὶ Κᾶν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐλήφθη ἀργὰ διὰ τὸ ταχὺς τοῦτο, θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ ἐρχόμενον. — κ. Θ. Β. Θεσσαλονικῆν. Ἔχει καλῶς, εὐχαριστοῦμεν. — κ. Γ. Σ. Ἐνταῦθα. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ ἔργα τῶν Ἀκαδημαϊκῶν δημοσιεύονται χωρὶς. . . λογοκρισίαν. — κ. Θ. Σ. Πόργον. Σὰς ἐστειλάμεν «*Κόκκινον Βράχον*» καὶ «*Στέλλαν Βιολάντη*». Διὰ τὸ ἄλλο, ὁ κ. Φ. θὰ σὰς διεδίδασκε τὴν ἀπάντησίν μας. — κ. Ι. Β. Λάρισσαν. Ὁ κ. μὲς ἐπιτρέψατε νὰ μὴν ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ὀλιθερὸ αὐτὸ θέμα. Ἀλλωστε τὸ Ἰπουργεῖον ἀνέλαβε νὰ ἐπιφέρει κάποιαν θεσπίσειν τοῦ κακοῦ. — κυρίαν Α. Κ. Κέρκυραν. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. Θὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν. — κ. Ε. Τζ. Φλώριναν. Πολὺ γρήγορα. Ἴσως καὶ εἰς τὸ ἐρχόμενον. — κ. Ν. Τ. Ἀγγρίνιον. Ζητεῖτε τὴν γνώμη μας; Βέβαια δὲν ἔπαρχει σύγκρισις μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ποιητῶν. Εἶναι ὅμως δικαίωμα κάθε τρίτου (καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν τοῦ κ. Γ. ποῦ εἰν' ἐπίσης ποιητῆς) νὰ ἔχη καὶ νὰ ἐκφράξῃ διαφορετικὴν γνώμην ἀπὸ τὴν δικήν μας. — Παντερ. Λαοδ. Δωροθέον. Ἐβμεθα καταγοητευμένοι ἀπὸ τὴν ἀπάντησίν σας εἰς τὸ γράμμα μας κι' εὐτυχῆς ποῦ παρακολουθεῖτε τὴν «*Νέαν Ἑστίαν*». — κ. Γ. Π. Μ. Ναυπακτίαν. Ἀδύνατον νὰ νανικηθῶμεν τέτοιο θέμα. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἐπαρχίας θὰ ἐξανίσταντο μὲ τὸ δικίον των, γιὰτὶ θάμεθα ἀναγκασμένοι νὰ θυμίσωμεν πράγματα περασμένα καὶ ξεχασμένα. — κ. Κ. Ν. Κ. Τσανακλή. Ἐλάβαμεν, εὐχαριστοῦμεν. Θὰ δημοσιευθῇ. Μόνον οἱ φωτογραφίαι δὲν εἶναι ὅλας δημοσιεύσιμες. Θὰ διαλεξώμεν. — κ. Μ. Ν. Καβάλλαν. Γιὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔγραψεν ἡδὴ ὁ εἰδικός μας συνεργάτης. Λυπούμεθα ποῦ ἐκοπιάσατε ἀδίκως, ἀν καὶ τ' ὄρατο σὰς ἀρθρο θὰ μπορούσατε νὰ τὸ δημοσιεύσατε πουθενά ἄλλο. — κ. Θ. Π. Β. Ἐγινε ἀρκετὸς λόγος γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Θὰ μιλήσουν ἀκόμη οἱ προλαλήσαντες, ὅπως ἔχουν δικαίωμα, ἀλλὰ δὲν θ' ἀναμιχθῇ ἄλλος εἰς τὴν συζήτησιν, ἢ ὅποια εἶται θὰ διακρινεῖτο. — κ. Ν. Α. Α. Μυτιληνῆν. Κάνετε μεγάλην παρεξήγησιν. Ὅπως τὸ ἐτόνισα καὶ εἰς τὸν λόγο του ὁ κ. Ε., ἡ Ἀκαδημία ἔχει ἐπίσημην γλῶσσαν τὴν καθαρῆν. Τὴ δημοτικὴ ἀναγνωρίζεω ὡς λογοτεχνικὴ γλῶσσα, ἀφοῦ ἐκλέγει ὡς μέλη τῆς λογονόχου δημοτικιστὰς καὶ βραβεύει ἔργα γραμμένα εἰς τὴν δημοτικὴν. Ὁ κ. Ε. δὲν μπορούσε νὰ κάμῃ ἐπανάστασιν καὶ νὰ μιλήσῃ ἐπίσημα, ἀπὸ τὸ ἀκαδημαϊκὸ βῆμα, σὲ ἄλλη γλῶσσα παρὰ σ' ἐκείνην ποῦ μεταχειρίζονται ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Ἀκαδημαϊκοί, καὶ ὁ κ. Παλαμάς, καὶ ὁ κ. Νιρβάνας. . . — κ. Ἀβρ. Ν. Π. Κων/πολιν. Θὰ συμμορφωθῶμεν. Καὶ μιὰ θερμὴ παράκλησις: ὅταν μὲς γράφατε γράμματα, ἔχετε ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν ἔχομε ἀναγνωστὴν γραμματέα. — κ. Π. Ψ. Καλάμας Ὁ κ. Ε. ἔλαβε καὶ σὰς γράψῃ καὶ ἰδιαίτερος, ἀλλὰ λυπᾶται ποῦ δὲν ἔλαβε καιρὸ. — κ. Ἰ. Ν. Κ. Ἐνταῦθα. Ἀδόκιμα τὰ ποιήματά σας. Κάνετε καὶ κατάχρησιν ἀπὸ ὑποκοριστικά: λουλουδάκια, νεράκι, παιδάκι, στεφανάκι, κλπ. — κ. Κ. Ἀσκ. Ἐνταῦθα. Δὲ διορθώσατε παρὰ μιὰ λέξην, κι' ἕνα στίχο ποῦ ἦταν καλύτερος πρὶν. — δ. Ν. Σκ. Ἐνταῦθα. Θὰ γράψετε

ίσως και καλλίτερα. Ἀλλὰ διαβάστε τοὺς καλυτέ-
ρους νεοελληνεὺς πεζογράφους, προσέχοντας στὸ
ῥυθμὸν, τὴν γλῶσσαν, τὴν φόρμα, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν,
τὴν ψυχολογίαν τοῦσ. — κ. Σπύρρον. Καλάμας. Τὰ
ποιήματά σας πολὺ ἄτεχνα ἀκόμα. — κ. Χρ. Δ. Σ.
Ἐνταῦθα. Ἐβήσαμε τὰ «Ὀνειρα» στὴ Διάπλαση.
Οἱ «Ὀπτασίαι» θάπρπευε νὰ διορθωθοῦν καὶ νὰ συν-
τομειωθοῦν. Ἀπὸ τίς μεταφράσεις, «Ἡ πληγὴ» δὲν
εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Γιὰ τίς ἄλλες, θὰ σᾶς παρα-
καλοῦσαμε νὰ μᾶς στείλετε καὶ τὰ πρωτότυπα. —
κ. Ἀλ. Μπαμπ. Ἐνταῦθα. Ἀδόκιμα. Ἐνα ποίη-
μα, γιὰ νὰ εἶναι σονέτο, πρέπει ἐκτός τῶν ἄλ-
λων νὰ ἔχει καὶ δεκατέσσερους στίχους. Ἐνῶ τὸ
δικό σας ἔχει μόνο δυὸ τετράστιχα. — δ. Β. Γ.
Ἐνταῦθα. Μὴν ἐπιμένετε γιὰ τὴν «Ἀρχή». Ὅσο
γιὰ τὸ «Στὸν τάφο μου» δὲν εἶναι δημοσιεύσιμο.
Στιχουργικὰ λάθη, ἐκφραστικὰς ἀδεξιότητες, ἀπί-
θανες εἰκόνας. — Δομένικα. Ἀργοστόλι. Περιμέ-
νουμε σύμφωνα μὲ ὅσα σᾶς γράψαμε στὸ προηγού-
μενο. — κ. Γιάν. Χατζ. Πειραιᾶ. Τὰ δυὸ ποιήματα
ποῦ λέτε πῶς μᾶς στείλατε πρὸ ἡμερῶν θὰ εἶναι
ἀπὸ τὰ γιὰ τὰ ὅποια σᾶς ἀπαντήσαμε στὸ τεῦχος τῆς
17ης Ἰανουαρίου. Ἀλλὰ δὲ λάθαμε. Κρατοῦμε τὰ
πέντε δωδεκάστιχα. Νὰ μᾶς γράψετε ἕως ἄν θέ-
λετε νὰ δημοσιευθοῦν χωριστὰ, γιατί ὅλα μαζί εἶναι
ἀδόκιμα. — Γιούλην. Τὰ ποιήματά σας πολὺ ἄτε-
χνα. Μὴ γράψετε. Διαβάξτε μόνο. — κ. Τ. Σαν.
Ἀλεξανδρούπολι. Σᾶς ἀπαντήσαμε στὸ τεῦχος τῆς
1ης Φεβρουαρίου. Δὲ διαβάξτε τὴν Ἀλληλογρα-
φίαν; — κ. Μ. Ἀγγελ. Καστοριά. Τὸ διήγημα δια-
πνέεται βέβαια ἀπὸ κάποιο αἰσθημα καὶ κάποιαν
ἀγάπη γιὰ τὸν ἥρωά του, εἶναι ὅμως κακογραμ-
μένο, χωρὶς καθόλου στρωτὸ ῥυθμὸν καὶ μ' ἕνα στόμ-
φο ἀβιάσιμο καὶ ἐντελῶς ἀντικαλλιτεχνικό. — κ. Γ.
Μουτ. Ἐνταῦθα. Τὰ ποιήματα κοινὰ, χωρὶς τίπο-

τα προσωπικό, μὲ πολλὰς στιχουργικὰς ἀτέλει-
ες. Τὸ πεζὸ ἐπίσης ἀδόκιμο. — κ. Β. Νελ. Πειραιᾶ.
Ἡ βλῆ καὶ ἔχουμε γιὰ δημοσίευσιν εἶναι τόσο πολ-
λὴ, καὶ κάθε μέρα μᾶς κατακλύζουν τόσο χιρ-
γράφα, ποὺ εἶναι μοιραία ἡ καθυστέρησις, θὰ πρᾶ-
παθῆσουμε. — κ. Π. Ἰ. Μην. Τὸ «Πεζογράφου-
σας» δὲν εἶναι παρὰ ἕνα πεζὸ ἀφήγημα, χωρὶς
ἐνδιαφέρον. — κ. Ἰ. Κόκκ. Ἐνταῦθα. Πόλ-
λο ἄτεχνο. — Σένον. Ἀγγίον. Ὁ «Τύραγνος» δὲν εἶναι
δημοσιεύσιμο. Τὸ θέμα του ἔχει ἐνδιαφέρον, τὸ
γράψιμο ὅμως τὸ ἀδικεῖ πολὺ. — δ. Ἀ. Κατ. Ἐν-
ταῦθα. Τὰ ποιήματα ἄσπερον. Πρέπει νὰ ἐξασκη-
θῆτε. — κ. Θ. Θ. Καρδίτσα. Τὸ διήγημά σας ἔχει
ὕλικό πολὺ καλόν, ποὺ δὲν κατορθώσατε ὅμως νὰ
τὸ ἐκμεταλλευσθῆτε. Χάνει πολὺ ὅπως εἶναι γραμ-
μένο. Προσπαθήσατε ἢ φράση σας νὰ γίνῃ πιὸ ἐυ-
νατή, πιὸ νευρώδης καὶ τὸ ῥυθμὸν σας πιὸ ἐπι-
καλὸν καὶ προσωπικό.

Ἡ «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΥΡΙΔΗΣ

ΧΕΙΡ. ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Καποδιστρίου 41

ΑΘΗΝΑΙ

Δέχεται Δευτέραν, Τετάρτην καὶ
Παρασκευὴν μετὰ μεσημβρίαν
καὶ ἐπὶ συνεντεύξει.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΤΗΣ 'ΕΣΤΙΑΣ,

Ἐξεδόθη καὶ στέλλεται δωρεάν εἰς ὅποιον
τὸν ζητήσῃ ὁ νέος κατάλογος τοῦ βιβλιοπω-
λείου τῆς «Ἐστίας». Ἀποτελεῖται ἀπὸ 120 πε-
ρίπου σελίδας, εἶναι δὲ κατηγορημένον μὲ κά-
θε ἐπιμέλειαν καὶ προσοχὴν. Περιλαμβάνει τὰ
κυριώτερα καὶ τὰ καλλίτερα βιβλία, ἑλληνικά
καὶ ξένα μεταφρασμένα εἰς τὴν γλῶσσαν μας,
κάθε κλάδου καὶ κάθε ἐνδιαφέροντος, καὶ οὕτω
δυνάμεθα νὰ εἰπομεν ὅτι ἀποτελεῖ πληρεστά-
την, πλουσιωτάτην καὶ μοναδικὴν εἰς τὸ εἶδος
τῆς νεοελληνικῆς βιβλιογραφίας. Εἰς τὰς σελί-
δας του εὐρίσκομεν πλήρη κατάλογον τῶν Διδα-
κτικῶν Βιβλίων, τὰ καλλίτερα λεξικά καὶ διδα-
κτικά ξένων γλωσσῶν, τοὺς καλλιτέρους γεω-
γραφικούς πίνακας, τὰ σπουδαιότερα συγγράμ-
ματα ἀρχαίας φιλολογίας, ἑλληνικῆς γλώσσης
καὶ ἀρχαιολογίας, τὰ κυριώτερα ἔργα τῆς νέας
ἑλληνικῆς καὶ ξένης φιλολογίας, καὶ πλῆθος ἀ-
κόμη ἄλλα σπουδαιότατα βιβλία, ἱστορικά, γεω-
γραφικά, ἐθνογραφικά, λαογραφικά, παιδαγω-
γικά, θερησκευτικά, φιλοσοφικά, ἐκκλησιαστικά,
γεωργικά, ἐμπορικά, βιομηχανικά, τεχνικά, οἰ-
κονομικά, δημοσιονομικά, νομικά, πολιτικά, λα-
τρικά, φαρμακευτικά, μαθηματικά, φυσικά, μου-

σικά (βυζαντινῆς καὶ εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς), ὡς
ἐπίσης τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑλλη-
νικῆς Γεωργικῆς Ἐταιρείας, τὴν σειρὰν τῶν ἐκ-
δόσεων τοῦ περιοδικοῦ «Ἐρευνα», πλουσιωτά-
την παιδικὴν βιβλιοθήκην, κατάλογον λαϊκῶν
μυθιστορημάτων, κ.τ.λ.

Ὁ κατάλογος αὐτός, ἐπαναλαμβάνομεν μα-
ναδικῶς εἰς τὸ εἶδος του, εἶναι ἀπαραίτητος
ὁδηγὸς διὰ τὸν σχηματισμὸν ἢ τὸν πλουτισμὸν
πάσης βιβλιοθήκης. Εἶναι ἐπίσης πολυτιμωτά-
τη καὶ χρησιμωτάτη βιβλιογραφία, περιέχουσα
ὅλα τὰ κυριώτερα καὶ σπουδαιότερα συγγράμ-
ματα κάθε κλάδου, βοήθημα σημαντικόν διὰ
τὴν μελέτην οἰουδήποτε ζητήματος.

Τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ἰω. Δ.
Κολλάρου καὶ Στ. Στ., ἀναλαμβάνει ἐπίσης εὐχα-
ρίστως ν' ἀπαντήσῃ εἰς ὅ,τι ἐρωτηθῇ σχετικῶς
μὲ τὰ βιβλία αὐτά, εἴτε ἐκδόσεις του εἶναι εἴτε
ὄχι, δύναται νὰ δώσῃ οἰασδήποτε καὶ ὁσονδή-
ποτε λεπτομερειακὰς πληροφορίας περὶ αὐτῶν,
στέλλει εὐχαρίστως προῦπολογισμοὺς παραγγε-
λιῶν, καὶ γενικῶς τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν παν-
τός ἐπιστήμονος, λογίου ἢ φιλοαναγνώστου διὰ
πᾶσαν πληροφορίαν, παραγγελίαν ἢ ἐρώτησιν.